

**Zpráva o vyhodnocení
dotačních programů
financovaných z rozpočtu
Úřadu vlády ČR
za rok 2023**

**20
23**

**Zpráva o vyhodnocení dotačních programů financovaných
z rozpočtu Úřadu vlády ČR za rok 2023**

Zpráva o vyhodnocení dotačních programů financovaných z rozpočtu
Úřadu vlády ČR za rok 2023

Vydal: Úřad vlády České republiky
Praha, 2024

ISBN 978-80-7440-337-8

OBSAH

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV	4
A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením	14
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	14
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2023	15
3. Shrnutí	24
B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	27
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	27
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2023	28
3. Shrnutí	37
C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce	39
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	39
2. Vyhodnocení programu v roce 2023	40
D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	58
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	58
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2023	60
3. Shrnutí	66
E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	69
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	69
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2023	70
3. Shrnutí	75
F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací	77
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	77
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2023	78
3. Shrnutí	80
G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů	81
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	81
2. Vyhodnocení dotačního programu v roce 2023	83
3. Shrnutí	95
H. Seznam tabulek, grafů a obrázků v oblasti lidských práv	97

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY	99
1 DOTAČNÍ ŘÍZENÍ PRO POLITIKU V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ ÚŘADU VLÁDY ČR...	103
2 ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY	104
3 HODNOCENÍ DOTAČNÍHO ŘÍZENÍ	107
4 HODNOCENÍ FINANCOVÁNÍ POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ	140
POUŽITÁ LITERATURA.....	144

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV

Úvod

Dotiční programy v oblasti lidských práv podporují naplňování strategických cílů vládních politik v oblastech podpory rovných příležitostí osob se zdravotním postižením, národnostních menšin a integrace Romů, celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací a rovnosti žen a mužů, které jsou stanoveny vládními strategiemi. V současné době jsou tyto vládní strategie:

- Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021-2025;
- Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030;
- Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030;
- Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030.

Zároveň tyto programy podporují naplňování závazků České republiky, které plynou z mezinárodních smluv, zejména Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, Úmluvy OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace a Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen. Programy jsou provázány s činností příslušných pracovních a poradních orgánů vlády, konkrétně s Vládním výborem pro osoby se zdravotním postižením, Radou vlády pro národnostní menšiny, Radou vlády pro záležitosti romské menšiny, Radou vlády pro nestátní neziskové organizace a Radou vlády pro rovnost žen a mužů.

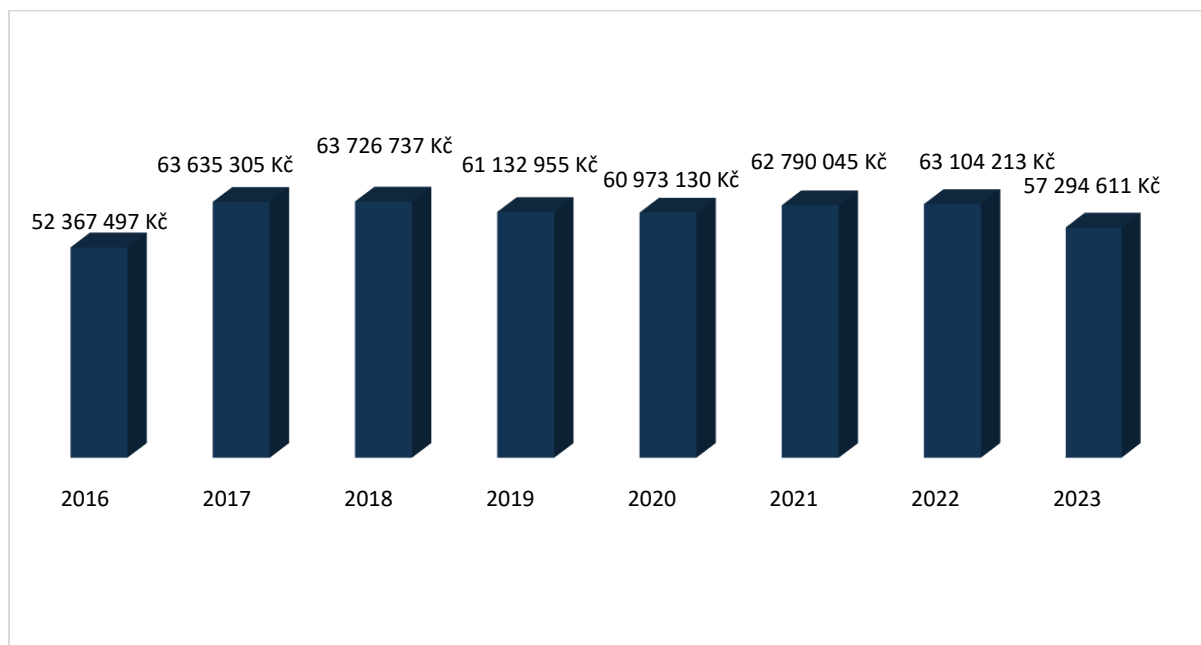
Dotace směřují k naplňování těch cílů státních politik, které lze realizovat nejlépe prostřednictvím aktivního zapojení nestátních neziskových organizací (čímž je zároveň dán prostor k zapojení samotných cílových skupin na věcech, které se jich týkají), dále krajů, obcí a dalších subjektů (např. vysokých škol). Prostřednictvím těchto programů je využit potenciál občanské společnosti a občanské angažovanosti, protože dotace hradí jen část nákladů realizovaných veřejně prospěšných činností a akcí. Využití tohoto potenciálu je efektivním prostředkem k dosahování cílů státních politik, které v mnoha případech nelze alternativními nástroji realizovat, případně je lze realizovat jen obtížně či s vyššími náklady. Poskytování dotací v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR je rovněž v souladu s cíli Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030, která zdůrazňuje význam spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi při realizaci veřejně prospěšných aktivit a pro podporu demokratické a otevřené povahy naší společnosti. Dotiční programy v oblasti lidských práv tuto potřebou součinnost všech aktérů výrazně usnadňují a prohlubují.

Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv

Dotační program	Vládní strategie	Mezinárodní smlouva	Poradní orgán vlády
1. Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením	Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021-2025	Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením	Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením
2. Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	Strategie romské integrace 2021-2030	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin / Úmluva OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
3. Podpora terénní práce	Strategie romské integrace 2021-2030	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin / Úmluvy OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
4. Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	Strategie romské integrace 2021-2030	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin / Úmluvy OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
5. Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	Strategie romské integrace 2021-2030	Evropská charta regionálních či menšinových jazyků	Rada vlády pro národnostní menšiny
6. Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací	Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021-2030		Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
7. Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů	Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030	Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen	Rada vlády pro rovnost žen a mužů

V roce 2023 bylo z rozpočtu Úřadu vlády ČR na výše uvedené dotační programy vynaloženo celkem 57.294.611 Kč. Vývoj použití finančních prostředků ve střednědobé perspektivě zachycuje níže uvedený graf. Nárůst finančních prostředků od roku 2017 byl dán vznikem nového dotačního programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací a navýšení rozpočtu ostatních dotačních programů. Od roku 2017 do roku 2022 byla výše financování v zásadě stabilní. Pokles finančních prostředků v roce 2023 byl dán převážně nedočerpaním finančních prostředků v dotačním programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce.

Graf 1 Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2016–2023 (v Kč)

Průběh dotačního řízení

Dotace jsou rozdělovány transparentním způsobem ve výběrovém dotačním řízení, které probíhá na základě příslušných ustanovení zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Celý proces je dále řízen a monitorován dle interních směrnic a pokynů příslušnými útvary Úřadu vlády ČR. Programy administrují dotační pracovníci a pracovníci Odboru lidských práv a ochrany menšin, konkrétně Oddělení sekretariátu Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením, Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, a dotační pracovníci a pracovníci Odboru rovnosti žen a mužů, konkrétně Oddělení průřezových agend. Čerpání dotačních prostředků příjemci je následně kontrolováno pracovníky Oddělení kontroly.

Zásady a podmínky všech dotačních programů realizovaných Odborem lidských práv a ochrany menšin a Odborem rovnosti žen a mužů byly v návaznosti na rozpočtová pravidla a správní řád pro rok 2023 stanoveny Směrnicí vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 9/2021 o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv, ve znění Směrnice č. 16/2022 vedoucího Úřadu vlády České republiky ze dne 16. 8. 2022, čj. 31787/2022-UVCR-1, kterou se mění Směrnice vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 9/2021 (dále jen „Směrnice“).¹ Směrnice upravuje postupy pro vyhodnocování projektů a podmínky a kritéria pro výběr projektů pro poskytnutí dotace, a to jak kritéria společná všem programům, tak i kritéria specifická pro jednotlivé programy.

Pravidla pro poskytování dotací kladou důraz na principy 3E, tedy na účelnost, hospodárnost a efektivnost využití vynakládaných prostředků. Proto je věnována velká pozornost správnému sestavení rozpočtů projektů ze strany žadatelů a kontrole jeho čerpání. V praxi je za tímto

¹ Směrnice zohledňuje rovněž Zásady vlády pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu ústředními orgány státní správy. Zásady se však nevztahují přímo na všechny dotační programy.

účelem využívána především možnost poskytovatele doporučit žadateli úpravu žádosti. Žadatel je vyzván k úpravě žádosti v případě, že příslušná Komise pro hodnocení projektů (dále jen „Komise“) doporučí krácení či zrušení některých položek rozpočtu, a to zejména z důvodu rozporu s principy 3E.

Na úrovni programů je účelnost sledována ve vztahu k vládním strategiím a jejich cílům. Každoročně je proto vyhodnocována otázka, zda vzhledem ke změně či aktualizaci strategií nemá dojít ke změně zaměření dotačních programů tak, aby vždy mířily na nejaktuálnější otázky. V tomto směru je vyhodnocována i zpětná vazba od příjemců a potenciálních žadatelů, a to zejména u programů, které mají participativní charakter, neboť v některých případech znají skutečné potřeby nejlépe osoby, na které je program zaměřen (např. osoby se zdravotním postižením). Současně je z hlediska účelnosti a efektivity sledováno, aby programy doplňovaly, ale neduplikovaly dotační programy administrované jinými resorty.² Provedená srovnání ukazují, že dotační programy v oblasti lidských práv jsou svým zaměřením spíše jedinečné (zejména programy Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků). Z hlediska hospodárnosti jsou sledovány výdaje na jednotlivé programy, a to jak v historické řadě, tak z hlediska realizovaných projektů a jejich výstupů.

Stejně jako v předchozích letech byly v srpnu roku 2022 uspořádány **semináře pro žadatele o dotace pro rok 2023**. Všem zúčastněným byly představeny hlavní podmínky pro čerpání dotací v jednotlivých dotačních programech a byl jim přiblížen dotační proces jako takový. Účastníci byli také seznámeni s fungováním webové dotační aplikace. Semináře jsou účinným nástrojem, jak žadatelům efektivně předat informace k dotačnímu řízení, a snížit tak výskyt chyb a nedostatků.

Dotační řízení pro rok 2023

V souladu se Směrnicí byly výzvy ve všech dotačních programech zveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR dne 9. září 2022 s termínem předkládání žádostí do 11. října 2022.

Dotační řízení bylo pro rok 2023 administrováno prostřednictvím webové dotační aplikace dostupné na webových stránkách <https://dotace-lidskaprava.vlada.cz/>. Výjimku představoval dotační program Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací, u kterého probíhala komunikace mezi žadateli a Úřadem vlády ČR v listinné podobě, resp. bez použití webové aplikace.³ Prostřednictvím webové dotační aplikace žadatelé předkládají žádost o dotaci, realizují úpravy žádosti a zpracovávají závěrečnou zprávu. Po elektronickém odeslání těchto dokumentů musí vždy žadatelé o poskytnutí dotace/příjemci dotace zaslat Úřadu vlády ČR podepsané potvrzení o odeslání dokumentů ve webové aplikaci (potvrzení o odeslání žádosti, potvrzení o odeslání upravené žádosti a potvrzení o odeslání závěrečné zprávy o realizaci projektu), které si v aplikaci po elektronickém odeslání dokumentů sami vygenerují. Potvrzení musí žadatelé/příjemci dotací zaslat Úřadu vlády ČR vždy prostřednictvím datové schránky či prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. Tímto způsobem komunikuje také poskytovatel dotace s žadateli o dotaci v rámci celého dotačního řízení (například žadatelům zasílá výzvu k odstranění vad žádosti, výzvu k úpravě

² Jedním z prostředků je mj. každoroční příprava materiálu pro jednání vlády Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím. Materiál zpracovává Oddělení sekretariátu Rady vlády pro nestátní neziskové organizace, které je součástí Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR.

³ Výjimka k zajištění dotačního řízení k programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací pro rok 2023 tak, aby v rámci tohoto programu probíhala komunikace žadatele a příjemce o dotaci s Úřadem vlády ČR a jeho odpovědnými pracovišti bez využití aplikace, byla udělena ředitelkou Odboru lidských práv a ochrany menšin dne 1. srpna 2022. Důvodem výjimky jsou vysoké náklady na potřebnou úpravu webové dotační aplikace a malý rozsah tohoto programu.

žádosti, výzvu k seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí nebo samotné rozhodnutí). Prostřednictvím webové dotační aplikace probíhá také formální hodnocení žádosti a věcné hodnocení žádosti, kdy externí hodnotitelé v jednotlivých dotačních programech hodnotí jim přidělenou žádost přímo v aplikaci.

Na dotační řízení pro rok 2023 byl stejně jako v roce 2022 aplikován zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, což určuje způsob vedení dotačního řízení zejména v komunikaci mezi žadatelem o poskytnutí dotace/příjemcem dotace a Úřadem vlády ČR. Klíčová komunikace tak zásadně probíhala formálním způsobem, tzn. zejména prostřednictvím datové schránky, kterou musí mít všechny právnické osoby od roku 2023 zřízeny. Vzhledem k tomu, že dotační řízení je uskutečňováno jako správní řízení, vztahují se na něj obecná pravidla správního řízení včetně závazných kroků, které musí být uskutečněny před ukončením správního řízení (např. výzva k seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí).

Stejně jako v předešlých letech museli žadatelé k předkládaným žádostem přiložit **závazný Přehled výstupů projektu**. V rámci tohoto Přehledu si žadatelé o poskytnutí dotace sami definovali výstupy projektu, které byli následně povinni splnit, jelikož Přehled výstupů projektu byl také součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výjimku tvořil dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, ve kterém byly žadatelům již předem definovány výstupy poskytovatelem, a dotační program Podpora terénní práce, ve kterém měli žadatelé již předem povinný výběr minimálně tří oblastí z definovaných pěti. Za nesplnění stanovených výstupů projektu hrozí příjemcům dotací odvod z poskytnuté dotace. Kontrola plnění výstupů projektu je součástí veřejnosprávních kontrol na místě.

Po uplynutí termínu pro podání žádostí byla ve všech dotačních programech provedena **formální kontrola** podaných žádostí a následovalo případné vyzvání žadatelů k odstranění formálních nedostatků žádostí.

Po formální kontrole byly žádosti postoupeny k **věcnému hodnocení hodnotiteli**⁴. Každou žádost posuzovali dva nezávislí externí hodnotitelé.⁵ Při výběru hodnotitelů se dbalo na odbornost v dané oblasti a také na to, aby žádný z hodnotitelů nebyl ve střetu zájmů, podjatý nebo jinak osobně zainteresován na výsledku dotačního řízení. Všichni hodnotitelé stvrdili svou nezaujatost podpisem čestného prohlášení hodnotitele o mlčenlivosti, nestrannosti a nepodjatosti. Hodnotitelé v rámci věcného hodnocení posuzují mj. soulad žádosti s účelem dotačního programu, hospodárnost a účelnost rozpočtu projektu a adekvátnost personálního zajištění projektu vzhledem k výstupům a aktivitám projektu. První část kritérií věcného hodnocení byla pro všechny dotační programy společná a druhá část kritérií se lišila dle specifik jednotlivých dotačních programů. Kritéria formálního i věcného hodnocení tvořila přílohu Výzvy k podání žádosti o poskytnutí dotace. Posudky hodnotitelů k žádostem byly součástí podkladů pro jednání příslušných Komisí, stejně jako vyjádření poskytovatele k jednotlivým žádostem. Ve vyjádření poskytovatel posoudil především účelnost, efektivnost a hospodárnost projektu, a pokud to považoval za účelné, vyjádřil se též k jednotlivým návrhům hodnotitelů. Před jednáním Komise byly žádosti postoupeny také Oddělení kontroly s požadavkem na posouzení uznatelnosti nákladů.

⁴ Kromě žádostí o dotace z dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti.

⁵ V případech, kdy byl rozdíl v bodovém hodnocení hodnotitelů větší než 25 bodů, je žádost předložena k hodnocení třetímu hodnotiteli. Do výsledného hodnocení se započítávají body z těch dvou hodnocení, mezi kterými je bodový rozdíl nižší. Je-li bodový rozdíl stejný, do výsledného hodnocení se nezapočítává hodnocení s nejnižším počtem bodů. Ve výjimečném případě, kdy by odstupy mezi těmito třemi hodnoceními byly identické, bude výsledkem průměr ze všech tří hodnocení.

Komise pro jednotlivé dotační programy zasedaly v průběhu listopadu a prosince roku 2022. Komise se při svém jednání řídily Jednáním řádem Komise a Směrnicí a postupovaly sestupně od žádosti, která získala v rámci věcného hodnocení nejvíce bodů. S ohledem na finanční požadavek žadatele o dotaci a výsledek rozpravy ve vztahu k projednávané žádosti o poskytnutí dotace Komise navrhla, zda má být: dotace zcela poskytnuta; dotace z části poskytnuta a žádost zároveň ve zbytku zamítnuta; žádost o poskytnutí dotace zcela zamítnuta; žádost o poskytnutí dotace upravena. V případě, že Komise doporučila žádost k úpravě či krácení, svůj návrh vždy odůvodnila. Stejně tak Komise odůvodnila, pokud doporučila žádost o poskytnutí dotace zcela zamítnout. O výsledku jednání Komise byl pořízen zápis.

Návrhy Komise byly podkladem pro vydání rozhodnutí o poskytnutí neinvestiční dotace. Žadatelé, u jejichž projektů Komise doporučila úpravu žádosti, zpracovali upravenou žádost, ve které projekt upravili dle doporučení Komise. O upravených žádostech hlasovala Komise formou per rollam. Finanční prostředky uvedené v rozpočtu projektu museli příjemci dotací použít výhradně k realizaci projektu a naplnění výstupů uvedených v Přehledu výstupů projektu, které vedou k naplnění účelu, na který jim byla dotace poskytnuta.

Po skončení realizace projektu měli příjemci dotací povinnost předložit závěrečnou zprávu. Závěrečná zpráva shrnuje celkové výsledky projektu a podává se v termínu do 15. února kalendářního roku následujícího po roce, na který byla dotace poskytnuta. V roce 2023 nebyli příjemci dotací povinni zaslat Úřadu vlády ČR průběžnou zprávu o realizaci projektu. Pro účely uskutečnění průběžné řídicí kontroly však byli příjemci dotací v průběhu roku 2023 vyzváni, aby oznámili změny ve svých projektech za první polovinu roku realizace.

V kalendářním roce následujícím po roce, na který byla dotace poskytnuta, probíhají následné veřejnosprávní kontroly příjemců dotací. Kontroly jsou prováděny pracovníky Oddělení kontroly ve spolupráci s příslušnými dotačními pracovníky z Odboru lidských práv a ochrany menšin a Odboru rovnosti žen a mužů. V souladu se zákonem o finanční kontrole je v rámci následných kontrol posuzována nejen hospodárnost a efektivnost nakládání s dotací, ale i účelnost využití finančních prostředků, tzn. součástí kontroly na místě je i kontrola věcného plnění schváleného projektu a naplnění jeho výstupů. Pro rok 2024 je plánováno 66 následných veřejnosprávních kontrol na místě.⁶ Mimořádné a průběžné kontroly jsou plánovány až v průběhu roku podle výsledku ze závěrečných zpráv a podle potřeby.

Úřad vlády ČR využívá Metodiky monitorování a vyhodnocování dotačních programů Úřadu vlády ČR zaměřených na integraci romské menšiny (dále jen „metodika“), kterou vypracoval Výzkumný ústav práce sociálních věcí (dále jen „VÚPSV“).⁷ Na základě této metodiky byly stanoveny indikátory vhodné pro jednotlivé dotační programy. Tato metodika se týká dotačních programů Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, Podpora terénní práce a Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce. Bližší informace o použitých indikátorech jsou uvedeny u vyhodnocení jednotlivých dotačních programů.

Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů

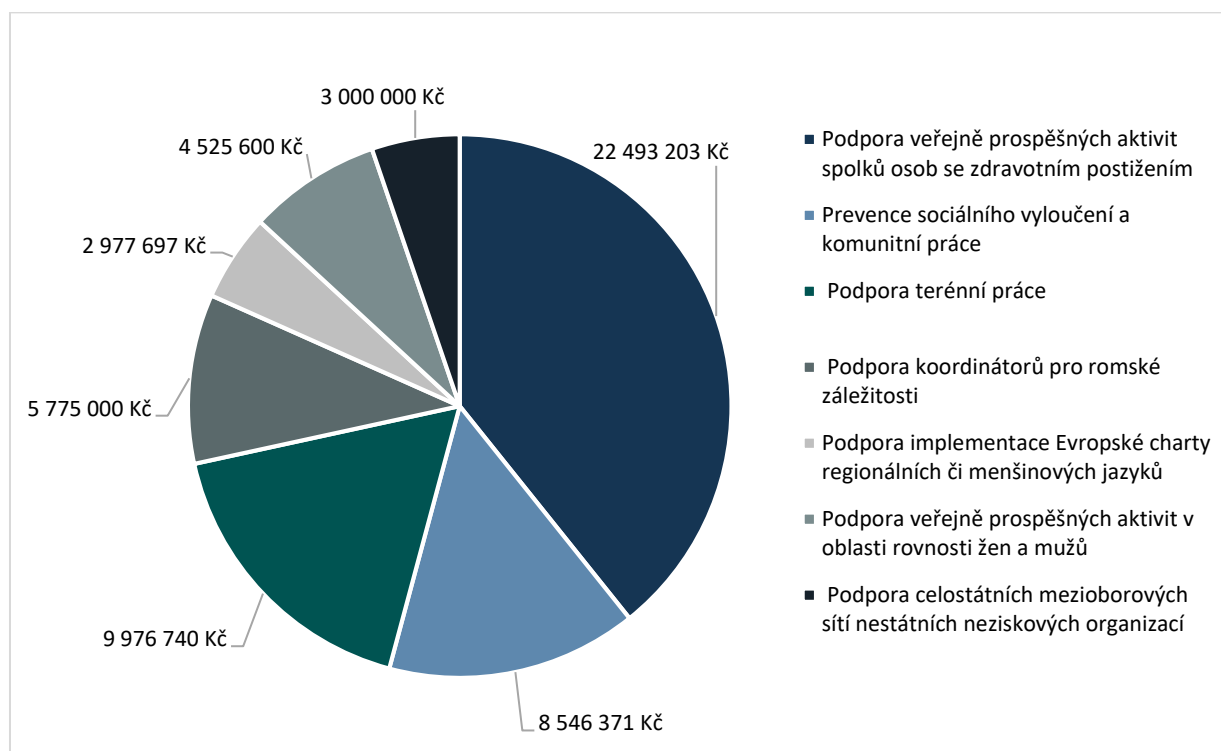
Z hlediska rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé programy mají nejvýraznější podíl programy Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením,

⁶ Schválený plán kontrol na rok 2024 obsahuje celkem 66 veřejnosprávních kontrol, z toho 32 kontrol se týká dotací Odboru lidských práv a ochrany menšin, 4 kontroly Odboru rovnosti žen a mužů a 30 kontrol Odboru protidrogové politiky. Počet následných veřejnosprávních kontrol je pouze orientační, neboť na základě finančního vypořádání dotací za rok 2023 mohou být ke kontrole navrženi i další příjemci dotací.

⁷ <https://www.vupsv.cz/download/metodika-monitorovani-a-vyhodnocovani-dotacnich-programu-uradu-vlady-cr-zamerenych-na-integraci-romske-mensiny-2018/>

Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora terénní práce, jak ukazuje následující graf.

Graf 2 Rozdělení finančních prostředků vyplacených v roce 2023

V roce 2023 bylo v rámci programu **Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením** vyplaceno 22.493.203 Kč a bylo podpořeno celkem 30 projektů.

V roce 2017 došlo k rapidnímu snížení počtu podpořených projektů, a to z důvodu sloučení čtyř tematických okruhů, pro které byly dříve předkládány samostatné žádosti o dotaci. Počet podpořených spolků však zůstal na srovnatelné úrovni jako v předchozích letech, ale vzhledem k postupně rostoucí finanční náročnosti předkládaných projektů tento počet každým rokem postupně klesá.

I přesto, že v roce 2023 podávaly spolky osob se zdravotním postižením pouze jednu žádost o dotaci v rámci celého dotačního programu, která mohla obsahovat více tematických okruhů, tradiční dělení zaměření projektů dle jednotlivých okruhů zůstalo zachováno. Tematická oblast A – Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením byla řešena ve 20 projektech, tematická oblast B – Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením ve 23 projektech, tematická oblast C – Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením ve 30 projektech a tematická oblast D – Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených ve 30 projektech.

Aktivity a činnosti, kterými se podpořené spolky zabývají, jsou rozmanité, a to jednak vzhledem k tematickému zaměření těchto spolků (tj. jakým typem zdravotního postižení se daný spolek zabývá), tak i z hlediska velikosti jejich členské základny (největší spolky mají několik tisíc členů). Z celkem 30 podpořených spolků jich 6 pracuje s osobami s vnitřním zdravotním

postižením, 7 míří na osoby s neurologickým postižením, 5 spolků podporuje osoby s pohybovým postižením, 3 spolky se zabývají osobami se sluchovým postižením, 2 spolky cílí na osoby s mentálním postižením a 1 spolek se věnuje osobám se zrakovým postižením. Dalších 5 spolků nelze zařadit do žádné z uvedených kategorií. Jedná se např. o střeškové organizace (např. Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z. s.), nebo Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s., které se věnují lidem s různými typy postižení.

Na romskou integraci se zaměřují tři dotační programy. První z nich podporuje krajské koordinátory pro romské záležitosti a přispívá tak k zajištění základní institucionální sítě, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku ve vztahu k romské menšině na úrovni kraje. V rámci dotačního programu **Podpora koordinátorů pro romské záležitosti** pro rok 2023 byla financována pozice krajského koordinátora (včetně jeho potřeb) ve 13 krajích (mimo hl. město Prahu) v celkové výši 5.775.000 Kč. Jedná se tak o nejvyšší objem vyplacených finančních prostředků v tomto dotačním programu za posledních 6 let, což souvisí s valorizací mzdových nákladů. K poklesu došlo u průměrného úvazku krajských koordinátorů na 0,82, kdy v předchozím období (2022) došlo k historicky nejvyšší naměřené hodnotě, a to 0,89.

V průběhu roku krajské koordinátory naplňovali jednotlivé indikátory v rámci Přehledu výstupů projektu dané Úřadem vlády ČR, přičemž část své další agendy věnovali řešení situace v souvislosti s válkou na Ukrajině, resp. příchodem (romských) ukrajinských uprchlíků do ČR.

V dalším programu zaměřeném na romskou integraci – **Podpora terénní práce**, který je určen obcím, bylo pro rok 2023 podpořeno 29 projektů v celkové výši 9.976.740 Kč. Celkem bylo v podpořených obcích vytvořeno 33 pracovních míst.

Terénní pracovníci v roce 2023 vykonali celkem 40 507 intervencí, z toho 22 195 ženám a 18 312 mužům. Co se týká jednotlivých oblastí, tak nejčastěji byly intervence ze strany TP poskytovány v oblasti bydlení dále v oblasti chudoby a vzdělávání. Naopak nejméně často se TP věnovali oblasti zdraví a diskriminaci.

Třetí program směřující k integraci romské komunity je **Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce**. V roce 2023 bylo podpořeno 11 projektů v celkové výši 8.546.371 Kč. Prostředky byly poskytnuty na neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem (7 podpořených projektů), spolkům (1 podpořený projekt) a církevním právnickými osobám (3 podpořené projekty). Z hlediska regionálního rozmístění byly podpořeny hlavně organizace působící v lokalitách, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Celkem bylo do aktivit podpořených projektů zapojeno přes 8.839 osob z cílové skupiny.

Pro rok 2023 pracovalo celkem 9 projektů s metodou komunitní práce. Celkem bylo v rámci komunitní práce zapojeno přibližně 6.441 osob. Ve všech projektech byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a samostatnosti členů komunity. Uskutečnily se jak pravidelně se opakující aktivity, tak i jednorázové aktivity (např. komunitní akce). Pravidelně se opakující aktivity, jako například tvořivé dílny, se nejčastěji uskutečňovaly v rámci komunitních center. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se úpravy a úklidu prostor, navazování nových vazeb s okolím a s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod. Přibližně 1943 osob se zapojilo do vzdělávacích nebo volnočasových aktivit. Jedno z důležitých témat, které se objevovalo ve většině projektů, bylo i řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V rámci podpořených projektů

zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 480 osob, které investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostranství.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby, došlo také k aktivizaci a zvýšení samostatnosti členů komunity. V rámci 2 projektů bylo podpořeno přibližně 2.398 osob. V této oblasti probíhaly zejména přednáškové akce a besedy, volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporují snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností).

V programu **Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků** bylo podpořeno 11 projektů v celkové výši 2.977.697 Kč. Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky. Konkrétně se jedná o podporu polštiny, němčiny, romštiny, slovenštiny a moravské chorvatštiny.

V roce 2023 nejvíce podpořených projektů (celkem 10) spadalo do oblasti podpory vzdělávacích aktivit na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Nejvíce projektů mířily na podporu romštiny (5 projektů), dále na polštinu (5 projektů) a jeden projekt se zaměřil na slovenštinu.

Z hlediska právní formy příjemců bylo podpořeno 6 spolků v celkové výši 1.827.647 Kč (tj. téměř 61 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu). Dále byly podpořeny 3 projekty vysoké školy ve výši 767.528 (tj. 26 % z celkové vyplacené částky), jedna obecně prospěšná společnost ve výši 318.522 Kč (tj. cca 11 % z celkové vyplacené částky) a jedna příspěvková organizace obce ve výši 64.000 Kč (tj. cca 2 % z celkové vyplacené částky).

Dotační program **Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací** (dále „SNNO“) je určen na financování výdajů směřujících k podpoření činnosti celostátních mezioborových SNNO. Podpora je určena pro sítě NNO, jejichž posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. SNNO by měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování (i vícezdrojové), daňové úlevy, problematika Evropské unie. Může se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, vzdělávání a osvěta, komunikace a propagace neziskového sektoru, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, efektivního řízení apod. Členství v takové SNNO není omezeno podle oborového zaměření účelu, aktivit nebo konkrétních cílových skupin osob, na které jsou zaměřeny aktivity jednotlivých členů. V roce 2023 byly v tomto dotačním programu podpořeny 4 projekty v celkové výši 3.000.000 Kč.

Hlavním účelem dotačního programu **Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů** je podpora aktivit vedoucích k rovnosti žen a mužů, a to v návaznosti na cíle a opatření vytyčené Strategií rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 (dále jen „Strategie 2021+“) a, v případě obcí, také na ustanovení Evropské charty za rovnost žen a mužů na úrovni života ve městech a obcích.

O dotaci mohou požádat spolky, ústavy, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, účelová zařízení církví pro poskytování charitativních služeb a obce. Zatímco zaměření na nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“) je důležité zejména pro jejich bezprostřední propojení s terénem, díky němuž veřejné správě zprostředkovávají nezbytnou zpětnou vazbu

a návrhy praktických řešení, zapojení obcí má potenciál přispět k řešení problémů, které má obec ve své samostatné působnosti a které mají zásadní regionální charakter.

V roce 2023 bylo podpořeno 12 z celkem 27 přijatých žádostí o poskytnutí dotace. Celková finanční alokace činila necelých 5 mil. Kč, ale jelikož jedna z podpořených organizací projekt nakonec nerealizovala, byla celkově využita částka ve výši zhruba 4,5 mil. Kč.

Více než polovina podpořených projektů se zaměřila na téma domácího a genderově podmíněného násilí. Aktivity v rámci těchto projektů byly velice pestré. Zahrnovaly osvětovou činnost, vzdělávací workshopy pro různé cílové skupiny, individuální právní konzultace pro ohrožené ženy, tvorbu strategických dokumentů, skupinové i individuální terapie pro ty, kdo se agresivního a násilného chování vůči svým blízkým dopouštějí, ale také například literární soutěže.

Ve dvou projektech rezonovalo téma pomoci ženám z Ukrajiny, které opustily zemi v důsledku válečného konfliktu. Tyto projekty se zaměřovaly na individuální poradenství, pomoc při nalezení zaměstnání, hlídání dětí a výuku českého jazyka. Dále nabízely vzdělávací semináře, snažily se o zlepšení orientace ukrajinských žen v českém prostředí a také usilovaly o zlepšení informovanosti a osvětu široké veřejnosti.

Dva projekty se zaměřovaly na pomoc samoživitelkám. Této cílové skupině byly v projektech nabídnuty individuální konzultace, setkávání v azylových domech. Tyto ženy také byly podporovány prostřednictvím vzdělávacích workshopů v lepší orientaci na trhu práce.

Jeden projekt se zaměřil na téma rovnosti žen a mužů v komunální politice, přičemž lepšího uplatňování nástrojů gender mainstreamingu na úrovni měst a obcí se snažil dosáhnout zejména prostřednictvím vzdělávacích seminářů, workshopů a osvětové činnosti.

V kontextu naplňování Strategie 2021+ projekty v plné míře pokryly kapitolu *Bezpečí a Rozhodování*. Částečně pak byla pokryta kapitola *Práce a péče a Společnost*. Nejčastěji (4 z 11) se projekty zaměřovaly na specifický cíl *Zvýšení informovanosti obětí o možnostech řešení genderově podmíněného a domácího násilí a dostupné pomoci*. Tři projekty se věnovaly specifickému cíli *Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké)*. Po dvou projektech se věnovalo specifickým cílům *Snížení míry ohrožení chudobou samoživitelek a samoživitelů*, *Zajištění podpory dostupnosti programů pro násilné osoby s důrazem na bezpečí obětí a vytvoření koncepce těchto programů* a *Zvýšení informovanosti cizinek a cizinců o možnostech sladování pracovního a osobního života*.

V další části tohoto dokumentu je provedeno vyhodnocení využití finančních prostředků v jednotlivých programech.

A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením (dále jen „program Podpora spolků ZP“) je určen na podporu realizace projektů a aktivit pro osoby se zdravotním postižením. Realizované projekty mají také přínos pro většinovou společnost, např. v případě pořádání osvětových kampaní, seminářů a konferencí.

Hlavním cílem programu je napomáhat k vytváření takových podmínek ve společnosti, které umožní lepší zapojení osob se zdravotním postižením do všech sfér společenského života, posílí jejich schopnosti překonávat obtíže spojené se zdravotním postižením a zvýší vnímavost veřejnosti pro potřeby osob se zdravotním postižením.

Specifickými dílčími cíli jsou: získání nových poznatků a zlepšení informovanosti spolků osob se zdravotním postižením a jejich aktivní zapojení do mezinárodních struktur, posílení a zkvalitnění schopnosti spolků hájit a prosazovat zájmy osob se zdravotním postižením, zlepšovat informovanost osob se zdravotním postižením o jejich možnostech překonávat překážky spojené se zdravotním postižením, informovat širokou laickou veřejnost o situaci osob se zdravotním postižením, udržovat funkční širokospektrou (z hlediska jednotlivých typů postižení) síť organizací osob se zdravotním postižením a budovat vzájemné partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Program Podpora spolků ZP přispívá k plnění některých cílů a opatření obsažených v Národním plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025 (dále jen „Národní plán“), který vychází z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“). U některých opatření Národního plánu se ke spolupráci zavázala i Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z. s. (dále jen „Národní rada“), která je největší střežovou organizací spolků osob se zdravotním postižením.

Na osvětovou činnost je zaměřen samostatný článek Úmluvy, resp. též kapitoly Národního plánu (článek 8 Úmluvy – Zvyšování povědomí a cíl 1.4 Národního plánu – Zvyšování povědomí o tématu zdravotního postižení a o ochraně před diskriminací). Informační kampaně, které se zaměřují na veřejnost, odpovídají také cíli 1.4 Národního plánu a článku 5 Úmluvy - Rovnost a nediskriminace.

Článek 29 Úmluvy zdůrazňuje právo na to, aby se osoby se zdravotním postižením podílely na veřejném životě, a to rovněž prostřednictvím účasti v nevládních organizacích a zakládáním organizací osob se zdravotním postižením a sdružováním se v nich. Tomu odpovídá oblast č. 14 Národního plánu Participace osob se zdravotním postižením a jejich organizací na politickém a veřejném životě, na což je přímo zaměřena jedna z oblastí dotačního programu. Spolupráci se zástupci organizací osob se zdravotním postižením při formulování opatření veřejné správy a při přípravě podkladů pro mezinárodní jednání, která se týkají osob se zdravotním postižením, ukládá opatření 14.1.1 Národního plánu. Podporu mezinárodní spolupráce organizací osob se zdravotním postižením ukládá opatření 14.2.1 Národního plánu.

Realizaci jednotlivých projektů zabezpečují významným dílem přímo sami zaměstnanci se zdravotním postižením nebo rodiče dětí se zdravotním postižením, což pozitivně ovlivňuje možnost jejich zaměstnávání. Jako příklad spolků, které zaměstnávají osoby se zdravotním

postižením, lze uvést Sjednocenou organizaci nevidomých a slabozrakých, zapsaný spolek (dále jen „SONS“), Národní radu, Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z. s. (dále jen „SPMP“), Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s., Svaz tělesně postižených z. s. a Společnost E / Czech Epilepsy Association, z. s. V projektech podporovaných z programu Podpora spolků ZP bylo v roce 2023 ve 29 organizacích přímo zaměstnáno 108 osob v hlavním pracovním poměru a 104 osob na základě dohod konaných mimo pracovní poměr.

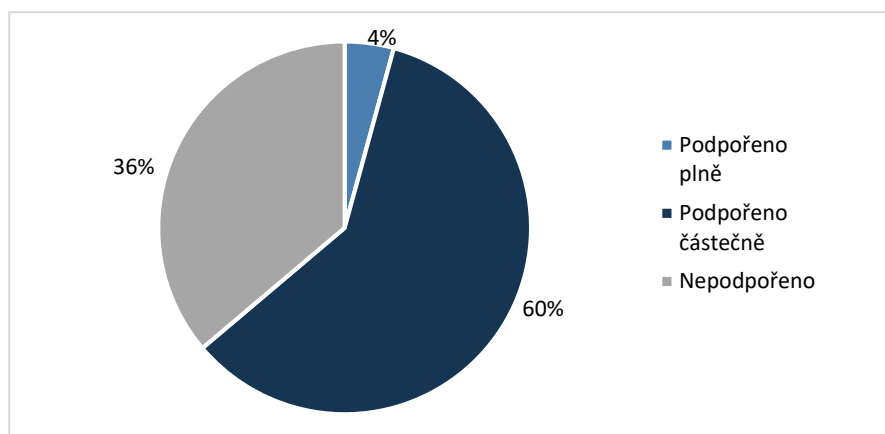
Výše uvedené cíle se daří naplňovat prostřednictvím realizace aktivit, které jsou rozděleny do 4 tematických okruhů činností:

- A) Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.
- B) Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.
- C) Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.
- D) Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2023

Z dlouhodobého hlediska je výše rozdělených finančních prostředků stabilní. V roce 2023 bylo předloženo 48 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 36.670.640 Kč. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 30 projektů, vyplaceno bylo 22.493.203 Kč.

Graf 3 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2023

Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008–2023

Rok	Konečný rozpočet ⁸ (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Skutečně použito ⁹ (v Kč)	Podpořené projekty	Požadováno (v Kč)
2008	24.000.000	24.000.000	23.488.229	58	39.240.079
2009	24.800.000	24.800.000	24.537.553	78	54.774.847

⁸ Tj. rozpočet výdajů upravený o všechna provedená rozpočtová opatření.

⁹ Po vratkách v rámci finančního vypořádání se státním rozpočtem.

2010	22.800.000	22.800.000	22.555.424	97	50.536.983
2011	21.600.000	21.600.000	21.520.000	103	53.392.790
2012	21.600.000	21.593.500	21.593.500	121	42.334.517
2013	20.000.000	19.988.260	19.988.260	122	50.771.679
2014	20.000.000	19.187.695	19.187.695	124	46.062.103
2015	20.812.305	20.723.754,88	20.745.305	108	42.118.455
2016	20.088.550,12	19.720.000	19.567.557,74	112	44.593.128
2017	22.500.000	22.334.504	22.152.601,99	48 ¹⁰	32.200.400
2018	22.500.000	22.500.000	22.355.358,07	45	36.172.173
2019	22.584.574 ¹¹	22.555.228	22.351.406,98	37	36.750.188
2020	22.624.430 ¹²	22.624.430	22.282.749,74	35	35.775.611
2021	24.200.000 ¹³	24.157.049	24.018.348,50	31	37.112.458
2022	23.167.399 ¹⁴	23.162.313	23.104.487,13	31	37.522.811
2023	22.500.000	22.493.203	22.458.673,00	30	36.670.640

Jak ukazuje rozdělení spolků – příjemců dotací v roce 2023 dle typu zdravotního postižení (tabulka 3) a výskytu postižení v populaci (tabulka 4), pokrývá činnost spolků rovnoměrně všechny typy postižení, které se v populaci vyskytují. Tím se daří efektivně naplňovat jeden z cílů programu, jímž je uchování a rozvoj širokospektré a funkční sítě spolků osob se zdravotním postižením.

Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v roce 2023 podle typu zdravotního postižení

Typ postižení	Počet spolků
neurologické	7
tělesné	5
sluchové	3
vnitřní	6
mentální	2
duševní	1
zrakové	1

¹⁰ Pokles v počtu podaných žádostí pro rok 2017 byl způsoben restrukturalizací dotačního programu, kdy organizace nově mohly podat pouze jednu žádost, která ale může obsahovat více podporovaných oblastí. V předchozích letech mohla jedna organizace předložit až 4 žádosti, každou specificky pro jednu oblast podpor

¹¹ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, kde již nemohly být využity.

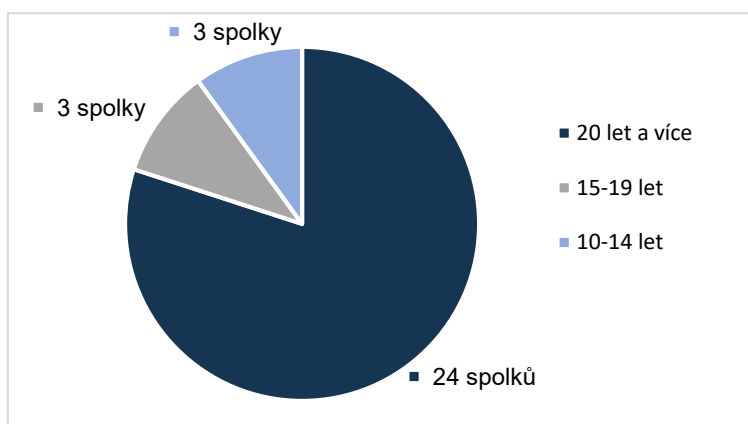
¹² Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO, kde již nemohly být využity.

¹³ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem finančních prostředků z mimorozpočtových prostředků, a to z neprofilujících nároků z nespotebovaných výdajů.

¹⁴ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO, kde již nemohly být využity a dále přesunem finančních prostředků z mimorozpočtových prostředků, a to z neprofilujících nároků z nespotebovaných výdajů.

ostatní ¹⁵	5
celkem	30

Graf 4 Rozdělení spolků dle doby existence

V jednotlivých tematických okruzích byla v roce 2023 podpora následující:¹⁶

Tematická oblast A (Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla celkem řešena ve 20 projektech:

- 17 spolkům byly uhrazeny náklady na realizování aktivit propojujících spolky ZP s mezinárodními organizacemi formou účastí na konferencích, seminářích, workshopech atd.;
- 19 spolkům byly uhrazeny členské poplatky v mezinárodních organizacích.

Tematická oblast B (Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla celkem řešena ve 23 projektech:

- 13 spolků se zabývalo monitorováním legislativy;
- 10 spolků monitorovalo plány a strategie pro osoby se zdravotním postižením;
- 1 spolek se zabýval sebeobhájcovstvím.

Tematická oblast C (Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla řešena celkem ve 30 projektech:

- 30 spolků provozovalo webové portály;
- 27 spolků provozovalo sociální sítě;
- 19 spolků realizovalo poradenskou činnost;
- 24 spolků vydávalo různé informační materiály;
- 27 spolků pořádalo osvětové a vzdělávací akce.

Tematická oblast D (Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků osob se zdravotním postižením) byla řešena celkem ve 30 projektech, všechny tyto spolky díky podpoře z dotačního programu buď čerpaly mzdové prostředky na pracovníky projektu, nebo z těchto prostředků hradily provozní náklady.

¹⁵ Do kategorie ostatní spadají spolky, které se věnují lidem s jakýmkoli typem postižení a spolky osob se zdravotním postižením, které nelze zařadit do ostatních kategorií.

¹⁶ Některé z podpořených projektů obsahují více tematických okruhů.

Počet realizovaných aktivit zařazených dle obsahu do tematických okruhů jednotlivých činností ukazuje, že páteří programu je zajištění udržitelnosti a funkčnosti sítě spolků osob se zdravotním postižením (oblast D) ve spojení se vzdělávací a informační činností (oblast C). Udržitelnost a funkčnost spolků osob se zdravotním postižením je přitom úzce spjata s budováním vzájemného partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Výstupy projektů jsou souhrnně uvedeny v tabulce 5 a dále přiblíženy vybranými příklady.

Tabulka 4 Výstupy programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením v roce 2023

Aktivita	Dílčí aktivity		Počet spolků	Počet projektů	Počet aktivit	
Aktivita A	zahraniční cesty	účast na mezinárodních konferencích, seminářích, kongresech a workshopech atd.	14	20	25	
		účast na valných hromadách, jednáních výborů a výročních členských schůzích, komisích atd.	12		46	
	členské poplatky v mezinárodních organizacích		19		30 ¹⁷	
Aktivita B	monitorování legislativy		13	23	13	
	monitorování plánů a strategií		10		10	
	sebeobhájcovství		1		1	
	poradenská činnost		19		19	
Aktivita C	webové portály		30	30	45 ¹⁸	
	sociální sítě (Facebook, Instagram, Lidkeln, You Tube)		27		37 ¹⁹	
	poradenská činnost		19		19	
	informační materiály (neperiodické)	letáky			4	6
		banery/infografika			2	3
		kalendář			1	1
		video/videospot			1	1
	periodika (vydaná čísla periodických publikací)	časopisy			11	316
		bulletiny			2	7
		newsletter			11	193
	vzdělávací akce	semináře			4	14
webináře		4	24			

¹⁷ Dvě organizace byly členem ve 3 mezinárodních org. a sedm organizací bylo členem ve 2 mezinárodních org.

¹⁸ Dvě organizace provozovaly 4 webové portály, jedna organizace provozovala 3 webové portály a 6 organizací provozovalo 2 webové portály.

¹⁹ Jedna organizace provozovala 4 sociální sítě, jedna organizace provozovala 3 sociální sítě a 5 organizací provozovalo 2 sociální sítě.

	konference	6		6
	workshopy	7		18
	besedy/přednášky	10		257
	specializované kurzy	3		409
	výstavy	7		17
	kampaně	4		5
	výzkum/průzkum	3		6
	jiné spolkové akce	23		701
Aktivita D	počet zaměstnaných osob v projektech	19	29	108
	počet DPP/DPČ osob v projektech	21		104

Do oblasti **mezinárodní spolupráce** se zapojilo 20 spolků, celkem byly prostřednictvím programu Podpora spolků ZP uhrazeny náklady ve výši 670.561 Kč. Díky členství v mezinárodních organizacích získávají spolky aktuální informace týkající se všech osob se zdravotním postižením, jako je zejména proces implementace Úmluvy, tak i informace související s konkrétním typem postižení. Z dotačního programu spolky obdržely příspěvky jak na členství v mezinárodních organizacích zabývajících se podporou osob s jednotlivými typy postižení, tak i v klíčových střeškových mezinárodních organizacích, jako je např. **EBU** (European Blind Union), **WBU** (World Blind Union) – jejichž členem je **SONS**, **Inclusion Europe**, **Inclusion International** – jejichž členem je **SPMP**, **WFDYS** (World Federation of the Deaf Young Section), **UDY** (European Union of the Deaf) -jejichž členem je **Czech Deaf Youth, z.s.**, **AOECS** (Association of European Coeliac Societies) – jejímž členem je **Společnost pro bezlepkovou dietu z.s.** a **Sdružení celiaků ČR, z. s.**, **EURORDIS** (European Organisation for Rare Diseases) – jejímž členem je **Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s.**, **S.A.F.E.** (Stroke Alliance for Europe) – jejímž členem je **CEREBRUM – Asociace osob po získaném poškození mozku, z.s.** a **Cystic Fibrosis Europe** – jejímž členem je **Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s.** Celkem bylo uhrazeno členství ve 30 mezinárodních organizacích ve výši 394.589 Kč a spolky tak mohly nadále udržet své členství v těchto organizacích.

Dále byly z prostředků dotačního programu uhrazeny náklady na zahraniční cesty (cestovné, ubytování, stravné a konferenční poplatky) ve výši 275.972 Kč. Vzhledem k tomu, že mnoho akcí stále ještě probíhá v online prostoru, nedosahuje množství čerpaných finančních prostředků na tyto aktivity výše před obdobím covidu-19. Členství v mezinárodní organizaci bylo pro většinu spolků spojeno s minimálně jednou účastí na konferenci či zasedání.

Mezi hlavní výstupy mezinárodní spolupráce patřila především účast na různých akcích, podstatnou část tvořilo také sdílení informací z těchto akcí s odbornou i laickou veřejností v České republice, a to ve formě článků (vlastních nebo přeložených) uveřejněných na webových stránkách, v časopisech, bulletiních a v dalších spolky vydávaných materiálech a dále prostřednictvím pořádaných seminářů, webinářů, workshopů atd. K informační činnosti řada spolků stále častěji využívala i sociální síť (převážně Facebook a Instagram).

Advokační činnosti byly spíše doplňkovými aktivitami navazujícími na páteřní aktivity, jakými byly organizačně administrativní servis spolu s osvětou a vzděláváním. Byly realizovány výšečí organizací, které disponují potřebným zázemím a kvalifikovanými zaměstnanci.

Jednalo se zejména o větší nebo střešové organizace, např. Národní radu, která v rámci projektu „Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR“ díky podpoře Úřadu vlády ČR uplatnila připomínky k 31 legislativním návrhům a mimo připomínkování zákonů ve vnějším připomínkovém řízení bylo připomínkováno 16 návrhů legislativních norem v rámci vnitřního připomínkového řízení na MZ ČR. Národní rada ČR připravila také 3 vlastní návrhy zákonů, které byly přijaty formou poslanecké iniciativy.

Monitorováním naplňování závazků vyplývajících z mezinárodního práva, jakož i z českého právního řádu a snahou o zvýšení povědomí společnosti o životě se zdravotním postižením a zlepšením podmínek osob se zdravotním postižením se zabývala i řada dalších spolků (např. SONS, SPMP a České ILCO).

Zástupci spolku Amelie se v roce 2023 zúčastnili v rámci zastupování zájmů jejich cílové skupiny celkem 40 schůzek se zástupci MZ, MPSV, SÚKL, patientských organizací, apod.

Nejméně byla zastoupena oblast **sebeobhájcovství**, explicitně ji uváděl pouze 1 spolek. Téma sebeobhájcovství bylo akcentováno především v činnosti SPMP, která prostřednictvím celé řady aktivit podporuje naplňování Úmluvy s důrazem na zájmy osob s mentálním postižením a podporu jejich pečujících. SPMP v roce 2023 uspořádala setkání sebeobhájců a dále školili instituce veřejné správy ve zpracovávání dokumentu ve snadném čtení.

Všechny podpořené spolky vyvíjely alespoň jednu aktivitu z oblasti **vzdělávací a informační činnosti**. Celkové náklady na tuto oblast činily 998.236 Kč.

Poradenství se v rámci projektu věnovalo 19 spolků. Jedním z klíčových prostředků šíření informací byl provoz webových portálů. V rámci realizovaných projektů byl podpořen provoz celkem 42 webových portálů, které poskytují informace o činnostech spolků a problematice zdravotního postižení v rovině právní, sociální a zdravotní, konkrétně pak poskytují informace o možnostech léčby, rehabilitace, pomoci, prevenci a další informace důležité pro život osob se zdravotním postižením a jejich rodin. 27 spolků aktivně využívalo sociální sítě, jako je např. Facebook, Instagram, LinkedIn nebo You Tube.

24 spolků díky podpoře z dotačního programu vydávalo informační materiály. Celkem bylo vydáno 535 různých informačních materiálů, jednalo se o letáky, infografiky, banery nebo videa, které se týkaly činnosti jednotlivých spolků. Spolky vydávaly také periodika, jakými byly bulletiny, zpravodaje nebo časopisy, kterými informovaly o své činnosti a aktivitách, dále přinášely informace o vývoji v otázkách zdravotního postižení u nás i v zahraničí. V roce 2023 bylo vydáno 6 letáků (5 v tištěné podobě a 1 elektronicky) v celkovém nákladu 3.500 ks. 11 spolků v roce 2023 vydávalo časopisy, které vyšly v celkovém počtu 316 čísel. Celkové náklady na informační tiskoviny dosáhly částky 736.153 Kč.

Mezi periodika zabývající se životem se zdravotním postižením obecně patřil např. *Časopis MOSTY* vydávaný Národní radou. Časopis vychází pětkrát ročně, je bezplatně distribuován osobám se zdravotním postižením nebo organizacím, které je sdružují, a na webových stránkách v roce 2023 byl v elektronické verzi dostupný široké veřejnosti. Časopis přinesl informace o změnách zákonů, které vstoupili v platnost v roce 2023 (např. konsolidace veřejných rozpočtů), elektronické přístupnosti veřejné dopravy pro zrakově postižené, o dávkách a pomoci pro rodiny se ZP dětmi, problematice sdílených kol a koloběžek, možnostech poradenství v době energ. krize, zavádění evropského průkazu a evr. parkovací karty pro ZP, lázeňských pobytech, školení hasičů pro případy krizových situací a také výběr odpovědí na dotazy z poradny spolku.

Dalším vydávaným periodikem byl časopis *PLUS 21* spolku DownSyndrom CZ, z.s., který se podrobně věnuje tématice Downova syndromu (dále jen „DS“). Časopis je důležitým informačním zdrojem o DS a přidružených tématech, a to nejen pro rodiče dětí s tímto postižením, ale také pro učitele, vychovatele, lékaře a další odborníky, kteří s lidmi s DS pracují. Časopis *PLUS 21* vychází čtyřikrát ročně v průměrném nákladu 920 tištěných výtisků od každého čísla a byly v něm publikovány odborné články (původní nebo převzaté z domácího i zahraničního tisku), informativní články z činnosti této organizace a podobně zaměřených organizací v České republice i v zahraničí. Dále v jednotlivých číslech přinesl například informace týkající se problematiky sexuality, osamostatňování dětí s DS, Alzheimer u lidí s DS, význam a důležitost ergoterapie, oční a sluchové vady u dětí s DS, informace z mezinárodních konferencí, nebo spolkové, kulturní a sportovní aktivity.

Příkladem časopisů pro blíže vymezený okruh adresátů je např. *Paprsek ze tmy*, vydávaný KLUBEM PŘÁTEL ČERVENOBÍLÉ HOLE, z. s., časopis *Parkinson* nebo ARCUS, které přinášejí informace o připravovaných seminářích, rekondičně-vzdělávacích pobytech a dalších aktivitách pro členy spolků, informují o novinkách v léčbě jednotlivých druhů postižení a dále obsahují další užitečné a praktické informace týkající se jejich činnosti. Tyto časopisy jsou většinou zveřejňovány na webových stránkách spolků, dále jsou rozesílány členům spolků v elektronické nebo tištěné podobě a část informací je také zveřejňována na Facebooku. Některé spolky, jako například Asociace polio nebo Společnost pro mukopolysacharidosu, z. s., vydávaly pro své členy bulletiny.

V roce 2023 pořádalo 27 podpořených spolků osvětové a informační akce. Vzhledem k tomu, že se v době epidemie covidu-19 osvědčilo pořádání akcí v online prostoru, se část těchto akcí stále konala online (např. webináře), ostatní se konaly prezenčně. Díky podpoře Úřadu vlády ČR bylo realizováno 14 seminářů, 24 webinářů, 257 přednášek či besed, 6 konferencí, 18 workshopů, 409 specializovaných kurzů a 701 jiných spolkových akcí. Přínos těchto akcí spočíval zejména v lepší informovanosti o současné legislativě a její aplikaci, o vztazích mezi většinovou společností a osobami se zdravotním postižením a jejich skupinami, v získávání poznatků o nových možnostech léčby a prevence u jednotlivých typů postižení.

K největším akcím uspořádaným v roce 2023 patřily např.:

- „18. Fórum celiaků“ s odborným programem na téma „Celiakie není jen zdravotní problém“, které uspořádala Společnost pro bezlepkovou dietu z.s. dne 20. května 2023 v Praze na Výstavišti v Letňanech, jehož program byl zaměřen na všechny oblasti života s celiakií. Akci předcházela osvětová kampaň zaměřená na medializaci tohoto onemocnění. V rámci fóra proběhly přednášky o celiakii nejen u dospělých, ale i u dětí, genetiky, diagnostice a o životě s bezlepkovou dietou a navštívilo jej 1192 návštěvníků.
- 21. Národní konference „Místo pro kvalitní život s RS²⁰“, pořádaná Uníí ROSKA 7. června 2023, proběhla online formou 4 přednášek zaměřených na téma novinek v léčbě RS, těhotenství, kojení a mateřství u pacientek s RS, význam a fungování zastřešující mezinárodní organizace a co dělat, když už léčba nezabírá. Konference se zúčastnilo 85 osob.
- Konference „I slova léčí VI“, kterou uspořádal spolek Amelie v listopadu 2023 v Praze, byla zaměřena na změny ve společnosti s dopadem na onkologicky nemocné a jejich

²⁰ RS – roztroušená skleróza

blízké. Jednotlivé přednášky byly natočeny a zveřejněny na You Tube, kde jsou volně přístupné.

- Konferenci „Jak na přístupnost pro osoby se sluchovým postižením, aneb pojďme si v tom udělat pořádek“ uspořádala Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z.s. v září v Praze. Konference byla spojena s veletrhem služeb a zúčastnilo se jí 142 osob.

Některé další uskutečněné semináře, webináře, workshopy, přednášky a besedy:

- Spolek Adventor o.s. uspořádal 9 seminářů o autismu jako např. „Autismus – svět jinýma očima“, „Cesta k samostatnému životu“, „Komunikace – vyjádřit se a rozumět“ nebo „Autismus – svět jinýma očima“. Semináře se konaly v Liberci, České Lípě, Smečnu a Znojmu a zúčastnilo se jich celkem 158 osob.
- Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením, z. s. uspořádala 2 webináře na téma Podpora pozitivního chování (Positive Behaviour Support – PBS), které byly určeny pro služby a pečující a kterých se zúčastnilo celkem 45 osob.
- Společnost pro bezlepkovou dietu z.s. uspořádala 3 bloky webinářů na téma „Bezlepková dieta“ zaměřený na pravidla diety a volně navazující „Bezlepkové stravování“ a „Bezlepkově mimo domov“, kterých se zúčastnilo celkem 191 osob.
- Klub bechtěreviků ČR z.s. uspořádal 3 celorepublikové tematické besedy s cílem podpořit kvalitu života bechtěreviků.
- Další spolky v průběhu roku prezentovaly svou činnost v rámci různých akcí, např. České ILCO, z.s. na Prague Onko, Coloplast Professional Masterclassu v Praze a Olomouci, Svatováclavské konferenci pořádané spolkem Pacienti IBD,z.s., nebo na 10. lékařském kongresu „Letovice Care“; Sdružení celiaků ČR, z. s. představilo svou činnost na XXIX. Sympóziu o morfologii a funkci střeva v Doksech, IV. kongresu slovenských a českých dětských gastroenterologů v Olomouci a Pražských gastroenterologických dnů.

Z dalších aktivit pro veřejnost, které se setkávají s velkým zájmem účastníků, je např. pořádání výstav fotografií nebo jiných prací členů spolků. Sdružení rodičů a přátel diabetických dětí v ČR z.s. uspořádalo výstavu výtvarných prací diabetických dětí k 100. výročí objevení inzulínu, která se konala ve Fakultní nemocnici Olomouc a také v Ostravě, a dále výstavu s názvem „Životy dětí s diabetem“, která se konala v Senátu. Společnost pro mukopolysacharidosu, z. s. zrealizovala v roce 2023 výstavu velkoformátových fotografií s doprovodným textem o rodinách (dětech) se vzácným onemocněním „Váš pohled, náš svět“, která proběhla v prostorách Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně, výstavu zhlédlo cca 10.000 osob. Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s. uspořádal 3 výstavy fotografií ze Slaného kalendáře, které se konaly v Praze, Karlových Varech a Oseku. Fotografie byly nafoceny v rámci 57. ročníku filmového festivalu KVIFF, jehož byl spolek v roce 2023 neziskovým partnerem. Spolek Adventor o.s. uspořádal výstavu obrazů autistických malířů "Svět jinýma očima", která se konala v Praze a pro širší dopad byla propojena s tradiční akcí „Léto plné hvězd“.

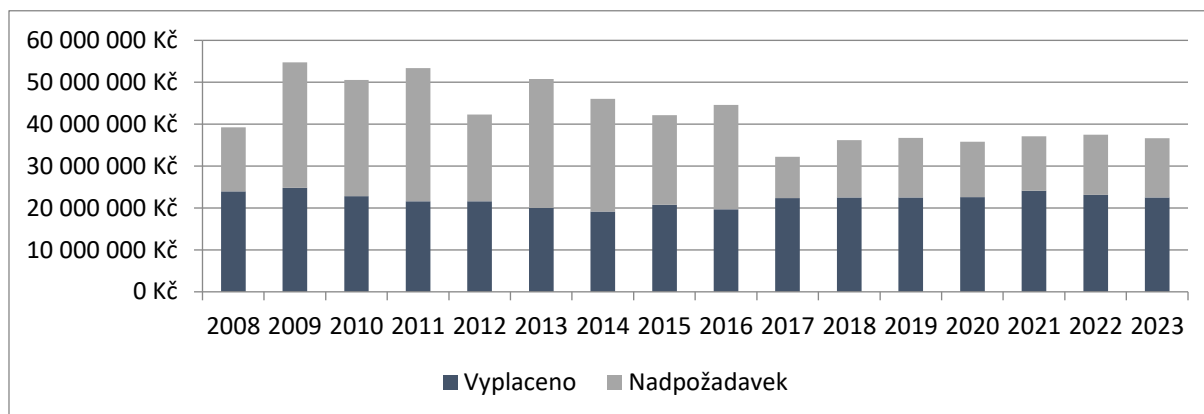
Jako úspěšné příklady pořádaných specializovaných kurzů lze uvést počítačové kurzy, kurzy trénování paměti, kurzy angličtiny nebo kurzy mezinárodního znakového systému.

Tabulka 5 Počty realizovaných aktivit v oblasti informační a vzdělávací činnosti podle typu postižení

Aktivita	vnitřní	neurologické	tělesné	sluchové	mentální	duševní	zrakové	jiné	celkem
Poradenská činnost	5	5	3	2	0	0	1	3	19
Webové portály	12	8	8	4	2	1	1	9	45
Sociální sítě	10	11	5	3	2	1	1	4	37
Brožury	0	2	0	0	1	0	0	2	5
Publikace	0	0	0	0	3	0	0	0	3
Letáky	1	0	0	0	1	3	0	1	6
Časopisy	5	9	12	0	4	0	268	18	316
Bulletiny	0	0	2	0	0	0	0	5	7
Newslettery	33	17	18	0	8	0	0	117	193
Videa/ videospoty	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Banery/ infografika	1	2	0	0	0	0	0	0	3
Tiskové a mediální výstupy	0	0	0	0	0	0	0	825	825
Kalendář	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Semináře	0	1	0	0	0	9	0	4	14
Webináře	13	0	6	0	4	0	0	1	24
Konference	1	2	0	1	0	0	0	2	6
Workshopy	6	8	0	2	0	0	0	2	18
Specializované kurzy	6	0	0	4	0	0	399	0	409
Výstavy	11	0	2	0	0	1	0	3	17
Jiné spolkové akce	385	22	135	15	4	12	83	45	701
Kampaně	2	0	0	1	0	0	0	2	5
Přednášky/ besedy	19	7	13	1	0	0	198	19	257
Výzkum/ průzkum	2	1	0	0	0	0	0	3	6

V rámci celého dotačního programu je nejvíce podporovaným okruhem **organizačně administrativní servis**, na který bylo v roce 2023 vynaloženo 20.789.876 Kč. Největší část těchto nákladů tvořily osobní náklady, které byly podpořeny částkou 16.997.199 Kč. Náklady spojené s nájemným včetně služeb a energií byly podpořeny částkou 2.103.801 Kč a ostatní náklady spojené např. s ostatními službami, cestovným tuzemským a nákupem materiálu a vybavení byly podpořeny částkou 1.688.876 Kč.

Graf 5 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2023

Jak ukazuje výše uvedený graf č. 5, rozdíl mezi výší rozdělených a požadovaných prostředků se snížil z 24.876.000 Kč v roce 2016 na 9.874.000 Kč v roce 2017. V roce 2018 byl rozdíl 13.673.000 Kč, v roce 2019 byl 14.195.000 Kč, v roce 2020 byl 13.151.000 Kč, v roce 2021 byl rozdíl 12.955.000 Kč, v roce 2022 byl rozdíl 14.360.498 Kč a v roce 2023 byl rozdíl 14.170.640 Kč. Ke snížení tohoto rozdílu došlo především díky zavedení principu podání jedné žádosti spolku pro všechny aktivity podporované z tohoto dotačního programu, ke kterému došlo v roce 2017 a také zlepšením komunikace se žadateli. Pro rychlejší administraci dotačních žádostí by bylo žádoucí, aby se tento rozdíl i nadále snižoval, zejména aby ze strany žadatelů docházelo k předkládání projektů s realisticky zpracovanými finančními požadavky. K tomu by měla vést především pravidelná školení žadatelů o dotaci a komunikace s nimi.

Při průběžném nastavování pravidel programu jsou využívány také poznatky, zkušenosti a doporučení členů Komise. Souhrnná informace o průběhu dotačního řízení a celkový přehled o poskytnutých finančních prostředcích na dotační program Podpora spolků ZP jsou součástí Zpráv o plnění opatření Národního plánu.

3. Shrnutí

Dotační program Podpora spolků ZP je zaměřen na podporu aktivit spolků osob se zdravotním postižením s celostátní působností, které přispívají k jejich zapojení do všech oblastí života společnosti a seznamují veřejnost s tématy týkajícími se zdravotního postižení. Program pomáhá realizovat i cíle a opatření Národního plánu a přispívá k implementaci Úmluvy, a to především v oblasti osvětové činnosti a participace osob se zdravotním postižením na správě veřejných záležitostí.

V roce 2023 bylo v rámci tohoto dotačního programu vyplaceno celkem 22.493.203 Kč na realizaci 30 projektů. Nejvíce podporovanou oblastí byl organizačně administrativní servis spolků osob se zdravotním postižením, přičemž rozdělení podpory těmto spolkům podle typu zdravotního postižení, kterému se věnují, odpovídá míře výskytu tohoto postižení ve společnosti. Tím je zajištěna udržitelná a funkční síť spolků pro různé typy postižení, jejichž účelem je nejen podpora osob se zdravotním postižením, ale také osvěta ve vztahu k celé společnosti. Druhou nejvíce podporovanou oblastí byla vzdělávací a informační činnost, která napomáhá k šíření důležitých a nových poznatků v oblasti léčby, rehabilitace, prevence či možností podpory jak směrem k osobám se zdravotním postižením, tak i širší společnosti. Byla realizována především provozem webových stránek spolků, vydáváním informačních materiálů a pořádáním přednášek, seminářů, webinářů a konferencí. V rámci mezinárodních aktivit bylo podporováno především členství v mezinárodních organizacích, což přispívá

k předávání aktuálních informací jak v oblasti léčby, prevence, tak i mezinárodní legislativy. Prostřednictvím podpořených aktivit monitorování legislativy a plánů a strategií pro osoby se zdravotním postižením došlo k uplatnění řady připomínek k legislativním i nelegislativním návrhům.

Tabulka 6 Přehled podpořených projektů v programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením v roce 2023

Číslo projektu	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (Kč)
ZP230006	Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z.s.	Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR	5.085.600
ZP230005	Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, zapsaný spolek	Svépomoc a osvěta - cesta k porozumění a integraci 2023 VII	2.921.285
ZP230040	Svaz tělesně postižených v České republice z. s.	Administrativní servis STP v ČR z. s.	1.407.340
ZP230027	Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s.	Práva lidí s mentálním postižením a jejich rodin - 2023	1.339.905
ZP230004	Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s.	Centrum služeb a komunitní centra SPCCH v ČR, z. s.	1.312.846
ZP230034	Česká asociace paraplegiků - CZEPA, z.s.	CZEPA pomáhá	1.030.589
ZP230025	Sdružení celiaků ČR, z. s.	OAS SCČR a ostatní související činnosti	877.580
ZP230009	Společnost pro bezpečnou dietu z.s.	Edukace a osvěta bezpečné diety při celiakii	677.909
ZP230021	DownSyndrom CZ, z.s.	"Down-Up 2023": Podpora problematiky DS v rámci Evropy i ČR	677.647
ZP230044	Adventor o. s.	Svépomocná podpora osob na spektru autismu	675.283
ZP230018	Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených, z.s.	Informační centrum o hluchotě a mezinárodní aktivity FEPEDA	664.040
ZP230017	Společnost E / Czech Epilepsy Association, z. s.	Podpora dětí s epilepsií a destigmatizace epilepsie	559.770
ZP230041	Unie ROSKA - česká MS společnost, z. s.	Přednášková, osvětová a inf. činnost a mezinárodní spolupráce	558.953
ZP230019	Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s.	Informační a osvětová činnost o cystické fibróze 2023	537.000
ZP230046	ARCUS - onko centrum, z.s.	Edukační patientský program ONKO	477.380
ZP230003	Klub bechtěreviků ČR z.s.	Podpora spolkové činnosti zdravotně postižených bechtěreviků	422.135
ZP230033	České ILCO, z.s.	Pomáháme stomikům 2023	415.882
ZP230028	Amelie, z.s.	Amelie - nositel psychosociální pomoci onkologicky nemocným	415.000
ZP230047	CEREBRUM - Asociace osob po získaném poškození mozku, z.s.	Každá hlava má svá práva	398.348
ZP230052	Pražská organizace vozíčkářů, z.s.	Podpora klientů s tělesným postižením	366.500

ZP230029	Společnost Parkinson, z. s.	Celorepubliková činnost Společnosti Parkinson, z. s. 2023	361.990
ZP230036	Sdružení rodičů a přátel diabetických dětí v ČR z.s.	Servisní činnost spolku pro diabetické děti	225.862
ZP230007	Asociace muskulárních dystrofií v ČR, z. s.	Informační a edukační činnost, členství v mez. organizacích	216.923
ZP230054	Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z.s.	Advokační a osvětová činnost ASNEP 2023	213.120
ZP230032	Asociace polio	Administrativní zázemí Asociace polio	163.800
ZP230038	Společnost C-M-T, z.s.	Společnost C-M-T 2023	119.654
ZP230045	Společnost pro mukopolysacharidosu, z. s.	Pomozme jim žít a zemřít doma	117.000
ZP230014	Czech Deaf Youth, z.s.	Rozvoj organizace Czech Deaf Youth, z.s.	105.040
ZP230050	KLUB PŘÁTEL ČERVENOBÍLÉ HOLE z. s.	Klubová, osvětová činnost- volnočasové aktivity hluchoslepých	83.910
ZP230051	Rett Community, z.s.	Podpora činnosti spolku Rett Community, z.s.	64.912

B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti je realizován na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice za rok 2009. Vláda ČR tímto usnesením uložila vedoucímu Úřadu vlády uvolňovat každoročně v rámci schváleného rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády finanční prostředky krajům prostřednictvím dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. Podpora tohoto programu je proto jednou z priorit v rámci všech dotačních řízení v rámci Odboru lidských práv a ochrany menšin a je považována za téměř mandatorní výdaj. Program je zároveň realizován v souladu se strategickým cílem G: Kapacity a zdroje pro implementaci strategie, jedním ze strategických cílů Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů na období 2021 – 2030.

Příjemcem dotace na zabezpečení jedné pracovní pozice krajského koordinátora pro romské záležitosti (dále jen „krajský koordinátor“) může být pouze **kraj**. Maximální výše neinvestiční dotace na plný pracovní úvazek krajského koordinátora při zaměstnání po celý kalendářní rok je již několik let 500.000 Kč. Poměrným způsobem se krátí dotace v případě sníženého pracovního úvazku. K poměrnému krácení dotace rovněž dochází v případě, že krajský koordinátor bude zaměstnán méně než 12 měsíců.

Pozice krajských koordinátorů je zřizována krajskými úřady na základě ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Podle ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Úřad vlády ČR využívá Metodiky monitorování a vyhodnocování dotačních programů Úřadu vlády ČR zaměřených na integraci romské menšiny (dále jen „metodika“), kterou vypracoval Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.z.²¹ Na základě této metodiky byly stanoveny indikátory, vhodné pro jednotlivé dotační programy. Úřad vlády část z těchto indikátorů implementoval i do dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. V žádosti o poskytnutí dotace a závěrečné zprávě jsou sledovány údaje o vzdělání krajského koordinátora či výši úvazku.

Cíle dotačního programu

Primární: zabezpečení pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje v návaznosti na ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o krajích“).

Sekundární: zajištění stability institucionální sítě, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku na úrovni kraje, a která významně přispívá ke koherentní a koordinované tvorbě a realizaci politik romské integrace na území České republiky.

²¹ <https://www.vupsv.cz/download/metodika-monitorovani-a-vyhodnocovani-dotacnich-programu-uradu-vlady-cr-zamerenych-na-integraci-romske-mensiny-2018/>

Tabulka 7 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019 – 2023

Rok	Rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2019	5.400.000	5.435.900	5.252.566	13
2020	5.850.000	5.569.937	5.569.937	13
2021	5.850.000	5.675.000	5.675.000	13
2022	5.850.000	5.300.000 ²²	5.750.000	13
2023	5.850.000	5.775.000	5.775.000	13

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2023

Povinnost zřídit pozici koordinátora vyplývá ze zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Úřad vlády ČR jako poskytovatel dotace a orgán odpovědný za metodické vedení krajských koordinátorů nastavil systematické vyhodnocování vybraných ukazatelů na základě předložených závěrečných zpráv o realizaci projektu. Způsob vyhodnocování je postaven na komparaci primárních a sekundárních indikátorů, které příjemce dotace (kraj) uvedl v závěrečných zprávách o realizaci projektu za rok 2023 a předchozích.²³ Zvolenou metodou lze monitorovat nejen efektivitu vynakládaných finančních prostředků a přínos současného nastavení dotačního programu, ale rovněž aktivizaci koordinátorů v řadě sledovaných oblastí a jejich odbornou způsobilost.

Předložené indikátory mohou být dle identifikované potřeby v průběhu dalšího období aktualizovány. Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny s ohledem na základní účel programu, jímž je zabezpečení pozice krajského koordinátora na krajském úřadu, definuje jako **primární indikátor výši úvazku koordinátora**, jenž je vyhrazen na výkon agendy romských záležitostí. Primárními indikátory můžeme dále označit počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora a zařazení krajského koordinátora do struktury krajského úřadu. Pro informaci bylo do vyhodnocení dotačního programu za rok 2023 přidáno také sledování kvalifikace krajských koordinátorů, resp. dosažené vzdělání krajských koordinátorů a délku jejich odborné praxe.

Primární indikátory:

- Výše úvazku krajského koordinátora vyhrazeného na výkon agendy romských záležitostí;
- Počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora;
- Zařazení krajského koordinátora do struktury krajského úřadu,
- Dosažené vzdělání krajského koordinátora,
- Délka odborné praxe.

²² Komise pro hodnocení projektů na svém jednání doporučila jednu žádost zcela zamítnout. Úřad vlády ČR se však k tomuto doporučení nepřiklonil a doporučil úpravu žádosti a následně této upravené žádosti zcela vyhovět.

²³ Pro účely této zprávy je zpravidla sledováno posledních 5 let, tzn. od roku 2017 do roku 2023.

Tabulka 8 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2019 – 2023

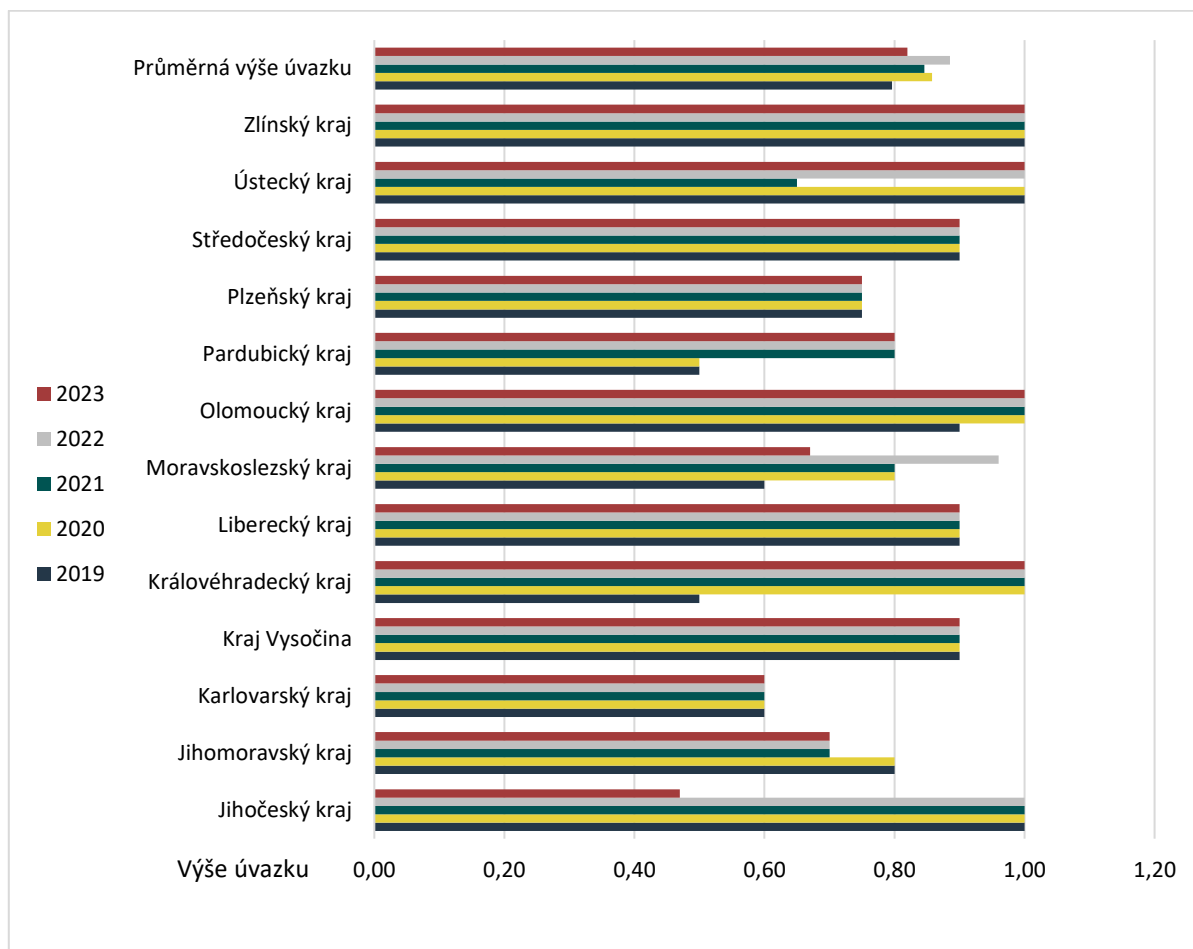
Kraj	2019	2020	2021	2022	2023
Jihočeský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	0,47
Jihomoravský kraj	0,80	0,80	0,70	0,70	0,70
Karlovarský kraj	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Kraj Vysočina	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Královéhradecký kraj	0,50	1,00	1,00	1,00	1,00
Liberecký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Moravskoslezský kraj	0,60	0,80	0,80	I.-II. 0,8 III.-XII. 1,0	0,67
Olomoucký kraj	0,90	1,00	1,00	1,00	1,00
Pardubický kraj	0,50	0,50 ²⁴	0,80	0,80 ²⁵	0,80
Plzeňský kraj	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75 ²⁶
Středočeský kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Ústecký kraj	1,00	1,00	I.-V. 1,00 VI.-XII. 0,40	1,00	1,00
Zlínský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Průměrná výše úvazku	0,80	0,86	0,85	0,89	0,82

²⁴ V roce 2020 byla pozice krajského koordinátora v Pardubickém kraji obsazena pouze po dobu 9 měsíců, do celkového průměru se však započítává výše zřízeného úvazku.

²⁵ V roce 2022 byla pozice krajského koordinátora v Pardubickém kraji obsazena pouze po dobu 9 měsíců, do celkového průměru se však započítává výše zřízeného úvazku.

²⁶ V roce 2023 byla pozice krajského koordinátora v Plzeňském kraji obsazena pouze po dobu 10 měsíců, do celkového průměru se však započítává výše zřízeného úvazku.

Graf 6 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2019 – 2023

V roce 2022 byla průměrná výše úvazku nejvyšší za posledních 5 let, tj. 0,89, v roce 2023 došlo k poklesu průměrné výše úvazku. Pokles byl způsoben neočekávaným ukončením pracovníprávního vztahu několika koordinátorů a prodlevou při obsazování pozice vhodným kandidátem. Úvazky krajských koordinátorů zůstávají v posledních letech na relativně podobné výši (mezi 0,80 – 0,90 úvazku) a snahou Úřadu vlády je motivovat kraje k tomu, aby koordinátoři mohli vykonávat agendu romských záležitostí na úvazek 1,0. Zvyšování úvazků krajských koordinátorů je zároveň jeden z indikátorů Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů na období 2021 – 2030.

Pozitivní je udržení úvazku 1,0 v Ústeckém kraji, kde je zaměstnání krajských koordinátorů na co nejvyšší úvazek velmi žádoucí, protože se jedná o nejvíce exponovaný kraj, resp. kraj, který dle indexu sociálního vyloučení²⁷ vykazuje nejvyšší zatížení. Druhý nejvíce zatížený kraj, Moravskoslezský, měl koordinátora na úvazek 0,67 z důvodu zapojení koordinátora do projektu kraje na zbývající část úvazku. Třetím krajem, který vykazuje nejvyšší index sociálního vyloučení, je kraj Karlovarský. Ten dlouhodobě trpí nedostatečným zasíťováním

²⁷ Tento jednotný nástroj v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje posoudit míru zatížení sociálním vyloučením v celorepublikovém rozsahu a sledovat jeho vývoj v čase. Index je sestavován pomocí dat o dlouhodobé nezaměstnanosti, předčasných odchodech ze systému vzdělávání, exekucích a sociálních dávkách. <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/socialni-vyloucení-v-cesku-rozsah-v-roce-2022-osz-2024/>

poskytovateli sociálních služeb a rovněž vykazuje nedostatečné pokrytí agendy výkonu práv příslušníků národnostních menšin, resp. výkonu agendy integrace Romů na úrovni obcí s rozšířenou působností. V této souvislosti je proto nutné rovněž upozornit na nízký úvazek krajského koordinátora Karlovarského kraje, související s kumulací s agendou národnostních menšin. Nejmenší úvazek je ovšem po odchodu a změně koordinátora nastaven v Jihočeském kraji, kde navíc došlo k rozdělení úvazku mezi dva pracovníky na dva úvazky o velikosti 0,1. Zástupci Úřadu vlády ČR i vládní zmocněnkyně pro romské záležitosti proto hodlají v roce 2024 pokračovat v komunikaci s krajem ve snaze zjistit okolnosti a možnosti řešení vzniklé situace.

Krajští koordinátoři, kteří nevykonávali danou činnost na plný úvazek, měli svou agendu nejčastěji kumulovanou s agendou národnostních menšin a integrací cizinců, a dále pak s dalšími činnostmi, jako je např. registrace sociálních služeb nebo participace na specifických projektech kraje. Krajští koordinátoři se i v roce 2023 zapojili do celé řady činností souvisejících s příchodem uprchlíků z Ukrajiny, a to jak romských, tak neromských.

Jak ukazuje následující tabulka, v roce 2023 byla pozice krajského koordinátora ve většině krajů obsazena po celý kalendářní rok, tzn. po dobu 12 měsíců. Výjimkou byl kraj Plzeňský, kde se nedařilo nalézt vhodného kandidáta na pozici krajského koordinátora, proto byla pozice obsazena v součtu pouze 10 měsíců, resp. od ledna do srpna a poté od listopadu do prosince 2023.

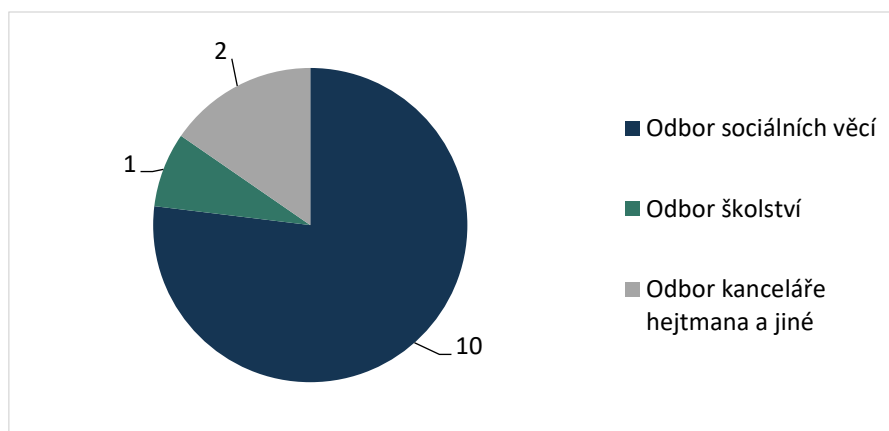
Tabulka 9 Počet měsíců v letech 2019 – 2023, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora

Kraj	2019	2020	2021	2022	2023
Jihočeský kraj	12	12	12	12	12
Jihomoravský kraj	12	12	12	12	12
Karlovarský kraj	12	12	12	12	12
Kraj Vysočina	12	12	12	12	12
Královéhradecký kraj	12	12	12	12	12
Liberecký kraj	12	12	12	12	12
Moravskoslezský kraj	12	12	12	12	12
Olomoucký kraj	12	12	12	12	12
Pardubický kraj	12	9	12	9	12
Plzeňský kraj	12	12	12	12	10
Středočeský kraj	12	12	12	12	12
Ústecký kraj	12	12	12	12	12
Zlínský kraj	12	12	12	12	12

Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v rámci metodického vedení krajských koordinátorů doporučuje zařazení krajského koordinátora **do kmenové struktury krajského úřadu**, kde bude zajištěno rovnocenné postavení krajského koordinátora ve vztahu k pracovníkům dalších odborů. Toto zařazení umožňuje bezproblémové uplatňování mezioborového a multidisciplinárního přístupu koordinátora při řešení romských záležitostí. Z uvedeného důvodu se jako ideální řešení nabízí zařazení krajského koordinátora do kanceláře hejtmana, kanceláře tajemníka krajského úřadu či kanceláře náměstka hejtmana pro sociální oblast. Toto doporučení bylo v roce 2023 akceptováno dvěma kraji, a to krajem Královéhradeckým a Zlínským. V roce 2023 nejvyšší počet krajů (10) zařazoval svého koordinátora do odboru sociálních věcí, jeden do odboru školství (Jihomoravský kraj) a dva

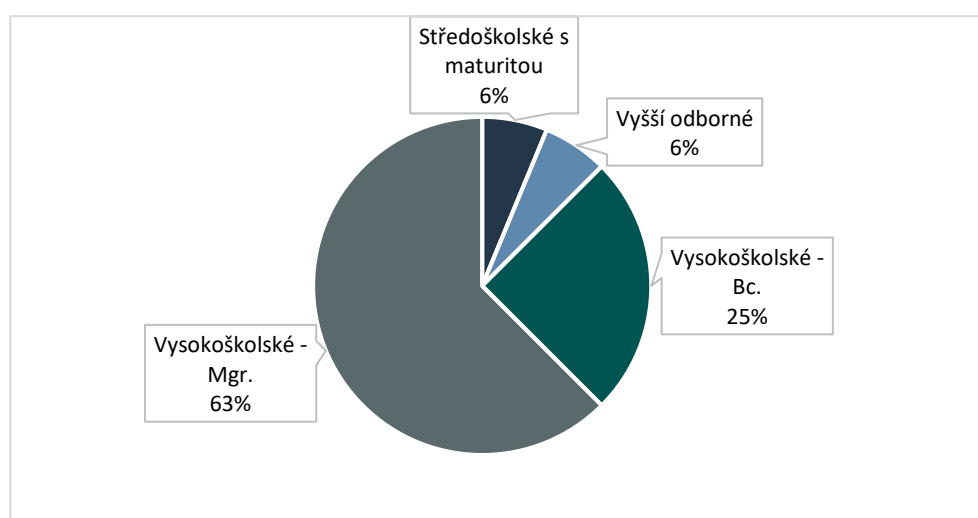
do kanceláře hejtmána, resp. ředitele krajského úřadu (Královéhradecký a Zlínský kraj). Tento stav se tak oproti předchozím letům nezměnil (viz graf 7).

Graf 7 Pozice třinácti krajských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2023

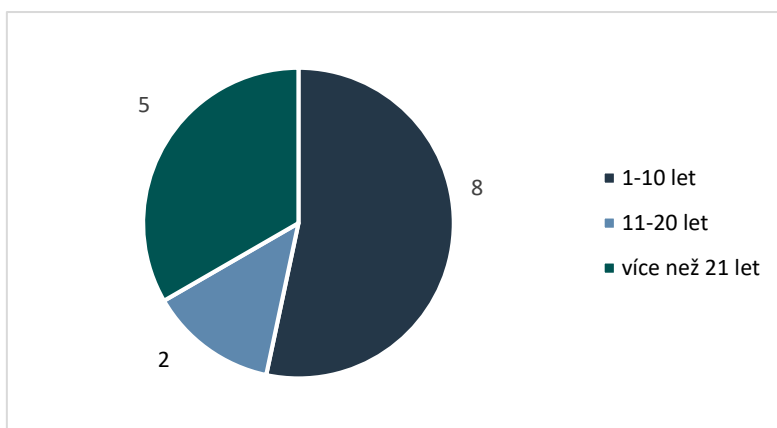
Pro rok 2022 bylo zavedeno sledování vzdělanostní struktury krajských koordinátorů a délka jejich odborné praxe. Tyto indikátory zajistí sledování odborné kapacity krajských koordinátorů napříč kraji a jejich vývoj v čase. V roce 2023 působilo na pozicích krajských koordinátorů nejvíce vysokoškoláků, resp. deset krajských koordinátorů mělo vysokoškolské vzdělání (magisterské a vyšší) a čtyři krajské koordinátory disponovali bakalářským titulem. Dále pak na pozici krajského koordinátora působila jedna osoba s vyšším odborným vzděláním a jedna se vzděláním středoškolským s maturitou. Průměrná délka odborné praxe byla v roce 2023 přibližně 17,69 let, přičemž osm krajských koordinátorů mělo odbornou délku praxe do 10 let, praxe dvou krajských koordinátorů byla v rozsahu 11 – 20 let a pět krajských koordinátorů mělo délku praxe vyšší než 21 let.

Graf 8 Vzdělanostní struktura krajských koordinátorů v roce 2023²⁸

²⁸ V některých krajích se na pozici koordinátora vystřídalo více osob s různým vzděláním. Každá osoba byla započtena do průměru samostatně.

Graf 9 Délka odborné praxe krajských koordinátorů v roce 2023

Jako **sekundární indikátory** můžeme označit ty, u nichž nelze očekávat pravidelný nárůst z hlediska kvantifikovatelnosti, protože reagují na aktuální situaci a stav v oblasti integrace příslušníků romské komunity a specifickou nabídku (např. ve vztahu ke školení).

I v roce 2023 nadále trvala povinnost řídit se předem stanovenými indikátory nastavenými poskytovatelem dotace v Přehledu výstupů projektu. Všech 13 příjemců dotace tedy muselo v rámci realizace projektu naplnit výstupy projektu, které byly součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Dotační program je tedy dále vyhodnocován dle míry naplnění těchto výstupů projektu. Předem stanovené výstupy byly nastaveny tak, aby se práce jednotlivých krajských koordinátorů co nejvíce standardizovala, aby se co nejvíce smazaly rozdíly v přístupu a práci jednotlivých krajských koordinátorů, bez ohledu na výši úvazku. Vzhledem k tomuto nastavení tak nelze vyhodnocovat postupy jednotlivých krajů při plnění sekundárních indikátorů, jelikož v závěrečných zprávách mají příjemci dotací povinnost vykázat plnění předem nastavených indikátorů, nikoliv jejich další činnost. Přehled povinných indikátorů ukazuje následující obrázek. Výčet indikátorů není konečný a příjemci dotací si mohou stanovit další výstupy.

Obrázek 1 Přehled povinných výstupů krajských koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2023

Výstupy projektu	Dokumentace a další relevantní zdroje pro ověření dosažení výstupů projektu (např. fotodokumentace, textové zápisy, deníky pracovníků, prezenční listiny, pozvánky, plakáty na akce apod.)
Metodická, koordinační, poradenská a informační činnost	
1. Uspořádání minimálně 4 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji.	Pozvánky s programem, prezenční listiny, zápisy z porad, fotodokumentace a další dokumenty
2. Poskytování poradenství a informací zejména romským poradcům, terénním (sociálním) pracovníkům, školám a dalším relevantním orgánům a institucím pro řešení romských záležitostí v kraji.	Dokumentace o činnosti, řešených problémech
Vzdělávací činnost	
3. Uspořádání minimálně 2 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konference apod.	Pozvánky s programem, prezenční listiny, zápisy z akcí, případně vydávané certifikáty, či jiné doklady o absolvování, fotodokumentace
Monitoring	
4. Monitoring integračních projektů kraje, obcí s rozšířenou působností (ORP) apod., včetně zapojení se do činnosti platformem souvisejících s tématem romské integrace.	Databáze (seznam) integračních projektů s vyznačením zapojení krajského koordinátora do jejich realizace, příp. vyznačení zapojení se do platform, na jejichž činnosti se krajský koordinátor podílí; včetně dokladů o účasti na jednání a výstupů z činností těchto platform
Analytická činnost	
5. Vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za uplynulý rok.	Zpráva o stavu romské menšiny v kraji
6. Spolupráce s ÚV ČR a dalšími ústředními orgány státní správy na vykonávání jejich další agendy, např. spolupráce na dotačních řízeních týkajících se integrace Romů, vyhodnocování naplňování koncepčních, strategických a dalších dokumentů v oblasti romské integrace apod.)	Vypracované analýzy týkající se problematiky integrace Romů a další vyhodnocované materiály pro potřeby romské integrace (například dotační žádosti apod.)
Koncepční a iniciační činnost	
7. Podílení se na vzniku koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod.	Strategické, koncepční a další dokumenty, na jejichž vzniku se krajský koordinátor podílí, příp. zápisy z pracovních skupin týkajících se vzniku dokumentů
Kontrolní činnost	
8. Spolupodílení se na kontrolách výkonu přenesené působnosti ORP v kraji.	Plán kontrol, protokoly o kontrolách

Metodická, koordinační, poradenská a informační činnost

1. Uspořádání minimálně 4 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji.

Krajští koordinátoři v loňském roce pořádali pracovní porady zejména s pracovníky pověřených obcí, obcí s rozšířenou působností, terénními a sociálními pracovníky nebo pracovníky Úřadu práce ČR či Policie ČR. Témata jednotlivých setkání se lišila dle aktuální situace, například se řešily případy možné diskriminace nebo zvýšeného napětí mezi některými příslušníky romské a ukrajinské národnosti. Dále spolupracovali krajští koordinátoři mj. s pracovníky nestátních neziskových organizací a pracovníky Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině. Za pozitivní se dá rovněž považovat fakt, že porady s relevantními partnery probíhají stále častěji online formou, což dovoluje jak účast vyššího počtu osob, tak častější frekvenci pořádaných porad.

2. Poskytování poradenství a informací zejména romským poradcům, terénním (sociálním) pracovníkům, školám a dalším relevantním orgánům a institucím pro řešení romských záležitostí v kraji.

Způsob a typ poskytovaného poradenství a předávání informací se mezi jednotlivými kraji značně liší. Zatímco některé kraje předávají relevantní informace zejména v rámci pořádaných porad s danými partnery, jiní krajští koordinátoři realizují metodické cesty do území a pořádají kazuistické semináře. Nejčastěji krajští koordinátoři komunikují s danými partnery telefonicky, příp. prostřednictvím e-mailu, a to s ohledem na aktuální téma nebo v reakci na aktuálně vzniklou potřebu. V roce 2023 se poskytování poradenství a předávání informací týkalo, kromě pravidelných témat, jako jsou dotační výzvy na jednotlivých rezortech státní správy či aktuální informace z Úřadu vlády ČR, například situace romských ukrajinských uprchlíků a možností zprostředkování pomoci, poradenství ohledně možného odškodnění za neoprávněné sterilizace nebo interetnického napětí mezi některými Romy a osobami ukrajinské národnosti.

Vzdělávací činnost

3. Uspořádání minimálně 2 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konference apod.

Krajští koordinátoři v závěrečných zprávách o realizaci projektu zpravidla uvádí přehled akcí, které byly hrazeny nejen z prostředků neinvestiční dotace, ale také činnosti hrazené z prostředků kraje nebo jiných subjektů. Mezi nejčastější témata vzdělávacích akcí patří dlouhodobě dluhová problematika a její řešení bezpečnostní situace v kraji ve vztahu k národnostním menšinám (prevence kriminality apod.) nebo sociální vyloučení a bydlení. V roce 2023 několik krajů realizovalo vzdělávací akce zaměřené na komunikaci.

Monitoring

4. Monitoring integračních projektů kraje, obcí s rozšířenou působností (ORP) apod., včetně zapojení se do činnosti platform souvisejících s tématem romské integrace.

Monitoring krajských koordinátorů se odvíjí zejména od probíhajících projektů v kraji, resp. od tématu, který daný kraj prioritizuje. Vzhledem k tomu, že někteří z krajských koordinátorů mají kumulovanou činnost s tématem národnostních menšin a cizinců, zpravidla se zapojují do integračních projektů souvisejících s tímto tématem. Dále jsou téměř všichni krajští

koordinátoři zapojeni do monitoringu a vyhodnocování pokrytí sociálních služeb na území daného kraje, spolupracují na projektech Agentury pro sociální začleňování, resp. Odboru sociálního začleňování Ministerstva pro místní rozvoj nebo se zapojili do projektu Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením Státního zdravotního ústavu.

Monitoring integračních projektů na úrovni ORP je bohužel pouze výjimkou (např. vyhodnocování Koncepce rozvoje bydlení města Rožnov pod Radhoštěm 2018 – 2028).

Analytická činnost

5. Vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za uplynulý rok.
6. Spolupráce s ÚV ČR a dalšími ústředními orgány státní správy na vykonávání jejich další agendy, např. spolupráce na dotačních řízeních týkajících se integrace Romů, vyhodnocování naplňování koncepčních, strategických a dalších dokumentů v oblasti romské integrace apod.)

Analytická činnost krajských koordinátorů je do značné míry ovlivněna poptávkou Úřadu vlády ČR a dalšími orgány státní správy. Všichni krajské koordinátoři, resp. kraje, vypracovali Zprávu o stavu romské menšiny v kraji za rok 2022 řádně a včas, přičemž při jejím sestavování vycházeli zejména z údajů ORP, ale i dalších relevantních aktérů v kraji, jako jsou další odbory krajského úřadu, Policie ČR, Úřad práce ČR apod.

Spolupráce mezi krajskými koordinátory a Úřadem vlády ČR vychází z metodického vedení ze strany Úřadu vlády ČR, konkrétně Odboru lidských práv a ochrany menšin. V této souvislosti probíhají pravidelná jednání buď online, nebo prezenční formou, na kterých dochází k předávání relevantních informací a spolupráci na agendě Kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, mj. na dotačním řízení v dalších programech administrovaných Odborem lidských práv a ochrany menšin.

Krajské koordinátoři v roce 2023 rovněž spolupracovali s dalšími orgány státní správy, zvláště pak Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem kultury a Ministerstvem práce a sociálních věcí, které rovněž administrují dotační programy na podporu národnostních menšin, nebo jejich agenda přispívá k naplňování práv příslušníků národnostních menšin. Spolupráce s dotčenými orgány státní správy probíhala kromě připomínkování zejména skrze účast na platformách pro naplňování koncepčních a strategických dokumentů příslušných rezortů, jako je např. Strategie sociálního začleňování nebo Strategie prevence kriminality.

Koncepční a iniciační činnost

7. Podílení se na vzniku koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod.

Možnosti podílení se krajských koordinátorů na vzniku koncepčních a strategických dokumentů je do značné míry ovlivněn dobou platnosti předchozích dokumentů a zároveň prioritami kraje. Nové koncepční a strategické dokumenty na úrovni kraje vznikají zpravidla v návaznosti na vznik a schválení celostátních koncepcí, které jsou často vázány na události, jako je např. začátek nového programového období v rámci ESI fondů. I přesto že žadatelé v rámci tohoto dotačního programu mají povinnost předložit spolu se žádostí koncepční nebo strategický dokument, ze kterého vyplývá činnost krajského koordinátora, ne vždy se jedná o dokument zaměřený bezprostředně na Romy. Zpravidla vznikají na úrovni kraje koncepční a strategické dokumenty týkající se rozvoje sociálních služeb nebo tematicky zaměřené dokumenty, ve kterých je role krajského koordinátora uvedena.

V roce 2023 se krajsí koordinátoři v menší míře zapojovali do tvorby koncepčních a strategických dokumentů zaměřených na Romy (např. Strategie romské integrace v Kraji Vysočina pro období 2024–2028), spíše se podíleli na vzniku tematicky zaměřených dokumentů, jako jsou koncepční dokumenty v oblasti sociálních služeb, prevence kriminality, bezpečnosti či bydlení (např. na Strategii prevence kriminality v Jihomoravském kraji na období 2023–2028, Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb Kraje Vysočina na roky 2023–2025, Koncepci prevence kriminality Kraje Vysočina na léta 2023–2027, Akčním plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro rok 2024, Strategii prevence závislostí Ústeckého kraje na období 2024–2028). Pouze malá část krajských koordinátorů v roce 2023 spolupracovala na vzniku strategických a koncepčních dokumentů na úrovni ORP (např. tvorba strategií sociálního začleňování v obcích: Ralsko, Velké Hamry, Jablonec nad Nisou, Liberec, Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Česká Lípa, Valašské Meziříčí).

Kontrolní činnost

8. Spolupodílení se na kontrolách výkonu přenesené působnosti ORP v kraji.

Kontroly výkonu přenesené působnosti kraje realizují krajsí koordinátoři v souvislosti s prováděním zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kdy je obecnímu úřadu s rozšířenou působností uložena povinnost výkonu agendy integrace Romů do společnosti a napomáhání jejich práv. ORP mají prostřednictvím metodického dokumentu Úřadu vlády ČR doporučeno tuto povinnost plnit zavedením funkce tzv. „romského poradce“.

Krajsí koordinátoři v roce 2023 vykonali podobný počet kontrol jako v roce předchozím, tj. 61 (v roce 2022 to bylo 66). Kontrolní činnost krajských koordinátorů probíhá zpravidla souběžně s kontrolou daných subjektů v souvislosti s výkonem další agendy, zejména pak výkonem sociální práce dle § 92 písm. d) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a § 63 odst. 3, § 64 a § 65 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti pro rok 2023 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje ve všech krajích (mimo hl. města Prahy). Celkem tedy bylo podpořeno 13 krajů v celkové výši 5.775.000 Kč. Jedná se tak o nejvyšší objem vyplacených finančních prostředků v tomto dotačním programu za posledních min. 5 let, což souvisí mj. s valorizací mzdových nákladů a růstem cen.

Čtyři kraje zaměstnávaly krajského koordinátora na plný úvazek, tzn. bez kumulace s dalšími agendami. Jednalo se o kraje Královéhradecký, Olomoucký, Ústecký a Zlínský. Oproti tomu nejnižší průměrný úvazek, tj. 0,47, měl krajský koordinátor v kraji Jihočeském, přičemž v tomto kraji by bylo velmi žádoucí úvazek krajského koordinátora navýšit, vzhledem k tomu, že po personální výměně došlo ke změně na dva úvazky o velikosti 0,1. Deset krajských koordinátorů bylo zařazeno do odboru sociálních věcí, jeden do odboru školství (Jihomoravský kraj) a dva do kanceláře hejtmána, resp. ředitele krajského úřadu (Královéhradecký a Zlínský kraj).

V průběhu roku krajsí koordinátoři naplňovali jednotlivé indikátory v rámci Přehledu výstupů projektu dané Úřadem vlády ČR, přičemž část své další agendy stále věnovali řešení situace vzniklé v souvislosti s válkou na Ukrajině, resp. příchodem velkého počtu (romských) ukrajinských uprchlíků do ČR nebo zvyšujícím se interetnickému napětí mezi některými

Romy a osobami ukrajinské národnosti. Dále se více věnovali změnám v oblasti bydlení nebo spolupráci v oblasti prevence kriminality.

Tabulka 10 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2023

Číslo projektu	Příjemce dotace	Přidělená dotace
KK230003	Liberecký kraj	450 000,00 Kč
KK230005	Olomoucký kraj	500 000,00 Kč
KK230006	Jihočeský kraj	500 000,00 Kč
KK230007	Jihomoravský kraj	350 000,00 Kč
KK230008	Středočeský kraj	450 000,00 Kč
KK230009	Moravskoslezský kraj	500 000,00 Kč
KK230010	Pardubický kraj	400 000,00 Kč
KK230011	Kraj Vysočina	450 000,00 Kč
KK230012	Plzeňský kraj	375 000,00 Kč
KK230013	Karlovarský kraj	300 000,00 Kč
KK230015	Královéhradecký kraj	500 000,00 Kč
KK230016	Zlínský kraj	500 000,00 Kč
KK230017	Ústecký kraj	500 000,00 Kč

C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora terénní práce **podporuje obce v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou**. Terénní pracovník (dále jen „TP“) je zaměstnáván přímo obcí nebo příspěvkovou organizací obce. Cílem dotačního programu je podpora obcí, které usilují o integraci Romů a současně nemají vlastní personální kapacity, nebo jim finanční situace neumožňuje zajistit v obci terénní práci. Finanční a personálně-kapacitní problémy se zpravidla týkají malých obcí s nižším počtem obyvatel, proto jsou tyto obce v programu podporovány přednostně. Dále jsou při hodnocení projektů preferováni prvožadatelé nebo příjemci dotací z minulosti, kteří jsou v programu doposud pouze omezenou dobu. **Zároveň jsou zvýhodňováni žadatelé, na jejichž území se vyskytují sociálně vyloučené lokality** (dále jen „SVL“). Tomu je přizpůsoben celý mechanismus dotačního řízení, včetně evaluačních mechanismů jednotlivých projektů.²⁹

Program současně přispívá k lepší spolupráci mezi státní správou a obcemi v dané oblasti, kdy dochází k provázání spolupráce mezi obcemi realizujícími terénní práci, obcemi s rozšířenou působností, které mají povinnost ve svém správním obvodu plnit úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti, a krajskými koordinátory.

Program je rovněž koncipován tak, aby přispíval k zaměstnávání Romů na pozicích terénních pracovníků, kde mohou zúročit své vlastní zkušenosti z komunity, které příslušníci většinové společnosti často nemají. Dlouhodobým přínosem dotačního programu je i aktivizace občanů a obcí a předcházení potenciálním problémům. V neposlední řadě program přispívá k naplňování strategických dokumentů vlády a dalších orgánů státní správy, zejména pak Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů 2021 - 2030.

Úřad vlády využívá pro vyhodnocení dotačního programu metodiku, kterou vypracoval VÚPSV, v.v.z. Při hodnocení jsou uplatňovány indikátory počtu obyvatel obce, počtu let v programu, či počty SVL v obci. V žádosti o poskytnutí dotace a závěrečné zprávě jsou dále sledovány údaje o vzdělání TP, výši úvazku, či typu pracovního poměru. TP dále pracují se „Záznamy TP o práci s cílovou skupinou“, ve kterých jsou zaznamenávány činnosti TP v průběhu roku. Jedná se o možné předepsané činnosti TP, které přispívají k naplňování programu a zároveň se liší od činností, které jsou standardně vykonávány v rámci sociální práce. Tyto činnosti ve velké míře vycházejí právě z metodiky.

V roce 2023 bylo podáno celkem 29 žádostí s celkovým finančním požadavkem 10.062.258 Kč. Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Podpora terénní práce bylo u 29 žádostí doporučeno poskytnout dotaci, a to v celkové výši 9.976.740 Kč. V průběhu roku došlo u příjemce dotace město Slaný k vrácení celé výše poskytnuté dotace, tzn. 142.640 Kč, jelikož se mu nepodařilo personálně zabezpečit pozici TP, u města Dubí, které vrátilo celou poskytnutou dotaci ve výši 300.000 Kč, město Rotava vrátilo celou poskytnutou dotaci ve výši 596.000 Kč.

²⁹ Více viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dotace/podpora-terenni-prace/Priloha-c--3-Kriteriia-formalniho-a-vecneho-hodnoceni_1.pdf

Tabulka 11 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019 – 2023

Rok	Rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2019	11.900.000	11.762.188	11.762.188	35
2020	11.900.000	10.911.686	10.911.686	35
2021	11.900.000	10.668.398	10.668.398	36
2022	11.900.000	11.720.511	11.301.511	35
2023	11.900.000	9.976.740	9.976.740	29

2. Vyhodnocení programu v roce 2023

Hlavním účelem dotačního programu Podpora terénní práce je zajištění pracovního místa terénního pracovníka v obci. Při vyhodnocení dotačního programu je tedy klíčové sledovat vývoj dat ohledně jednotlivých terénních pracovníků. Za účelem posouzení účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti jsou sledována níže uvedená kritéria, která ukazují stabilizaci a kvalitu poskytované terénní práce.

- Počet let trvání programu bez přerušení
- Personální kapacita terénní práce
- Personální charakteristiky terénních pracovníků
- Geografické rozložení terénní práce
- Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu, zejména pak sledování činností, které TP provádí

Příjemce dotace má od roku 2020 povinnost naplnit předem daný počet intervencí na základě tzv. Přehledu výstupů projektu, který je přílohou rozhodnutí o poskytnutí dotace. Počty intervencí si příjemci dotací sami stanovili v žádosti a jsou pro ně závazné s tím, že minimální počet intervencí na jednoho TP bez ohledu na výši úvazku byl v roce 2023 100 intervencí. TP vykazují intervence v oblastech vzdělávání, zaměstnání, zdraví, bydlení, chudoby, diskriminace. Každý příjemce dotace si musel povinně zvolit alespoň tři z těchto oblastí, ve kterých TP vykonával intervence. Dále také TP mají povinnost poskytovat informace v oblasti podpory aktivního občanství a osvěty o právech příslušníků národnostních menšin a fakultativně se věnují práci s komunitou.

Tabulka 12 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2023

Obec	Počet pracovních míst TP	Kumulovaná výše zřízených úvazků	Počet měsíců realizace TP	Počet let podpory v posledních 11 letech
Bílina	1	1	12	9
Bor	1	1	12	5
Brno	1	1	12	2
Bruntál	1	0,5	12	10
Česká Lípa	1	1	12	11
Český Krumlov	2	2	12	10
Dubí	0	0	0	10

Havířov	1	1	12	8
Cheb	2	2	12	11
Chomutov	3	3	12	10
Jaroměř	2	1,85	12	5
Krásná Lípa	1	1	12	11
Mikulovice	1	1	12	10
Nové Město pod Smrkem	1	1	12	9
Odry	2	0,6	12	8
Opava	1	1	12	8
Ostrava - Moravská Ostrava a Přívoz	1	1	12	11
Praha 14	1	1	12	10
Rotava	0	0	0	2
Roudnice nad Labem	1	0,7	12	11
Rumburk	2	2	12	10
Slaný	0	0	0	1
Svitavy	1	1	12	9
Štětí	1	1	12	10
Tábor	1	0,8	12	9
Třebíč	1	1	12	2
Větrní	1	1	12	10
Vrbátky	1	0,6	12	11
Znojmo	1	1	12	2
Celkem 29 příjemců	33	30,05		

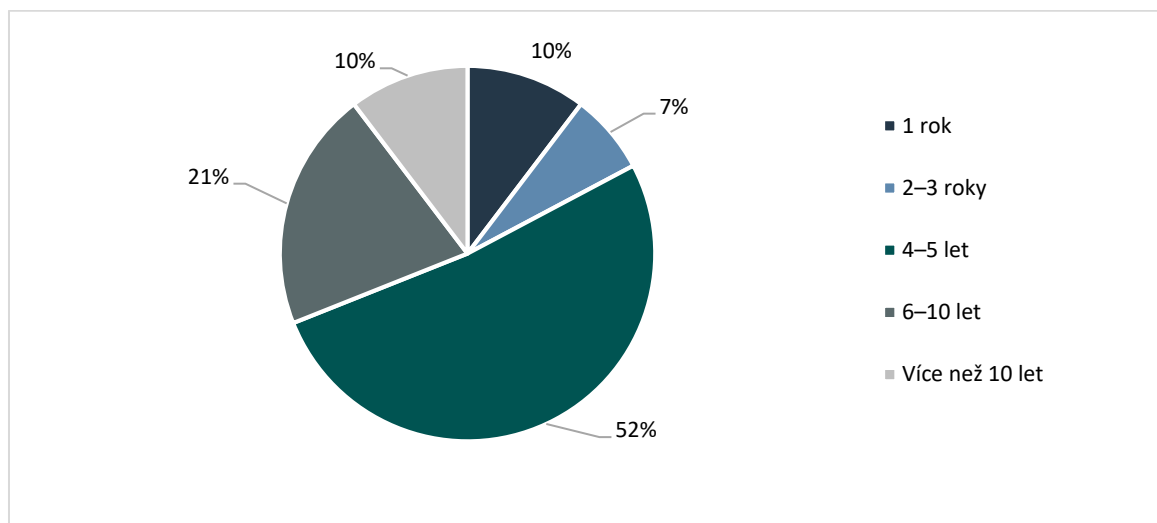
Počet let trvání programu bez přerušení

Toto kritérium slouží k posouzení stabilizace a „institucionalizace“ dotačního programu v rámci obce. Z tabulky 13 je zřejmé, že obce do programu vstupovaly průběžně, avšak už převládají obce, které jsou v programu déle než polovinu sledovaného počtu let, tzn. více než 5 let.

Jak už bylo uvedeno dříve, v roce 2023 v programu převládaly obce, které v něm participují více než polovinu sledované doby, tzn. více než 5 let (celkem 21 obcí).

Tabulka 13 Počet let trvání programu v obci bez přerušení

Počet let v programu	Počet obcí	Podíl (%)
2–3 roky	3	10,34
4–5 let	2	6,90
6–10 let	15	51,72
Více než 10 let	6	20,69
2–3 roky	3	10,34
Průměrný počet let v programu: 6		

Graf 10 Počet let trvání programu v obci bez přerušení**Personální kapacita terénní práce****Tabulka 14 Výše kumulovaného úvazku terénních pracovníků v obci**

Výše kumulovaného úvazku	Počet obcí	Podíl (%)
Méně než 1,00	5	19,23
1,00	16	61,54
Více než 1,00	5	19,23
Celkem	26³⁰	100,00

V roce 2023 bylo zřízeno 33 úvazků TP v 26 obcích. Kumulovaná výše úvazku byla 30,05 ve 26 obcích (s počtem 33 TP). U většiny příjemců dotace (16 obcí, 61,54 %) byla zřízená místa TP spojena s plným úvazkem, tedy úvazkem 1,0 (viz tabulka 15), 5 obcí zřídilo úvazky nižší než 1,0 a 5 obcí naopak vykazalo kumulovanou výši úvazku vyšší než 1,0. U obcí, u nichž byl evidován úvazek nižší než 1,0, se často jednalo o kumulaci s jinou náplní práce, např. romský poradce, sociální pracovník apod. nebo se jednalo o obce, u nichž vzhledem k velikosti obce a cílové skupiny bylo zabezpečení pozice TP na nižší úvazek dostatečné.

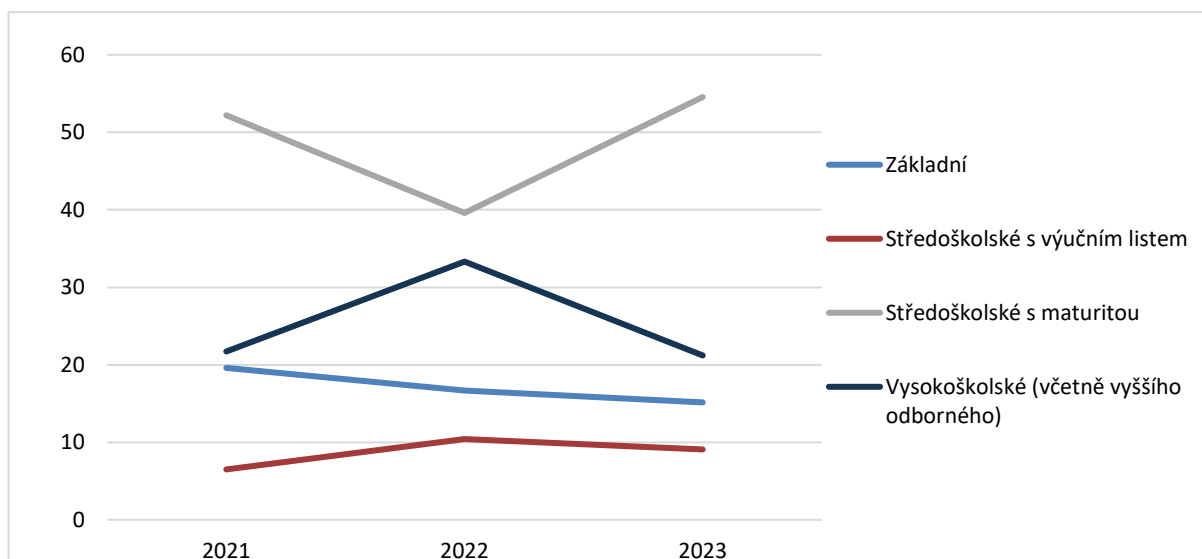
Personální charakteristiky terénních pracovníků**Tabulka 15 Nejvyšší dokončené vzdělání TP**

Vzdělání terénních pracovníků	Počet osob	Podíl (%)
Základní	5	15,15
Středoškolské s výučním listem	3	9,09
Středoškolské s maturitou	18	54,55
Vysokoškolské (včetně vyššího odborného)	7	21,21
Celkem	33	100,00

³⁰ Do této statistiky již není započítán příjemce dotace město Slaný, Dubí, Rotava, které v průběhu roku vrátili celou výši dotace.

Oproti roku 2022 došlo v roce 2023 k mírnému poklesu podílu terénních pracovníků ve vzdělanostní kategorii „základní“ (na 15,15 %) a k nárůstu podílu „středoškolského vzdělání s maturitou“ (na 54,55 %). K poklesu naopak došlo u terénních pracovníků ve vzdělanostní kategorii „středoškolské s výučním listem“ (na 9,09 %) a k poklesu „vysokoškolského vzdělání“ (na 21,21 %). I přesto, že nadále zůstává dominantním nejvyšším dosaženým vzděláním „středoškolské s maturitou“ Jednoznačný trend však u dosaženého vzdělání terénních pracovníků určit nelze.

Graf 11 Nejvyšší dokončené vzdělání TP v letech (podíl TP v %)

Tabulka 16 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách

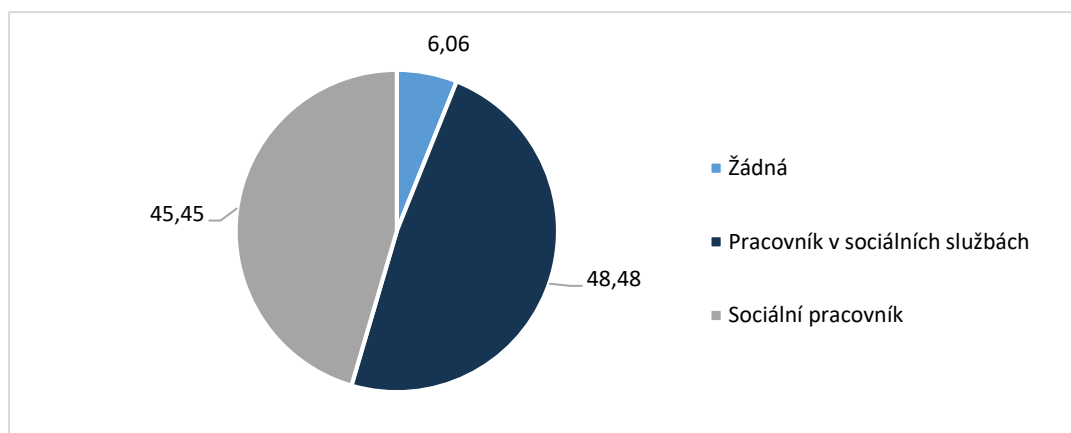
Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách	Počet osob	Podíl (%)
Žádná	2	6,06
Pracovník v sociálních službách	16	48,48
Sociální pracovník	15	45,45
Celkem	33	100

Dosažená kvalifikace TP podle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, je sledována od roku 2019. Dlouhodobě byl nejvyšší počet TP s kvalifikací pracovníka v sociálních službách, avšak v roce 2023 se poměr vyrovnal 15 TP mělo kvalifikaci sociálního pracovníka, 16 pracovníka v sociálních službách a 2 TP neměli žádnou kvalifikaci dle výše uvedeného zákona. U poslední kategorie, tzn. u TP bez kvalifikace je dlouhodobě sledován propad (např. oproti 11 v roce 2019), což je jednoznačně pozitivní fakt, který souvisí s podmínkou rozhodnutí o poskytnutí dotace uvedené v Části II odst. 9, dle které „Příjemce dotace je povinen zajistit, aby terénní pracovník bez odborné kvalifikace³¹ absolvoval akreditovaný kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Navíc ti TP, kteří nemají

³¹ Tj. terénní pracovník, který nemá odbornou způsobilost dle § 110 odst. 4 nebo § 116 odst. 5 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

kvalifikaci dle zákona o soc. službách, v minulosti absolvovali akreditovaný kurz terénního pracovníka, příp. kurz romského poradce.

Graf 12 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách

Z hlediska pohlaví byl i v roce 2023 sledován dlouhodobý trend v „pomáhajících profesích“, resp. v zaměstnání v sociální oblasti. Většinu terénních pracovníků tvořily i v roce 2023 ženy (72,73 %), muži tvořili pouze 27,27 % ze všech podpořených terénních pracovníků.

Naplnování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu

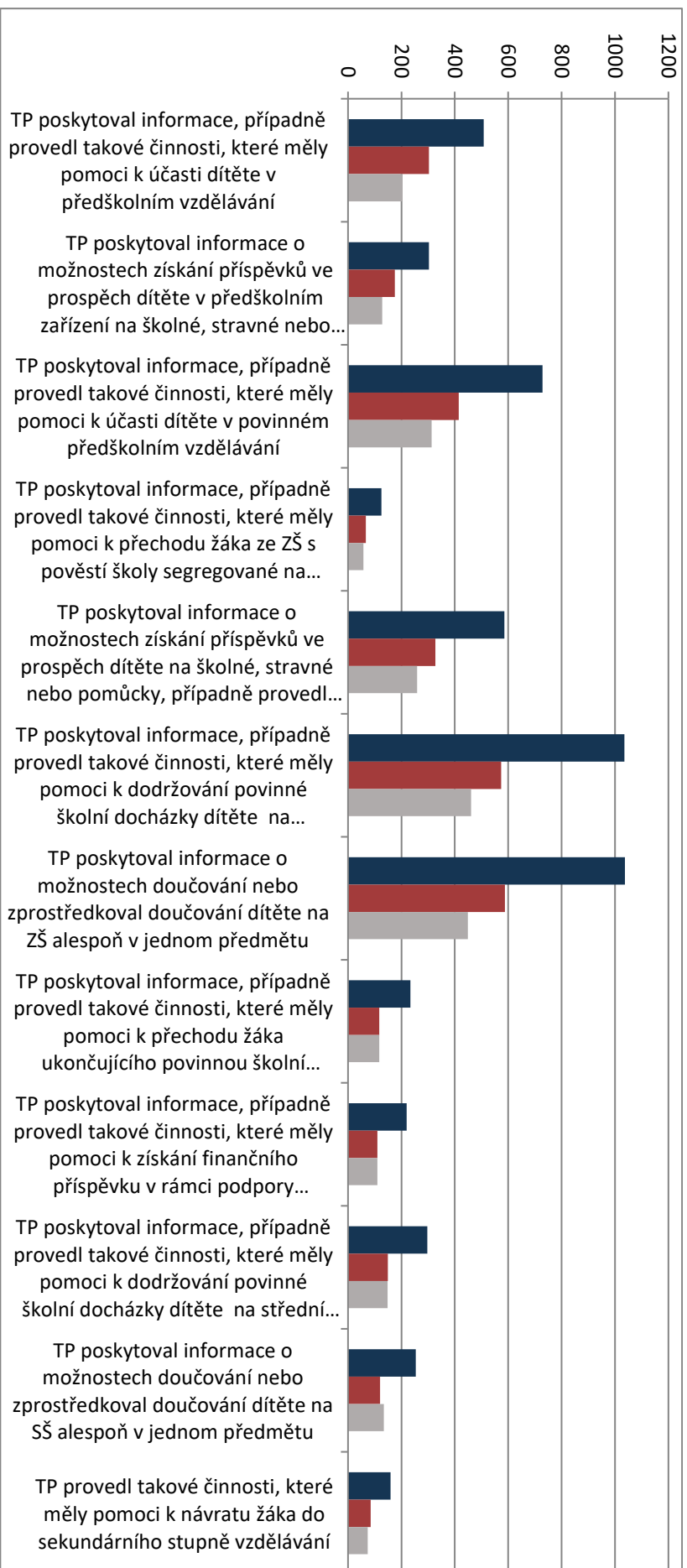
Od roku 2019 byla zavedena povinnost vyplňovat Přehled výstupů projektu, ve kterém si příjemci dotace sami zvolí oblasti, v nichž budou vykonávat intervence, včetně jejich počtů, které jsou pro ně závazné. Od roku 2022 měli příjemci dotací povinnost zvolit v okruhu 1 alespoň tři oblasti, kterým se v rámci své činnosti budou věnovat (vzdělávání, zaměstnání, zdraví, bydlení chudoba a diskriminace) a měli rovněž povinnost se věnovat činnostem v okruhu 2, tzn. osvětě o právech příslušníků národnostních menšin a aktivnímu občanství. Evidence intervencí umožňuje sledování informací o tom, zda jsou dané intervence vykonávány převážně s ženami nebo muži a rovněž sledování poskytování informací týkající se dětí do 18 let (viz graf 10 a 11) a dospělých (viz graf 12, 13 a 14). Seznam všech poskytnutých intervencí, včetně popisu jednotlivých kategorií, je uveden v příloze.

V roce 2023 bylo celkově vykázáno 34 836 intervencí, z toho 20 544 ženám a 14 292 mužům. Jedná se tak o obdobné počty jako v předchozích letech (v roce 2020 to bylo např. 34 225), kdy však nebyly intervence vykazovány dle pohlaví. Dělení dle pohlaví nám tak nově ukazuje, že ženám jsou intervence poskytovány téměř jednou tak častěji než mužům, přičemž by se mohlo zdát, že ženy jsou ty, jež mají v cílové skupině „častěji problém“. Z podrobných informací poskytnutých TP však vyplývá, že ženy, jež jsou častěji v rámci cílové skupiny v domácnosti než muži, jsou více aktivní a častěji rovněž řeší problémy celé rodiny, včetně svých partnerů a dětí. Jedná se zejména o oblast zaměstnanosti a chudoby, kterou ženy často řeší i za své partnery.

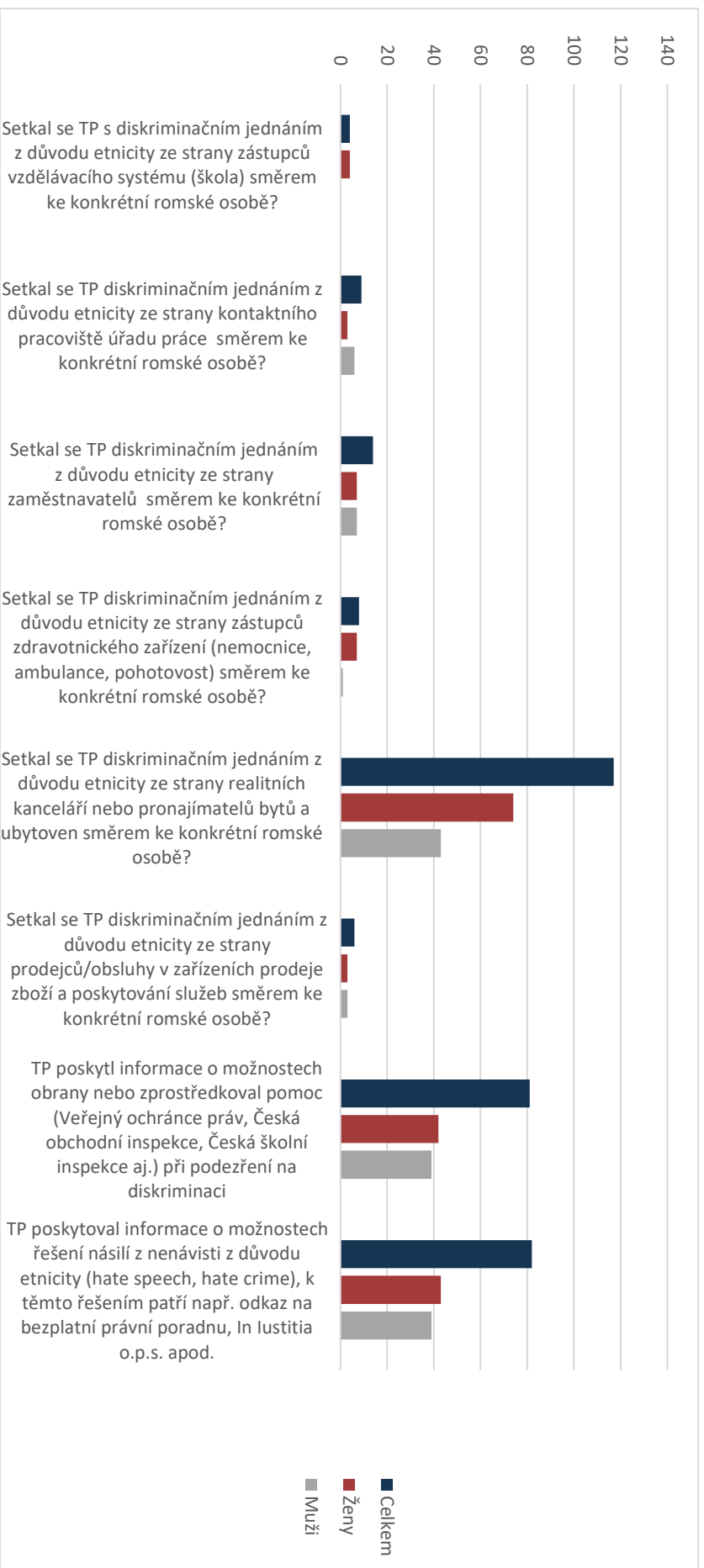
V celkovém počtu intervencí jsou rovněž započítány aktivity v oblasti osvětě o právech příslušníků národnostních menšin a podpora aktivního občanství dle zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. TP celkem poskytli informace o možnosti účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací celkem 1 867 krát, což je nejvíce za poslední roky (srov. 1 346 krát v roce 2020 nebo 1 777 krát v roce 2019). TP také poskytovali informace o možnosti účasti na veřejných záležitostech, a to 1 008 krát, což je naopak ve srovnání s předchozími roky nižší

počet (srov. 1 197 krát v roce 2020 nebo 1 351 krát v roce 2019). Nelze tak v této oblasti vysledovat jednoznačný trend týkající se zapojení cílové skupiny do veřejného života, avšak vzhledem k narůstajícímu počtu poskytnutých informací v oblasti týkající se aktivit veřejně prospěšných aktivit bychom mohli předpokládat dobrou a cílenou nabídku aktivit ze strany např. nestátních neziskových organizací. Tuto domněnku by mohl podporovat rovněž fakt, že informace v této oblasti byly mnohem častěji poskytovány ženám (1 181 krát, tj. 63,2 %) než mužům (686 krát, tj. 36,8 %), které se z důvodu častějšího setrvání v domácnosti mohou účastnit i aktivit organizovaných v dopoledních hodinách a aktivit, které jsou určeny např. pro rodiče s dětmi a zpravidla se rovněž odehrávají v dopoledních hodinách).

Graf 13 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu (poskytování intervencí týkající se dětí do 18 let) – 1. část

Graf 14 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu (poskytování intervencí týkající se dětí do 18 let) – 2. část

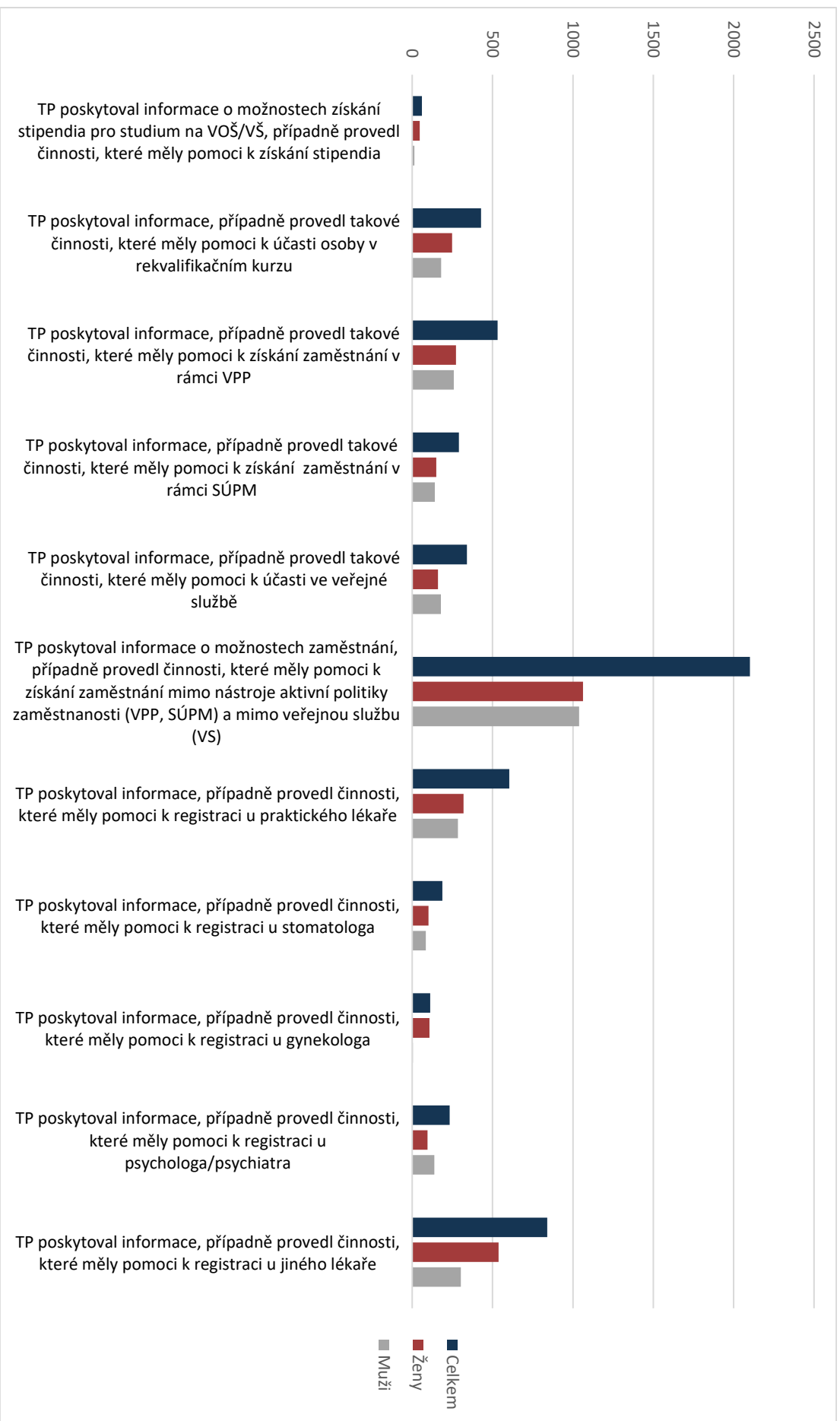

V grafu 13 a 14 jsou uvedeny všechny intervence, které TP provedli v souvislosti s poskytnutím informací a podpůrných činností týkajících se dětí do 18 let. Z uvedených grafů vyplývá, že nejvíce, a to 2.163 intervencí, provedli TP v souvislosti s poskytováním informací o dostupných mimoškolních volnočasových a zájmových aktivitách a motivovali žáky k účasti v nich (NZDM, volnočasové centrum, kroužek u soukromého učitele, ZUŠ apod.). Vysoký počet intervencí (1.035 a 1.037) pak TP provedli v souvislosti s poskytováním informací nebo případně provedli takové činnosti, které měly pomoci k dodržování povinné školní docházky dítěte na základní škole, a s poskytováním informací o možnostech doučování nebo zprostředkovali doučování dítěte na ZŠ alespoň v jednom předmětu. Celkově bylo v oblasti vzdělávání u dětí do 18 let vykázáno nejvíce intervencí, a to 4.235, což je téměř polovina ze všech poskytnutých intervencí týkajících se dětí do 18 let (celkem 11.346 intervencí).

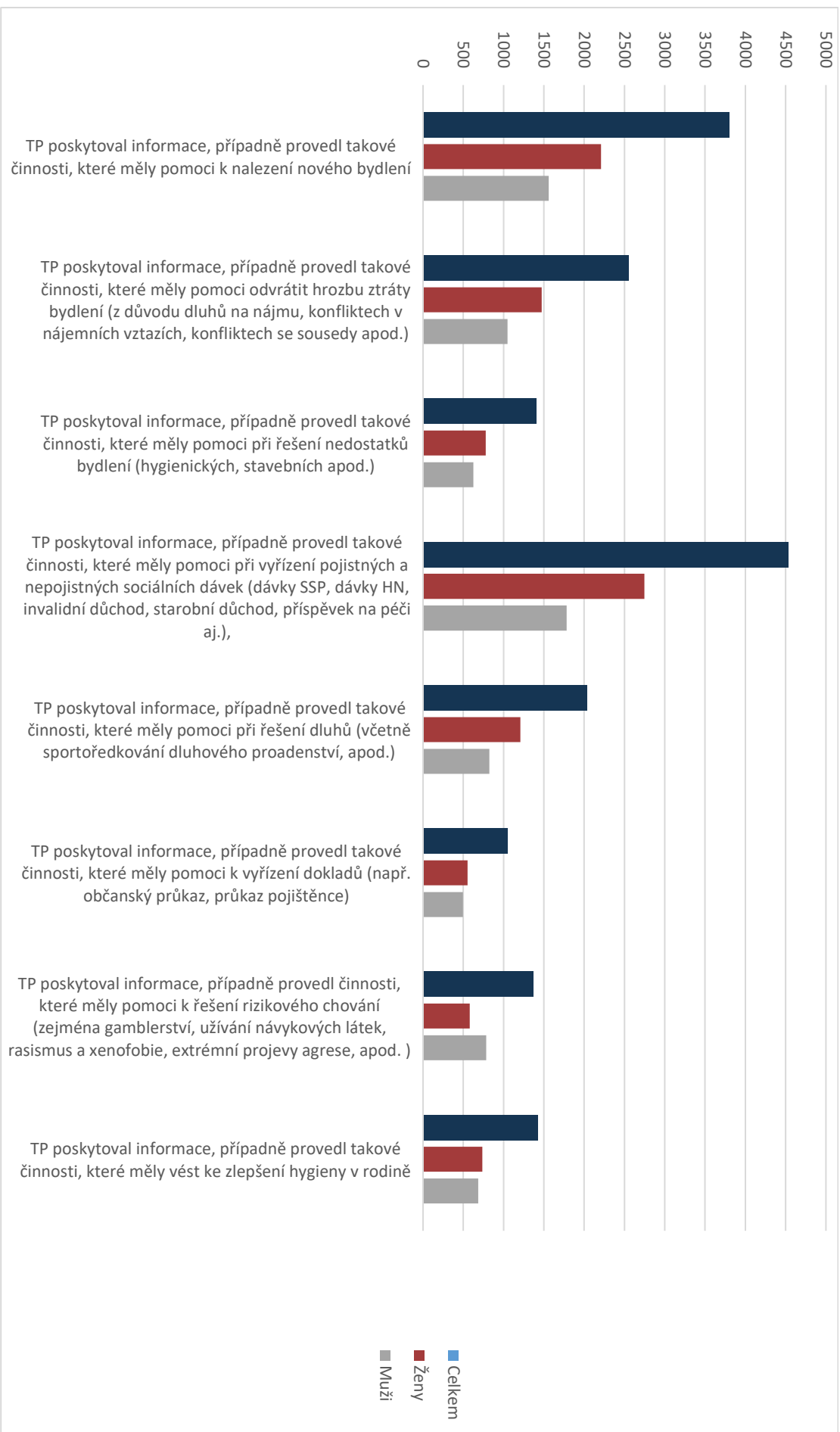
Zajímavou oblastí intervencí je rovněž oblast zdraví. Tato oblast bývá ve strategických dokumentech týkající se romské menšiny často upozaděna a je tomu tak i v práci TP u kategorie dětí do 18 let. V této oblasti vykonali TP celkem 1.063 intervencí, přičemž logicky se téměř polovina z nich týkala pomoci s registrací u pediatra.

Naopak nejméně intervencí ve věkové skupině dětí do 18 let bylo vykázáno v oblasti diskriminace. Tyto intervence jsou koncipovány jako „setkání TP s diskriminací“, přičemž celkově bylo v této oblasti zaznamenáno pouze 10 intervencí.

Graf 15 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu (poskytování intervencí týkající se dospělých osob nad 18 let) – 1. část

Graf 16 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu (poskytování intervencí týkající se dospělých osob nad 18 let) – 2. část

Graf 17 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu (poskytování intervencí týkající se dospělých osob nad 18 let) – 3. část

Intervence poskytnuté dospělým osobám nad 18 let jsou z důvodu větší přehlednosti rozděleny do grafů 15 až 16, a to dle jednotlivých oblastí. Celkem bylo u kategorie intervencí u osob nad 18 let vykázáno 29.410 intervencí, z toho 16.424 ženám a 12.922 mužům.

Z grafu 15 vyplývá, že v oblasti zaměstnanosti bylo nejvíce užívanou kategorií činností poskytování informací o možnostech zaměstnání, případně provedení činností, které měly pomoci k získání zaměstnání mimo nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (VPP, SÚPM) a mimo veřejnou službu (VS). V této kategorii bylo poskytnuto celkem 4.733 intervencí. Zajímavé v této kategorii navíc je, že tyto intervence byly poskytovány ve srovnatelném počtu ženám i mužům (2.305 a 2.376).

Nejvíce intervencí v kategorii dospělých nad 18 let bylo vykázáno v oblasti bydlení (celkem 78.355). Právě oblast bydlení bývá ve strategických dokumentech označována za nejpalčivější problém romské menšiny a poskytování intervencí v této oblasti je přítomno téměř u všech příjemců dotací. Z grafu 16 vyplývá, že v této oblasti bylo nejčastější poskytování informací, případně provedení takových činností, které měly pomoci k nalezení nového bydlení (3.801 intervencí) a dále pak poskytování informací, případně provedení takových činností, které měly pomoci odvrátit hrozbu ztráty bydlení (z důvodu dluhů na nájmu, konfliktech v nájemních vztazích, konfliktech se sousedy apod.), a to 2.546 intervencí. TP rovněž vykázali 1.404 intervencí u kategorie týkající se poskytování informací, případně provedení takových činností, které měly pomoci při řešení nedostatků bydlení (hygienických, stavebních apod.).

V oblasti chudoby bylo nejčastější aktivitou poskytování informací, případně provedení takových činností, které měly pomoci při vyřízení pojistných a nepojistných sociálních dávek (dávky SSP, dávky HN, invalidní důchod, starobní důchod, příspěvek na péči aj.), oblast návykových látek, rasismu a xenofobie, extrémních projevů agrese ad.celkem 10 398 intervencí. Jedná se zároveň o nejčastější činnost TP napříč všemi kategoriemi.

Graf 17 je určen oblasti diskriminace. Tato oblast byla, stejně jako u kategorie dětí do 18 let, méně častou řešenou oblastí ze strany TP.

Tabulka 17 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v roce 2023

Číslo projektu v aplikaci	Příjemce dotace	Přidělená dotace (v Kč)
TP230016	Statutární město Chomutov	900 000,00
TP230018	Město Český Krumlov	598 500,00
TP230007	Znojmo	225 000,00
TP230006	Město Bruntál	149 998,00
TP230005	Statutární město Opava	300 000,00
TP230003	Městská část Praha 14	300 000,00
TP230026	Havířov	300 000,00
TP230015	Statutární město Brno	300 000,00
TP230012	Město Krásná Lípa	300 000,00
TP230006	Štětí	300 000,00
TP230006	Město Štětí	300 000,00

TP230029	Město Rumburk	600 000,00
TP230022	Obec Vrbátky	180 000,00
TP230008	Město Jaroměř	555 000,00
TP230011	Město Bor	300 000,00
TP230020	Statutární město Ostrava - městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz	300 000,00
TP230010	Město Česká Lípa	300 000,00
TP230021	Město Roudnice nad Labem	210 000,00
TP230017	Město Svitavy	300 000,00
TP230023	Město Odry	180 000,00
TP230004	Město Větrní	300 000,00
TP230024	Město Cheb	529 602,00
TP230028	Město Rotava	odstoupili
TP230025	Město Bílina	300 000,00
TP230019	Město Dubí	300 000,00
TP230034	Město Třebíč	300 000,00
TP230042	Město Slaný	odstoupili
TP230026	Statutární město Havířov	300 000,00
TP230033	Obec Mikulovice	300 000,00
TP230049	Město Nové Město pod Smrkem	300 000,00
TP230030	Město Tábor	240 000,00

Příloha 1 Přehled vykázaných intervencí TP u kategorie děti do 18 let celkem

	Celkem	Ženy	Muži
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti dítěte v předškolním vzdělávání	508	303	205
TP poskytoval informace o možnostech získání příspěvků ve prospěch dítěte v předškolním zařízení na školné, stravné nebo pomůcky, případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání tohoto příspěvku	303	175	128
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti dítěte v povinném předškolním vzdělávání	728	415	313
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k přechodu žáka ze ZŠ s pověstí školy segregované na etnickém principu do školy nesegregované	125	67	58
TP poskytoval informace o možnostech získání příspěvků ve prospěch dítěte na školné, stravné nebo pomůcky, případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání tohoto příspěvku	586	327	259
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k dodržování povinné školní docházky dítěte na základní škole	1035	574	461
TP poskytoval informace o možnostech doučování nebo zprostředkoval doučování dítěte na ZŠ alespoň v jednom předmětu	1037	588	449
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k přechodu žáka ukončující povinnou školní	234	117	117

docházku na střední školu (střední odborné učiliště, střední odborná škola, gymnázium apod.)			
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k získání finančního příspěvku v rámci podpory sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol	220	110	110
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k dodržování povinné školní docházky dítěte na střední škole	297	149	148
TP poskytoval informace o možnostech doučování nebo zprostředkoval doučování dítěte na SŠ alespoň v jednom předmětu	254	120	134
TP provedl takové činnosti, které měly pomoci k návratu žáka do sekundárního stupně vzdělávání	159	85	74
TP poskytoval informace o možnostech zaměstnání, případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání mimo nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (VPP, SÚPM) a mimo veřejnou službu (VS)	201	98	103
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti dítěte v rekvalifikačním kurzu	234	104	130
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání dítěte v rámci VPP	181	86	95
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání dítěte v rámci SÚPM	175	85	90
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti dítěte ve veřejné službě	190	94	96
TP poskytoval informace o možnostech získání příspěvku (MOP, dotace MŠMT, nadační fondy aj.) na placenou mimoškolní aktivitu pořádanou školou (školní výlet, lyžařský výcvik, plavání, škola v přírodě aj.), případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání tohoto příspěvku	402	209	193
TP poskytoval informace o dostupných mimoškolních volnočasových a zájmových aktivitách a motivoval žáky k účasti v nich (NZDM, volnočasové centrum, kroužek u soukromého učitele, ZUŠ apod.)	2163	1100	1063
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k řešení rizikového chování (záškoláctví, šikana a extrémní projevy agrese, užívání návykových látek, rasismus a xenofobie, gamblerství, apod.)	518	248	270
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly vést k řešení problémů a konfliktů v rodině, včetně návštěvy zařízení, jako SAS, OSPOD apod.	723	365	358
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u pediatra	495	261	234
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u stomatologa	97	36	61
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u gynekologa	29	27	2
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u psychologa/psychiatra	121	52	69
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u jiného lékaře	321	155	166

Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zástupců vzdělávacího systému (škola, družina, pedagogicko-psychologická poradna) směrem ke konkrétnímu romskému dítěti?	6	4	2
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zástupců zdravotnického zařízení (nemocnice, ambulance, pohotovost) směrem ke konkrétnímu romskému dítěti?	0	0	0
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany kontaktního pracoviště úřadu práce směrem ke konkrétnímu romskému dítěti?	0	0	0
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zaměstnavatelů směrem ke konkrétnímu romskému dítěti?	0	0	0
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany prodejců/obsluhy v zařízeních prodeje zboží a poskytování služeb směrem ke konkrétnímu romskému dítěti?	2	1	1
TP poskytl informace o možnostech obrany nebo zprostředkoval pomoc při podezření z diskriminačního jednání z důvodu etnicity (Veřejný ochránce práv, Česká obchodní inspekce, Česká školní inspekce aj.)	2	1	1
	11346	5956	5390

Příloha 2 Přehled vykázaných intervencí TP u kategorie dospělí nad 18 let celkem

	Celkem	Ženy	Muži
TP poskytoval informace o možnostech získání stipendia pro studium na VOŠ/VŠ, případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání stipendia	60	47	13
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti osoby v rekvalifikačním kurzu	428	248	180
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání v rámci VPP	532	273	259
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání v rámci SÚPM	291	150	141
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k účasti ve veřejné službě	340	161	179
TP poskytoval informace o možnostech zaměstnání, případně provedl činnosti, které měly pomoci k získání zaměstnání mimo nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (VPP, SÚPM) a mimo veřejnou službu (VS)	2101	1063	1038
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u praktického lékaře	604	319	285
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u stomatologa	187	102	85
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u gynekologa	112	107	5
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u psychologa/psychiatra	233	96	137
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k registraci u jiného lékaře	840	537	303

TP provedl činnosti, které měly pomoci k odstěhování osoby (nebo celé její domácnosti) mimo SVL (v rámci obce nebo na území jiné obce, netýká se přestěhování klienta do jiné SVL)	928	632	296
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k nalezení nového bydlení	2986	1819	1167
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci odvrátit hrozbu ztráty bydlení (z důvodu dluhů na nájmu, konfliktech v nájemních vztazích, konfliktech se sousedy apod.)	2234	1395	839
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci při řešení nedostatků bydlení (hygienických, stavebních apod.)	1564	1005	559
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci při vyřízení pojistných a nepojistných sociálních dávek (dávky SSP, dávky HN, invalidní důchod, starobní důchod, příspěvek na péči aj.),	4747	3092	1655
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci při řešení dluhů (včetně zprostředkování dluhového poradenství, apod.)	1964	1143	821
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly pomoci k vyřízení dokladů (např. občanský průkaz, průkaz pojištěnce)	1086	637	449
TP poskytoval informace, případně provedl činnosti, které měly pomoci k řešení rizikového chování (zejména gamblerství, užívání návykových látek, rasismus a xenofobie, extrémní projevy agrese, apod.)	1058	419	639
TP poskytoval informace, případně provedl takové činnosti, které měly vést ke zlepšení hygieny v rodině	1198	659	539
TP poskytoval informace o možnosti účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací působících v obci	1867	1181	686
TP poskytoval informace o možnosti účasti na veřejných záležitostech (např. prostřednictvím výborů pro národnostní menšiny, účasti na setkání představitelů obce s občany, účast na zasedání zastupitelstva obce aj.)	1008	513	495
Setkal se TP s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zástupců vzdělávacího systému (škola) směrem ke konkrétní romské osobě?	3	2	1
Setkal se TP diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany kontaktního pracoviště úřadu práce směrem ke konkrétní romské osobě?	22	15	7
Setkal se TP diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zaměstnavatelů směrem ke konkrétní romské osobě?	12	8	4
Setkal se TP diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany zástupců zdravotnického zařízení (nemocnice, ambulance, pohotovost) směrem ke konkrétní romské osobě?	9	5	4
Setkal se TP diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany realitních kanceláří nebo pronajímatelů bytů a ubytoven směrem ke konkrétní romské osobě?	98	70	28
Setkal se TP diskriminačním jednáním z důvodu etnicity ze strany prodejců/obsluhy v zařízeních prodeje zboží a poskytování služeb směrem ke konkrétní romské osobě?	12	8	4

TP poskytl informace o možnostech obrany nebo zprostředkoval pomoc (Veřejný ochránce práv, Česká obchodní inspekce, Česká školní inspekce aj.) při podezření na diskriminaci	73	37	36
TP poskytoval informace o možnostech řešení násilí z nenávisti z důvodu etnicity (hate speech, hate crime), k těmto řešením patří např. odkaz na bezplatnou právní poradnu, In Iustitia o.p.s. apod.	84	43	41
	26 681	15 786	10 895

D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce je preventivního charakteru a je určen pro neziskové organizace (spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace nebo nadační fondy) na realizaci neinvestičních projektů podporujících příslušníky romské komunity a obyvatele sociálně vyloučených lokalit (SVL) s cílem předcházet u nich sociálnímu vyloučení a odstraňovat jeho důsledky.

Dotační program je rozčleněn do dvou okruhů, v rámci nichž jsou podporovány:

- A) **projekty využívající principy komunitní práce** v romských komunitách/lokalitách, tj. projekty poskytující podporu a pomoc lidem žijícím v romských komunitách/lokalitách k získávání dovedností řešit svoji situaci vlastními silami, s podporou dalších osob nebo společným úsilím dané komunity mj. vedoucí ke zlepšení sousedských vztahů;
- B) **aktivity, které doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby**, u nichž žadatel o poskytnutí dotace prokázal analýzou cílové skupiny a situace v komunitě/lokalitě, že jsou potřebné a vedou k prevenci sociálního vyloučení nebo přispívají ke zlepšení situace obyvatel romských lokalit.

Doplňkovou součástí projektů může být edukační a informační činnost, tj. pořádání informačních kampaní pro veřejnost, účast na výstavách a veřejných prezentacích včetně doprovodných programů, pořádání odborných konferencí a seminářů, provoz informačních webových portálů, zpracování příkladů dobré praxe (např. formou příručky, včetně zpracování metodiky postupů v dané oblasti), vydávání informačních materiálů, tiskovin a publikací, které se vztahují k potřebám cílové skupiny a příp. ke zlepšení sousedských vztahů.

Cíle programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Zacílení dotačního programu odpovídá na aktuální potřeby v sociálně vyloučených lokalitách, současně však umožňuje rozvíjet inovativní přístupy k řešení situací, ve kterých se sociálně vyloučení obyvatelé nachází, a to prostřednictvím metod komunitní práce.

Hlavním cílem programu je přispět k vytvoření takových podmínek, aby dotčení občané byli schopni se sami aktivně zapojit do překonávání svého nepříznivého postavení ve společnosti a jeho důsledků, aby dokázali plně využívat svá práva, ale také neopomíjet své povinnosti a nezůstávali pouze v rolích klientů sociálních služeb, resp. pasivních příjemců podpory (služeb, dávek). K naplnění tohoto cíle jsou podporovány organizace, které pracují s principy komunitní práce, která směřuje k aktivizaci příslušníků dané komunity, jejich participaci, převzetí odpovědnosti a řešení své situace a situace celé komunity vlastními silami.

Sekundárním cílem je zlepšit soužití mezi majoritou a minoritou v daných lokalitách prostřednictvím komunitních aktivit, které budto budují lepší prostředí, ve kterém se Romové nacházejí, případně zapojují zástupce menšiny a majority do společných akcí.

Projektové cíle dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce musí být v souladu se Zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025, Strategií romské integrace 2021-2030 a strategickými či koncepčními dokumenty krajů a obcí, na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel romských sociálně vyloučených lokalit.

Podpořené projekty díky svému zaměření přispěly k aktivizaci občanů k převzetí vlastní odpovědnosti za sebe, rodinu, místní komunitu a za řešení místních problémů v oblasti bydlení, vzdělání, zaměstnávání, vzájemného soužití a další.

Tabulka 18 Poskytnuté finanční prostředky v letech 2017–2023

Rok	Schválený rozpočet (v Kč)	Skutečně čerpáno (v Kč)	Počet podpořených projektů
2017	14.000.000	13.389.461	37 ³²
2018	13.000.000	12.157.888,47	23
2019	13.000.000	11.749.622	21
2020	12.750.000	12.708.355	20
2021	12.750.000	13.841.891	22
2022	12.750.000	12.662.950	18
2023	12.750.000	8.546.371	11

Z údajů uvedených v tabulce č. 18 je zřejmé, že se počet podpořených projektů oproti roku 2016 a 2017 snížil. Je to dáno zejména vyšší finanční náročností projektů a většími nároky organizací realizujících projekty. Rok 2023 navíc ovlivnilo vyhlášení výzev Operačního programu zaměstnanost (dále „OPZ+“), ze kterého bylo možné financovat projekty zaměřené na budování kapacit romských a proromských NNO a podporu romské integrace. Žadatelé tak buď žádost do dotačního programu ÚV ČR vůbec nepodali, nebo svoji žádost v průběhu roku stáhli, neboť získali finanční prostředky právě z OPZ+.

Vyhodnocování projektů na základě sledovaných indikátorů

V rámci dotačního řízení na rok 2023 museli příjemci dotací naplnit výstupy projektu, které si sami při předkládání projektu definovali a které pak tvořily součást rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výstupy projektu příjemci dotací realizovali v rámci svého projektu za účelem dosažení stanoveného cíle, na který jim byla dotace poskytnuta. U jednotlivých výstupů musely být uvedeny kvantitativní hodnoty (např. počet zúčastněných osob), dokumentace a další relevantní zdroje pro ověření dosažení výstupů projektu. Dotační program byl vyhodnocován dle naplnění zmíněných výstupů projektu.

Projekty se svým obsahem zaměřovaly buď na komunitní práci, nebo v rámci projektů byly realizovány aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby. Vzhledem k nejčastěji realizovaným aktivitám a činnostem příjemců bylo plnění výstupů projektu rozděleno do několika oblastí. Jednalo se o výstupy zaměřené na oblast vzdělávání, oblast prevence volnočasových aktivit pro děti, mládež a dospělé, oblast bydlení, osobního rozvoje, zdraví, zaměstnávání a oblast zlepšování vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností.

³² V roce 2017 byla uskutečněna dvě kola dotačního programu, přičemž v prvním kole bylo podpořeno 25 organizací v celkové výši 11.675.971 Kč a v kole druhém 12 organizací v celkové výši 1.713.490 Kč.

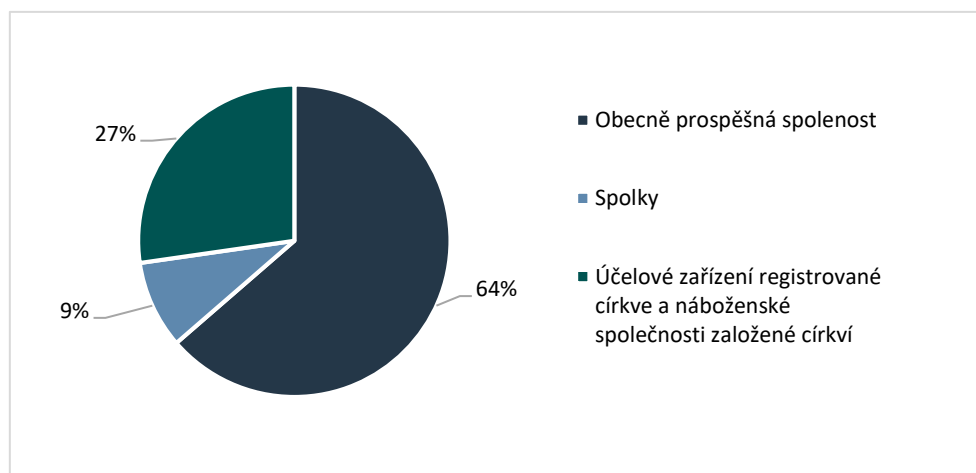
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2023

Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce bylo doporučeno k podpoře 11 projektů. Celkem bylo rozděleno 8.546.371 Kč.

Z hlediska právní formy žadatelů byly finanční prostředky poskytnuty na neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem (7 podpořených projektů) v celkové výši 5.464.077 Kč, což představuje 64 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu. Dále byly podpořeny 3 projekty církevním právnickým osobám ve výši 2.905.300 Kč, což představuje 34 % ze všech vyplacených finančních prostředků, a 1 projekt spolku ve výši 176.994 Kč, což představuje 2 % z celkových vyplacených finančních prostředků. Stejně jako v roce 2022 nebyl v roce 2023 mezi příjemci dotace ústav, nadace, ani nadační fondy.

V rámci vypořádání dotací za rok 2023 byly zpět na účet Úřadu vlády ČR zaslány vratky v celkové výši 305.791 Kč. Organizace tak použily prostředky ve výši 8.240.580 Kč.

Graf 18 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2023 v procentuálním zastoupení

Od roku 2017 převládá zastoupení projektů, které využívají principy komunitní práce. V roce 2023 bylo podpořeno 9 projektů zaměřených na komunitní práci a 2 projekty zaměřených na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy nebo služby.

Organizace realizující projekty využívající principy komunitní práce byly podpořeny v celkové výši 6.556.801 Kč, přičemž skutečně bylo využito 6.251.010 Kč. Nevyužité finanční prostředky činily 305.791 Kč. Na projekty zaměřené na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby bylo celkově vynaloženo 1.989.570 Kč a žádné finanční prostředky nebyly vráceny.

Tabulka 19 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů

Oblast	Vyplaceno (v Kč)	Vráceno ³³ (v Kč)	Skutečně použito (v Kč)	Počet projektů	Zapojené osoby	Zaměstnání osob (přepočteno na plné úvazky)
komunitní práce	6.556.801	305.791	6.251.010	9	6.441	13,23
doplňující aktivity	1.989.570	0	1.989.570	2	2.398	3,68
celkem	8.546.371	305.791	8.240.580	11	8.839	16,91

V tabulce 19 lze spatřit rozdíl mezi vrácenými finančními prostředky v jednotlivých oblastech projektu. Výše vrácených prostředků v komunitních projektech může být způsobena především faktem, že organizace pracující s metodami komunitní práce vychází při sestavování rozpočtů pouze z mapování komunity a předpokládaného zaměření jádrové skupiny (pojem jádrové skupiny viz dále). To se však vzhledem k časovému odstavu mezi podáním projektové žádosti a obdržením finančních prostředků může lišit, a to i vzhledem k často měnící se situaci v konkrétních lokalitách. V komunitní práci si komunita sama až v průběhu realizace projektu určuje cíle, kterých by chtěla dosáhnout. Naopak u projektů zaměřujících se na doplňkové aktivity k terénní práci a sociálním službám jsou aktivity, včetně cílů, plánovány předem pracovníky organizace, což jim umožňuje přesnější plánování a pružnější využití finančních prostředků.

Co se týká regionálního rozmístění podpořených projektů, byly v roce 2023, stejně jako v letech předchozích, podpořeny hlavně organizace, které působí v lokalitách, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Podpora pokrývá místa s vyšším počtem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených (zejména Moravskoslezský kraj). Tam, kde se místa podpory odchyľují od míst s identifikovanými nejvyššími počty sociálně vyloučených lokalit, je situace způsobena několika faktory. V případě, kdy nejsou finančně pokryta místa identifikovaná jako nejpostiženější, jsou příčinami zejména nezáměr příslušných aktérů nastalou situaci řešit; fungující podpora z jiných finančních zdrojů či nefunkčnost organizací uplatňujících podporované metody práce. Naopak v případech, kdy byla poskytnuta podpora i do oblastí, které nejsou považovány za nejpostiženější, se tak děje z důvodů velkého zájmu a aktivitou příslušných aktérů o řešení objevující se situace sociálního vyloučení; dlouhodobou fungující sítí preventivně působících aktérů.

Dle Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR bylo v českém prostředí identifikováno až 606 sociálně vyloučených lokalit³⁴. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 11 projektů, které působily na 21 místech v ČR. Mnohé organizace působily v rámci podpořeného projektu ve více SVL v rámci města či obce, ale dokonce i v několika městech či obcích, proto je počet podpořených míst vyšší než počet podpořených projektů. I přesto, že je na dotační program alokováno pouze 12.750.000 Kč, bylo podpořeno 3,5

³³ Vrácené finanční prostředky v rámci finančního vypořádání.

³⁴ Mgr. Karel Čada, Ph.D.. 2015. Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR.

% analýzou identifikovaných sociálně vyloučených lokalit (v roce 2022 to bylo necelých 3,3 %).

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u komunitních projektů

Na komunitní práci je nahlíženo jako na metodu participativního přístupu řešení společně definovaných problémů a participativního dosahování komunitou definovaných společných cílů v místech, kde lidé žijí. Obecným cílem komunitní práce je získávání schopností a možností plně realizovat občanská práva a povinnosti (tzv. zplnomocnění). Komunitní přístup se zaměřuje jak na změnu vnitřních (intrapersonálních) limitů tak na odstranění vnějších (sociálních) bariér.³⁵ V sociálně vyloučených lokalitách jde o navození sociální změny, která bude trvalá. Dosáhnout toho lze jedině tím, že se komunita od počátku zapojí do rozhodování, definuje své společné cíle a potřeby (komunita je expertem), plánuje a určuje priority, aktivně se podílí na jejich realizaci (komunita vlastní také proces a výsledky) a tím roste. Předpokladem úspěchu je budovat kapacity jednotlivců (motivace, aktivizace, vzdělávání, nácvik dovedností atd.) i celé komunity (organizace, rozhodování, participace atd.), ale také utvářet a posilovat sociální síť (vztahů, kontaktů, zdrojů), která přispívá ke stabilizaci komunity a jejích členů. V rámci komunitní práce by tak mělo být dosaženo takové změny, jež povede k posílení sebeúcty, schopností a kompetencí členů komunity a vyrovnání jejich šancí na rovnoprávné zapojení do občanské společnosti.³⁶

Podpora projektů komunitní práce umožňuje obsáhnout větší skupinu osob nežli v ostatních oblastech, protože zapojit se mohou všichni členové komunity. Hlavně však umožňuje jejich intenzivnější zapojení do projektů, kdy nejsou pouhými příjemci podpory (služby), ale pod vedením odborníků se sami stávají hybateli či realizátory žádoucích změn ve svém okolí.

V roce 2023 bylo v oblasti komunitní práce podpořeno 9 projektů, v nichž byly zaměstnány osoby s celkovou výší úvazku 13,23. Pět organizací zaměstnávalo v rámci svých projektů osoby z komunity, přičemž někteří byli navíc zaměstnaní i jako komunitní pracovníci.

Komunitní práce je dlouhodobý proces, a ačkoliv program neumožňuje víceleté financování, je podporována kontinuita projektů bez přerušení spolupráce s danou komunitou. V roce 2023 bylo podpořeno 8 organizací, které byly podpořeny i v předchozích letech, jedna organizace byla pak v rámci dotačního programu podpořena úplně poprvé. Všechny organizace měly zkušenost s komunitní prací. Jedna z podpořených organizací koncipuje projekt na pomezí komunitní práce a doplňujících aktivit. Jedná se o spolek R-Mosty, z. s., který se zaměřuje na problematiku bydlení a pomáhá romským klientům se získáním standardizovaného nájemního bydlení.

Jednou z fází komunitní práce je také analýza a mapování komunity. Mapování je důležitým prvkem při komunitní práci, jelikož situace v lokalitách jsou často proměnlivé nejen vlivem objektivních změn, které nejsou v moci komunit a organizací (migrace rodin, prodej ubytovny), ale také vlivem budování nových kapacit. Některé organizace však v lokalitách fungují již dlouhodobě a vzhledem k častému docházení do lokalit jsou se současnou situací v lokalitách seznámeny, a tak každoročně komunitu nemapují. Dle

³⁵ Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015.

³⁶ Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. *Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách.* Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

informací uvedených v závěrečných zprávách o realizaci projektu komunitu mapovala přibližně polovina organizací.

V rámci projektů využívajících metod komunitní práce by mělo dojít také k vytvoření jádrové skupiny³⁷, jíž je myšlena iniciační lokální skupina, utvořená z obyvatel lokality, kteří jsou ochotni zapojit se do řešení společných problémů, a která se později stává hybatelem změn. Zformování fungující jádrové komunity v rámci jednoho roku je nepravděpodobné, protože vytváření vnitřních vazeb mezi členy skupiny vyžaduje více času. V prvním roce projektu často dochází především k navazování kontaktů pracovníka s příslušníky komunity a získávání její důvěry.

Jádrová skupina byla vytvořena ve všech projektech. Jednalo se jednak o jádrové skupiny působící v projektech organizací již z minulých let, nebo vznikaly nové jádrové skupiny, které se utvářely a poté zanikaly podle konkrétních témat nebo cílů, které byly v rámci projektu řešeny. Počet členů jádrové skupiny se lišil od 5 do 30 osob. I počet setkání se v jednotlivých projektech lišil, v některých případech se skupina scházela párkrát do roka, v jiných projektech naopak i dvakrát za měsíc.

Vedle setkávání jádrových skupin probíhala i setkání pracovníků organizací s dalšími klíčovými aktéry a subjekty. Tato jednání mj. zahrnovala setkání s vedením a pracovníky obecních samospráv, ale i pracovníky krajských úřadů a městských částí za účelem informování, řešení krizových situací a navázání či prohloubení vzájemné spolupráce mezi veřejnou správou a neziskovým sektorem. V každé lokalitě se organizace snaží o dobrou spolupráci nejen s obcemi, ale i školami; majiteli ubytoven a domů, kde obyvatelé SVL žijí; s místními firmami a podnikateli; s organizacemi poskytujícími sociální služby pro provázanost služeb; s novináři apod. Organizace rovněž úzce spolupracují s krajskými koordinátory pro romské záležitosti a ve spolupráci realizují přednáškovou a osvětovou činnost pro členy komunit na vybraná témata.

Často organizace spolupracují i s dalšími spolky a neziskovými organizacemi, které pomáhají s některými konkrétními aktivitami, případně kvůli sdílení dobré praxe a zkušeností, které se v lokalitách osvědčily. Organizace EUROTOPIA.CZ, o.p.s. spolupracovala v oblasti komunitní práce s organizací JARO, která je nositelem projektu "Cesta k porozumění". Obě organizace spolupracovaly v partnerství s cílem zplnomocňovat lídry komunit z Opavy, Budišova nad Budišovkou, Ostravy a Brna. Díky realizaci projektu byly uskutečněny vzdělávací pobyty a stáže, zaměřené na motivaci, sdílení práce v oblasti komunitní práce, rozšiřování dovedností a plánování komunitních akcí. Dále proběhla např. výměnná návštěva komunity z Ostravy a to ve spolupráci s NNO Vzájemné soužití. Organizace Bunkr z.s. spolupracovala se spolkem Liberi & My, kdy se členy tohoto spolku (bývalá jádrová skupina z lokality, kde organizace dlouhodobě realizovala komunitní práci) aktivně zúčastnili některých akcí a veřejných setkání v lokalitě, a to s cílem předávání zkušeností v oblastí lídrovství a komunitní práce z pohledu obyvatel.

³⁷ Viz Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015. Používanými synonymy jsou v literatuře věnované komunitní práci též iniciační nebo lokální skupina. Jádrová skupina by měla být primárně složena z osob z komunity či lokality, které mají zájem o témata komunity, jsou aktivní a jsou schopni spolupracovat. Současně by v této skupině měli být zastoupeni tzv. přirození lídři komunity, respektive neformální autority. Podrobně o ustavení jádrové neboli iniciační skupiny pojednávají již citované autorky Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013, s. 37 a násl.

V rámci podpořených komunitních projektů bylo definováno 115 výstupů projektu. Aktivity vycházely z návrhů a potřeb komunity a byly uskutečněny participativně nebo zcela komunitou za podpory dané organizace, respektive komunitních pracovníků. Jednalo se jak o aktivity jednorázové, tak o pravidelně se opakující. Mezi jednorázové aktivity patřily jak aktivity v lokalitě, tak i mimo ni (např. vzdělávací pobyty a návštěvy jiných sociálně vyloučených lokalit). V rámci opakujících se aktivit byly uskutečňovány rukodělné či praktické aktivity pro děti i dospělé, které vedly k získání nových dovedností. Aktivity v projektech jsou velmi různorodé, ale dle charakteru aktivit jsou zařaditelné do následujících oblastí.

Oblast vzdělávání, prevence-volnočasové aktivity pro děti, mládež, dospělé

Komunitní práce je obecně nejčastěji a nejsnáze realizována prostřednictvím dětí, které zprostředkovávají komunitním pracovníkům kontakt s komunitou či umožňují vstoupit do ní, ať už přímo prostřednictvím realizovaných aktivit, anebo nepřímo prostřednictvím vyprávění dětí rodičům o organizaci nebo konkrétnímu pracovníkovi. Velmi často začíná pracovník tak, že nejprve pracuje se samotnými dětmi a postupně se přidávají i jejich rodiče, děti jsou také prvními iniciátory možných akcí. Největší doplňkovou aktivitou komunitních projektů tak jsou tradičně volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti ze SVL s cílem rozvíjet jejich individuální schopnosti. Záměrem také bylo navázat spojení s jejich rodiči, zaktivizovat je, zapojit je do dění v komunitě a pracovat s nimi.

Obyvatelé komunit nejvíce oceňují možnost vyjet mimo lokalitu, ať už na jednodenní výlety, víkendové, nebo vícedenní pobyty. Závisí to vždy na zájmu obyvatel a kapacitách organizace. Při vícedenních výjezdech organizace připravují pro členy komunity besedy, volnočasové aktivity, sebevzdělávací programy, nebo tematické dílny. V roce 2023 vícedenní výjezdy zorganizovala organizace Vzájemné soužití o.p.s. a KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s., jednodenní výjezdy pak zrealizovaly téměř všechny organizace a jednalo se převážně o výlety do zoo nebo návštěvu muzea či památníku.

Vzdělávacích akcí se zúčastnilo 574 osob, přičemž přes 3/4 osob zapojených do těchto aktivit tvořily ženy. Jednalo se o vzdělávací akce pro děti (např. doučování) a vzdělávací akce pro dospělé a mládež ve formě přednášek či seminářů na různá témata, např. zaměstnanost a výběr povolání, exekuce, bydlení atd.

Pravidelně organizace vytváří i možnosti trávení volného času, jako jsou hudební a taneční aktivity, kreativní dílny a výtvarné dílny, a další edukativně-pohybové aktivity. Tyto aktivity jsou také velmi populární, zejména jako prevence patologického chování, kdy děti v SVL mají možnost aktivně a smysluplně trávit volný čas. Může se jednat o taneční kroužek, pěvecký sbor, fotbalová utkání a další. Přibližně 1369 osob se zapojilo do realizace volnočasových aktivit nebo se jich zúčastnilo, z toho 806 osob tvořily ženy.

Oblast bydlení

V roce 2023 se oblasti bydlení zabývalo 7 podpořených projektů a stejně jako v předchozích letech byly nejčastěji realizovány komunitní úklidy, jako jsou úpravy domů, dvorů, sklepů, ale také svépomocné dětské hřiště a sportovní plácky a další společných prostorů. Za dobu realizace projektů bylo identifikováno přibližně 480 osob (z toho 240 žen), které investovaly svůj čas a prostředky ke zlepšení svého bydlení a jeho okolí. Úklidové akce se stávají již pravidelnou součástí projektů, které se účastní stále větší počet obyvatel, a které často spojují obyvatele jednotlivých lokalit. Zvyšující se počet

zapojených osob do úklidových prací a pracích zaměřených na opravy a zvelebování potvrzuje fakt, že se jedná o aktivity, ve kterých komunitní pracovníci a obyvatelé komunit vidí smysl. Pro obyvatele lokalit jsou výsledky úklidů vidět na první pohled a lépe se jim pak v lokalitě žije. Proměny domů a prostranství vedou současně k odbourávání stereotypů vůči Romům u většinové společnosti.

Snaha o zvelebování lokalit se bohužel dlouhodobě setkává i s řadou komplikací. Mezi přetrvávající problémy považují komunitní pracovníci nezájem a neochotu majitelů domů investovat do oprav domů, což vede ke zhoršování stavu domů, ale i zhoršování vzájemných vztahů. Některé byty jsou v neobyvatelném stavu bez teplé vody a topení, ale obyvatelé SVL nemají takřka možnost získat byt jinde, proto zůstávají i za těchto podmínek v naprosto nevyhovujícím prostředí.

Již tradičně se v oblasti bydlení angažovala organizace R-Mosty z. s., která se orientuje na dlouhodobé řešení bytové situace romských občanů a hledání stabilních možností bydlení v běžné lokalitě. V rámci svého projektu poskytovala pomoc lidem v bytové nouzi s hledáním standardního bydlení.

Oblast osobního rozvoje a zlepšování vzájemného soužití

Přibližně 509 osob (z toho cca 325 žen) se zapojilo do aktivit zaměřených na oblast osobního rozvoje. Byly realizovány aktivity zaměřené na osvojení si různých dovedností jako např. kurzy vaření, počítačové kurzy nebo jiné rukodělné aktivity, ale také aktivity zaměřené na sebevzdělávání a zvyšování kompetencí. Aktivity, které se zaměřovaly na zlepšování vzájemného soužití, byly nazývány jako komunitní akce. Jednalo se většinou o jednorázové akce zaměřené na rodiny s dětmi, oslavy tradičních svátků, které byly zcela nebo z větší části v rukou komunity samotné. Tyto aktivity měly přispět jednak ke sblížení minority s majoritou, ale také ke zlepšení sousedských vztahů. Komunitních akcí se zúčastnilo přibližně 2.591 osob z řad majority a minority. V rámci těchto akcí byly realizovány například sousedské slavnosti, dětské dny, sportovní turnaje a další společná setkávání.

Oblast zdraví

V roce 2023 se oblasti zdraví věnovaly tři organizace s odhadovaným počtem 56 zapojených osob. Stejně jako v předchozích letech se tématu zdraví věnuje aktivně Charita Šluknov. Oproti ostatním organizacím, které se tématu zdraví věnují převážně formou besed a osvěty, Charita Šluknov zajišťuje doprovod k lékařům a pomáhá s domlouváním termínů a hledáním lékařských služeb pro obyvatele. Pro členy komunity není zdraví tématem, které by je zajímalo, dokud nemusí něco akutního řešit, neboť už od dětství má mnoho členů komunit špatné zkušenosti s lékaři, zejména pak s přístupem lékařů, ze strachu z neznámého prostředí nebo z nepochopení. Z těchto důvodů se pak obyvatelé komunit lékařské péči vyhýbají. V posledních letech se Charita Šluknov mimo jiné potýká s problémem dostupnosti zdravotní péče v oblasti, pro obyvatele lokalit je ekonomicky a mnohdy časově nedostupná.

Oblast zaměstnávání

I tématu zaměstnávání se věnovala zejména Charita Šluknov. Po dobré zkušenosti z předchozích let organizace pokračovala s pomocí při hledání zaměstnání a s administrativou spojenou se zaměstnáváním. V roce 2023 pomáhala organizace více

jak 69 lidem, kteří hledali práci. Zájem o práci zaznamenává organizace hlavně přímo ve Šluknově nebo v hodně blízkém okolí z důvodu problémů s dojížděním. Většina zájemců nemá řidičský průkaz nebo nevlastní automobil. Komunitní pracovníci mají dobré vztahy a kontakty s firmami ve Šluknově a okolí a vědí, kdo je nakloněn přijímání romských pracovníků, kdo shání někoho na brigádu nebo zdali firma hledá nové pracovníky či propouští. S těmito vazbami je tak většinou mnohem jednodušší první kontakt z jejich strany než s přímo se zájemcem o práci. Rovněž vědí, která firma vyžaduje co za dokumenty, domluví termín a případného zájemce i doprovodí. V roce 2023 využilo navíc 32 lidí pomoc při hledání zaměstnání v Německu. Některým Charita Šluknov pomáhala s vytvořením životopisu, jiným pouze s překladem do němčiny, případně pomáhala s napsáním motivačního dopisu.

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u aktivit doplňujících terénní práci, sociální programy a sociální služby

V roce 2023 byly podpořeny 2 projekty doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby. Jednalo se o projekt již zmiňované organizace R-Mosty z.s., která prostřednictvím realitního poradenství pomáhá romským rodinám a matkám samoživitelkám k získání nájemního bydlení u soukromých majitelů. V roce 2023 se spolku podařilo ubytovat 6 rodin ve standardních bytech, 23 rodinám pomohl při podání žádostí o poskytnutí daru na kauci nebo úhradu nájemného a služeb, 6 rodin dostalo pomoc se zajištěním nezbytných potřeb pro nové bydlení, včetně nábytku, spotřebičů, a domácích potřeb (nové nájemní smlouvy) a 4 rodinám bylo poskytnuto právní poradenství (řešení dluhů, exekucí a ukončení nájmu). Druhou podpořenou organizací byla Oblastní charita Pardubice, která prostřednictvím osvětových aktivit ve formě přednášek a seminářů pracovala se členy komunity.

Edukační a informační činnost jako součást podporovaných projektů

Kromě samotné realizace jednotlivých aktivit je v rámci dotačního programu podporována i informační a edukační činnost. Informační činnost je úzce spjata s PR – dobrá propagace organizace, projektu, šíření informací (nejdříve směrem ke komunitě a s pozitivními výstupy směrem k široké veřejnosti). Propagace je pro každou organizaci důležitou součástí projektu, což dokládají všechny realizované projekty. Mezi nejčastější prostředky pro sdílení informací o projektu a donátorovi patřily webové stránky a sociální sítě jako je facebook, tištěná média (komunitní listy, tiskové zprávy, hodnotící zprávy), organizační PR materiály (plakáty, letáky, brožury atd.). Propagace organizace ale i samotného projektu napomáhá větší informovanosti uvnitř komunity, ale i majoritní veřejnosti, a může pomoci snižovat napětí vzniklé z nevědomí, neznalosti a obav.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu bylo v roce 2023 podpořeno 11 projektů v celkové výši 8.546.371 Kč. V roce 2023 pracovalo 9 projektů s metodou komunitní práce. Co se týká projektů zaměřených na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby, byly v této oblasti podpořeny 2 projekty. Z pohledu územního bylo v rámci 2023 projektů podpořeno 21 lokalit, jelikož několik organizací působilo v rámci jednoho projektu i ve více lokalitách.

V rámci komunitní práce bylo v roce 2023 podpořeno 10 organizací, které byly podpořeny i v letech minulých a 1 organizace, která byla v rámci dotačního programu podpořena poprvé. Všechny podpořené organizace však již mají s komunitní prací zkušenost. Přibližně bylo do projektů zapojeno 6.441 obyvatel. V 5 organizacích byly zaměstnány i osoby z lokality. Ve všech projektech byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a samostatnosti členů komunity.

V rámci projektů se uskutečnily jak pravidelně opakující se aktivity, tak i jednorázové aktivity, tj. komunitní akce, které iniciovala většinou sama cílová/jádrová skupina. Pravidelně opakující se aktivity se nejčastěji uskutečňovaly v rámci komunitních center, jednalo se zejména o tvořivé dílny a pohybové aktivity. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se úpravy a úklidu prostor, oslavy svátků, navazování nových vazeb s okolím a s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod. Cílovou skupinu tvořili především dospělí obyvatelé SVL, ale jelikož se komunitní práce nejnáze realizuje prostřednictvím dětí, aktivity cílily i na ně. Jednalo se o aktivity vzdělávacího a volnočasového charakteru. Přibližně 1.943 osob se zapojilo do vzdělávacích anebo volnočasových aktivit. Jedno z velmi důležitých témat, které se objevovalo ve většině projektů, bylo i řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V rámci podpořených projektů zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 480 osob, které investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostředí. Do aktivit v oblasti zdraví se zapojilo přibližně 56 osob a 175 osobám poskytly organizace podporu při hledání nebo udržení si zaměstnání. Komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojit do aktivit co nejvíce osob, a to nejen ze samotné komunity, ale i z řad dalších relevantních aktérů. Jednou z oblastí, do které se zapojilo nejvíce osob, byly aktivity zaměřené na zlepšení vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností. Do těchto akcí se zapojilo bezmála 2.557 osob.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby došlo také k aktivizaci a samostatnosti členů komunity. V rámci 2 projektů bylo podpořeno celkem 2.398 osob. V této oblasti probíhaly zejména přednáškové akce a besedy, volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporují snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, rozšiřování praktických dovedností).

Doplňkovou součástí mnoha projektů byla informační činnost. Z hlediska informační činnosti je v současnosti běžnou součástí PR projektů – zejména prostřednictvím webových stránek a sociálních sítí, informačních letáků a brožur, dále také prostřednictvím komunitních listů a tiskových zpráv.

Pro komunitní pracovníky je také důležité, mít odkud čerpat nové informace a prohlubovat své znalosti (ve vědomostech, dovednostech, ale především osobnostním rozvoji), aby mohli předávat své „know-how“ komunitě. Proto je v rámci dotačního programu podporováno i vzdělávání pracovníků a všechny organizace mají povinnou supervizi.

Na základě výše uvedeného vyhodnocení sledovaných indikátorů (výstupů projektu) lze konstatovat, že projekty naplnily cíle dotačního programu.

Tabulka 20 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2023

Číslo žádosti	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
PR230012	R-Mosty	Férové bydlení	1 199 570 Kč
PR230015	Charita Šluknov	Komunitní práce ve Šluknově 2023	1 196 600 Kč
PR230023	Prostor plus	Čistá radost	1 118 380 Kč
PR230014	Diecézní charita ostravsko-opavská	Rozvoj komunitní práce v Ostravě-Kunčičky, Přívoz, Vítkovice	918 700 Kč
PR230035	Khamoro	Aktivizace komunit v Chodově a Novém Sedle 2023	895 512 Kč
PR230008	Vzájemné soužití o.p.s.	Pro nás s námi 2023	793 290 Kč
PR230004	Oblastní charita Pardubice	Pomoc romským rodinám	790 000 Kč
PR230006	Bunkr, o.p.s.	Komunitní práce v Třinci	667 135 Kč
PR230022	KoCeRo	Cesta ke změně X	525 439 Kč
PR230027	EUROTOPIA.CZ	Spojme ruce - Společnou cestou IV.	264 751 Kč
PR230034	Přátelé Lipiny	Komunitní práce v Lipině.	176 994 Kč

E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Cílem dotačního programu je napomoci úspěšné implementaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Tuto úmluvu Rady Evropy Česká republika ratifikovala dne 15. listopadu 2006, v platnost pro ČR vstoupila 1. března 2007.

Původně byl dotační program určen pouze na krytí nákladů spojených se zaváděním dvojjazyčných česko-polských nápisů v obcích s vyšší přítomností obyvatel polské národnostní menšiny. Náklady na zavádění dvojjazyčných česko-polských nápisů byly od roku 2007 hrazeny ze státního rozpočtu, z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR, přičemž výše disponibilních prostředků činila 5.000.000 Kč. Prostředky byly původně transferovány do rozpočtu Moravskoslezského kraje, který až do roku 2009 prováděl administraci finančních úhrad obcím. Pro efektivnější a účelnější využití finančních prostředků však prošel dotační program restrukturalizací a byl transformován v dotační program na podporu implementace více článků Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který v současnosti administruje Odbor lidských práv a ochrany menšin.

Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, konkrétně:

- polštinu (především těšínské nářečí na území okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji),
- němčinu,
- romštinu,
- slovenštinu (v rámci celé ČR a to tam, kde je to vzhledem k počtu mluvčích vhodné)
- moravskou chorvatštinu³⁸ (od 1. 1. 2015).

V roce 2023 byly podporovány následující aktivity:

- A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.
- B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.
- C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích. Zvláštní zřetel byl brán na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků. V rámci tohoto tematického okruhu mohla být

³⁸ Ke schválení chorvatštiny moravských Chorvatů mezi jazyky, na něž je dotační program zaměřen, došlo v roce 2014 Radou vlády pro národnostní menšiny.

podpořena zejména: výroba a tisk publikací (např. vytvoření digitální mapy s tradičními místními názvy, tisk map s tradičními místními názvy); vytvoření analýzy zaměřené na mapování historického a kulturního dědictví uživatelů menšinového jazyka v regionu a výroba a instalace dvojjazyčných cedulí (např. označení autobusových zastávek, názvy ulic a lokalit, vjezdové a výjezdové cedule s názvem obce, označení ve veřejných (obecních) budovách aj.)

D) Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice³⁹.

Pro rok 2023 mohly o dotaci žádat, stejně jako v předchozích letech, spolky; ústavy; církevní právnické osoby; obecně prospěšné společnosti; školy a školská zařízení dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; vysoké školy dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a obce.

Tabulka 21 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2017–2023

Rok	Schválený rozpočet (v Kč)	Skutečně čerpáno v Kč	Počet podpořených projektů
2017	2.400.000	2.399.998	18
2018	3.200.000	2.577.928	14
2019	3.200.000	2.888.431	14
2020	3.000.000	2.699.320	13
2021	3.000.000	3.288.491,70	17
2022	3.000.000	2.969.678	12
2023	3.000.000	2.977.697	11

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2023

V roce 2023 byly do kapitoly 304 – Úřadu vlády ČR přiděleny finanční prostředky ve výši 3.000.000 Kč. Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR obdržel pro rok 2023 celkem 18 žádostí o poskytnutí dotace. Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků bylo doporučeno k podpoře 11 organizací v celkové výši 2.977.697 Kč.

V roce 2023 bylo podpořeno 11 projektů, z toho bylo podpořeno 10 projektů na oblast podpory A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování a 1 projekt se zaměřoval na oblast podpory B) kvantitativní a kvalitativní analýzy zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory. V roce 2023 nebyly podpořeny žádné projekty v oblasti podpory C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích

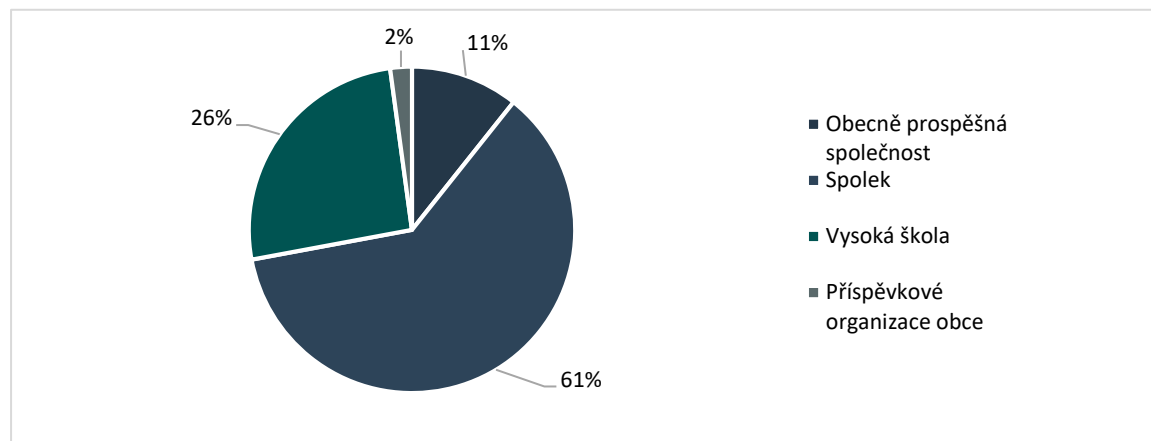
³⁹ Tematický okruh činnosti uvedený pod písmenem D) lze realizovat v souvislosti se všemi jazyky národnostních menšin zastoupených v Radě vlády pro národnosti menšiny. Jedná se o běloruskou, bulharskou, chorvatskou, maďarskou, německou, polskou, romskou, rusínskou, ruskou, řeckou, slovenskou, srbskou, ukrajinskou a vietnamskou národnostní menšinu.

a D) Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů. Výše poskytnuté dotace přesáhla výši 500.000 Kč pouze u jednoho příjemce dotace.

Právní forma příjemců

Z hlediska právní formy příjemců byla v roce 2023 podpořena jedna obecně prospěšná společnost ve výši 318.522 Kč, 6 spolků v celkové výši 1.827.647 Kč, 3 projekty vysokým školám ve výši 767.528 Kč a 1 projekt příspěvkové organizaci obce ve výši 64.000 Kč.

Graf 19 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2023 v procentuálním zastoupení

Rozložení podpory z hlediska jazyků

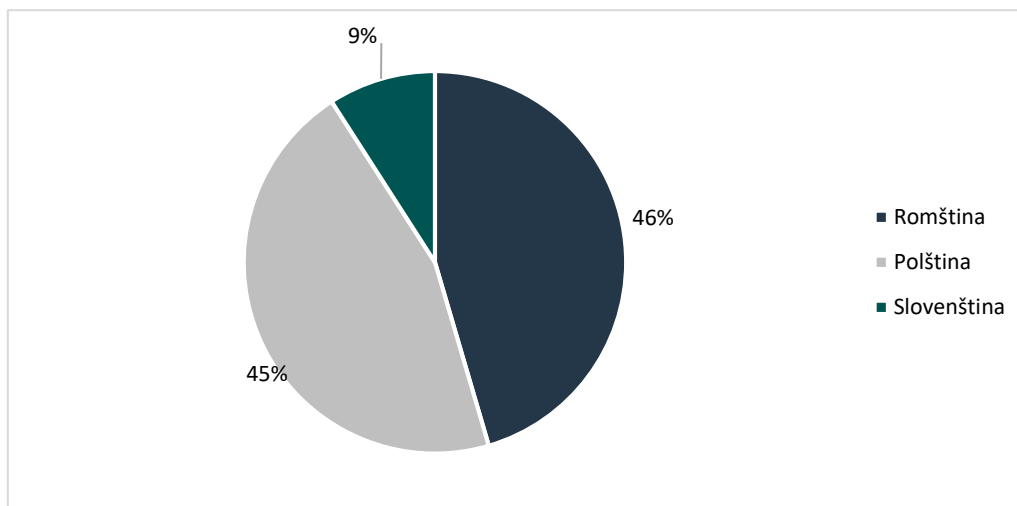
V roce 2023 bylo podpořeno 5 projektů na podporu romštiny v celkové výši 1.636.058 Kč. Čtyři projekty byly zaměřeny na vzdělávací aktivity za účelem zachování menšinového jazyka a jeden projekt byl zaměřen na sběr a zpracování jazykových dat.

Projekty zaměřující se na polštinu byly podpořeny ve výši 910.474 Kč. Jednalo se o tři projekty Polského kulturně – osvětového svazu v České republice z.s., který byl podpořen i v předchozích letech. Dále byl podpořen projekt příspěvkové organizace obce Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace, která zrealizovala recitační soutěže žáků základních škol s polským jazykem vyučovacím v České republice.

Posledním podpořeným jazykem pro rok 2023 byla slovenština. Konkrétně se jednalo o organizaci BONA FIDE z.s., jejíž projekt patří mezi dlouhodobě podporované a jehož výsledkem je čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET. Projekt byl podpořen ve výši 431.165 Kč.

V roce 2023, stejně jako v předchozích dvou letech, nebyl podpořen žádný projekt se zaměřením na moravskou chorvatštinu. Důvodem pro nepodání projektu se zaměřením na moravskou chorvatštinu může být nízký počet chorvatských organizací, což je dáno i nízkou početností chorvatské menšiny v ČR. Dalším důvodem pro nepodání žádosti v rámci tohoto programu může být i fakt, že jsou chorvatské organizace pravidelně podporovány z dotačního programu Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice, který administruje Ministerstvo kultury ČR.

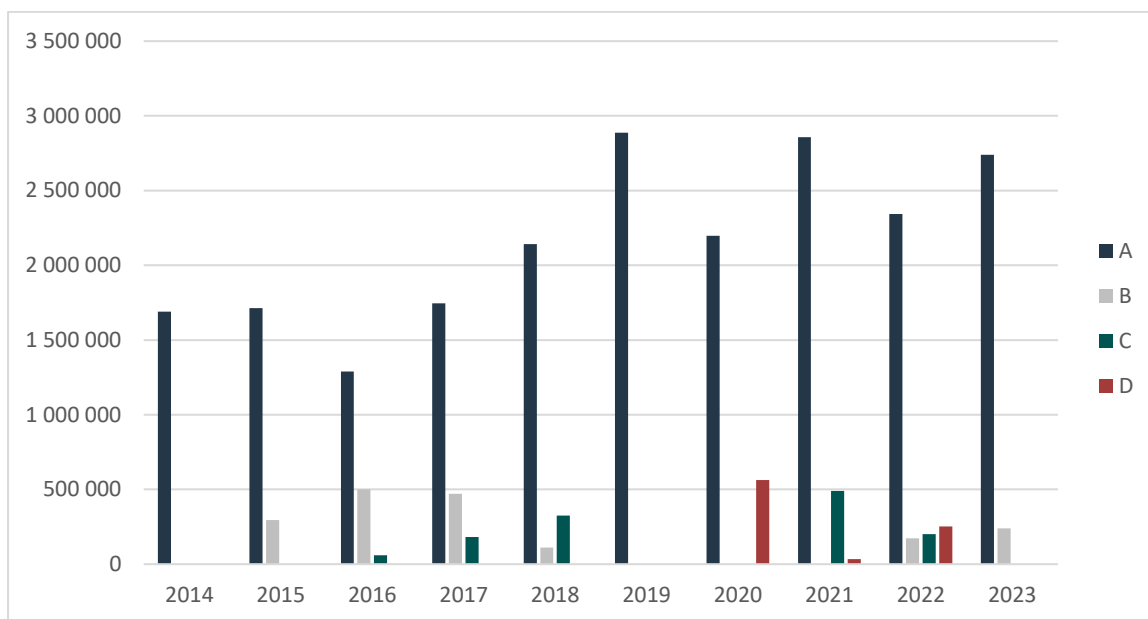
Graf 20 Podíl vyplacených finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2023

Tematické oblasti podpory

Kromě podpory jazyka je sledováno i rozložení podpory dle jednotlivých oblastí dotačního programu, tzn. dle tematických okruhů. Jak bylo již výše uvedeno, dotační program se zaměřuje na čtyři oblasti podpory jazyků: A) **Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají, B) **Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory a oblast, C) **Podporu užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích a D) **Mapování a dokumentaci hřbitovů a hrobů**, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice. V roce 2023 bylo 10 projektů zaměřeno na oblast podpory A) a 1 podpořený projekt se zaměřoval na oblast podpory B).

Graf 21 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2014-2023

Okruh A) je svým zaměřením ze všech podporovaných okruhů nejrozmanitější, což je i pravděpodobně důvod, proč nejvíce z žadatelových organizací realizuje aktivity právě v této tematické oblasti. Primárně je okruh zaměřen na vzdělávací aktivity pro cílovou skupinu dětí a mládeže z daných národnostních menšin, ovšem vzhledem ke zmíněné rozmanitosti a rozdílnosti při vykazování aktivit jednotlivých organizací je téměř nemožné dospět k jednoznačným závěrům.

V roce 2023 bylo v tematickém okruhu A) stanoveno 34 výstupů, které si příjemci dotací sami při předkládání projektu definovali, a které jsou součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace.

V okruhu A) byly stanoveny nejčastěji tři hlavní cíle – podpora šíření informací v menšinovém jazyce, podpora vzdělávání v menšinovém jazyce a podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce, kterých bylo v rámci dotačního programu dosaženo.

1. cíl oblasti A – **Podpora šíření informací v menšinovém jazyce**

První stanovený cíl v oblasti A dotačního programu – **Podpora šíření informací v menšinovém jazyce**, se člení do několika podoblastí, respektive dílčích cílů. Mezi ně patří:

- podpora vydání publikací, textů, článků či příspěvků;
- podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků;
- podpora dostupnosti webových stránek menšinových organizací;
- podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek;
- podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce.

Jednou z organizací, která se věnovala vydávání publikací byla již tradičně organizace KHER, z.s. Organizace vydala v rámci projektu dvě literární díla pro děti a mládež. V prvním případě se jednalo o reedici knihy Čavargoš/ Tulák autorky Tery Fabiánov a jako druhá kniha byla vydána romsko-česká próza pro mládež autorky Ilony Ferkové.

Organizace Ducatus Teschinensis z. s. vytvořila publikaci s názvem Lexykon cieszynskiej kultury ludowej/Lexikon těšínské lidové kultury, který se vztahuje k duchovní lidové kultuře regionu Těšínské Slezsko. Publikace byla vydána v trojjazyčné verzi: nářečí, polština a čeština.

Organizace Nová škola, o. p. s. vydala sborník Romano suno 2023, který představuje sběr dětských prací v romském originále i českém překladu z každoroční dětské soutěže. Sborník v romském originále a českém je k dispozici i v elektronické verzi na stránkách organizace.⁴⁰

Do druhé podoblasti (podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků) lze zařadit projekt Univerzity Karlovy, který navázal na předchozí roky, a v rámci kterého došlo k dalšímu rozšíření slovníku romských neologismů a bylo opraveno a zredigováno na stovky hesel. Slovník byl v roce 2023 doplněn o 997 nových záznamů. Dále přibylo 15 dalších dílčích inovací a v pravopisném výkladu přibyl 1 zcela nový článek. Slovník je veřejně dostupný na webových stránkách Univerzity Karlovy⁴¹.

Rozhlasovému vysílání v menšinovém jazyce se věnovala organizace BONA FIDE, z. s. Organizace stejně jako v předchozích letech, připravovala a vysílala již tradiční pořad „Slovenská mozaika“. Slovenská mozaika je rozhlasový čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET v České republice. Slovenská mozaika ve dvou premiérových relacích v měsíci odvysílala aktuální témata z oblasti historie, kultury, vědy i současného dění a kultivovanou slovenštinou přispěla k její prezentaci v českém veřejném médiu. V roce 2023 bylo uskutečněno celkem 26 relací.⁴²

Na základě velkého úspěchu pokračovala organizace Nová škola, o.p.s i v tvorbě podcastů. Organizace oproti předchozímu roku navýšila počet podcastů na 8 (4 v romském originále, 4 v českém překladu). Podcasty se věnovaly čtení novely Ivetty Kokyové Famelija hin ča jekh. Novelu přečetla sama autorka za hudebního doprovodu Jéni Duždy. Všechny podcasty mají českou a romskou verzi a je možné si je poslechnout na webu organizace.

2. cíl oblasti A – Podpora vzdělávání v menšinovém jazyce

Druhý stanovený cíl oblasti A je taktéž členěn do několika oblastí, kterým jsou:

- podpora pořádání vzdělávacích akcí (workshopů/seminářů apod.) podporujících menšinový/é jazyk/y;
- podpora realizace vzdělávací aktivity nad rámec standardního vyučování (určené pro děti a mládež);
- podpora aktivit zaměřených na vzdělávání dospělých v menšinovém jazyce (tzn. podporovat zřízení kurzů a podobných aktivit pro další vzdělávání dospělých s výukou vedenou převážně nebo zcela v regionálních či menšinových jazycích);
- podpora aktivit zaměřených na vzdělání pedagogů v menšinovém jazyce.

Podpořenou aktivitou v podoblasti realizace vzdělávacích aktivit nad rámec standardního vyučování zaměřeného na děti a mládež, byla již tradiční recitační soutěž Základní školy

⁴⁰ <http://www.novaskolaops.cz/romano-suno/>

⁴¹ Slovník romských neologismů je dostupný: <https://romstina.ff.cuni.cz/index.php>

⁴² Všechny relace jsou dostupné na stránkách organizace <http://bonafideos.cz/slovenska-mozaika>.

a mateřské školy s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace.

Na podporu vzdělávacích akcí se zaměřila organizace Nová škola, o.p.s., která zorganizovala online kurzy romštiny o 16ti lekcích a uspořádala seminář o romštině a romské literatuře na střední škole.

Vzdělávací aktivity zaměřené primárně na dospělé byly již tradičně realizovány Polským kulturně-osvětovým svazem v České republice, z. s. V rámci projektu s názvem „Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)“ bylo uspořádáno deset tematických přednášek v polštině. Vzdělávací program běží nepřetržitě od roku 2006 a byl určen široké veřejnosti, zejména pak posluchačům zájímavým se o humanitní a přírodní vědy se zvláštním zřetelem na okruhy týkající se Těšínského Slezska.

3. cíl v oblasti A – **Podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce**

Cílem této oblasti je podpořit realizaci kulturních akcí veřejného charakteru (festivalů, koncertů, soutěží, výstav apod.), které se zaměřují na menšinový jazyk (tzn. podporovat pořádání soutěží, výstav a dalších kulturních akcí).

Již tradiční soutěž s názvem „Romano suno“ pořádala organizace Nová škola, o. p. s. Jedná se o literární soutěž v romštině pro žáky základních a středních škol v rámci celé ČR. V roce 2023 bylo v rámci soutěže obdrženo 146 soutěžních příspěvků dětí (134 textů a 12 videí) od žáků a studentů základních škol, středních škol, neziskových organizací a dětských domovů.

V okruhu **B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků**, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory a oblast realizovala projekt Univerzita Karlova, která se zaměřila na zmapování mluvčích romštiny s tzv. „odrazováním od užívání romštiny“ ze strany pracovníků pedagogicko psychologických poraden a učitelů. Ve výzkumu se výzkumníci zaměřili na rodiny nebo širší řečové komunity, ve kterých je romština stále živým jazykem komunikace a primárním či důležitým jazykem socializace dětí. Výsledky výzkumu byly prezentovány na stránkách Českého rozhlasu a v rámci pořadu O Roma vakeren.

3. **Shrnutí**

V roce 2023 byly do kapitoly 304 – Úřadu vlády ČR přiděleny finanční prostředky ve výši 3.000.000 Kč. Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR obdržel pro rok 2023 celkem 18 žádostí o poskytnutí dotace s celkovým požadavkem 4.839.150 Kč. Rozpočet dotačního programu činil 3.000.000 Kč. Komise pro hodnocení projektů doporučila podpořit 11 žadatelů v celkové výši 2.977.697 Kč.

Z hlediska právní formy převažovaly mezi příjemci spolky (celkem 6 projektů). Dále byl podpořen jeden projekt obecně prospěšné společnosti, 3 projekty vysoké školy a jeden projekt příspěvkové organizace obce.

Co se týká tematických oblastí podpory, podpořené projekty spadaly do dvou tematických oblastí, konkrétně do oblasti A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování a do oblasti B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků. Kromě jedné organizace spadaly všechny projekty do oblasti A). Nejvíce se organizace zaměřily na vzdělávání a realizaci vzdělávacích a kulturních akcí podporující menšinový jazyky, na podporu rozhlasového

vysílání a na vydání publikací a literárních děl. V oblasti B) byl podpořen projekt zaměřený na zmapování zkušeností mluvčích romštiny.

V roce 2023 bylo nejvíce finančních prostředků přerozděleno na projekty zaměřené na romštinu, a to ve výši 1.636.058 Kč. Na druhém místě se co do objemu čerpaných finančních prostředků umístila polština, a to v celkové výši 910.474 Kč. Posledním podpořeným jazykem byla slovenština, která byla podpořena ve výši 431.165 Kč.

Díky činnostem v rámci podpořených projektů dochází k podpoře menšinových jazyků, které se Česká republika zavázala specificky chránit. Výstupy projektů jsou praktického charakteru a napomáhají menšinám a celé společnosti k udržení a rozšiřování podporovaných menšinových jazyků.

Tabulka 22 Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2023

Příjemce dotace	Název projektu	Oblast	Přidělená dotace (v Kč)
KHER, z. s.	Romštinou a literaturou Romů ke vzájemnému pochopení V	A	550 008,00 Kč
BONA FIDE	Slovenská mozaika	A	431 165,00 Kč
Polský kulturně - osvětový svaz v České republice z.s.	Polská menšina on-line prostřednictvím www.zwrot.cz	A	412 440,00 Kč
Nová škola, o. p. s.	Romano suno 2023	A	318 522,00 Kč
Ducatus Teschinensis z.s.,	Leksykon cieszynskiej kultury ludowej/ Lexikon těšínské lidové kultury	A	290 000,00 Kč
Univerzita Karlova	Rozvoj stránek na online podporu romštiny v ČR	A	269 902,00 Kč
Univerzita Karlova	Rozšíření materiálů pro výuku olašské romštiny	A	258 956,00 Kč
Univerzita Karlova	Zkušenosti mluvčích s odrazováním od užívání romštiny	B	238 670,00 Kč
Polský kulturně - osvětový svaz v České republice z.s.	Kalendarz Śląski 2024	A	100 634,00 Kč
Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace	XIX. Ročník recitační soutěže Jana Kubisze 2023	A	64 000,00 Kč
Polský kulturně - osvětový svaz v České republice, z.s.	Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)	A	43 400,00 Kč

F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program vznikl na základě vládou schválené Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020 (dále jen „Státní politika“). Státní politiku vláda přijala svým usnesením ze dne 29. 07. 2015 č. 608. V příloze tohoto usnesení, které obsahuje úkoly plynoucí ze Státní politiky, se kromě jiného ukládá předsedovi Rady vlády pro NNO, aby do 30. 09. 2016 připravil výběrové dotační řízení ve výši 3.000.000 Kč pro celostátní mezioborové sítě NNO a vyhlásil jej v roce 2016 pro rok 2017 a poté ve stejné výši každoročně, a vedoucímu Úřadu vlády ČR ve spolupráci s ministrem financí do 30. 06. 2016 zajistit v rozpočtové kapitole Úřadu vlády ČR pro rok 2017 a dále každoročně 3.000.000 Kč na tento dotační program. První ročník dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO byl na rok 2017 vyhlášen dne 29. 07. 2016. Na schválený dokument Státní politika navazuje Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030, která byla schválena usnesením vlády ze dne 12. července 2021 č. 623.

Projekty podpořené v rámci tohoto dotačního programu musí být v souladu se Státní politikou, a na ni navazujícími koncepčními, strategickými a dalšími veřejnými dokumenty. Dotační program na rok 2023 byl sedmým ročníkem tohoto programu.

Program „Podpora celostátních mezioborových sítí NNO“ je zaměřen na podporu celostátních mezioborových sítí NNO tak, aby se NNO staly kompetentními, kvalifikovanými a legitimními subjekty, které zastupují zájmy svých členů navenek a přispívají ke zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO.

V roce 2021 bylo rozšířeno obsahové zaměření dotačního programu o potřebu osvěty veřejnosti o činnostech neziskového sektoru. Po vyhodnocení předchozího roku byla i v roce 2022 osvětová činnost do dotačního programu zahrnuta. Vzhledem k tomu, že sítě NNO reprezentují své členy, je nutné, aby jejich činnosti byly aktivněji komunikovány vůči veřejnosti. V důsledku tohoto rozšíření byl částečně pozměněn také název dotačního programu.

Podpora mezioborových sítí NNO byla v dotačním programu pro rok 2023 zaměřena na:

- celostátní a mezioborový princip fungování,
- činnost určenou členským NNO a dalším NNO,
- zastupování zájmů členských NNO,
- spolupráci se státní správou ve prospěch členských i dalších NNO;
- osvětovou činnost, která je zaměřena na zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO.

Cílovou skupinou (žadatelem) byly mezioborové sítě NNO, jejichž účelem a posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. Organizace měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování, daňové úlevy, problematika Evropské unie apod. Mohla se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, vzdělávání a osvěta, komunikace a propagace neziskového sektoru, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, efektivního řízení apod. Členství v takovéto organizaci nesmělo být omezeno podle oborového zaměření účelu

a aktivit jednotlivých členů. Síť NNO, které se zabývají pouze specifickou částí neziskového sektoru, např. střeškové organizace neziskových organizací zaměřené na specifické skupiny obyvatel nebo na vymezené oblasti činnosti, nebo jejichž hlavní aktivitou je poskytování služeb veřejnosti, nemohly být v rámci tohoto dotačního programu podpořeny.

V souladu se Státní politikou a výše uvedeným zaměřením dotačního programu byly stanoveny tyto podmínky pro poskytnutí dotace:

- žadatelem mohl být pouze spolek podle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který je celostátní mezioborovou střešní organizací, přičemž hlavní spolek a jeho pobočné spolky nebyly z hlediska tohoto dotačního programu považovány za celostátní mezioborovou síť NNO,
- stanovy žadatele musely zakotvovat demokratické mechanismy ustanovování orgánů spolku,
- členové žadatele museli platit členské příspěvky,
- žadatel musel mít zřízen kontrolní orgán podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- žadatel musel mít alespoň 1 zaměstnance v pracovněprávním vztahu, který činnost žadatele organizoval a řídil; tato pracovní pozice musela být zřízena a obsazena po dobu alespoň 6 měsíců ke dni podání žádosti,
- účelem/posláním žadatele uvedeným ve stanovách muselo být hájení a prosazování zájmů svých členů a realizace vzdělávacích, informačních a poradenských aktivit pro své členy,
- členská základna žadatele musela být tvořena alespoň z 51 % NNO (tj. spolky, obecně prospěšnými společnostmi, nadacemi, nadačními fondy, ústavy nebo účelovými zařízeními církví),
- žadatel musel mít minimálně od 01. 08. 2021 do dne předložení žádosti o dotaci zřízené webové stránky,
- žadatel musel být zřízen alespoň jeden rok před podáním žádosti o dotaci a musel mít alespoň jeden rok zkušeností se stejným nebo obdobným typem aktivit, na které byla dotace požadována,
- členská základna žadatele musela být tvořena členy z řad NNO se sídlem alespoň v třech krajích České republiky.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2023

Vyhodnocení projektů bylo provedeno na základě sledovaných povinných indikátorů, které si žadatel musel stanovit již v žádosti o dotaci. Posouzení kvantitativního a kvalitativního obsahu stanovených indikátorů a plánu k jejich naplnění prováděli ve svých posudcích také odborní hodnotitelé.

Povinnými indikátory byly:

- počet akcí pro členy SNNO,
- počet osvětových akcí věnující se zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO,
- funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci s členy SNNO a jejich počet,
- mediální výstupy prezentující činnost SNNO směrem k veřejnosti,

- zpracování ankety spokojenosti členů SNNO jako součást závěrečné evaluace projektu.

Vyhodnocení indikátorů

Počet akcí pro členy

V roce 2023 se v rámci povinného výstupu Počet akcí pro členy uskutečnilo celkem 95 akcí různého typu. Jednalo se zejména o vzdělávací akce, networkingy či workshopy, jednání sítě, regionální setkání, metodickou podporu členských organizací či stáže v členských organizacích. Tyto akce se zaměřovaly na témata jako je profesionalizace dobrovolnictví, podpora síťování, zaměstnanecké sbírky, fundraisingové zdroje či firemní dárcovství. Příjemci dotací dále poskytli v souvislosti realizací schválených projektů 247 konzultačních či supervizních hodin svým členským organizacím.

Počet osvětových akcí věnující se zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO

Příjemci dotací v roce 2023 realizovali celkem 26 osvětových akcí směřujících ke zvýšení povědomí veřejnosti o činnosti a významu NNO. Mezi tyto činnosti patřily komunikační kampaň k veřejně prospěšným aktivitám a dárcovství, vzdělávací, informační a osvětové akce pro širokou veřejnost, předávání cen oceňující aktivity v neziskovém sektoru, vyhlášení Žebříčku nadací a nadačních fondů, přednášky, putovní fotografické výstavy, vydávání podcastů a videoklipů nebo vyhlašování soutěží.

Funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci se členy a jejich počet

Jako častý komunikační nástroj pro oboustrannou komunikaci se členy využívají příjemci dotací sociálních sítí, a to zejména Facebook, Instagram, ale také Twitter nebo LinkedIn. Vedle sociálních sítí sloužily pro komunikaci také webové stránky, které všichni příjemci dotací spravují a průběžně aktualizují. Příjemci nadále pracovali na rozvoji a modernizaci svých webových stránek, aby byly reprezentativními platformami pro předávání informací. Další funkční nástroj pro předávání informací představovaly newslettery, které byly příjemci vydávány především v elektronické podobě. Pro interní komunikaci sloužil zejména directmail, prostřednictvím kterého byly například zasílány informace o připravovaných akcích pro členské organizace, novinky nebo různé nabídky. Jeden příjemce využíval pro své členy jako koordinační platformu a sdílené úložiště online nástroj Trello.

Mediální výstupy prezentující činnost směrem k veřejnosti

Za účelem prezentace své činnosti směrem k veřejnosti příjemci využili řadu mediálních nástrojů. Byly vydávány tiskové zprávy, kdy byla využita jak tištěná, tak elektronická forma, proběhla řada vystoupení v médiích, a to jak na rozhlasových stanicích, tak v televizi. V neposlední řadě příjemci za účelem prezentace činnosti pořádali kampaně, např. kampaň na podporu dárcovství, nebo prezentovali svoji činnost na akcích třetích stran.

Zpracování ankety spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu

Všichni příjemci dotace v závěru projektu zpracovali anketu, v níž zjišťovali spokojenost členů s projektem. Z výsledků dotazníkových šetření vyplývá, že členové jsou spokojeni se zaměřením projektových aktivit a oceňují zejména poskytovaný informační servis a jeho četnost, poradenství, vzdělávací aktivity a zastupování zájmů členských organizací.

Tabulka 23 Přehled podpořených projektů v programu Podpora celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2023

Číslo projektu	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
ST230002	Fórum dárců, z.s.	Rozvoj kapacit Fóra dárců v roce 2023	895.831
ST230003	Národní asociace dobrovolnictví, z.s.	Dobrovolnictví a občanská společnost 2023	895.662
ST230005	Asociace občanských poraden	Rozvoj Asociace občanských poraden a zpřístupnění jejich služeb dalším partnerským organizacím v neziskovém sektoru	850.000
ST230004	Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s.	Podpora kapacit AVPO ČR – prohlubování spolupráce v síti AVPO ČR	358.507

3. Shrnutí

Dotační program na rok 2023 byl vyhlášen dne 9. září 2022. Jednalo se o sedmý ročník programu. Do dotačního řízení bylo podáno celkem 5 žádostí o poskytnutí dotace s celkovým požadavkem ve výši 4.430.693 Kč. V rámci formální kontroly nebyl vyřazen žádný žadatel o dotaci a k věcnému posouzení tak bylo předloženo všech 5 žádostí o dotaci. Komise pro hodnocení projektů žádosti dne 21. listopadu 2022 projednala a doporučila žádost jednoho žadatele zamítnout a u 4 žadatelů o dotaci Komise doporučila úpravu žádosti, včetně případného krácení. Celkem byly podpořeny 4 projekty ve výši 3.000.000 Kč.

Příjemci dotace splnili své povinnosti. Ve stanovených termínech zaslali závěrečné zprávy o realizaci projektů, včetně jejich vyúčtování. Žádnému příjemci nevznikla vratka, finanční vypořádání poskytnutých dotací, včetně prokázání vyčerpání celé výše dotace, bylo zasláno do 15. února 2024. V průběhu roku příjemci dotací nahlásili některé nepodstatné změny, které neměly vliv na realizaci projektu nebo změnu rozhodnutí.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že sedmý ročník dotačního programu „Podpora celostátních mezioborových sítí NNO“ proběhl úspěšně. Dotační prostředky opět umožnily posílit mezioborové sítě NNO směrem ke zvýšení jejich kompetentnosti stát se legitimními subjekty zastupujícími zájmy svých členů navenek. Většina organizací se zaměřila na svou profesionalizaci, zlepšení prezentace ve veřejném prostoru, získávání nových členů, ale také na řešení aktuálních témat důležitých pro neziskový sektor, které se dotýkají oblastí jejich působnosti. Dotační prostředky pomohly udržet či posílit činnost daných organizací se záměrem poskytovat kvalitní a profesionální servis svým členským organizacím.

G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů (dále jen „dotační program“) byl iniciován v roce 2013 Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) a poprvé realizován o rok později. V roce 2014 byla agenda rovnosti žen a mužů převedena z MPSV na Úřad vlády ČR a spolu s ní i dotační program.

Cílem dotačního programu je podpora veřejně prospěšných aktivit vedoucích k rovnosti žen a mužů, a to v návaznosti na cíle a opatření vytyčené Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 (dále jen „Strategie 2021+“) a, v případě obcí, také na ustanovení Evropské charty za rovnost žen a mužů na úrovni života ve městech a obcích.

O dotaci mohou požádat spolky, ústavy, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, účelová zařízení církví pro poskytování charitativních služeb a obce. Zatímco zaměření na nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“) je důležité zejména pro jejich bezprostřední propojení s terénem, díky němuž veřejné správě zprostředkovávají nezbytnou zpětnou vazbu a návrhy praktických řešení, zapojení obcí má potenciál přispět k řešení problémů, které má obec ve své samostatné působnosti a které mají zásadní regionální charakter.

Strategie 2021+ je základním národním koncepčním rámcem pro tvorbu politik a opatření v oblasti rovnosti žen a mužů. Formuluje několik hlavních oblastí, v nichž identifikuje nejdůležitější problémy a připojuje také aktivity, které by je měly pomoci redukovat či odstranit. Dále obsahuje úkolovou část, která obsahuje jednotlivé strategické a specifické cíle a konkrétní opatření včetně jejich kritéria splnění. Pro jasnější představu o obsahovém zaměření Strategie 2021+ je níže uveden přehled hlavních oblastí:

- 1 Práce a péče
- 2 Rozhodování
- 3 Bezpečí
- 4 Zdraví
- 5 Poznání
- 6 Společnost
- 7 Vnější vztahy
- 8 Instituce

V roce 2023 byly ve vazbě na aktuální společenskou potřebu upřednostňovány projekty zaměřující se na následující čtyři oblasti:⁴³

- Integrace a pomoc ženám prchajícím z Ukrajiny a jejich rodinám v důsledku probíhajícího válečného konfliktu a uplatňování hlediska rovnosti žen a mužů v migrační a integrační politice.⁴⁴

⁴³ V souladu s čl. 3 odst. 6 Směrnice vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 16/2022 o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv.

⁴⁴ V souladu s materiálem Stanovení strategických priorit vlády ČR ke zvládnutí uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu, schváleným usnesením vlády ČR ze dne 13. dubna 2022 č. 309 a v souladu s podnětem Rady vlády pro rovnost žen a mužů k důslednějšímu zohledňování hlediska rovnosti žen

- Řešení genderových nerovností v souvislosti s ohrožením chudobou v návaznosti na aktuální socioekonomickou situaci a zohlednění potřeb ohrožených skupin jako jsou ženy samoživitelky či seniorky.⁴⁵
- Podpora práva žen na svobodnou volbu místa, způsobu a okolností porodu a podpora respektujícího přístupu v porodnictví.⁴⁶
- Prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí.⁴⁷

Příklady podpořených aktivit v roce 2023

V souladu s bodovým zvýhodněním definovaným ve výzvě k podání žádosti o poskytnutí dotace v rámci dotačního programu bylo hlavním tématem více než poloviny (šesti) podpořených projektů domácí a genderově podmíněné násilí. Aktivity v rámci těchto projektů byly velice pestré. Zahrnovaly osvětovou činnost, vzdělávací workshopy pro různé cílové skupiny (děti, vyučující), individuální právní konzultace pro ohrožené ženy, tvorbu strategických dokumentů, skupinové i individuální terapie pro ty, kdo se agresivního a násilného chování vůči svým blízkým dopouštějí, ale také například literární soutěž.

Ve dvou projektech rezonovalo téma pomoci ženám z Ukrajiny, které opustily zemi v důsledku válečného konfliktu. Tyto projekty se zaměřovaly na individuální poradenství, pomoc při nalezení zaměstnání, hlídání dětí, výuku jazyka. Dále nabízely vzdělávací semináře, snažily se o zlepšení orientace ukrajinských žen v českém prostředí a také usilovaly o zlepšení informovanosti a osvětu široké veřejnosti.

Dva projekty se zaměřovaly na pomoc samoživitelkám. Této cílové skupině byly v projektech nabídnuty individuální konzultace, setkávání v azylových domech. Tyto ženy také byly podporovány prostřednictvím vzdělávacích workshopů v lepší orientaci na trhu práce.

Jeden projekt se zaměřil na téma rovnosti žen a mužů v komunální politice, přičemž lepšího uplatňování nástrojů gender mainstreamingu na úrovni měst a obcí se snažil dosáhnout zejména prostřednictvím vzdělávacích seminářů, workshopů a osvětové činnosti.

Tabulka 24 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015 až 2023

Rok	Rozpočet (v Kč)	Přiděleno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	5.000.000	4.993.563	11
2016	5.000.000	4.999.976	11
2017	7.000.000	6.984.438	15
2018	7.000.000	6.999.965	13
2019	4.000.000	3.963.128	7

a mužů při pomoci uprchlíkům a uprchlicím z Ukrajiny. Blíže viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Podnet_Ukrajina_gender-RVRZM_1.pdf.

⁴⁵ V návaznosti na strategický cíl 4 Snížení míry ohrožení chudobou, zejména žen kapitoly *Práce a péče* Strategie 2021+.

⁴⁶ V návaznosti na strategický cíl 4 Zvýšení spokojenosti rodiček s péčí v těhotenství, při porodu a v šestinedělí kapitoly *Zdraví* Strategie 2021+.

⁴⁷ V návaznosti na kapitolu *Bezpečí* Strategie 2021+ a navazující strategické cíle, přičemž bodově zvýhodněna nebyla témata podporovaná z výzvy a malého grantového schématu v rámci programu Lidská práva, začleňování Romů a domácí a genderově podmíněné násilí financovaných z Norských fondů.

2020	3.943.000	3.817.553	9
2021	3.919.320	3.906.450	9
2022	4.234.510	4.196.160	10
2023	4.986.688	4.525.600	12

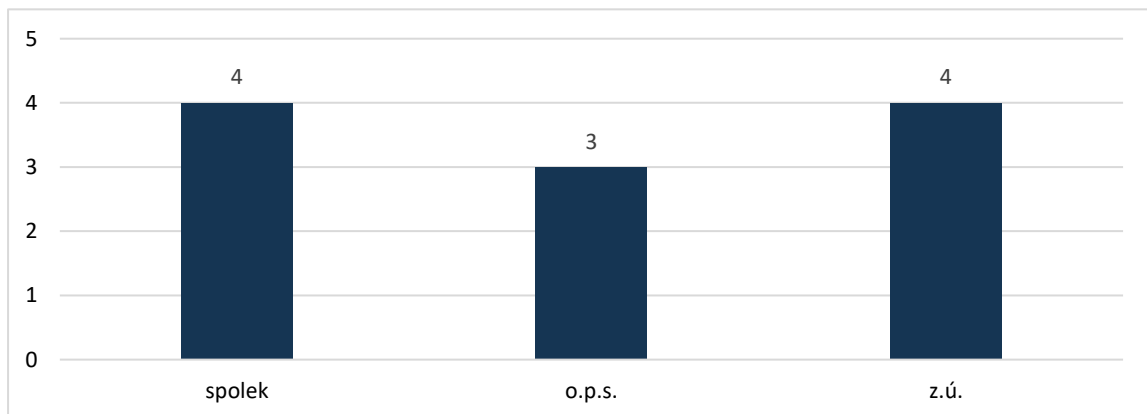
2. Vyhodnocení dotačního programu v roce 2023

Financování dotačního programu a počet a struktura podpořených organizací

V roce 2023 bylo v rámci dotačního programu podpořeno 12 z celkem 27 přijatých žádostí o poskytnutí dotace. Jedna organizace nicméně projekt nezačala realizovat a vrátila dotaci v plné výši, tudíž celkový počet realizovaných projektů byl 11. Celková finanční alokace činila necelých 5 mil. Kč.⁴⁸ Vzhledem k tomu, že jedna z podpořených organizací projekt nakonec nerealizovala, byla celkově využita částka ve výši zhruba 4,5 mil. Kč.

Mezi příjemci v roce 2023 byly čtyři subjekty z řad spolků, čtyři zapsané ústavy, tři obecně prospěšné společnosti a jeden zapsaný ústav. Oproti loňskému roku se tak snížil počet podpořených spolků, a naopak vzrostl počet podpořených zapsaných ústavů. Rozdělení příjemců dotace dle právní formy zobrazuje graf 22.

Graf 22 Rozdělení příjemců dle právní formy (2023)

Přehled příjemců dotace a úroveň dopadu projektů

Základní přehled organizací, které v roce 2023 obdržely dotaci v dotačním programu, nabízí tabulka 25. Názvy a hlavní cíle projektů doplňují také informace o regionální úrovni dopadu projektových aktivit dle závěrečných zpráv a stručné shrnutí věcného dopadu projektů z hlediska dosažených výsledků.

⁴⁸ Ve státním rozpočtu byly na dotační program původně alokovány 2 mil. Kč. Ze strany Úřadu vlády ČR došlo k navýšení této částky na 4.986.688 Kč.

Tabulka 25 Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu

Název příjemce	Název projektu	Cíl/e projektu	Přiděle no (Kč)	Dopad projektu
Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z.s.	Neslyšící ženy – zvýšení informovanosti	Zpřístupnit informace o rovnosti žen a mužů, domácím násilí cílové skupině neslyšících žen (a mužů), neboť bez překladu do znakového jazyka jsou zdroje informací pro tuto cílovou skupinu nedostupné.	152 250	Praha; přesah ČR Bylo natočeno a zveřejněno 15 videí v českém znakovém jazyce (překlady obecných dokumentů a aktuálních tiskových zpráv či stanovisek k problematice rovnosti žen a mužů a genderového a jiného násilí). Vídeje byla šířena na webových stránkách a na sociálních sítích, Facebook a Instagram.
Asociace neúplných rodin, z.s.	Podpora neúplných rodin formou odborné asistence	Navrátit důstojnost a integritu samoživitelkám a přispívat k prevenci v této oblasti.	393 372	Praha V 628 případech bylo započato vymáhání dlužného výživného, přičemž zhruba v polovině případů bude vymáhání do 3–4 let úspěšné. Tyto finanční prostředky značným způsobem pomohou napjatému rodinnému rozpočtu neúplné rodiny a výrazně tak sníží nebezpečí dluhové spirály a ztráty domova.
Sdružení pro integraci a migraci, o. p. s.	Migrantky mezi ženami 2023	Přispět ke zviditelnění specifického postavení migrantek v ČR jakožto znevýhodněné skupiny, ale zejména pak podpořit narovnání tohoto postavení ve vztahu k ostatním skupinám obyvatelstva, a to s ohledem na aktuální výzvy spojené s uprchlickou vlnou z Ukrajiny.	552 100	Praha; přesah ČR; účast na akcích v zahraničí Projekt byl založen na vzájemně provázaných poradenských, vzdělávacích, osvětových, networkingových a advokačních aktivitách. Celkem se povedlo zvýšit informovanost v řešených oblastech u několika desítek až stovek žen z cílové skupiny. Dopady aktivit projekt spatřuje mj. v narůstajícím povědomí o nepřipustnosti násilí a v ČR a existujících nástrojích pro jeho řešení.
NESEHNUTÍ, z.s.	Bez násilí: Na cestě k respektující společnosti	Šířit povědomí o rovnosti žen a mužů (a genderově rozmanitých osob), zejména v oblasti genderově podmíněného násilí a preventivními kroky se podílet na potírání tohoto typu násilí.	570 595	Celá ČR Skrze workshopy se navýšily kompetence cca 138 studentů ZŠ a SŠ v oblasti rozpoznávání projevů a příčin genderově podmíněného násilí; skrze sociální sítě, účast na soutěži se zvýšila informovanost široké veřejnosti o prevenci genderově podmíněného

				násilí a sexuálního obtěžování u mladých lidí; zvýšily se kompetence vyučujících a osob pracujících s mládeží v oblasti prevence genderově podmíněného násilí.
M.arter z.ú.	Změna startovní čáry pro samoživitele	Podpořit samoživitelky ve stávajících nebo nadcházejících profesních změnách a to formou dlouhodobého vzdělávacího a podpůrného programu, kde se naučí pracovat s vlastní hodnotou, zorientovat na trhu práce a v pracovních nabídkách a využívat online nástroje pro sebe prezentaci.	509 516	Celá ČR Celkem 30 žen prošlo připraveným kariérním programem, přičemž 24 z nich se zúčastnilo i připravených síťových setkání. Dvě ženy si již v době realizace projektu našly nové zaměstnání, které lépe odpovídalo jejich potřebám. Všechny účastnice získaly nové dovednosti, došlo ke zvýšení jejich sebevědomí a spokojenosti v pracovním i osobním životě.
Centrum LOCIKA, z.ú.	DĚTSTVÍ BEZ NÁSILÍ VI.	Zajistit včasnou identifikaci a komplexní pomoc pro oběti domácího a genderově podmíněného násilí a poskytnout profesionální podporu v zájmu dítěte. Přispět ke zkrácení času než se dítě-oběť násilí v rodině dostane k pomoci, k prevenci sekundární traumatizace dítěte v průběhu řešení problematiky domácího násilí v rodinách a k posílení multioborové spolupráce a adaptaci dobré zahraniční praxe do českého prostředí.	479 088	Praha Služby odborného sociálního poradenství pro 403 unikátních klientů/klientek přispěly k včasné identifikaci a citlivé podpoře v zájmu dětí ohrožených násilím v rodině. Realizované intervence nejenže zkrátily čas poskytnutí pomoci, ale rozvinuly i preventivní mechanismy. Spolupráce v rámci Dětského advokačního centra vedla k řešení 97 případů závažného násilí v rodinách, kdy dětské oběti získaly multioborově koordinovanou pomoc a podporu.
Latus pro rodinu o.p.s.	Podpora začlenění žen z Ukrajiny do české společnosti	Pomoci ženám z Ukrajiny začlenit se do systému v ČR, k lepšímu přístupu k službám, které český systém nabízí a k upevnění své role ženy-matky.	551 746	Plzeň Cílové skupině byly poskytnuty vzdělávací semináře, sociální služby, setkání komunitního centra či jazykové kurzy pro lepší orientaci v systému zdravotnictví, sociálních služeb i na trhu práce. Určitá část klientů/klientek služby využívala po celou dobu projektu, takže u nich bylo možné dlouhodobě sledovat, jak se jim daří prostřednictvím realizovaných služeb adaptovat na život v ČR (včetně zlepšení úrovně českého jazyka, schopnosti nalezení zaměstnání či lepší orientace v systému služeb).

SPONDEA, z.ú.	Nulová tolerance násilí v přístupu k řešení domácího násilí	Zkvalitnit systém ochrany osob ohrožených násilím ve vztazích a nebezpečným pronásledováním, a to prostřednictvím zpracování návrhů pro legislativní změny ve 3 tematických oblastech spojených s praxí využívání institutu vykázaní osoby, která se dopouští násilí, se změnou délky vykázaní a návazné práce s osobou, která byla vykázána z důvodu násilí. Dále přispět k informovanosti laické veřejnosti a relevantních aktérů/aktérek systému ochrany osob ohrožených násilím.	396 140	Brno, Praha	Došlo k předložení návrhu systémového ukotvení práce s osobami dopouštějícími se násilím v blízkých vztazích v ČR pracovní skupině pro práci s osobami dopouštějícími se násilím, následně na Výboru pro prevenci domácího a genderově podmíněného násilí. Projekt také realizoval osvětovou kampaň skrze Instagram zaměřenou na problematiku násilí ve vztazích.
ACORUS, z.ú.	Právním proti bezpráví	Zlepšit přístup obětí genderově podmíněného a domácího násilí k systému pomoci prostřednictvím komplexní právní pomoci.	67 000	Praha; přesah ČR	Díky projektu se podařilo poskytnout obětem domácího násilí informace o jejich možnostech, jak se postavit násilným partnerům a začít se účinně bránit. Bez možnosti využít služby advokátky hrazené z projektu by toto bylo pro klientky, vzhledem k jejich oslabené psychické stabilitě a narušeným sociálním vztahům, velice obtížné.
Liga otevřených mužů, z.s.	Zvládání vzteku – práce s násilnou osobou 2023	Primární a sekundární prevence násilí ve vztazích a genderově podmíněného násilí na území ČR, prostřednictvím rozšíření a zkvalitnění terapeutické práce s klienty (především muži), kteří obtížně zvládají svou agresivitu a vztek a dopouštějí se násilí na svých partnerkách/partnerech a dětech.	357 083	Praha, Plzeň	Projekt přispěl k lepší dostupnosti programů pro násilné osoby, a to konkrétně realizací programu „Zvládání vzteku“, který funguje formou terapeutické práce s muži a jejich partnerkami/partnery prostřednictvím individuální a skupinové práce.
Fórum 50 %, o.p.s.	Rovnost žen a mužů v komunální politice: od teorie k praxi	Přispět k systematickému zohledňování odlišných zkušeností a potřeb žen a mužů na komunální úrovni. Dále monitorovat aktuální stav zastoupení žen ve vedení měst a obcí, přímo podpořit a zvyšovat kapacity komunálních političek	496 710	Praha, Brno; online přesah ČR	Političky a politické aspirantky byly podpořeny formou vzdělávání, síťování a mentoringového programu; zástupci a zástupkyně veřejné správy formou online školení, kulatého stolu a online vzdělávací modulu.

a politických aspirantek,
zvyšovat povědomí
a kapacity nově zvolených
komunálních zastupitelů
a zastupitelek v oblasti
uplatňování gender
mainstreamingu a osvěta
veřejnosti.

Většina (8 z 11) z podpořených subjektů měla sídlo v Praze, dvě organizace sídlily v Brně a jedna v Plzni. Do hlavního města tedy byla centralizovaná většina aktivit. Vzhledem k tomu, že více než polovina organizací využívala kombinaci online a offline aktivit, projekty měly do určité míry celorepublikovou působnost, a tedy i dopad v méně urbanizovaných územích. Pouze jedna organizace uvedla, že její aktivity měly přesah do zahraničí, a to prostřednictvím účasti příjemce dotace na akci v Belgii a v Itálii.

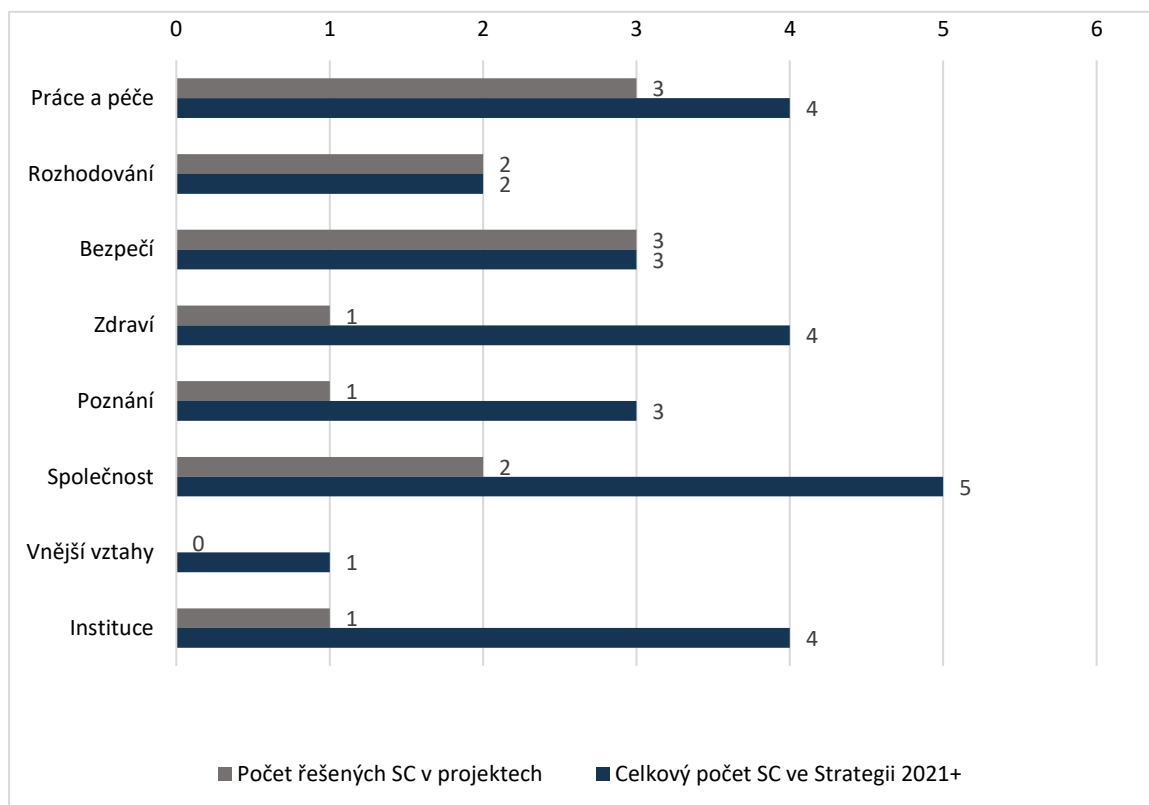
Realizace projektů měla dopady na různé cílové skupiny v oblasti podpory rovnosti žen a mužů, prevence domácího a genderově podmíněného násilí a podpory vícečetně znevýhodněných skupin (zejména žen ohrožených násilím, migrantek z Ukrajiny a samoživitelek). Dopady projektů jsou patrné zejména ve zvýšení informovanosti, navýšení kompetencí, dostupnosti preventivních programů, posílení kapacit či zlepšení přístupu k právní a sociální pomoci.

Hodnocení výsledků projektů vzhledem k cílům dotačního programu / Strategie 2021+

Příjemci v závěrečných zprávách hodnotili, jak se jim v projektech dařilo naplňovat vybrané specifické cíle vytyčené Strategií 2021+. Většina (8 z 11) se snažila alespoň částečně přispět k řešení více než jednoho specifického cíle, přičemž tematicky převažovaly cíle, které byly v souladu s bodově bonifikovanými oblastmi v návaznosti na aktuální společenskou potřebu. Z důvodu omezené výše finanční alokace dotačního programu nelze nicméně očekávat a požadovat, aby organizace řešily jednotlivé specifické oblasti komplexněji.

Informace ze závěrečných zpráv příjemců byly v rámci této evaluace podrobeny detailní analýze. Následující části se věnují identifikaci skutečně řešených strategických a specifických cílů ze Strategie 2021+. Jaké strategické cíle v rámci jakých tematických oblastí, tj. kapitol, podpořené projekty řešily, zobrazuje graf 23.

Graf 23 Přehled kapitol a v nich řešených strategických cílů (SC)

Z celkových 26 strategických cílů, které osm kapitol Strategie 2021+ řeší, se projekty zabývaly 13 z nich. V plné míře projekty pokryly kapitolu *Bezpečí*. Strategické cíle této kapitoly, které byly řešeny celkem sedmi organizacemi, byly soustředěny na prevenci domácího a genderově podmíněného násilí, zlepšení přístupu k pomoci pro jeho oběti a hledání systémových řešení. Kompletně byly pokryty také strategické cíle v kapitole *Rozhodování*, která se soustředí na zvýšení zastoupení žen v rozhodovacích pozicích a v politice. Ze tří čtvrtin byla pokryta kapitola *Práce a péče*, kde projekty řešily tři ze čtyř definovaných strategických cílů. Projekty se zde nejčastěji zaměřovaly na řešení nerovnosti mezi muži a ženami v důsledku péče, snížení ohrožení žen chudobou a také genderovými nerovnostmi na trhu práce. Projekty se dále věnovaly dvěma strategickým cílům v kapitole *Společnost*, což představuje 40 % ze všech cílů definovaných v této kapitole. Jedinou kapitolou, jejíž strategické cíle nebyly pokryty vůbec, je kapitola *Vnější vztahy*.

Podpořené projekty tak pokryly v roce 2023 sedm strategických oblastí, přičemž to, jaké konkrétní oblasti byly zasaženy nejvíce, bylo výrazně ovlivněno tematickým zaměřením výzvy k podání žádosti o dotaci pro rok 2023, ve které byly upřednostňovány projekty zaměřené na prevenci a potírání domácího a genderově podmíněného násilí, integraci a pomoc ženám prchajícím z Ukrajiny a řešení genderových nerovností v souvislosti s ohrožením chudobou. Dalším faktorem, který měl vliv na strukturu řešených oblastí a problémů, bylo zaměření podpořených organizací a cíle, které komplexně řeší v rámci svého zaběhnutého působení a překračují tak horizont jednoletého projektu.

Přehled toho, jaké konkrétní strategické a specifické cíle si podpořené organizace v roce 2023 zvolily a jak se jim je dařilo plnit, přináší tabulka 26. Cíle, které dle evaluace organizace skutečně naplnily, jsou v tabulce tučně zvýrazněny a opatřeny fajfkou.

Specifický cíl byl označen jako splněný, jestliže výstupy, které byly v rámci projektu realizovány, korespondovaly s opatřeními, která u jednotlivých specifických cílů definuje Strategie 2021+.

Tabulka 26 Vyhodnocení plnění cílů dle příjemců a dle evaluace

Název subjektu	Název projektu	Zvolené strategické (SC) a specifické cíle
Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z.s.	Neslyšící ženy – zvýšení informovanosti	<ul style="list-style-type: none"> Bezpečí SC2 Zlepšení přístupu obětí genderově podmíněného a domácího násilí k systému pomoci spec. cíl 2.3 Zvýšení informovanosti obětí o možnostech řešení genderově podmíněného a domácího násilí a dostupné pomoci ✓
Asociace neúplných rodin, z.s.	Podpora neúplných rodin formou odborné asistence	<ul style="list-style-type: none"> Práce a péče SC1 Snížení nerovností mezi muži a ženami v souvislosti s péčí spec. cíl 1.1 Zvýšení míry participace mužů/otců na péči o děti a jiné blízké osoby ✓ SC4 Snížení míry ohrožení chudobou, zejména žen spec. cíl 4.1 Snížení míry ohrožení chudobou samoživitelů a samoživitelů s nezaopatřeným dítětem ✓ spec. cíl 4.2 Snížení počtu rodin ohrožených ztrátou domova ✗
Sdružení pro integraci a migraci, o. p. s.	Migrantky mezi ženami 2023	<ul style="list-style-type: none"> Práce a péče SC1 Snížení nerovností mezi muži a ženami v souvislosti s péčí spec. cíl 1.8. Zvýšení informovanosti cizinek a cizinců o možnostech sladování pracovního a osobního života ✓ Bezpečí SC2: Zlepšení přístupu obětí genderově podmíněného a domácího násilí k systému pomoci spec. cíl 2.3 Zvýšení informovanosti obětí o možnostech řešení genderově podmíněného a domácího násilí a dostupné pomoci ✓ Zdraví SC1 Snížení nerovností žen a mužů v přístupu ke zdraví a zdravotní péči spec. cíl 1.4 Snížení nerovností žen a mužů souvisejících s úhradami z veřejného zdravotního pojištění ✗ Instituce

		<p>SC4 Vytvoření funkčních podpůrných struktur v oblasti prosazování rovnosti žen a mužů</p> <ul style="list-style-type: none"> • spec. cíl 4.2. Systematická spolupráce státní správy a externích expertních organizací ✓
NESEHNUTÍ	Bez násilí: Na cestě k respektující společnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Bezpečí <p>SC1 Podpora a zefektivnění prevence genderově podmíněného a domácího násilí</p> <p>spec. cíl 1.2 Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké) ✓</p> • Poznání <p>SC2 Rozšíření obsahu vzdělávání, vědy a výzkumu o genderovou perspektivu</p> <p>spec. cíl 2.1 Zvýšení důrazu na přítomnost genderových témat v RVP a ŠVP ✗</p> • Společnost <p>SC1 Snížení míry přijatelnosti genderových stereotypů a sexismu ve společnosti</p> <p>spec. cíl 1.1 Snížení přijatelnosti genderových stereotypů ze strany společnosti ✓</p> <p>SC2 Zvýšení míry porozumění tématu rovnosti žen a mužů a jeho přínosům</p> <p>spec. cíl 2.2 zvýšení povědomí veřejnosti o praktických přínosech projektů přispívajících k rovnosti žen a mužů spolufinancovaných z ESI fondů, Norských fondů a státního rozpočtu ✗</p>
M.artar z.ú.	Změna startovní čáry pro samoživitele	<ul style="list-style-type: none"> • Práce a péče <p>SC2 Snížení nerovností mezi muži a ženami na trhu</p> <p>spec. cíl 2.5 Zvýšení míry zaměstnanosti žen čelících vícečetné diskriminaci na trhu práce ✓</p> <p>SC4 Snížení míry ohrožení chudobou, zejména žen</p> • spec. cíl 4.1 Snížení míry ohrožení chudobou samoživitelek a samoživitelů s nezaopatřeným dítětem ✓

Centrum LOCIKA, z.ú.	DĚTSTVÍ BEZ NÁSILÍ VI.	<ul style="list-style-type: none"> • Bezpečí <ul style="list-style-type: none"> SC1: Podpora a zefektivnění prevence genderově podmíněného a domácího násilí <ul style="list-style-type: none"> spec. cíl 1.2 Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké) ✓ SC2: Zlepšení přístupu obětí genderově podmíněného a domácího násilí k systému pomoci <ul style="list-style-type: none"> spec. cíl 2.1 Zvýšení dostupnosti specializovaných služeb pro všechny oběti genderově podmíněného a domácího násilí a jejich děti ✓ spec. cíl 2.3 Zvýšení informovanosti obětí o možnostech řešení genderově podmíněného a domácího násilí a dostupné pomoci ✓ SC3: Systémové zabezpečení řešení genderově podmíněného a domácího násilí <ul style="list-style-type: none"> spec. cíl 3.5 Zajištění průběžného vzdělávání a metodické podpory pro profese, které nejčastěji přicházejí do styku s oběťmi genderově podmíněného a domácího násilí ✓
Latus pro rodinu o.p.s.	Podpora začlenění žen z Ukrajiny do české společnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Práce a péče <ul style="list-style-type: none"> SC1 Snížení nerovností mezi muži a ženami v souvislosti s péčí <ul style="list-style-type: none"> spec. cíl 1.8 Zvýšení informovanosti cizinek a cizinců o možnostech sladování pracovního a osobního života ✓ SC2 Snížení nerovností mezi muži a ženami na trhu práce <ul style="list-style-type: none"> spec. cíl 2.3 Zvýšení informovanosti veřejnosti o zaměstnaneckých právech v souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou ✓ spec. cíl 2.4 Zvýšení úrovně ochrany práv cizinek a cizinců v souvislosti s postavením na trhu práce ✓ SC4 Snížení nerovností mezi muži a ženami na trhu práce <ul style="list-style-type: none"> spec. cíl 4.2 Snížení počtu rodin ohrožených ztrátou domova ✓ • Zdraví <ul style="list-style-type: none"> SC1 Snížení nerovností žen a mužů v přístupu ke zdraví a zdravotní péči <ul style="list-style-type: none"> spec. cíl 1.3 Posílení zdravotní gramotnosti nezátížených genderovými stereotypy ✓
SPONDEA, z.ú.	Nulová tolerance násilí v přístupu	<ul style="list-style-type: none"> • Bezpečí

	k řešení domácího násilí		<p>SC1: Podpora a zefektivnění prevence genderově podmíněného a domácího násilí</p> <p>spec. cíl 1.2 Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké) ✓</p> <p>SC3: Systémové zabezpečení řešení genderově podmíněného a domácího násilí</p> <p>spec. cíl 3.6 Zajištění podpory dostupnosti programů pro násilné osoby s důrazem na bezpečí obětí a vytvoření koncepce těchto programů ✓</p>
ACORUS, z. ú.	Právním proti bezpráví	<ul style="list-style-type: none"> • Bezpečí 	<p>SC2: Zlepšení přístupu obětí genderově podmíněného a domácího násilí k systému pomoci</p> <p>spec. cíl 2.3 Zvýšení informovanosti obětí o možnostech řešení genderově podmíněného a domácího násilí a dostupné pomoci ✓</p>
Liga otevřených mužů, z.s..	Zvládání vzteku – práce s násilnou osobou 2023	<ul style="list-style-type: none"> • Bezpečí 	<p>SC3: Systémové zabezpečení řešení genderově podmíněného a domácího násilí</p> <p>spec. cíl 3.6 Zajištění podpory dostupnosti programů pro násilné osoby s důrazem na bezpečí obětí a vytvoření koncepce těchto programů ✓</p>
Fórum 50 %, o.p.s.	Rovnost žen a mužů v komunální politice: od teorie k praxi	<ul style="list-style-type: none"> • Rozhodování 	<p>SC1 Zvýšení zastoupení žen v rozhodovacích pozicích</p> <p>spec. cíl 1.3 Zvýšení zastoupení žen ve vedoucích pozicích orgánů veřejné moci ✓</p> <p>spec. cíl 1.4 Zvýšení povědomí osob v aktuálních rozhodovacích pozicích v oblasti státní správy a samospráv ✓</p> <p>SC2 Zvýšení zastoupení žen v politice</p> <ul style="list-style-type: none"> • spec. cíl 2.2 Zvýšení zastoupení žen na kandidátních listinách a ve zvolených pozicích ✓

Tabulka 26 ukazuje, že příjemcům se v naprosté většině případů zvolené specifické cíle dařilo plnit. Celkově 8 z 11 organizací splnilo všechny specifické cíle, které si v projektové žádosti stanovily. Ukazuje se, že je lepší a efektivnější v případě projektů s menším rozpočtem zvolit menší počet cílů, na které může mít projekt reálný dopad, než se snažit zasáhnout co největší počet specifických cílů, kterých se projektové aktivity mohou reálně dotknout jen okrajově a nemohou tak přispět k jejich komplexnějšímu řešení. Potvrzuje se

tak tak, že je vhodné vybírat si pro projekt, v závislosti na celkové výši jeho rozpočtu, maximálně 4 specifické cíle.

V plnění konkrétních specifických cílů se odráželo hlavní zaměření projektů v roce 2023. Nejčastěji (4 z 11) se projekty zaměřovaly na *Zvýšení informovanosti obětí o možnostech řešení genderově podmíněného a domácího násilí a dostupné pomoci*. Tři z jedenácti projektů se věnovaly *Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké)*. Po dvou projektech se věnovalo *Snížení míry ohrožení chudobou samoživitelek a samoživitelů, Zajištění podpory dostupnosti programů pro násilné osoby s důrazem na bezpečí obětí a vytvoření koncepce těchto programů a Zvýšení informovanosti cizinek a cizinců o možnostech sladování pracovního a osobního života*.

Podrobné informace o počtu podpořených osob, realizovaných výstupů a jejich průměrných nákladech lze najít v následujícím přehledu.

Podpořené organizace v roce 2023 přímo zapojily či podpořily celkem 2 719 osob, přičemž průměrné náklady na podporu jedné osoby činily 1 664 Kč. Projekty zároveň vygenerovaly 527 výstupů, které čítají akce, brožury, školení, poradenské linky, mediální výstupy atd. (blíže viz tabulka 27). Průměrné náklady na realizaci jednoho výstupu činily 8 587 Kč.

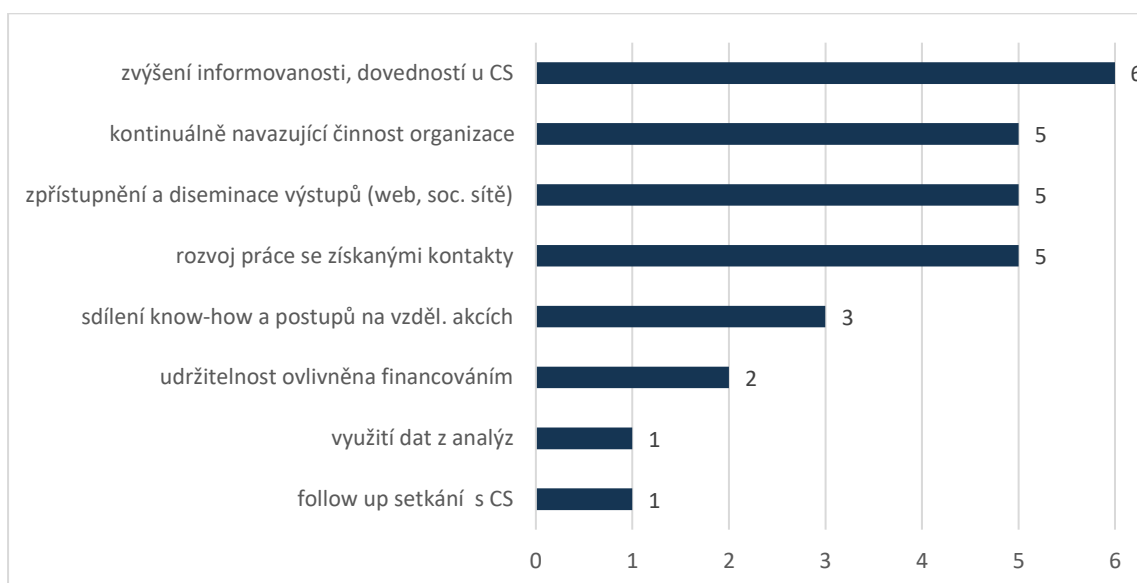
Tabulka 27 Souhrnné součty jednotlivých typů výstupů podpořených projektů v roce 2023

Mediální výstupy	
Kampaně (mediální, on-line)	1
Mediální výstupy (článek, citace, zpravodaj, televizní/rozhlas. vstup, online stream)	63

Příspěvky na sociální sítě	159
Tiskové konference	1
Tiskové zprávy	12
Konkrétní nástroje	
Databáze (nově vytvořené, aktualizované)	2
Dotazníky/evaluace	3
Konference / kulatý stůl – pořádání	6
Konference / kulaté stoly – účast	14
Přednášky, debaty, besedy, workshopy	9
Odborné analýzy	2
Metodiky	1
Poradenství/poradenská linka	4
Newslettery /infosheety /factsheety	12
Semináře /školení /kurzy /sít'ovací akce /supervize	169
Manuály, brožury, sborníky, informační balíčky, výukové materiály, překlady	14
Setkání účastníků/účastnic projektu – ČR	11
Soutěže / udělování cen	15
Veřejné akce – uspořádání	4
Podněty k řešení problematiky na legislativní úrovni	4
Podněty k řešení problematiky na nelegislativní úrovni	3
Videa	15
Odborná pomoc	5
Výstava	1
Celkem	527

Příjemci měli letos poprvé v závěrečných zprávách zhodnotit udržitelnost výstupů projektu a/nebo jejich přesah mimo období realizace projektu. Graf 24 zobrazuje nejčastější strategie příjemců ohledně udržitelnosti výsledků svých projektů.

Graf 24 Předpokládaná udržitelnost výstupů (počet zmínek)

Šest příjemců vnímá udržitelnost svých projektových aktivit ve zvýšení informovanosti cílové skupiny (CS) a posílení jejich schopností a dovedností získané informace prakticky využívat při řešení jejich krizové situace. Pět příjemců uvedlo, že plánují nadále v rámci své organizace rozvíjet činnost na řešení dané problematiky. Stejný počet uvedl, že vytvořené výsledky budou i po skončení projektu zpřístupněny a šířeny přes webové stránky a sociální sítě jejich organizace. Díky vytvořeným kontaktům v průběhu projektu pak pět organizací uvedlo, že plánuje rozvíjet vytvořenou spolupráci v navazující činnosti. Dvě organizace uvedly, že udržitelnost výstupů je do značné míry ovlivněna tím, zda se jim podaří získat financování prostřednictvím budoucích dotací.

Příklady dobré praxe řešení problémů Strategie 2021+ v roce 2023

- **Centrum LOCIKA, z.ú. – DĚTSTVÍ BEZ NÁSILÍ VI.**

Organizaci se v rámci projektu podařilo pilotně ověřit metodiku Dětského advokačního centra, která je založená na úzké meziresortní spolupráci a poskytování služeb na jednom, pro dítě bezpečném, místě. Tato metodika vychází ze zahraničních zkušeností organizací sdružených v evropské síti PROMISE. Dětské advokační centrum spolupracovalo v roce 2023 na řešení 97 případů závažného násilí v rodinách. Na základě zhodnocení pilotního projektu Centrum LOCIKA deklaruje snížení rizika sekundární traumatizace dítěte. Dětem se dříve dostává pomoci a případy se daří v rámci mezioborových týmů lépe řešit.

- **Asociace neúplných rodin, z.s. – Podpora neúplných rodin formou odborné asistence**

Organizace na základě kampaně cílené na samoživitele a samoživitelky oslovila 2 975 sólo rodičů potýkajících se s problémem neplacení výživného na své potomky. Celkem bylo za rok 2023 fakticky započato občanskoprávní vymáhání u 628 osob, což při průměrném dluhu 49 497 Kč u 835 dětí činí celkovou vymáhanou částku přesahující 41 mil. Kč. Na základě dat z minulých let organizace předpokládá, že zhruba 45–50 % z této částky bude v horizontu 3–4 let skutečně vymoženo.

- **Sdružení pro integraci a migraci, o.p.s. – Migrantky mezi ženami 2023**

Organizace pokračovala v zapojování migrantek v rámci storytellingů. Tímto způsobem se jí podařilo aktivizovat především ženy z Ukrajiny či dobrovolnice z řad migrantek, které svými příběhy pomáhaly ostatním ženám v podobné situaci. V rámci projektu byly vytvořeny malé komunity angažovaných žen s migrační zkušeností, které mají zájem o osobní rozvoj. Pro tyto ženy organizace vytvořila bezpečný prostor ke sdílení zkušeností a umožnila jim být součástí multikulturní komunity. Nově se organizace v rámci projektu pokusila o rozšíření tzv. online terénu. Kromě sdílení materiálů a dalších informací na sociálních sítích a webových stránkách cílila rovněž na další skupiny a komunity v online prostředí.

3. Shrnutí

Hlavním účelem dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů je podpora aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů v souladu se Strategii 2021+. V roce 2023 byly v návaznosti na aktuální společenskou potřebu bodově zvýhodněny projekty zaměřené na oblast pomoci ženám a jejich rodinám prchajícím z Ukrajiny v důsledku válečného konfliktu, prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí, snížení míry ohrožení žen chudobou a podpory práv žen na

svobodnou volbu způsobu a místa porodu. Projekty se zaměřily na tři z těchto společensky aktuálních témat. Žádný z podpořených projektů se nevěnoval podpoře práv žen na svobodnou volbu způsobu a místa porodu.

V roce 2023 bylo dotačním programem podpořeno celkem 11 organizací, které realizovaly svůj projekt. Na projekty bylo alokováno celkem 4,98 mil. Kč, což je oproti minulému roku zhruba 15% nárůst. Celková částka přidělená projektům byla 4,53 mil. Kč. Projektům se podařilo přímo podpořit 2 719 osob a vytvořit 527 výstupů, které různou měrou přispívaly k rovným příležitostem žen a mužů v Česku.

Mezi příjemci v roce 2023 byly čtyři subjekty z řad spolků, čtyři zapsané ústavy a tři obecně prospěšné společnosti a také jeden zapsaný ústav. Ačkoli většina podpořených organizací měla sídlo v Praze, potažmo v Brně a Plzni, tak dopad realizovaných aktivit byl u více než poloviny projektů, vzhledem k jejich hybridní povaze, celorepublikový.

Dopady projektů jsou patrné zejména ve zvýšení informovanosti a navýšení kompetencí ohrožených cílových skupin, dostupnosti preventivních programů, posílení kapacit či zlepšení přístupu k právní a sociální pomoci.

Většina příjemců (8 z 11) se ve svých projektech snažila alespoň částečně přispět k řešení více než jednoho ze stanovených specifických cílů, přičemž tematicky převažovaly cíle, které byly v souladu s bodově bonifikovanými oblastmi v návaznosti na aktuální společenskou potřebu.

8 z 11 organizací splnilo všechny specifické cíle, které si v projektové žádosti stanovily. Nejčastěji se projekty zaměřovaly (4 z 11) *na Zvýšení informovanosti obětí o možnostech řešení genderově podmíněného a domácího násilí a dostupné pomoci*. Tři z jedenácti projektů se věnovaly *Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti (odborné i široké)*.

Udržitelnost realizovaných aktivit příjemci vnímají zejména v tom, že se jim podařilo zvýšit informovanost cílové skupiny, která si osvojila schopnosti a dovednosti při řešení krizových situací. Pět příjemců uvedlo, že plánují nadále v rámci své organizace rozvíjet činnost na řešení dané problematiky. Stejný počet uvedl, že plánují vytvořené výsledky zpřístupňovat a šířit přes své webové stránky a sociální sítě i po skončení projektu.

H. Seznam tabulek, grafů a obrázků v oblasti lidských práv

Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv	5
Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008–2023.....	15
Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v roce 2023 podle typu zdravotního postižení	16
Tabulka 4 Výstupy programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením v roce 2023.....	18
Tabulka 5 Počty realizovaných aktivit v oblasti informační a vzdělávací činnosti podle typu postižení.....	23
Tabulka 6 Přehled podpořených projektů v programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením v roce 2023	25
Tabulka 7 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019 – 2023.....	28
Tabulka 8 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2018 – 2023	29
Tabulka 9 Počet měsíců v letech 2019 – 2023, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora.....	31
Tabulka 10 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2023.....	38
Tabulka 11 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2019 – 2023.....	40
Tabulka 12 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2023	40
Tabulka 13 Počet let trvání programu v obci bez přerušení	41
Tabulka 14 Výše kumulovaného úvazku terénních pracovníků v obci	42
Tabulka 15 Nejvyšší dokončené vzdělání TP	42
Tabulka 16 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách.....	43
Tabulka 17 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v roce 2023.....	52
Tabulka 18 Poskytnuté finanční prostředky v letech 2017–2023	59
Tabulka 19 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů	61
Tabulka 20 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2023	68
Tabulka 21 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2017–2023.....	70
Tabulka 22 Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2023	76
Tabulka 23 Přehled podpořených projektů v programu Podpora celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2022.....	80
Tabulka 24 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015 až 2023.....	82
Tabulka 25 Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu	84
Tabulka 26 Vyhodnocení plnění cílů dle příjemců a dle evaluace.....	89
Tabulka 27 Souhrnné součty jednotlivých typů výstupů podpořených projektů v roce 2023.....	93
Graf 1 Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2016–2023 (v Kč)	6
Graf 2 Rozdělení finančních prostředků vyplacených v roce 2023.....	10
Graf 3 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2023	15
Graf 4 Rozdělení spolků dle doby existence.....	17
Graf 5 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2023 ..	24
Graf 6 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2019 – 2023.....	30

Graf 7 Pozice třinácti krajských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2023	32
Graf 8 Vzdělanostní struktura krajských koordinátorů v roce 2023	32
Graf 9 Délka odborné praxe krajských koordinátorů v roce 2023.....	33
Graf 10 Počet let trvání programu v obci bez přerušení.....	42
Graf 11 Nejvyšší dokončené vzdělání TP v letech (podíl TP v %)	43
Graf 12 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách	44
Graf 13 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu (poskytování intervencí týkající se dětí do 18 let) – 1. část.....	46
Graf 14 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu (poskytování intervencí týkající se dětí do 18 let) – 2. část.....	47
Graf 15 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu (poskytování intervencí týkající se dospělých osob nad 18 let) – 1. část	49
Graf 16 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu (poskytování intervencí týkající se dospělých osob nad 18 let) – 2. část	50
Graf 17 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu (poskytování intervencí týkající se dospělých osob nad 18 let) – 3. část	51
Graf 18 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2023 v procentuálním zastoupení	60
Graf 19 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2023 v procentuálním zastoupení	71
Graf 20 Podíl vyplacených finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2023.....	72
Graf 21 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2014-2023	73
Graf 22 Rozdělení příjemců dle právní formy (2023)	83
Graf 23 Přehled kapitol a v nich řešených strategických cílů (SC).....	88
Graf 24 Předpokládaná udržitelnost výstupů (počet zmínek).....	94
Obrázek 1 Přehled povinných výstupů krajských koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2023	34
Příloha 1 Přehled vykázaných intervencí TP u kategorie děti do 18 let celkem.....	53
Příloha 2 Přehled vykázaných intervencí TP u kategorie dospělí nad 18 let celkem	55

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY

Vyhodnocení dotačního řízení pro politiku v oblasti závislostí Úřadu vlády ČR 2023 vyšla také samostatně jako publikace Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (NMS)

OBSAH

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY	99
1 DOTAČNÍ ŘÍZENÍ PRO POLITIKU V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ ÚŘADU VLÁDY .	103
1.1 Účel dotačního řízení	103
1.2 Cíle dotačního řízení	103
1.3 Účelnost, hospodárnost a efektivnost dotačního řízení	104
2 ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY	104
2.1.1 Preventivní programy	105
2.1.2 Adiktologické služby minimalizace rizik	105
2.1.3 Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství	106
2.1.4 Adiktologické služby rezidenční léčby	107
2.1.5 Adiktologické služby následné péče	107
3 HODNOCENÍ DOTAČNÍHO ŘÍZENÍ	107
3.1 Hodnocení indikátorů procesu.....	107
3.2 Hodnocení indikátorů výstupů.....	112
3.2.1 Preventivní programy	114
3.2.2 Adiktologické služby minimalizace rizik	115
3.2.3 Ambulantní adiktologické služby a poradenství	117
3.2.4 Adiktologické rezidenční služby.....	120
3.2.5 Adiktologické služby následné péče	122
3.2.6 Projekty informační a výzkumné.....	123
3.3 Hodnocení indikátorů dopadů.....	124
3.3.1 Dopady na zkušenosti mladistvých s užíváním návykových látek.....	124
3.3.2 Dopady v oblasti pokrytí rizikové populace adiktologickými službami.....	127
3.3.3 Dopady na zdravotní situaci lidí se závislostním chováním	131
3.3.4 Dopady na sociální situaci lidí se závislostním chováním.....	133
3.3.5 Ekonomické vyjádření dopadů	134
3.3.6 Srovnání indikátorů dopadů v evropském kontextu	137
4 HODNOCENÍ FINANCOVÁNÍ POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ.....	140
POUŽITÁ LITERATURA.....	144

Úvod

Užívání návykových látek, vznik a rozvoj závislostního chování je komplexní a mnohvrstevný jev s řadou vzájemně se ovlivňujících potenciálních rizik pro jedince i pro společnost. Jde zejména o negativní sociální, zdravotní, trestněprávní, bezpečnostní a ekonomické dopady, které nepříznivě ovlivňují zdravý vývoj jednotlivců i společnosti ve všech uvedených aspektech.

Na základě mapování situace v oblasti závislostí se podíl kuřáků v dospělé populaci v ČR dlouhodobě nemění. Spotřeba alkoholu v ČR je dlouhodobě vysoká a podíl osob vykazujících známky rizikového a škodlivého pití alkoholu se dlouhodobě zvyšuje. Nejčastěji užívanou nelegální drogou v ČR jsou konopné látky, zkušenost s nimi uvádí přibližně čtvrtina dospělých. Ostatní nelegální drogy jsou užívány v mnohem menší míře. Odhadovaný počet problémových hráčů je dlouhodobě stabilní, mírně se zvyšuje počet osob ve vysokém riziku (Chomynová et al., 2024b).

S tím související společenské náklady v ČR mohou ročně představovat až 250 miliard Kč. Na druhou stranu, výdaje veřejných rozpočtů na prevenci a léčbu poruch spojených se závislostním chováním jsou řádově nižší.

Účelem dotačního řízení pro politiku v oblasti závislostí Úřadu vlády ČR (ÚV ČR) je přispět k plnění cíle politiky v oblasti závislostí a podpořit realizaci aktivit definovaných v akčních plánech politiky v oblasti závislostí. Účelem dotačního řízení je spolufinancování, udržení a rozvoj základní sítě adiktologických služeb.

Publikace představuje hodnocení dotačního řízení pro politiku v oblasti závislostí Úřadu vlády ČR a jeho výstupy se zaměřením na hodnocení dotačního roku 2023. Hodnocení dotačního řízení vychází z jeho účelu a cíle, pro účely hodnocení byly definovány indikátory na úrovni hodnocení procesu, výstupů a dopadů dotačního řízení.

Publikace obsahuje zhodnocení vývoje situace v jednotlivých segmentech adiktologických služeb podpořených v dotačním řízení, které dává do kontextu politiky v oblasti závislostí a situace v oblasti závislostního chování a jejich dopadů v ČR.

Souhrn

- Společenské náklady spojené s užíváním návykových látek a závislostním chováním v ČR mohou představovat až 250 miliard Kč ročně. Na druhou stranu, výdaje veřejných rozpočtů na prevenci a léčbu poruch spojených se závislostním chováním jsou mnohonásobně nižší.
- Výzkumy opakovaně potvrzují efektivitu adiktologických programů v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, snižování kriminality, ochraně veřejného pořádku i z hlediska nákladové efektivity a snižování společenských nákladů.
- Účelem dotačního řízení je spolufinancování, udržení a rozvoj základní sítě adiktologických služeb, které zajišťují minimální dostupnost zdravotní a sociální péče pro osoby se závislostním chováním.
- V r. 2023 bylo v rámci dotačního řízení Úřadu vlády ČR poskytnuto celkem 315 mil. Kč na realizaci 235 projektů politiky v oblasti závislostí. Na provoz adiktologických služeb a informačních, výzkumných a další projektů bylo alokováno 292,5 mil. Kč. S cílem zvýšit kapacity a vybudovat síť testovacích míst a zároveň snížit dopady spojené s migrací ukrajinských uprchlíků na drogovou situaci v ČR bylo alokováno 17,5 mil. Kč na posílení testování na infekční nemoci (38 podpořených služeb/projektů). Celkem 206 podpořených služeb tvoří v dotačním řízení základní síť adiktologických služeb, dalších 21 služeb bylo nově podpořeno s ohledem na jejich potřebnost.
- V posledních letech dochází k rozšiřování kapacit adiktologických služeb, což se projevuje také postupným nárůstem počtu klientů. V rámci podpořených adiktologických služeb byla v r. 2023 poskytnuta péče celkem 92 104 osobám, z toho 74 906 osobám se závislostním chováním. Programy primární prevence byly realizovány v 774 školách.
- Daří se dosahovat pozitivních výsledků dotačního řízení Úřadu vlády ČR a politiky v oblasti závislostí. Mezi dětmi a mládeží míra užívání tabáku a alkoholu v posledních 10 letech klesá a zvyšuje se věk první zkušenosti s návykovými látkami, včetně konopí.
- V kontaktu se službami je téměř 90 % odhadovaného počtu lidí užívajících drogy rizikově. ČR je jednou z 5 evropských zemí, které splňují kritéria WHO v míře pokrytí osob užívajících drogy injekčně harm reduction intervencemi. To přispívá k dlouhodobě nízkému výskytu infekčních onemocnění i úmrtí v důsledku předávkování nelegálními drogami.
- Přestože narůstá výše finančních prostředků vynakládaných v ČR na politiku v oblasti závislostí, v přepočtu na HDP je na chvostu evropského žebříčku.
- ČR dosud nebyla schopna adekvátně reagovat na vysokou míru užívání legálních návykových látek a s tím spojené společenské náklady. Bez přiměřených zdrojů na prevenci, léčbu a snižování škod spojených se závislostním chováním nelze očekávat zlepšení situace.

1 Dotační řízení pro politiku v oblasti závislostí Úřadu vlády ČR

Cílem politiky v oblasti závislostí je předcházení a snižování zdravotních, sociálních, ekonomických i nehmotných škod vyplývajících z užívání návykových látek, hazardního hraní a dalšího závislostního chování a rizik vyplývajících z existence trhů s návykovými látkami a dalšími produkty se závislostním potenciálem, mj. prostřednictvím vzájemně koordinovaných a na důkazech založených vzdělávacích, preventivních, léčebných a sociálních opatření. Cíle politiky v oblasti závislostí na konkrétní období byly definovány v Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 (Národní strategie 2019–2027) schválené vládou ČR (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2019).

Program protidrogové politiky tvoří samostatnou kapitolu v rozpočtu Úřadu vlády ČR (ÚV ČR). Tyto výdaje jsou určeny k plnění cílů Národní strategie 2019–2027, a to především prostřednictvím zajištění dotačního řízení ÚV ČR, a rovněž prostřednictvím zabezpečení potřebných činností pro efektivní realizaci a koordinaci politiky v oblasti závislostí.

1.1 Účel dotačního řízení

Účelem dotačního řízení, které je administrováno přes rozpočtovou položku ÚV ČR, je přispět k plnění cílů politiky v oblasti závislostí a podpořit realizaci aktivit definovaných v akčních plánech politiky v oblasti závislostí. Účelem dotačního řízení je spolufinancování, udržení a rozvoj základní sítě adiktologických služeb. Jde o služby, které jsou dlouhodobé, vícezdrojově financované a zajišťují minimální dostupnost služeb pro osoby se závislostním chováním.

Účelem adiktologických služeb je snižování míry závislostního chování, podpora motivace k životnímu stylu bez závislosti a snižování nepříznivých zdravotních dopadů (např. úmrtí spojená s užíváním návykových látek, výskyt infekčních nemocí a dalších somatických a psychiatrických komorbidit) a sociálních důsledků (např. míra nezaměstnanosti, zadluženosti) závislostního chování pro jedince i společnost. Síť adiktologických služeb pokrývá celé spektrum fenoménů spojených s užíváním návykových látek a s dalším závislostním chováním. V současné době jsou adiktologické služby především služby zdravotní nebo sociální, nebo současně zdravotní i sociální, případně služby edukativní. Primární prevence závislostního chování zaměřená na děti a mládež je součástí širšího rámce primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky et al., 2021).

Síť adiktologických služeb je z velké části podporována systémem dotací, tj. z dotačních titulů jednotlivých resortů a územních samosprávních celků, který nelze při jeho aktuálním nastavení považovat za stabilní. Případnými restriktivními opatřeními směrem k dotačním řízením hrozí rozpad stávající sítě adiktologických služeb, což reálně ohrožuje dostupnost a odbornost péče pro osoby se závislostním chováním.

1.2 Cíle dotačního řízení

Cílem dotačního řízení, prostřednictvím zajištění sítě služeb, je ochrana veřejného zdraví a veřejného pořádku, snižování nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků závislostního chování pro společnost a jedince, čehož se snaží dosáhnout zejména:

- posunutím začátku užívání návykových látek do pozdějšího věku,
- prevencí šíření infekčních nemocí a dalších zdravotních potíží,

- prevencí úmrtí způsobených užíváním návykových látek, včetně prevence předávkování,
- zvyšováním podílu osob s rizikovými formami závislostního chování v kontaktu s adiktologickými službami,
- motivací ke změně chování směrem k méně rizikovému způsobu užívání návykových látek,
- sociální stabilizací klientů a podporou jejich začlenění na trh práce.

1.3 Účelnost, hospodárnost a efektivnost dotačního řízení

Žádost o poskytnutí dotace prochází komplexním a transparentním hodnotícím procesem, který se řídí *Postupem stanovení návrhů dotací u projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR*.⁴⁹ Systém hodnocení projektů je nastaven tak, že umožňuje v souladu s interní normou ÚV ČR hodnotit hospodárnost, efektivitu a účelnost předložených projektů, tj. podle pravidel tzv. 3E. Hodnotící systém je postaven na 6 pilířích hodnocení:

- kvality projektu,
- naplnění priorit dotačního řízení,
- míry potřeby a dostupnosti projektu/služby,
- nákladové efektivity,
- rozpočtu projektu,
- nákladové náročnosti žádosti.

2 Adiktologické služby

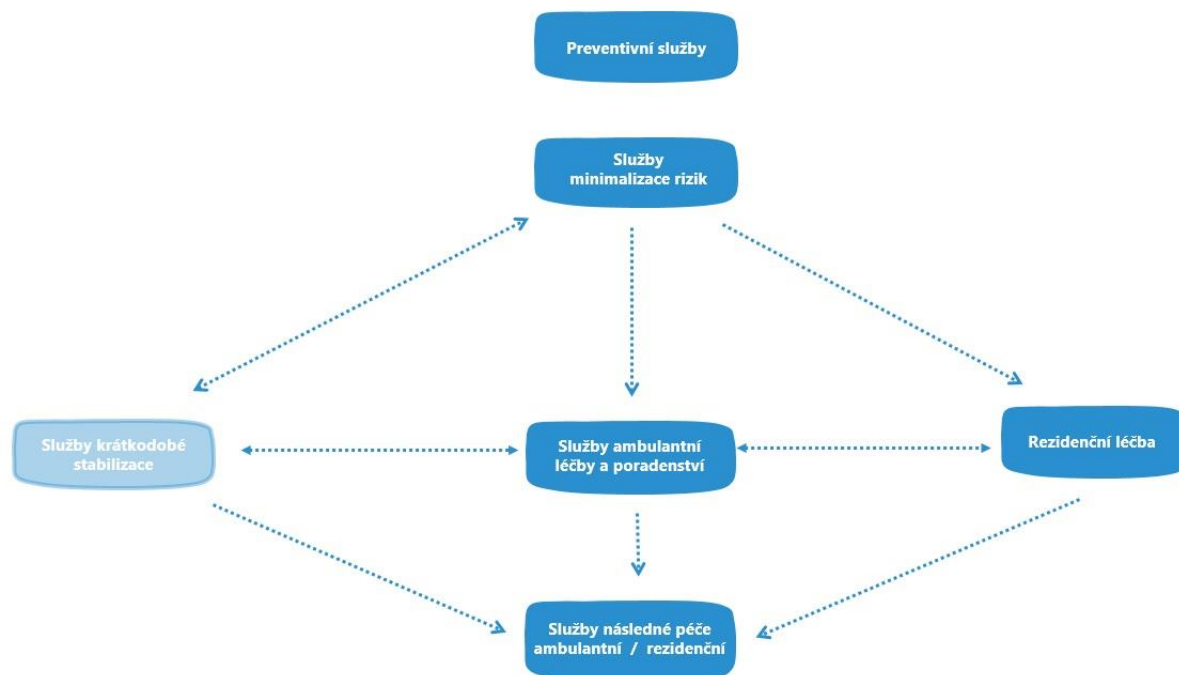
Síť adiktologických služeb pokrývá celé spektrum problémů spojených s užíváním návykových látek a s dalším závislostním chováním a tvoří ji zařízení a programy různých typů služeb (zdravotní, sociální, výchovně-pedagogické), které jsou zakotveny v různých oborech a resortních (legislativních) rámcích. V ČR je přibližně 250–300 programů (center) adiktologických služeb různých typů.

Koncepce rozvoje adiktologických služeb, schválená Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky v červnu 2021, definuje 6 základních typů služeb (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky et al., 2021):

- adiktologické preventivní služby,
- adiktologické služby minimalizace rizik,
- adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství,
- adiktologické služby krátkodobé stabilizace,
- adiktologické služby rezidenční léčby,
- adiktologické služby následné péče.

⁴⁹ Platné znění dokumentu *Postup stanovení návrhu dotací u projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR* je zveřejněno na stránkách elektronické aplikace dotačního řízení dotace-protidrogovapolitika.cz.

obrázek 2-1: Schéma typů adiktologických služeb v ČR

V dotačním řízení ÚV ČR nejsou podporovány všechny adiktologické služby v ČR. Adiktologické služby krátkodobé stabilizace jsou poskytovány výhradně ve zdravotnických zařízeních financovaných formou platby za výkony hrazené ze zdravotního pojištění a z dalších zdrojů. Obdobně část rezidenčních služeb, která je poskytována zdravotnickými psychiatrickými zařízeními, je financována prostřednictvím platby za výkony hrazené ze zdravotního pojištění. Tyto služby tedy nejsou předmětem dotačního řízení ÚV ČR.

2.1.1 Preventivní programy

Adiktologická prevence je jakýkoli typ výchovné, zdravotní, sociální či jiné intervence, která směřuje k předcházení vzniku závislostního chování, a v případě výskytu jeho raných stadií k včasné diagnostice a zamezení jeho přechodu do závažnějších forem. Cílem prevence je zabránit zkušenosti s návykovou látkou/chováním, nástupu závislostního chování a/nebo oddálit je do vyššího věku, kontrola a ochrana osob před rizikovými faktory osobnostními, sociálními, rodinnými a životního stylu a odhalování a řešení časných forem adiktologických poruch a jejich dopadů. Typicky je adiktologická prevence poskytována jako součást širšího konceptu prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních. Prevence rizikového chování je velmi obsáhlá a její témata se vzájemně prolínají. Nejčastěji je prevence realizována specializovanými programy primární prevence ve spolupráci se školami a školskými zařízeními.

Cílovou skupinou jsou neuživatelé v riziku vzniku a rozvoje závislostního typu chování a závislosti (všeobecná prevence), osoby závislostí ohrožené (selektivní prevence) a osoby ve vysokém riziku závislosti či osoby, které vykazují rizikové chování, ale nesplňují kritéria závislosti (indikovaná prevence). Dále jsou důležitou cílovou skupinou zákonní zástupci a školy, nebo osoby blízké.

2.1.2 Adiktologické služby minimalizace rizik

Služby minimalizace rizik jsou typicky poskytovány v nízkoprahovém zařízení (kontaktní centrum), nebo přímo v přirozeném prostředí klienta, např. na drogové scéně nebo v

hernách (terénní program). Služby jsou založeny na principu snižování škod souvisejících s užíváním návykových látek nebo závislostním chováním u aktivních uživatelů či hazardních hráčů (harm reduction).

Tyto služby jsou významným článkem v ochraně veřejného zdraví a společnosti např. před šířením infekčních nemocí. Hlavními cíli jsou navázání kontaktu s klientem, minimalizace zdravotních, sociálních a ekonomických rizik a dopadů závislostního chování a tím současně ochrana veřejného zdraví. Dále motivace klientů ke změně životního stylu (např. snížení rizikového chování) a k vyhledání další odborné pomoci a pomoc klientům při zprostředkování léčby. V neposlední řadě je cílem těchto služeb monitoring uživatelské scény za účelem vytváření účinných strategií pomoci dané cílové skupině.

Specifikem těchto programů je aktivní oslovování a vyhledávání osob ve zvýšeném riziku rozvoje závislostního chování. Služby jsou časově i místně dostupné podle potřeb cílové skupiny a klienti je mohou využívat anonymně (tj. v případě volby klienta musí být poskytovatelem zajištěno anonymní poskytování služeb a tato volba musí být respektována).

Cílovou skupinou služeb jsou aktivní uživatelé návykových látek, případně aktivní problémoví hráči hazardních her s různou motivací ke změně, v různém stadiu užívání a fázi rozvoje závislosti. Cílovou skupinou jsou rovněž rodiče, partneři a další blízké osoby klienta.

2.1.3 Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství

Péče poskytovaná v ambulantních adiktologických službách léčby a poradenství sestává zejména z komplexní diagnostiky, individuální a skupinové psychoterapie a poradenství, sociální práce, farmakoterapie, socioterapie, rodinné terapie a edukace příbuzných osob klientů. Výhodou ambulantní léčby je, že se nevyžaduje pracovní neschopnost. Většina adiktologických programů má ordinanční hodiny přizpůsobeny tak, aby je lidé mohli navštěvovat i po pracovní době. Snižuje se tak bariéra vstupu do léčby.

Ambulantní služby jsou nejčastěji strukturované formy péče směřující ke zlepšení somatického a psychického stavu, sociální situace a změně životního stylu. Tyto služby mohou disponovat stacionární kapacitou (intenzivní forma ambulantní léčby), možností substituční léčby, nebo mohou být poskytovány v další instituci (např. ve věznicích). Mají i svoji terénní formu (case management), v rámci níž dochází k doprovázení klienta při vyřizování úředních záležitostí nebo je možné poskytnout návštěvní služby přímo v prostředí klienta. Ambulantní služby mohou být poskytovány také telefonickou nebo internetovou formou. Nejčastěji je ambulantní péče poskytována jako zdravotní nebo sociální služba.

Klienti služby mohou být v různých fázích závislostního chování, předpokládá se však motivace ke změně chování a dostatečně stabilní zázemí umožňující tento typ péče (tj. životní situace umožňuje, aby byl klient schopen pravidelně docházet do služby). Cílovou skupinou služby jsou rovněž rodiče, partneři a další blízké osoby klienta.

Většina ambulantních programů pracuje s širokou cílovou skupinou klientů, bez ohledu na primárně užívanou návykovou látku nebo typ závislostního chování. Přestože jsou některé programy primárně zaměřeny na jednu cílovou skupinu (např. problémové hráče), jsou schopny se věnovat i jiným cílovým skupinám (např. lidem užívajícím alkohol nebo drogy).

2.1.4 Adiktologické služby rezidenční léčby

Většina rezidenčních služeb v dotačním řízení ÚV ČR poskytuje léčbu závislostí v terapeutických komunitách.

Cílem rezidenční léčby je celková stabilizace (sociální, rodinná, vztahová, pracovní aj.) a úzdava klienta, která zahrnuje rozvoj osobní identity a celkové změny životního stylu, jehož součástí je abstinence od návykových látek či hazardního hraní. Délka léčby se převážně pohybuje od 6 do 18 měsíců. Rezidenční léčba je poskytována ve specializovaných pobytových zařízeních se strukturovaným programem se zaměřením na úzdavu, abstinenci a na sociální rehabilitaci klientů. Klienti do těchto služeb vstupují dobrovolně, obvykle po absolvování krátkodobé stabilizace. Typickou cílovou skupinou jsou osoby ve středním až těžkém stupni závislosti, s těžším psychosociálním, somatickým a/nebo psychickým poškozením, často s kriminální anamnézou. Cílovou skupinou jsou rovněž rodiče, partneři a další blízké osoby klientů.

2.1.5 Adiktologické služby následné péče

Následná péče se převážně zaměřuje na podporu a udržení abstinence po léčbě a prevenci relapsu, na udržení změn v chování a životním způsobu klienta, získaných v průběhu léčby, a na sociální stabilizaci klienta. Některé služby následné péče jsou postavené na modelu úzdavy s maximálním důrazem na podporu jeho sebezodpůrných uzdravných mechanismů a vzájemné podpory s jinými klienty. Služby následné péče jsou poskytovány ambulantní nebo rezidenční formou (tj. programy s chráněným bydlením). Chráněné bydlení je poskytováno obvykle po dobu 6 měsíců, v průběhu které si klient zajišťuje návazné vlastní bydlení. Intervence mohou být poskytovány také telefonickou a internetovou formou.

Cílovou skupinou jsou typicky osoby, které absolvovaly léčbu a aktuálně abstinují, nebo osoby, které aktuálně samostatně abstinují nejméně 3 měsíce a potřebují další podporu. Cílová skupina rezidenčních programů zároveň nemá k dispozici vhodné zázemí po léčbě. Cílovou skupinou jsou rovněž rodiče, partneři a další blízké osoby klienta.

3 Hodnocení dotačního řízení

K hodnocení naplnění účelu a cílů dotačního řízení se vztahují tři úrovně indikátorů:

- indikátory procesu,
- indikátory výstupů,
- indikátory dopadu.

V rámci každé úrovně indikátorů byla definovaná skupina indikátorů, pomocí kterých je hodnoceno dosažení cílů dotačního řízení ÚV ČR.

3.1 Hodnocení indikátorů procesu

Indikátory procesu byly definovány komplexně pro všechny typy podporovaných projektů:

- Počet dlouhodobě podporovaných adiktologických služeb (základní síť adiktologických služeb v dotačním řízení).
- Počet nově vzniklých/nově podpořených adiktologických služeb (rozšíření sítě adiktologických služeb v dotačním řízení).
- Výše finančních prostředků alokovaná do jednotlivých segmentů adiktologických služeb.

- Výše finančních prostředků alokovaná na realizaci informačních a výzkumných projektů.
- Počet podpořených adiktologických služeb za účelem posílení testování na infekční nemoci.

V r. 2023 bylo poskytnuto celkem 315 mil. Kč na realizaci 235 podpořených projektů politiky v oblasti závislostí. Na provoz adiktologických služeb a informačních, výzkumných a další projektů bylo alokováno 292,5 mil. Kč. Na posílení testování na infekční nemoci (HIV, HCV, HBV, TBC, syfilis) s cílem zvýšit kapacity a vybudovat síť testovacích míst a zároveň snížit dopady spojené s migrací ukrajinských uprchlíků na drogovou situaci v ČR bylo alokováno 17,5 mil. Kč.

Usnesením vlády č. 648 ze dne 27. července 2022 byly pro dotační řízení schváleny dvě oblasti podpory:

- Dotační oblast I. Síť adiktologických služeb (adiktologické preventivní služby na úrovni všeobecné, selektivní a indikované prevence, adiktologické služby minimalizace rizik, adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství, adiktologické služby krátkodobé stabilizace, adiktologické služby rezidenční léčby, adiktologické služby následné péče
- Dotační oblast II. Projekty informační, výzkumné, projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu, projekty zaměřené na advokační činnost a projekty reagující na aktuální situaci v oblasti závislostního chování.

V rámci dotačního řízení pro r. 2023 se podařilo udržet síť adiktologických služeb. V r. 2023 bylo v rámci dotačního řízení ÚV ČR podpořeno celkem 227 adiktologických služeb, z toho 206 služeb je dlouhodobě podporovaných a tvoří základní síť adiktologických služeb v dotačním řízení. Nad rámec této sítě služeb se v r. 2023 dále podařilo podpořit 21 adiktologických služeb a rozšířit tak síť adiktologických služeb v dotačním řízení s ohledem na jejich potřebnost – tabulka 3 1. Projekty informační a výzkumné jsou obvykle jednoletého charakteru, výjimku tvoří zejména informační projekty zaměřené na podporu vzdělávání pracovníků v adiktologických službách a dalších odborníků v oboru adiktologie a na síťování adiktologických služeb.

S cílem zvýšit kapacity a vybudovat síť testovacích míst a zároveň snížit dopady spojené s migrací ukrajinských uprchlíků na drogovou situaci v ČR bylo v r. 2023 podpořeno celkem 38 služeb. Z podpořených služeb za účelem posílení testování na infekční nemoci (HIV, virovou hepatitidu typu B a C, tuberkulózu a syfilis) bylo 32 služeb minimalizace rizik (14,6 mil. Kč), z toho 30 je dlouhodobě podporovaných a 2 služby jsou nově vzniklé/podporované. Dále byly podpořeny 4 služby ambulantní léčby a poradenství (1,4 mil. Kč), z toho 3 služby jsou dlouhodobě podporované a 1 služba je nově vzniklá/podporovaná. Dva podpořené projekty se specificky zaměřovaly na testování infekčních onemocnění (1,5 mil. Kč).

tabulka 3-1: Počet dlouhodobě podporovaných a nově vzniklých/ podpořených projektů v I. 2020–2023

Typ projektu/služby	2020	2021	2022**	2023
Preventivní programy	20	20	20	19
• z toho dlouhodobě podporované	19	20	19	18
• z toho nově vzniklé/podpořené*	1	0	1	1
Adiktologické služby minimalizace rizik	93	95	93	99
• z toho dlouhodobě podporované	92	93	91	92
• z toho nově vzniklé/podpořené*	1	2	2	7
Ambulantní adiktologické služby a poradenství	79	81	69	76
• z toho dlouhodobě podporované	64	66	63	67
• z toho nově vzniklé/podpořené*	15	15	6	9
Adiktologické rezidenční služby	2	2	0	0
• z toho dlouhodobě podporované	2	2	0	0
• z toho nově vzniklé/podpořené*	0	0	0	0
Projekty informační a výzkumné	13	14	10	11
• z toho dlouhodobě podporované	13	13	10	10
• z toho nově vzniklé/podpořené*	0	1	0	1
Celkem projektů adiktologických služeb	20	21	21	22
• z toho dlouhodobě podporovaných	15	15	19	19
• z toho nově vzniklých/podpořených*	5	6	2	3
Celkem všech projektů	16	14	8	8

Pozn.: * Nově vzniklý/podpořený projekt je projekt kontinuálně podporovaný v dotačním řízení méně než 3 roky. ** Od r. 2022 nejsou oprávněnými žadateli o dotaci subjekty, které jsou rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací státu.

Přestože dochází k nárůstu finančních prostředků alokovaných na dotační řízení ÚV ČR (315 mil. Kč v r. 2023), výše požadavků uvedená v žádostech o dotaci dlouhodobě významně převyšuje výši disponibilních finančních prostředků dotačního titulu (462,0 mil. Kč v r. 2023). Výše požadavků odráží nárůst inflace a cen zdravotnického materiálu, rozšiřování služeb o nové programy a úvazky, a nárůst mezd, které se v zájmu zachování konkurenceschopnosti adiktologických služeb na trhu práce snaží reflektovat navyšování platů stanovených nařízením vlády č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě. Výši požadavků tak dosud nebylo možné uspokojit ani postupným navyšováním finančních zdrojů alokovaných na dotační řízení, což zpomaluje potřebné rozšiřování sítě adiktologických služeb. V r. 2023 bylo pokryto 68,2 % celkových požadavků na dotaci.

Výše finančních prostředků alokovaná na zajištění sítě adiktologických služeb dosahovala 311,2 mil. Kč (98,7 % prostředků). Nejvíce finančních prostředků bylo vynaloženo na zajištění činnosti adiktologických služeb minimalizace rizik (127,4 mil Kč, 66, 4 % pokrytí požadavku) a adiktologických služeb ambulantní léčby a poradenství (104,3 mil Kč, 69,5 % pokrytí požadavku). Na činnost adiktologických služeb rezidenční léčby bylo vynaloženo 36,6 mil. Kč, tj. 80,5 % pokrytí požadavku, a na zajištění činnosti preventivních služeb bylo vynaloženo 21,9 mil Kč, tj. 64,7 % pokrytí požadavku. Na služby následné péče bylo vynaloženo 20,9 mil. Kč, tj. 67,4 % pokrytí požadavku – tabulka 3-2.

Výše finančních prostředků alokovaná na posílení testování na infekční nemoci s cílem snížit dopady spojené s migrací ukrajinských uprchlíků na drogovou situaci v ČR dosahovala 17,5 mil. Kč. Celkový požadavek na posílení testování byl 19,5 mil. Kč, tj. 89,6 % pokrytí požadavku.

Na realizaci informačních a výzkumných projektů bylo v r. 2023 vynaloženo 3,8 mil. Kč (40,3 % požadavku) – tabulka 3-2 **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.** Nižší finanční prostředky alokované na oblast výzkumu a podporu informovanosti souvisí s primárním účelem dotačního řízení – zajistit udržení sítě adiktologických služeb. V případě nedostatečného objemu alokovaných finančních prostředků dochází často k omezení podpory právě informačních a výzkumných projektů.

Z vyhodnocení indikátorů procesu dotačního řízení ÚV ČR vyplývá, že v r. 2023 se podařilo udržet základní síť adiktologických preventivně-léčebných služeb, a tedy naplnit procesní cíl dotačního řízení. Finanční prostředky v dotačním řízení, které jsou převážně určeny na podporu sítě adiktologických služeb, se dlouhodobě zvyšují. Nadále však neodpovídají vzrůstající finanční náročnosti zajištění adiktologických služeb. Přesto se každoročně daří síť služeb rozšiřovat s ohledem na jejich potřebnost.

tabulka 3-2: Výše požadavku a finančních prostředků alokovaných do jednotlivých typů služeb / projektů v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Typ projektu/služby	2020		2021		2022*		2023	
	Požadavek	Dotace	Požadavek	Dotace	Požadavek	Dotace	Požadavek	Dotace
Preventivní programy	29 490 374	20 264 000	33 253 703	20 023 000	34 967 605	20 889 000	33 862 949	21 929 000
Adiktologické služby minimalizace rizik	146 751 824	107 967 000	155 730 391	111 878 000	157 703 486	115 818 000	191 937 269	127 447 000
Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství	151 067 737	98 161 000	143 467 931	96 226 000	130 287 338	96 839 000	150 065 964	104 336 000
Adiktologické služby krátkodobé stabilizace	4 591 180	2 576 000	5 260 108	2 736 000	0	0	0	0
Adiktologické služby rezidenční léčby	45 648 157	35 950 000	41 532 617	36 331 000	40 748 970	34 934 000	45 483 570	36 625 000
Adiktologické služby následné péče	27 376 305	18 397 000	28 425 470	18 635 000	26 453 761	19 025 000	30 983 604	20 881 000
Projekty informační a výzkumné	24 171 423	8 836 000	19 314 327	6 671 000	12 795 064	3 995 000	9 382 459	3 782 000
Celkem	429 097 000	292 151 000	426 984 547	292 500 000	402 956 225	291 500 000	461 715 814	315 000 000

Pozn.: * Od r. 2022 nejsou oprávněnými žadateli o dotaci subjekty, které jsou rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací státu.

3.2 Hodnocení indikátorů výstupů

Indikátory výstupů byly definovány na základě sledovaných standardizovaných údajů vykazovaných v rámci dotačního řízení podle typů podporovaných projektů (tj. jednotlivých typů adiktologických služeb), a to s ohledem na jejich rozdílné cíle a způsoby a formy poskytování péče. Napříč všemi typy adiktologických služeb jsou společné následující indikátory:

- Počet klientů v adiktologických službách: indikátor značí počet osob, kterým byla poskytnuta péče v rámci služeb podporovaných z dotačního řízení. Zejména jde o sledování celkového počtu klientů služby, včetně osob blízkých klientům se závislostním problémem (např. rodina), kterým byla v rámci služby/programu také poskytnutá péče, počtu klientů se závislostním problémem a typu závislostního problému.
- Počet úvazků v adiktologických službách: indikátor vypovídá o personální kapacitě služeb.

V souvislosti s vyčleněním finančních prostředků na posílení testování na infekční nemoci (HIV, HCV, HBV, TBC, syfilis) s cílem zvýšit kapacity a vybudovat síť testovacích míst a zároveň snížit dopady spojené s migrací ukrajinských uprchlíků na drogovou situaci v ČR jsou definovány indikátory:

- Počet výkonů testování infekčních nemocí.
- Počet provedených testů na HIV.
- Počet provedených testů na virovou hepatitidu typu C (HCV).
- Počet provedených testů na virovou hepatitidu typu B (HBV).
- Počet provedených testů na syfilis.

Podpořené projekty adiktologických služeb v r. 2023 poskytovaly služby celkem 92 104 osobám, z toho 74 906 osobám se závislostním chováním. V oblasti primární prevence poskytovaly podpořené projekty své programy celkem 744 školám a školským zařízením (podpořené instituce). Přepočtené průměrné úvazky na jednu službu ukazují nárůst v rozšíření kapacit adiktologických služeb. Meziročně se podařilo podpořit rozšíření kapacity všech typů adiktologických služeb – tabulka 3-3.

Podpořené adiktologické služby v r. 2023 vykázaly celkem 48 584 výkonů testování na infekční onemocnění, což je v porovnání s přechozím rokem nárůst o 9,0 %. Nárůst výkonů testování je zejména u adiktologických služeb minimalizace rizik (7,2 %) a adiktologických služeb ambulantní léčby a poradenství (43,8 %), které jsou klíčové pro včasný záchyt a léčbu infekčních onemocnění. V adiktologických službách podpořených z dotačního řízení bylo provedeno celkem 32 934 testů na infekční onemocnění, z toho 8 533 testů na HIV, 10 206 testů na virovou hepatitidu typu C, 6 370 testů na virovou hepatitidu typu B a 7 825 testů na syfilis.

V 38 službách/projektech, které byly podpořeny s cílem zvýšit kapacity a vybudovat síť testovacích míst a zároveň snížit dopady spojené s migrací ukrajinských uprchlíků na drogovou situaci v ČR, bylo vykázáno 15 210 výkonů testování na infekční onemocnění. Tyto služby/projekty provedly celkem 13 484 testů na infekční onemocnění, z toho 3 564 testů na HIV, 3 804 testů na virovou hepatitidu typu C, 2 858 testů na virovou hepatitidu typu B a 3 258 testů na syfilis – tabulka 3-4 a tabulka 3-5.

Vyhodnocení společných indikátorů výstupů napříč všemi typy adiktologických služeb ukazuje na rozšiřování kapacit adiktologických služeb, což se projevuje v postupném nárůstu počtu klientů a intenzitě práce s nimi. Podařilo se tedy naplnit účel dotačního řízení.

Vyhodnocení indikátorů v souvislosti se snížením dopadů spojených s migrací ukrajinských uprchlíků na drogovou situaci v ČR ukazuje, že se podařilo zvýšit kapacity testovacích míst a posílit testování na infekční onemocnění v adiktologických službách.

tabulka 3-3: Srovnání základních parametrů adiktologických služeb podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022	2023
Preventivní programy				
Počet projektů	20	20	20	19
Počet institucí (školy)	422	532	883	744
Počet úvazků	52,8	49,8	57,3	58,8
Průměrný počet úvazků na službu	2,64	2,49	2,87	3,09
Adiktologické služby minimalizace rizik				
Počet programů	104	107	105	111
Počet klientů*	41 083	53 927	53 688	56 810
Počet úvazků	465,0	479,6	473,4	508,7
Průměrný počet úvazků na službu	4,47	4,48	4,51	4,58
Adiktologické služby krátkodobé stabilizace				
Počet programů	2	2	0	0
Počet klientů*	586	434	–	–
Počet úvazků	34,6	34,9	–	–
Průměrný počet úvazků na službu	17,30	17,45	–	–
Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství				
Počet programů	79	82	70**	77
Počet klientů*	25 039	26 887	27 902	32 541
Počet úvazků	270,7	284,9	289,9	328,2
Průměrný počet úvazků na službu	3,43	3,47	4,20	4,26
Adiktologické služby rezidenční léčby				
Počet projektů	13	14	10**	11
Počet klientů*	1 470	1 770	1 015	994
Počet úvazků	162,7	180,9	115,3	129,7
Průměrný počet úvazků na službu	12,51	12,92	11,53	11,79
Adiktologické služby následné péče				
Počet projektů	20	21	21	22
Počet klientů*	1158	1 302	1 392	1 570
Počet úvazků	80,6	96,0	88,0	98,5
Průměrný počet úvazků na službu	4,03	4,57	4,19	4,48

Pozn.: * Počet klientů zahrnuje klienty služeb/programů se závislostním chováním i jejich osoby blízké (např. rodinu), kterým byla v rámci služby/programu také poskytnutá péče. ** Od r. 2022 nejsou oprávněnými žadateli o dotaci subjekty, které jsou rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací státu.

tabulka 3-4: Srovnání výkonů testování na infekční onemocnění v adiktologických službách podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2022–2023

Indikátor	2022	2023	Meziroční srovnání (%)
Adiktologické služby minimalizace rizik			
Počet programů	105	111	+5,7
• z toho podpořených na testování	–	32	–
Počet výkonů	41 904	44 912	+7,2
Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství			
Počet programů	70	77	+10,0
• z toho podpořených na testování	–	6	–
Počet výkonů	2 286	3 287	+43,8
Adiktologické služby rezidenční léčby			
Počet programů	10	11	+10,0
• z toho podpořených na testování	–	0	–
Počet výkonů	208	156	-25,0
Adiktologické služby následné péče			
Počet programů	21	22	+4,8
• z toho podpořených na testování	–	0	–
Počet výkonů	174	229	+31,6
Celkem výkonů testování na infekční nemoci	44 572	48 584	+9,0

tabulka 3-5: Počet provedených testů na infekční onemocnění v adiktologických službách podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v r. 2023

Indikátor	HIV	HCV	HBV	Syfilis
Adiktologické služby minimalizace rizik	7 394	8 776	5 390	6 673
Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství	1 139	1 218	980	1 152
Adiktologické služby rezidenční léčby	0	162	0	0
Adiktologické služby následné péče	0	50	0	0
Celkem	8 533	10 206	6 370	7 825

3.2.1 Preventivní programy

Pro preventivní programy byly definovány specifické indikátory pro hodnocení výstupů na základě sledovaných standardizovaných činností (výkonů):

- individuální práce,
- skupinová práce.

tabulka 3-6: Preventivní programy v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022	2023
Programy	20	20	20	19
Úvazky	52,8	49,8	57,3	58,8

tabulka 3-7: Počet programů a vybraných ukazatelů preventivních programů v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor/Výkon	2022	2023
Počet škol (institucí)		
• všeobecná prevence	883	744
• selektivní prevence	155	226
Skupinová práce		
• všeobecná prevence	14 841	16 196
• selektivní prevence	1 277	2 027
• vzdělávání	680	751
Individuální práce		
• selektivní prevence	775	1 223
• indikovaná prevence	816	1 552

Pozn.: Od r. 2022 je v platnosti zjednodušený systém výkaznictví a s tím spojená revidovaný Seznam a definice výkonů adiktologických služeb. Z toho důvodu není možné meziroční srovnání počtu vykázaných výkonů, tj. standardizovaných činností adiktologických služeb.

V r. 2023 bylo podpořeno 19 služeb poskytujících programy primární prevence ve školách a školských zařízeních, které pracovaly se 744 školami na úrovni všeobecné prevence a 266 školami na úrovni selektivní prevence – tabulka 3-4 a tabulka 3-5.

Indikátor skupinová práce zahrnuje komplexní, dlouhodobou práci se skupinou dětí nebo pedagogických pracovníků školy. Preventivní programy v r. 2023 poskytly 16 196 výkonů skupinové práce na úrovni všeobecné prevence, tedy realizace interaktivních bloků programu prevence rizikového chování pro školní třídy. V rámci selektivní prevence (2027 výkonů) jde o strukturovaná, opakovaná intervenční setkání s kolektivy, ve kterých došlo k výskytu rizikového chování, nebo jsou ve vysokém riziku jeho výskytu. Dále bylo vykázáno celkem 751 výkonů skupinové práce v rámci vzdělávání, který se týká především pedagogických pracovníků. Obvykle jde o akreditované vzdělávací programy zaměřené na zvyšování kompetencí školních metodiků prevence a třídních učitelů v oblasti primární prevence rizikového chování.

Indikátor individuální práce především na úrovni selektivní prevence a indikované prevence zahrnuje komplexnější práci s dětmi v riziku výskytu rizikového chování. Obvykle jde o strukturovaná, opakovaná intervenční setkání. V rámci individuální práce může dojít, v případě potřeby, k navázání klienta do další péče podle jeho individuálních potřeb. V r. 2023 uskutečnily programy selektivní prevence 1223 výkonů individuální práce a programy indikované prevence celkem 1552 výkonů individuální práce – tabulka 3-5.

3.2.2 Adiktologické služby minimalizace rizik

Pro adiktologické služby byly definovány specifické indikátory pro hodnocení výstupů na základě sledovaných standardizovaných činností (výkonů):

- počet vydaných injekčních jehel a stříkaček,
- testy na infekční nemoci,
- základní zdravotní ošetření,
- individuální práce,
- krátký rozhovor s klientem,
- monitoring,
- řešení akutní intoxikace,
- počet nalezených injekčních jehel a stříkaček.

tabulka 3-8: Programy minimalizace rizik v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022	2023
Programy*	104	107	105	111
Úvazky	465,0	479,6	473,4	508,7

Pozn.: * Počet programů neodpovídá počtu podpořených projektů, v rámci jednoho dotovaného projektu mohou být 2 programy s jinou formou poskytování péče (terénní a ambulantní).

tabulka 3-9: Klienti služeb minimalizace rizik v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022	2023
Klienti užívající nelegální drogy, z toho	30 427	31 767	31 966	34 177
• užívající injekčně	26 348	26 244	26 188	28 788
Klienti užívající alkohol	2 362	2 785	2 855	2 787
Klienti ve zprostředkovaném kontaktu	10 925	12 052	8 703	9 093
Celkem klientů se závislostním problémem	32 832	34 596	34 893	37 085
Celkem klientů (včetně osob blízkých)	35 918	37 278	37 679	40 579

Pozn.: Tabulka neobsahuje počet klientů v kontaktu s programem minimalizace rizik v prostředí zábavy Hard and Smart, který vykázal 16 009 klientů (včetně osob blízkých) v r. 2022, 16 649 klientů (včetně osob blízkých) v r. 2021 a 5 161 klientů (včetně osob blízkých) v r. 2020.

tabulka 3-10: Výkony služeb minimalizace rizik v dotačním řízení ÚV ČR v r. 2023

Indikátor/Výkon	2022	2023
Počet vydaných injekčních jehel a stříkaček	9 012 630	8 646 103
Testy na infekční nemoci	41 904	44 912
Základní zdravotní ošetření	28 689	25 394
Individuální práce	101 876	114 420
Krátký rozhovor s klientem	802 186	916 518
Monitoring	27 109	41 376
Řešení akutní intoxikace	298	680
Počet nalezených injekčních jehel a stříkaček	83 469	93 578

Pozn.: Od r. 2022 je v platnosti zjednodušený systém výkaznictví a s tím spojená revidovaný Seznam a definice výkonů adiktologických služeb. Z toho důvodu není možné meziroční srovnání počtu vykázaných výkonů, tj. standardizovaných činností adiktologických služeb.

V r. 2023 bylo podpořeno 99 projektů (93 v r. 2022), v rámci kterých bylo provozováno 111 adiktologických programů minimalizace rizik (105 v r. 2022). V posledních letech dochází k mírnému nárůstu počtu klientů v kontaktu se službami, v r. 2022 služby pracovaly s 37 085 klienty se závislostním chováním, z toho bylo 34 177 lidí užívajících drogy a 2787 lidí užívajících alkohol – tabulka 3 7.

Programy v r. 2023 distribuovaly přes 8,6 mil. injekčních jehel a stříkaček, což je významné pro prevenci přenosu infekčních onemocnění (např. HIV, hepatitida typu C) a prevenci dalších zdravotních obtíží, které souvisí zejména s injekčním užíváním drog prostřednictvím nesterilního náčiní. Při tomto preventivním působení tak dochází ke snížení výdajů na zdravotní péči. Zároveň indikátor značí přínos v prevenci výskytu použitých injekčních jehel a stříkaček na veřejnosti (distribuce injekčních jehel a stříkaček obvykle probíhá výměnou za použitý materiál), což souvisí se zvýšením veřejného pořádku a veřejného bezpečí. Nalezeno pracovníky adiktologických služeb minimalizace rizik bylo 93 578 injekčních jehel a stříkaček, což také přispívá k minimalizaci výskytu

použitých injekčních jehel a stříkaček na veřejnosti, ke zvýšení veřejného pořádku a veřejného bezpečí. Do hledání a sběru použitých injekčních jehel a stříkaček jsou často zapojeni klienti služeb v rámci aktivního působení v komunitě.

Indikátor testování infekčních nemocí zahrnuje počet výkonů testování na infekční nemoci, zejména HIV, hepatitidu typu B a C a syfilis. V r. 2023 programy vykázaly 44 912 výkonů, což významně přispívá k včasné detekci závažných infekčních onemocnění a k možnosti zahájení jejich léčby. Tím dochází k omezení šíření infekčních onemocnění v populaci a ke snižování výdajů na zdravotní péči spojenou s léčbou infekcí.

V r. 2022 bylo vykázáno 25 394 výkonů základního zdravotního ošetření, což přispívá k včasnému řešení zdravotních obtíží klientů, kteří nejsou v kontaktu se zdravotními službami. Tím dochází ke snižování výdajů na zdravotní péči spojených s léčbou pokročilých zdravotních problémů.

V rámci individuální práce s klienty dochází ke komplexnější práci na zlepšení sociální situace klientů, snížení míry rizikového chování z hlediska přenosu infekčních onemocnění a rizika předávkování, k motivačnímu tréninku s klienty z hlediska sociální stabilizace a přípravy na zahájení léčby. Služby v r. 2023 vykázaly celkem 114 420 výkonů individuální práce.

Služby minimalizace rizik aktivně vyhledávají a kontaktují nové klienty v rámci výkonu monitoringu (41 376 výkonů v r. 2023). Tím dochází k navázání klientů na systém adiktologických služeb, což umožňuje další strukturovanější práci na prevenci zdravotních dopadů a zlepšení zdravotní a sociální situace.

Indikátor krátkého rozhovoru s klientem (916 518 výkonů v r. 2023) zahrnuje práci posilující kontakt služby s klientem, což umožňuje další strukturovanější individuální práci s klientem na celkové zlepšení životní situace.

V r. 2022 bylo vykázáno celkem 680 výkonů řešení akutní intoxikace alkoholem či drogami a případů předávkování, což vede k záchraně životů klientů – tabulka 3 8. V ČR je dostupný také program distribuce naloxonu, který je antagonistou opioidů a je účinnou a ověřenou intervencí prevence fatálních dopadů předávkování opioidy doporučenou mezinárodními organizacemi. V r. 2023 distribuci naloxonu vykázalo 27 programů. Tyto programy distribuovaly 661 dávek naloxonu, přičemž bylo hlášeno 94 použití přípravku, kdy bylo odvráceno předávkování opioidy.

3.2.3 Ambulantní adiktologické služby a poradenství

Pro adiktologické ambulantní služby a poradenství byly definovány specifické indikátory pro hodnocení výstupů na základě sledovaných standardizovaných činností (výkonů):

- individuální práce,
- práce se skupinou,
- farmakoterapie,
- práce s rodinou.

tabulka 3-11: Ambulantní programy v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022*	2023
Programy, z toho	79	82	70	77
• programy se substituční léčbou	10	10	11	11
• programy ve vězení	9	9	9	9

• online/telefonické/specifické poradenství	7	7	7	9
Úvazky	270,7	284,9	289,9	328,2

Pozn.: * Mezi programy ambulantní léčby je zahrnut také projekt *Auritus - centrum adiktologických služeb*, který dlouhodobě poskytuje také služby minimalizace rizik. Údaje o klientech a úvazky nejsou evidovány pro oba typy péče samostatně a jsou započítány v typu služby minimalizace rizik. * Od r. 2022 nejsou oprávněnými žadateli o dotaci subjekty, které jsou rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací státu.

tabulka 3-12: Klienti ambulantních programů kromě programů online a telefonického poradenství v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022	2023
Klienti užívající nelegální drogy	7 442	8 183	8 196	8 810
Klienti užívající alkohol	4 175	4 868	4 512	5 299
Klienti se závislostním chováním (např. hazardní hraní)	1 450	1 621	1 695	1 756
Celkem klientů se závislostním problémem	13 208	14 867	14 473	16 011
• z toho dětí a mladistvých (do 17 let)	–	–	516	736
Celkem klientů (včetně osob blízkých)	17 938	20 218	20 469	21 705

tabulka 3-13: Klienti online a telefonického poradenství v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022	2023
Klienti užívající nelegální drogy	2 832	3 020	2 909	2 440
Klienti užívající alkohol	332	388	451	720
Klienti se závislostním chováním (např. hazardní hraní)	948	1 004	1 394	1 660
Celkem klientů se závislostním problémem	5 377	5 320	5 584	5 574
• z toho dětí a mladistvých (do 17 let)	–	–	9	22
Celkem klientů (včetně osob blízkých)	7 101	6 993	7 433	7 475

Pozn.: Mezi programy ambulantní léčby je zahrnut také projekt *Auritus - centrum adiktologických služeb*, který dlouhodobě poskytuje také služby minimalizace rizik. Údaje o klientech, výkonech a úvazky nejsou evidovány pro oba typy péče samostatně a jsou započítány v typu služby minimalizace rizik.

tabulka 3-14: Výkony ambulantních programů v dotačním řízení ÚV ČR v r. 2022

Indikátor/Výkon	2022	2023
Individuální práce	191 372	186 488
Práce se skupinou	12 337	11 487
Farmakoterapie	8 286	94 342
Práce s rodinou	12 361	13 880

Pozn.: Od r. 2022 je v platnosti zjednodušený systém výkaznictví a s tím spojený revidovaný Seznam a definice výkonů adiktologických služeb. Z toho důvodu je není možné dlouhodobé meziroční srovnání počtu vykázaných výkonů, tj. standardizovaných činností adiktologických služeb..

V r. 2023 bylo podpořeno 77 ambulantních programů, z toho 9 programů ve věznicích, 1 stacionární program a 9 programů online, telefonického poradenství či specifického poradenství. Substituční léčbu poskytovalo 11 ambulantních programů – tabulka 3-9. Počet klientů v programech ambulantní léčby a poradenství ve srovnání s předchozími roky mírně roste – tabulka 3-10 a tabulka 3-11.

Indikátor individuální práce zahrnuje komplexní a dlouhodobou práci zaměřenou na snížení intenzity závislostního chování (a s tím související snížení nebo eliminaci rizikového chování) nebo abstinenci od návykových látek (případně hazardních her), zlepšení psychického stavu klientů, zlepšení jejich sociální situace a sociální stabilizaci (tzn. s tím související řešení sociálních, finančních a právních potíží). Tyto aktivity rovněž vedou k prevenci relapsu závislostního chování. Indikátor tedy značně přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním chováním a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním. V r. 2023 bylo vykázáno 186 488 výkonů individuální práce.

Adiktologické programy ambulantní léčby a poradenství v r. 2023 vykázaly 11 487 výkonů práce se skupinou, což zahrnuje dlouhodobou skupinovou práci zaměřenou na snížení intenzity závislostního chování (a s tím související snížení nebo eliminaci rizikového chování) nebo abstinenci od návykových látek (případně hazardních her). Prostřednictvím skupinové práce dochází k podpoře duševního zdraví klientů a k prevenci relapsu. Indikátor tak přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním chováním a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním.

V rámci práce s rodinou (13 380 výkonů v r. 2023) dochází ke komplexní práci zaměřené na podporu sociální stabilizace klientů prostřednictvím zlepšení vztahů a sociálního zázemí. Práce s rodinnou představuje významnou součást podpory v abstinenci a v prevenci relapsu. V neposlední řadě dochází ke snížení dopadů na okolí klienta se závislostním chováním (tzv. harms to others) a k práci na úzdavě celého rodinného systému.

Indikátor farmakoterapie zahrnuje především substituční léčbu, která prokazatelně vede ke snížení kriminality, snížení zdravotních nákladů, snížení intenzity užívání či abstinenci od nelegálních drog, snížení či eliminaci rizikového chování z hlediska předávkování, přenosu infekčních onemocnění a dalších zdravotních dopadů, podpoře sociální stabilizace a zlepšení psychického stavu klientů. Indikátor zahrnuje také farmakoterapii psychiatrických komorbidit. Souběžné řešení dalších psychiatrických obtíží jednak zvyšuje efektivitu adiktologické léčby, jednak přispívá ke snížení zdravotních výdajů spojených s léčbou pokročilých zdravotních problémů, celkovému zlepšení psychického stavu, sociální situace klientů a kvality jejich života. V r. 2023 bylo vykázáno 94 342 výkonů farmakoterapie.

Další faktory, které zvyšují efektivitu adiktologické léčby, jsou pro adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství v ČR charakteristické a nejsou v rámci hodnocení výstupů dotačního řízení kvantifikovány:

- Flexibilita služby: nabídka online a telefonických intervencí se během pandemie COVID-19 stala běžnou součástí adiktologických služeb. Řada služeb poradenství v dotačním řízení se přímo specializuje na poskytování intervencí prostřednictvím nových technologií (e-health) a nabízí tak maximální flexibilitu. Součástí některých ambulantních programů je také poskytování služby terénní formou (case management), kdy služba flexibilně reaguje na potřeby klienta v jeho přirozeném prostředí.
- Zaměření se i na jiné závislostní chování, než které představuje primární problém: většina ambulantních programů v dotačním řízení pracuje se širokou cílovou skupinou z hlediska užívané návykové látky nebo závislostního chování. Ambulantní adiktologické služby tak obvykle nejsou vyhraněny na jednu specifickou cílovou

skupinu a běžně přizpůsobují intervence a nabídku služeb individuálním potřebám klienta.

3.2.4 Adiktologické rezidenční služby

Pro adiktologické rezidenční služby byly definovány specifické indikátory pro hodnocení výstupů na základě sledovaných standardizovaných činností (výkonů):

- individuální práce,
- práce se skupinou,
- farmakoterapie,
- práce s rodinou,
- podpora pracovních dovedností a zaměstnávání.

tabulka 3-15: Adiktologické rezidenční služby v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022*	2023
Programy, z toho	13	14	10	11
• terapeutické komunity	10	10	10	11
Kapacita	275	305	177	189
Úvazky	162,7	180,9	115,3	129,8

Pozn.: * Od r. 2022 nejsou oprávněnými žadateli o dotaci subjekty, které jsou rozpočtovou nebo příspěvkovou organizací státu.

tabulka 3-16: Klienti rezidenčních adiktologických programů v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022	2023
Klienti užívající nelegální drogy	1 314	1 333	854	315
Klienti užívající alkohol	1 138	1 047	523	82
Klienti se závislostním chováním (např. hazardní hraní)	33	26	15	3
Celkem klientů se závislostním problémem	2 186	2 406	1 392	400
• z toho dětí a mladistvých (do 17 let)	–	–	53	35
Celkem klientů (včetně osob blízkých)	3 105	3 382	2 270	994

tabulka 3-17: Výkony adiktologických služeb rezidenční léčby v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2022–2023

Indikátor/Výkon	2022	2023
Individuální práce	58 779	22 060
Práce se skupinou	17 755	12 547
Farmakoterapie	7 406	5 559
Práce s rodinou	1 420	1 574
Podpora pracovních dovedností a zaměstnávání	108 764	63 308

Pozn.: Od r. 2022 je v platnosti zjednodušený systém výkaznictví a s tím spojený revidovaný Seznam a definice výkonů adiktologických služeb. Z toho důvodu není možné dlouhodobé meziroční srovnání počtu vykázaných výkonů, tj. standardizovaných činností adiktologických služeb.

V r. 2023 bylo podpořeno 11 programů rezidenční léčby, které poskytují léčbu v terapeutických komunitách. Kapacita těchto programů byla 189 lůžek – tabulka 3-13.

Programy rezidenční léčby pracovaly celkem s 400 klienty se závislostním chováním, z toho 315 užívalo drogy a 82 užívalo alkohol – tabulka 3-13 a tabulka 3-14.

Indikátor individuální práce zahrnuje komplexní a dlouhodobou práci zaměřenou převážně na abstinenci od návykových látek (případně hazardních her) a eliminaci rizikového chování, zlepšení psychického stavu klientů a jejich sociální stabilizaci (tzn. s tím související řešení sociálních, finančních a právních potíží). Indikátor tedy značně přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním problémem a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním. V r. 2023 bylo vykázáno 22 060 výkonů individuální práce.

Součástí léčby v rezidenčních programech je práce se skupinou (12 547 výkonů v r. 2023), což zahrnuje dlouhodobou intenzivní skupinovou práci zaměřenou na abstinenci od návykových látek (případně hazardních her) nebo snížení intenzity závislostního chování (a s tím související snížení nebo eliminaci rizikového chování). Prostřednictvím skupinové práce dochází k podpoře psychického stavu klientů a k prevenci relapsu. Indikátor tak přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním chováním a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním.

Adiktologické programy rezidenční léčby v r. 2022 vykázaly 5559 výkonů farmakoterapie. V případě rezidenčních programů je významná zejména farmakoterapie psychiatrických komorbidit. Souběžné řešení dalších psychiatrických obtíží jednak zvyšuje efektivitu adiktologické léčby a přispívá ke snížení zdravotních výdajů spojených s léčbou pokročilých zdravotních problémů, jednak vede i k celkovému zlepšení psychického stavu, sociální situace klientů a kvality jejich života.

V rámci práce s rodinou (1574 výkonů v r. 2023) dochází ke komplexní práci zaměřené na podporu sociální stabilizace klientů prostřednictvím zlepšení vztahů a sociálního zázemí. Práce s rodinou představuje významnou součást podpory v abstinenci. V neposlední řadě dochází ke snížení negativních dopadů na okolí klienta se závislostním chováním (tzv. harms to others) a k práci na úpravě celého rodinného systému.

Již během adiktologické léčby dochází k podpoře začlenění klientů do společnosti po absolvování léčby. Aktivity posilující sociální stabilizaci vedou také k prevenci relapsu závislostního chování. V r. 2022 bylo vykázáno 63 308 výkonů podpory pracovních dovedností a zaměstnávání.

Další faktory, které zvyšují efektivitu adiktologické léčby, jsou pro adiktologické služby rezidenční léčby v ČR charakteristické a nejsou v rámci hodnocení výstupů dotačního řízení kvantifikovány:

- Zaměření se i na jiné závislostní chování, než které představuje primární problém: většina programů rezidenční léčby v dotačním řízení poskytuje komplexní adiktologickou péči, což zahrnuje přizpůsobení léčebného plánu individuálním potřebám klienta.
- Podílení se klientů na provozu zařízení a zapojení do aktivit v rámci komunity v místě léčby: rezidenční programy v dotačním řízení jsou terapeutické komunity, pro které je tento faktor zcela charakteristický a jsou obvykle založeny na podpoře samostatnosti, zapojení do provozu zařízení a v rámci komunity.
- Nabídka následné péče a podpora začlenění do společnosti po léčbě: rezidenční programy v dotačním řízení jsou terapeutické komunity, pro které je v poslední fázi léčby typická podpora začlenění klientů do společnosti (např. zaměstnání klientů,

přízpůsobený léčebný režim) a podpora klientů v zajištění následné péče v rámci prevence relapsu.

3.2.5 Adiktologické služby následné péče

Pro adiktologické služby následné péče byly definovány specifické indikátory pro hodnocení výstupů na základě sledovaných standardizovaných činností (výkonů):

- individuální práce,
- práce se skupinou,
- práce s rodinou,
- podpora pracovních dovedností a zaměstnávání.

tabulka 3-18: Adiktologické služby následné péče v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022*	2023
Programy, z toho	20	21	21	22
• ambulantní následné péče	2	2	2	2
• následná péče s chráněným bydlením	18	19	19	20
Kapacita chráněného bydlení	211	231	242	256
Úvazky	80,6	96	88,0	98,5

tabulka 3-19: Klienti adiktologických služeb následné péče v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2020–2023

Indikátor	2020	2021	2022	2023
Klienti užívající nelegální drogy	627	838	617	703
Klienti užívající alkohol	357	682	454	540
Klienti s nelátkovou závislostí (např. hazardní hraní)	16	11	16	16
Celkem klientů se závislostním chováním	1 000	1 019	1 087	1 259
• z toho dětí a mladistvých (do 17 let)	–	–	3	1
Celkem klientů (včetně osob blízkých)	1 158	1 302	1 392	1 570

tabulka 3-20: Výkony adiktologických služeb následné péče v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2022–2023

Indikátor/Výkon	2022	2023
Individuální práce	47 248	52 612
Práce se skupinou	5 285	8 814
Práce s rodinou	261	406
Podpora pracovních dovedností a zaměstnávání	8 309	17 068

Pozn.: Od r. 2022 je v platnosti zjednodušený systém výkaznictví a s tím spojený revidovaný *Seznam a definice výkonů adiktologických služeb*. Z toho důvodu není možné dlouhodobé meziroční srovnání počtu vykázaných výkonů, tj. standardizovaných činností adiktologických služeb.

V r. 2022 bylo podpořeno 22 programů následné péče, z toho 2 programy ambulantní následné péče a 20 programů následné péče s chráněným bydlením a celkovou kapacitou 256 lůžek – **tabulka 3-9Chyba! Nenalezen zdroj odkazů..** V posledních letech dochází k mírnému nárůstu počtu klientů v kontaktu se službami následné péče, v r. 2023 pracovaly celkem s 1259 klienty se závislostním chováním, z toho 703 užívalo drogy a 540 užívalo alkohol – **tabulka 3-10Chyba! Nenalezen zdroj odkazů..**

Indikátor individuální práce zahrnuje komplexní a dlouhodobou práci zaměřenou převážně na abstinenci od návykových látek (případně hazardních her) a eliminaci rizikového chování, zlepšení psychického stavu klientů a jejich sociální stabilizaci (tzn. s tím

související řešení sociálních, finančních a právních potíží). Tyto aktivity rovněž vedou k prevenci relapsu závislostního chování. Indikátor tedy značně přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním problémem a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním. V r. 2023 bylo vykázáno 52 612 výkonů individuální práce.

Adiktologické programy následné péče v r. 2023 vykázaly 8 814 výkonů práce se skupinou, což zahrnuje dlouhodobou skupinovou práci zaměřenou na abstinenci od návykových látek (případně hazardních her) nebo snížení intenzity závislostního chování (a s tím související snížení nebo eliminaci rizikového chování). Prostřednictvím skupinové práce dochází k podpoře duševního zdraví klientů a k prevenci relapsu. Indikátor tak přispívá ke zvýšení kvality života lidí se závislostním chováním a snížení společenských nákladů spojených se závislostním chováním.

V rámci práce s rodinou (406 výkonů v r. 2023) dochází ke komplexní práci zaměřené na podporu sociální stabilizace klientů prostřednictvím zlepšení vztahů a sociálního zázemí. Práce s rodinou představuje významnou součást podpory v abstinenci a v prevenci relapsu. V neposlední řadě dochází ke snížení negativních dopadů na okolí klienta se závislostním chováním (tzv. *harms to others*) a k práci na úzdavě celého rodinného systému.

Významnou částí služeb následné péče je podpora začlenění klientů do společnosti po absolvování léčby. Aktivity posilující sociální stabilizaci vedou také k prevenci relapsu závislostního chování. V r. 2023 bylo vykázáno 17 068 výkonů podpory pracovních dovedností a zaměstnávání.

Další faktory, které zvyšují efektivitu adiktologické léčby, jsou pro adiktologické služby následné péče v ČR charakteristické a nejsou v rámci hodnocení výstupů dotačního řízení kvantifikovány:

- Flexibilita služby: nabídka online a telefonických intervencí se během pandemie COVID-19 stala běžnou součástí adiktologických služeb. Součástí některých ambulantních programů je také poskytování služby terénní formou (case management), kdy služba flexibilně reaguje na potřeby klienta v jeho přirozeném prostředí.
- Zaměření se i na jiné závislostní chování, než které představuje primární problém: většina programů následné péče v dotačním řízení pracuje se širokou cílovou skupinou z hlediska užívané návykové látky nebo závislostního chování. Tyto programy tak obvykle nejsou vyhraněny na jednu specifickou cílovou skupinu a běžně přizpůsobují nabídku intervencí individuálním potřebám klienta.
- Nabídka následné péče a podpora začlenění do společnosti po léčbě: pro programy následné péče je tento faktor zcela charakteristický a jsou obvykle založeny na podpoře samostatnosti a stabilizace klientů a jejich začlenění do společnosti, a to i prostřednictvím zapojení do aktivit v rámci komunity (např. zaměstnáním klientů).

3.2.6 Projekty informační a výzkumné

Indikátory výstupů u informačních a výzkumných projektů jsou stanoveny individuálně podle zaměření a charakteru projektu.

V rámci dotačního řízení ÚV ČR na r. 2023 bylo podpořeno celkem 8 projektů z kategorie informačních a výzkumných (IVH). Podpořeno bylo celkem 6 informačních projektů zaměřených na budování odborných kapacit v adiktologii, z toho které 5 projektů bylo podpořeno již v předchozím roce. Cílem podpořených informačních projektů byla podpora vzdělávání pracovníků v adiktologických službách a dalších odborníků v oboru adiktologie, síťování adiktologických služeb, sdílení dobré praxe a zprostředkování relevantních vědeckých informací z oboru adiktologie, psychiatrie a souvisejících oborů.

Dále byl podpořen jeden výzkumný projekt zaměřený na podporu činnosti výzkumného veřejnozdravotního centra zabývajícího se aktuálními i dlouhodobými trendy v oblasti užívání alkoholu. Nad rámec vědecké a výzkumné činnosti se veřejnozdravotní centrum v r. 2023 zaměřilo na rozvoj a zvyšování informovanosti prostřednictvím webové stránky www.alkoholpodkontrolou.cz a sociálních sítí, tvorbu videospotů na téma závislosti na alkoholu, rizikového užívání alkoholu a léčby závislosti na alkoholu. Další z podpořených výzkumných projektů se dlouhodobě zaměřuje na užívání nových psychoaktivních látek v prostředí zábavy a přispívá ke snižování škod v tomto prostředí.

Z individuálního vyhodnocení podpořených informačních a výzkumných projektů vyplývá, že všechny projekty naplnily deklarované cíle a svůj účel.

3.3 Hodnocení indikátorů dopadů

K plnění indikátorů dopadů různou měrou přispívají všechny typy podporovaných projektů (tj. jednotlivých typů adiktologických služeb), a to s ohledem na jejich cíle a postavení v komplexním systému adiktologických služeb. Indikátory dopadu jsou hodnoceny komplexně pro oblast závislostního chování v ČR v tematických kategoriích:

- dopady na zkušenosti mladistvých s užíváním návykových látek, které zahrnují indikátory výskyt rizikových forem užívání návykových látek mezi mladistvými a věk první zkušenosti s návykovou látkou,
- dopady v oblasti pokrytí rizikové populace adiktologickými službami, které zahrnují indikátory počet osob užívajících drogy rizikově v kontaktu s adiktologickými službami, míra pokrytí rizikové populace harm reduction materiálem a míra rizikového chování u lidí užívajících drogy,
- dopady na zdravotní situaci lidí se závislostním chováním, které zahrnují indikátor prevalence infekčních nemocí mezi lidmi užívajícími drogy rizikově a míra úmrtí na předávkování návykovými látkami,
- dopady na sociální situaci lidí se závislostním chováním, které zahrnují indikátor počet klientů se stabilním zaměstnáním a stabilním ubytováním.

Na politiku v oblasti závislostí je v ČR ve srovnání s řadou jiných vyspělých států vynakládáno mnohonásobně méně finančních prostředků. Přes nedostatek finančních prostředků se daří dosahovat pozitivních výsledků a dlouhodobě naplňovat indikátory dopadu dotačního řízení ÚV ČR a politiky v oblasti závislostí.

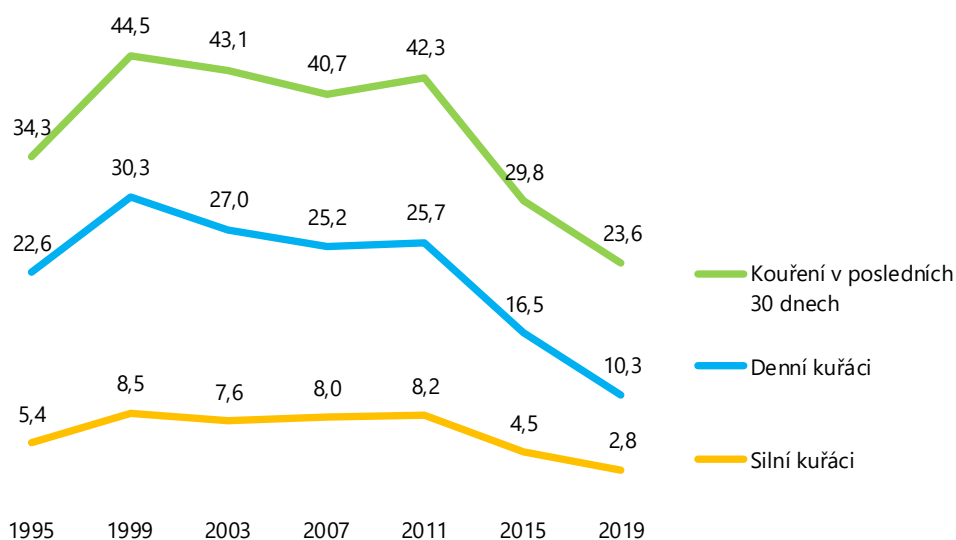
3.3.1 Dopady na zkušenosti mladistvých s užíváním návykových látek

Mezi dětmi a mládeží míra užívání tabáku a alkoholu v posledních 10 letech klesá, ale ve srovnání s evropskými zeměmi zůstává na poměrně vysoké úrovni. Zkušenosti s nelegálními drogami, včetně konopných látek, se dlouhodobě snižují a zvyšuje se věk první zkušenosti s nimi.

Řada studií realizovaných v populaci dospívajících (mezinárodní studie HBSC a ESPAD i další reprezentativní studie ve školní populaci) potvrzuje dlouhodobý pokles zkušeností mladistvých s návykovými látkami, i výskytu rizikových forem jejich užívání. Od l. 2010–2011 lze sledovat pokles podílu kuřáků mezi mladistvými a významný pokles míry pití alkoholu, včetně pravidelné konzumace a rizikových forem pití – graf 3-2 a graf 3-3. Dlouhodobě mezi dospívajícími klesá prevalence zkušeností s nelegálními drogami, v případě konopných látek od r. 2007, v případě ostatních nelegálních drog již od r. 2003 – graf 3-4. Další pokles kouření klasických cigaret, konzumace alkoholu i užívání konopných látek potvrzují studie realizované mezi dospívajícími v r. 2022. Pokles míry kouření klasických cigaret mezi dospívajícími lze částečně vysvětlit nárůstem užívání alternativních tabákových a nikotinových výrobků, jejichž obliba roste. Zvyšuje se také podíl dětí a dospívajících v riziku nadužívání sociálních sítí. V populaci dospívajících dochází dlouhodobě k vyrovnávání rozdílů mezi chlapci a dívkami – graf 3-5. Dlouhodobě přetrvávají rozdíly mezi studenty podle typu studované školy.

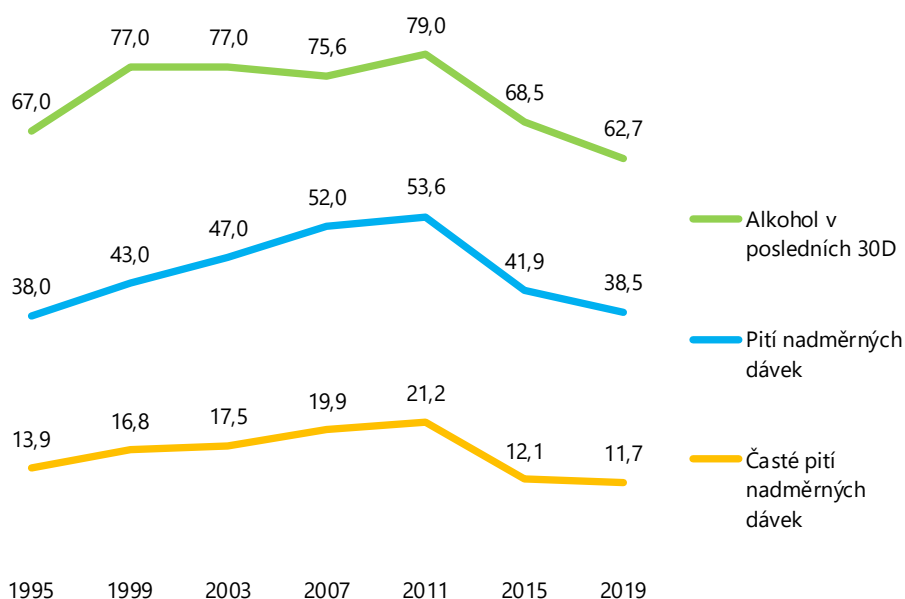
Dlouhodobě lze mezi dětmi a dospívajícími sledovat nárůst věku první zkušenosti s návykovými látkami – graf 3-6. Průměrný věk první zkušenosti s kouřením a užitím alkoholu dosahuje 13 let, zkušenosti s denním kouřením a opilostí dospívající uvádějí nejčastěji ve věku 14 let, zkušenost s prvním užitím konopných látek ve věku necelých 15 let. Výzkumy dlouhodobě ukazují, že významným mezníkem z pohledu expozice návykovým látkám, resp. jejich pravidelného a rizikového užívání, je přechod ze základní na střední školu.

graf 3-2: Vývoj prevalence kouření v posledních 30 dnech v letech 1995–2019, v % (studie ESPAD)

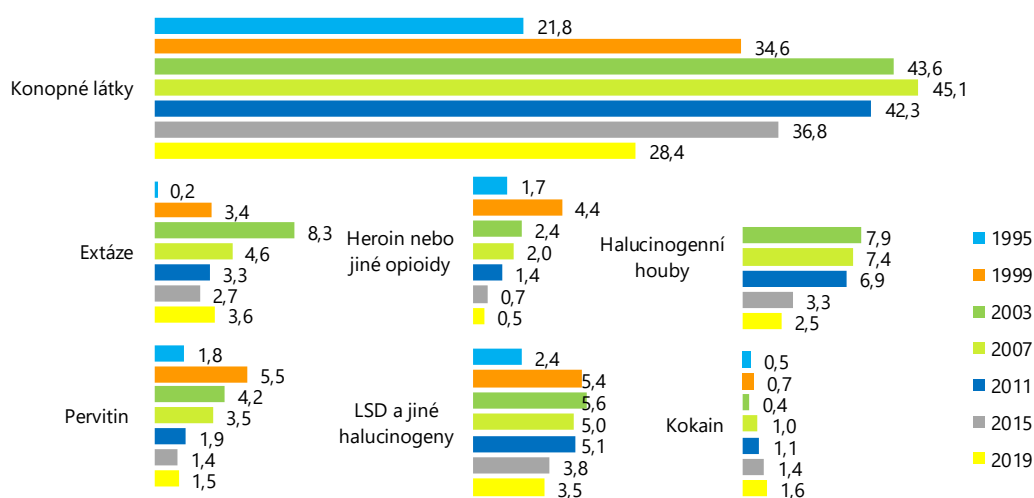
Zdroj: Chomynová et al. (2020)

graf 3-3: Vývoj prevalence konzumace alkoholu v posledních 30 dnech v letech 1995–2019, v % (studie ESPAD)

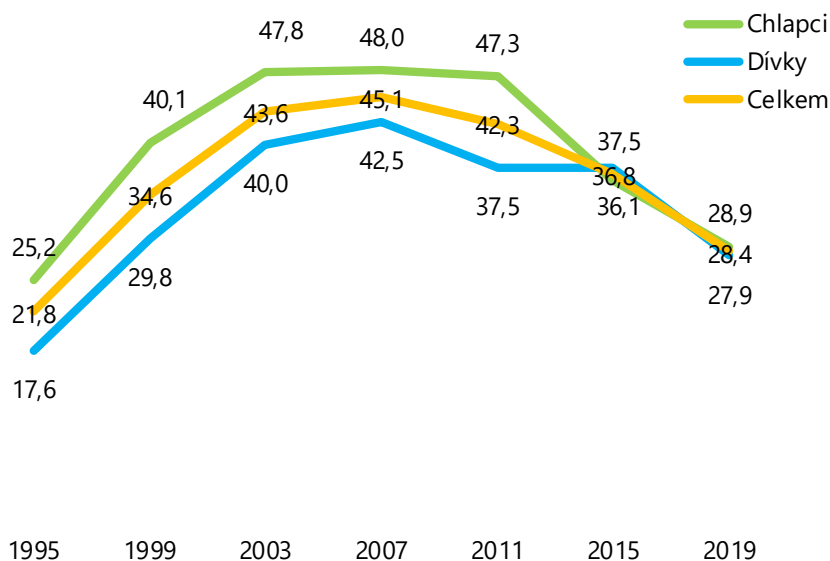
Zdroj: Chomynová et al. (2020)

graf 3-4: Celoživotní prevalence užívání nelegálních drog podle pohlaví, srovnání let 1995–2019, v % (studie ESPAD)

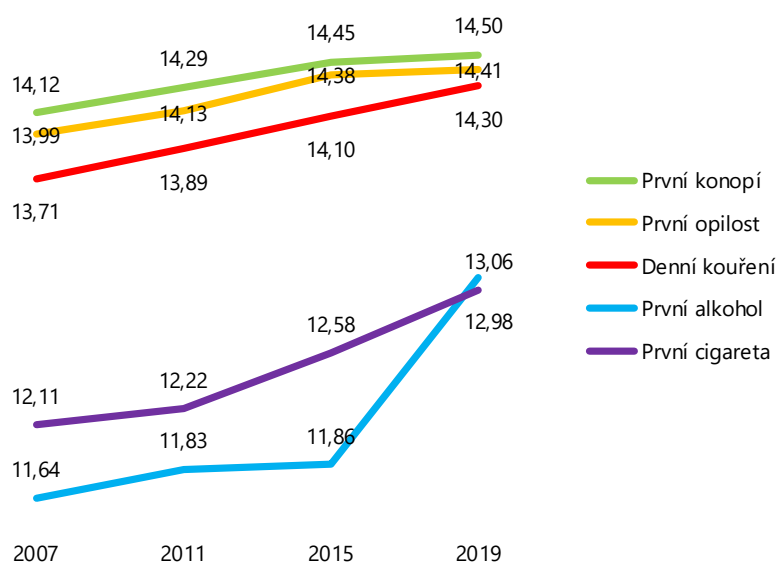
Zdroj: Chomynová et al. (2020)

graf 3-5: Celoživotní prevalence užití konopných látek podle pohlaví, srovnání let 1995–2019, v % (studie ESPAD)

Zdroj: Chomynová et al. (2020)

graf 3-6: Průměrný věk první zkušenosti s vybranými návykovými látkami a jejich rizikovým užíváním, srovnání let 2007–2019, v rocích (studie ESPAD)

Zdroj: Chomynová et al. (2020)

3.3.2 Dopady v oblasti pokrytí rizikové populace adiktologickými službami

V kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik je téměř 90 % odhadovaného počtu lidí užívajících drogy rizikově a podíl injekčních uživatelů drog v kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik roste. Dlouhodobě roste také míra pokrytí harm reduction materiálem a ČR je jednou ze 4 evropských zemí, které splňují kritéria Světové zdravotnické organizace. To přispívá k dlouhodobému poklesu míry rizikového chování při injekční aplikaci drog.

Odhadem 47 tis. lidí v ČR užívá drogy rizikově, nejčastěji pervitin (37 tis.) nebo opioidy (9 tis.). Za posledních deset let se jejich počet zvýšil přibližně o čtvrtinu. Odhadem 43 tis. lidí užívá nelegální drogy injekčně. V kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik je přibližně 40 tis. lidí užívajících drogy rizikově (LDR), což je více než 90 % odhadovaného počtu lidí užívajících nelegální drogy. Službám se dlouhodobě daří kontaktovat uživatele drog ve vysokém riziku, zejména lidi užívající drogy injekčně (LDI), a to prostřednictvím výměnných programů jehel a stříkaček, ale také nabídkou dalších služeb. Podíl LDI v kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik dlouhodobě roste – graf 3-8.

Distribuci injekčního materiálu v r. 2022 realizovalo celkem 111 programů minimalizace rizik v ČR⁵⁰, v objemu 9,2 mil. ks jehel a stříkaček (9,4 mil. ks jehel a stříkaček v r. 2021) – graf 3- (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2022b). Průměrný počet injekčního náčiní na jednu osobu ze skupiny LDI v kontaktu s výměnnými programy byl 259 ks (279 ks v r. 2021), v přepočtu na jednoho odhadovaného injekčního uživatele pak 215 ks ročně (232 ks v r. 2021), což je podle WHO v rámci prevence přenosu HIV nad hranicí pásma vysokého pokrytí (WHO et al., 2013).⁵¹ Přestože množství distribuovaného materiálu meziročně pokleslo, ČR je nadále jednou z 5 evropských zemí, které splňují kritéria WHO pro distribuci jehel a stříkaček a současně pro poskytování substituční léčby – obrázek 3-1.

Dostupnost výměnných programů přispívá dlouhodobě k poklesu míry používání nesterilního materiálu při injekční aplikaci drog (z 18,3 % v r. 2010 na 6,9 % v r. 2022), dlouhodobě klesá také podíl klientů, kteří v posledních 30 dnech sdíleli injekční jehly a stříkačky – tabulka 3-16

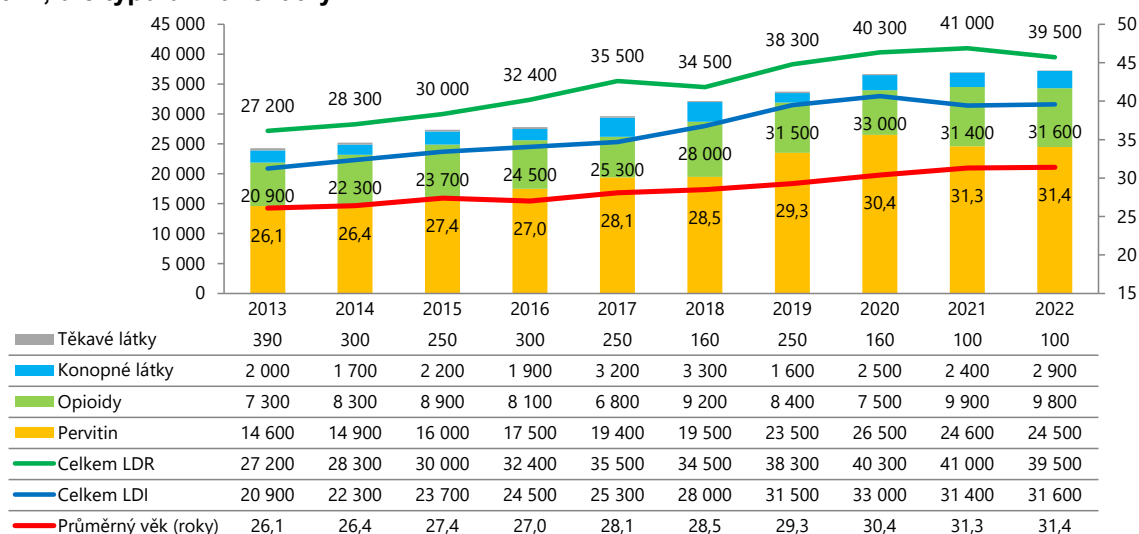
Od r. 2021 funguje v ČR program distribuce naloxonu (tzv. take-home naloxone programy), které spočívají v poskytování naloxonu zdarma klientům, příbuzným či profesionálům přicházejícím do kontaktu s uživateli opioidů, kteří předávkovaným osobám naloxon aplikují. V r. 2023 bylo hlášeno 94 případů použití přípravku, kdy bylo odvráceno předávkování opioidy (42 případů v r. 2022).

Přestože míra pokrytí lidí užívajících drogy rizikově adiktologickými službami je na vysoké úrovni, podíl osob s jinými formami závislostního chování (např. užívání alkoholu, tabáku, hazardní hraní) v kontaktu s odbornými službami, je výrazně nižší – tabulka 3-17. S tím souvisí omezená nabídka odborných, převážně zdravotních služeb pro tyto cílové skupiny.

⁵⁰ Kromě Kontaktního centra Vlhká v Brně, které je zaměřeno výhradně na uživatele alkoholu.

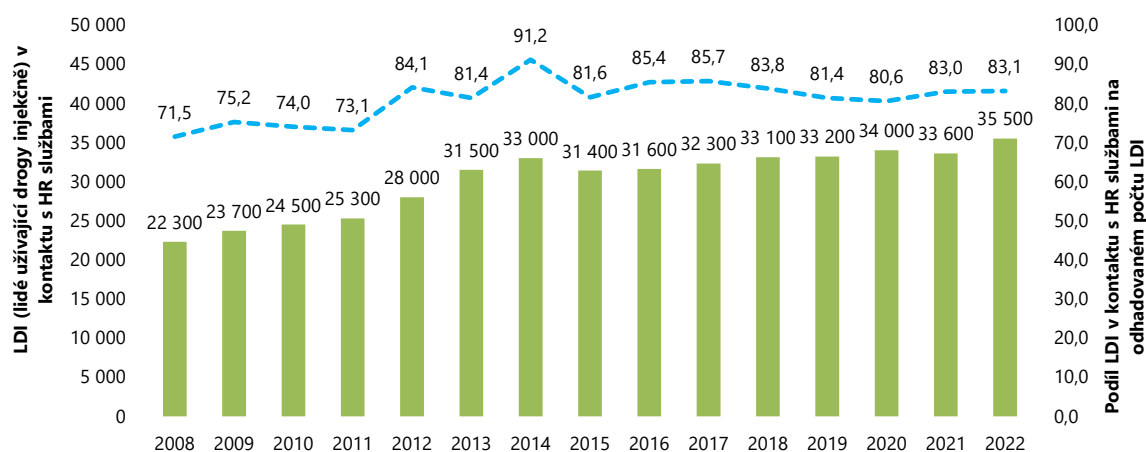
⁵¹ Pro efektivní prevenci HIV je podle WHO žádoucí dosáhnout vysokého pokrytí, které je definováno jako distribuce 200 a více kusů jehel na 1 injekčního uživatele a rok, cíl pro r. 2030 je 300 a více kusů.

graf 3-7: Počty osob v kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik v I. 2006–2021, dle typu užívané látky

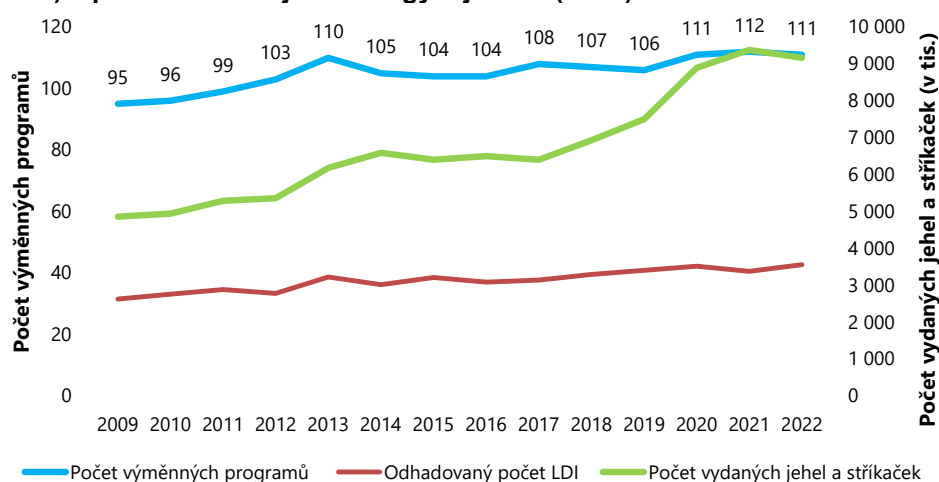
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2023)

graf 3-8: Počet a podíl lidí užívajících drogy injekčně (LDI) v kontaktu s adiktologickými službami minimalizace rizik (HR službami) v I. 2008–2022

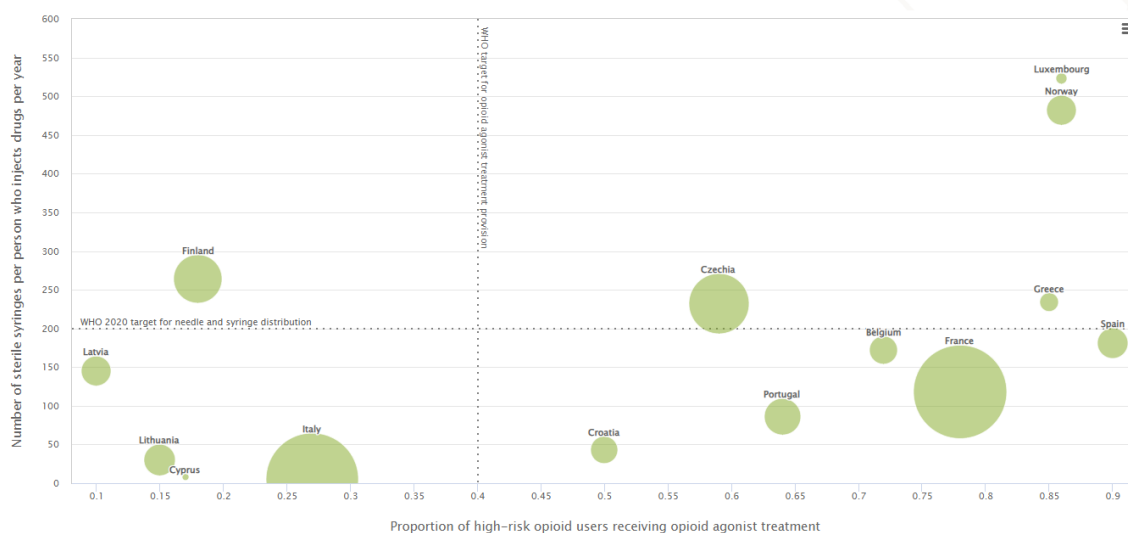
Zdroj: Chomynová et al. (2023a)

graf 3-9: Počet programů realizujících výměnný program, počet vydaných jehel a stříkaček (v tis.) a počet lidí užívajících drogy injekčně (v tis.) v l. 2009–2022

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2023)

obrázek 3-1: Počet vydaných jehel a stříkaček v přepočtu na jednoho injekčního uživatele drog a podíl uživatelů opioidů v substituční léčbě v r. 2021

Zdroj: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2023)

tabulka 3-21: Rizikové chování uváděné klienty nízkoprahových programů, v % – studie Multiplikátor 2010–2022

Rizikové chování	2010	2013	2016	2019	2022
Použití nesterilního injekčního materiálu při poslední aplikaci	18,3	11,3	9,3	7,2	6,9
Sdílení jehel a stříkaček v posledních 30 dnech	–	–	43,9	28,5	33,7

Zdroj: Chomynová et al. (2022)

tabulka 3-22: Odhad počtu osob ročně v kontaktu s adiktologickými službami a v léčbě závislosti v ČR

Závislostní chování	Odhadovaný počet osob v kontaktu se službami
Kouření	1–2 tis.
Konzumace alkoholu	25–35 tis.
Užívání psychoaktivních léků	3–4 tis.
Užívání nelegálních drog	40–45 tis.
Hazardní hraní	2–3 tis.
Digitální závislosti	200–300

Zdroj: Chomynová et al. (2024a)

3.3.3 Dopady na zdravotní situaci lidí se závislostním chováním

Výskyt infekčních nemocí i úmrtí v důsledku předávkování nelegálními drogami je v ČR v evropském kontextu dlouhodobě na velmi nízké úrovni. Výskyt HIV je v české populaci i mezi injekčními uživateli drog dlouhodobě na nízké úrovni. U virové hepatitidy typu C tvoří injekční uživatelé drog přibližně polovinu všech nakažených, v posledních letech však dochází k poklesu nově hlášených případů.

Dlouhodobě roste podíl klientů adiktologických služeb minimalizace rizik testovaných na HIV i virovou hepatitidu typu C. Vysoká míra protestovanosti přispívá k nízkému výskytu infekčních nemocí mezi lidmi užívajícími drogy. Počet nových případů výskytu HIV/AIDS v ČR, u kterých došlo k přenosu infekce v souvislosti s aktuálním injekčním užíváním drog, se dlouhodobě pohybuje mezi 5–9 ročně, výjimkou byl r. 2020, kdy bylo zaznamenáno 14 HIV pozitivních případů mezi lidmi užívajícími drogy injekčně (28,3 %) (Státní zdravotní ústav, 2023a). U dalších 10–20 případů ročně mohlo k přenosu dojít také prostřednictvím injekční aplikace drog – tabulka 3-18.

V r. 2022 bylo v ČR nově evidováno 578 HIV pozitivních příchozích osob z Ukrajiny (s vízem za účelem dočasné ochrany), kteří jsou ve statistice vykazováni odděleně. Naprostá většina z nich (cca 90,5 %) věděla o své HIV pozitivitě, léčila se již na Ukrajině a v léčbě pokračují v ČR. Přenos HIV prostřednictvím injekčního užívání drog byl prokázán u 50 uprchlíků (25 mužů a 25 žen) (Státní zdravotní ústav, 2023b).

Počet nově hlášených případů akutní virové hepatitidy typu B (VHB, dg. B16) mezi lidmi užívajícími drogy injekčně (LDI) má od r. 2000 klesající tendenci, v r. 2022 bylo hlášeno 48 nových případů VHB (17 v r. 2021), z toho 7 mezi LDI (1 v r. 2021). U virové hepatitidy typu C (VHC, dg. B17.1 a B18.2) tvoří LDI dlouhodobě přibližně polovinu všech nakažených. V r. 2022 došlo k nárůstu nově hlášených případů, v r. 2022 bylo hlášeno 921 nových případů, z toho 414 (45 %) mezi LDI – graf 3 10 a graf 3 11. Dlouhodobě roste průměrný věk nakažených LDI u nově hlášených případů VHB i VHC a od r. 2014 u obou kategorií přesahuje hranici 30 let.

V důsledku předávkování nelegálními drogami zemře ročně 50–70 osob, dalších 40–70 úmrtí je registrováno v souvislosti s užitím psychoaktivních léků a dalších 200–250 úmrtí v souvislosti s užitím alkoholu. Mnohonásobně více úmrtí jde ročně na vrub nemocnosti v důsledku kouření a konzumace alkoholu – tabulka 3-19.

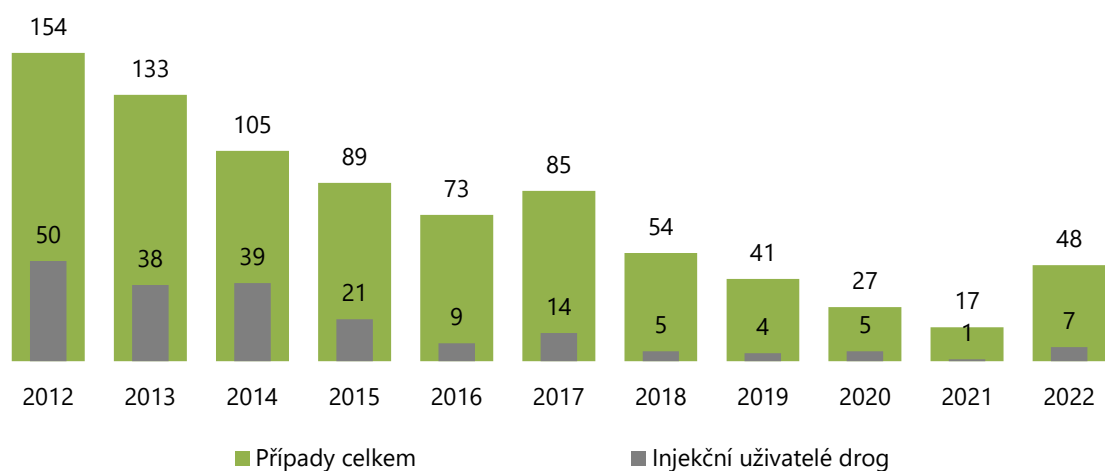
tabulka 3-23: Počet nově zjištěných případů HIV do r. 2022 podle způsobu přenosu

Způsob přenosu	1985–2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	2020	2021	2022	Celkem
IUD	73	5	6	9	4	7	5	7	8	14	7	8	151
• muži	56	2	4	4	3	6	5	7	6	11	5	6	115
• ženy	17	3	2	5	1	1	0	0	2	3	2	2	36
MSM/IUD	30	5	4	6	7	4	3	4	2	1	3	4	75
Jiný s IUD v anamnéze	57	3	3	7	9	12	8	4	15	4	6	11	132
Jiný	1 362	199	222	210	246	263	238	193	197	232	217	269	3 716
Celkem	1 522	212	235	232	266	286	254	208	222	251	233	292	4 074

Pozn.: IUD – injekční užívání drog. MSM – muži mající sex s muži. *Počet případů se průběžně upravuje i za předchozí roky – úpravy vyplývají ze zjištěných duplicit a z dodatečného upřesnění informací o způsobu přenosu.

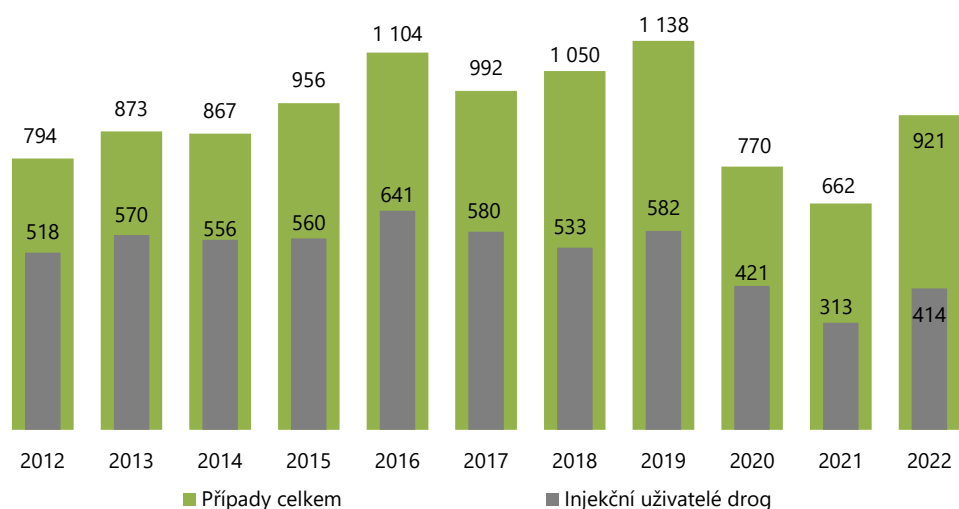
Zdroj: Státní zdravotní ústav (2023a)

graf 3-10: Počet nových případů akutní virové hepatitidy typu B (VHB) celkem a mezi LDI v I. 2012–2022

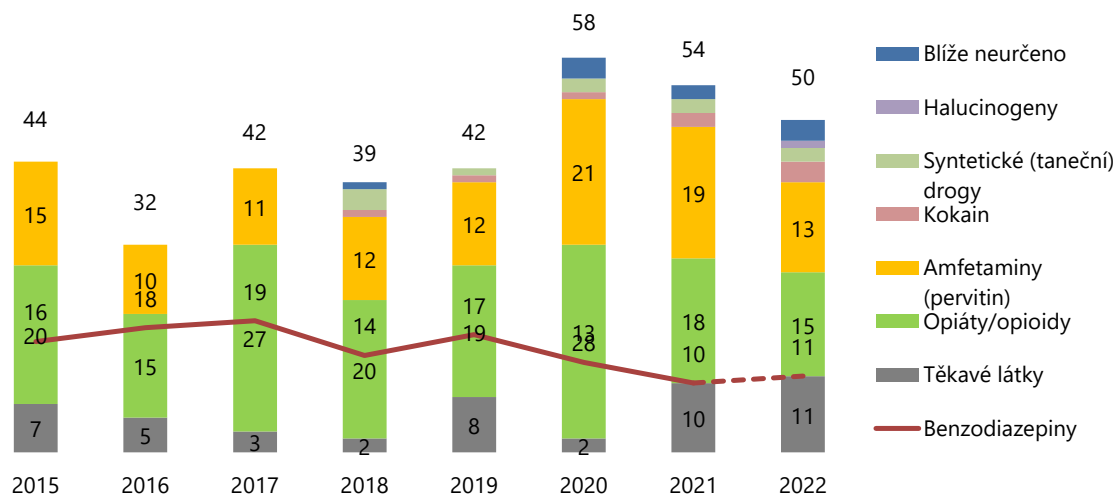
Zdroj: Státní zdravotní ústav (2023b)

graf 3-1: Počet nových případů akutní a chronické virové hepatitidy typu C (VHC) celkem a mezi LDI v I. 2012–2022

Zdroj: Státní zdravotní ústav (2023a)

graf 3-2: Smrtelná předávkování benzodiazepiny, nelegálními drogami a těkavými látkami ve speciálním registru v I. 2015–2022

Pozn.: * Data za r. 2013 a 2014 nejsou dostupná. Od r. 2015 došlo ke změně dosavadního informačního systému Speciálního registru drogových úmrtí na Národní registr pitev a toxikologických vyšetření prováděných na odděleních soudního lékařství.

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (2023)

tabulka 3-24: Úmrtí způsobená ročně užíváním návykových látek v populaci ČR

Závislostní chování	Úmrtí spojená s užíváním	
	Celkem	Přímá (předávkování)
Kouření	16–18 tis.	-
Konzumace alkoholu	6–7 tis.	150–240
Užívání psychoaktivních léků	110–120	40–50
Užívání nelegálních drog	100–150	50–70

Zdroj: Chomynová et al. (2024a)

3.3.4 Dopady na sociální situaci lidí se závislostním chováním

Adiktologické služby dokáží stále častěji zachytit osoby užívající drogy v příznivější/stabilnější socioekonomické situaci, což zvyšuje úspěšnost případné adiktologické léčby a následné péče.

Kromě negativních zdravotních dopadů je závislostní chování spojeno s rozsáhlými sociálními dopady v oblasti bydlení, zaměstnání, dluhové problematiky včetně exekucí a vlivu na rodiny a komunitu.

Sociální charakteristiky lidí užívajících drogy jsou dostupné ze studie Multiplikátor 2022. Nestabilní ubytování nebo bezdomovectví uvedly téměř tři čtvrtiny respondentů. Aktuálním problémem jsou rostoucí životní náklady v souvislosti s růstem ceny energií a zdražováním potravin. V oblasti bydlení se projevují dopad migrační vlny související s konfliktem na Ukrajině a bydlení na ubytovnách se stává hůře dostupné (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2022a).

Charakteristiky osob vstupujících do léčby jsou sledovány v rámci Národního registru léčby uživatelů drog (NRLUD), který koordinuje Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS). Podle dat z Národního registru léčby uživatelů drog (NRLUD) se do léčby dostávají stále častěji klienti s vyšším vzděláním, s pravidelným, ale i příležitostným

zaměstnání, a klienti, kteří mají děti a žijí s nimi ve společné domácnosti. Naopak klesá podíl nezaměstnaných klientů a klientů bez domova. Současně se zvyšuje nejvyšší dosažené vzdělání klientů, což zvyšuje jejich možnost uplatnění na trhu práce a začlenění do společnosti. Vyšší podíl klientů, kteří žijí s dětmi ve společné domácnosti, může představovat úspory v nákladech na náhradní výchovu (např. institucionální výchova, sociální dávky spojené s náhradní rodinnou výchovou). V neposlední řadě tento faktor přispívá možnosti začlenění klientů do společnosti, na což reaguje i řada programů adiktologické léčby např. nabídkou specifického programu pro matky s dětmi. Údaje z NRLUD za r. 2021 a 2022 nejsou dostupné.

Adiktologické služby dokáží zachytit osoby užívající drogy v příznivější/stabilnější socioekonomické situaci, tedy často dříve, než klienti přijdou v důsledku užívání drog o práci, příjem, a následně například i o bydlení. Příznivější/stabilnější socioekonomická situace osob vstupujících do léčby ukazuje také na efektivní práci adiktologických služeb minimalizace rizik.

Příznivější/stabilnější socioekonomická situace zároveň zvyšuje úspěšnost léčby a snižuje její finanční náročnost (např. klient se stabilním bydlením a prací dochází spíše do ambulantní léčby) – tabulka 3-25.

tabulka 3-25: Vybrané sociodemografické charakteristiky uživatelů nelegálních drog žádající o léčbu v I. 2015–2020 podle věku, NRLUD

Charakteristika	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vzdělání						
Základní, bez vzdělání	51,4	50,2	52,7	53,6	49,0	47,6
Střední bez maturity	33,7	31,4	30,1	30,0	32,7	32,2
Střední s maturitou	13,3	16,6	15,1	14,5	16,2	17,8
Vyšší odborné / vysokoškolské	1,6	1,8	2,1	1,8	2,0	2,4
Zaměstnání						
Nezaměstnaný/á	52,0	49,1	43,4	41,5	42,7	41,8
Pravidelné	20,2	22,9	21,7	24,1	28,7	30,9
Příležitostné	9,0	8,4	9,5	10,8	12,1	12,2
Charakter bydlení						
Stálé bydlení	61,1	66,3	64,6	63,8	58,7	63,0
Bez domova	12,2	9,6	9,2	7,8	7,8	7,5
Klient žije s dětmi						
Ano	25,8	24,5	20,8	23,1	26,8	26,8
Ne	74,2	75,5	79,2	76,9	73,2	73,2

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (2021)

3.3.5 Ekonomické vyjádření dopadů

Společenské náklady spojené s užíváním návykových látek a závislostním chováním v ČR mohou ročně představovat až 250 miliard Kč. Výzkumy opakovaně prokazují efektivitu adiktologických programů v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, snižování kriminality, ochraně veřejného pořádku i z hlediska nákladové efektivity a snižování společenských nákladů.

Závislostní chování je zdrojem významné zdravotní zátěže a sociálních a ekonomických škod. Společenské náklady spojené s užíváním návykových látek a závislostním chováním v ČR mohou ročně představovat až 250 miliard Kč: v souvislosti s kouřením tabáku jsou uváděny společenské náklady ve výši 100–170 miliard Kč,⁵² v souvislosti s alkoholem na přibližně 35–55 miliard Kč (Mlčoch et al., 2019), s problémovým hraním hazardních her na 15 miliard Kč (Winkler et al., 2014), a s užíváním nelegálních drog do 10 miliard Kč (Zábranský et al., 2011) – tabulka 3-26.

tabulka 3-26: Odhad společenských nákladů v souvislosti se závislostním chováním v ČR

Závislostní chování	Společenské náklady (v Kč)
Kouření	100–170 mld.
Konzumace alkoholu	35–55 mld.
Užívání psychoaktivních léků	n. a.
Užívání nelegálních drog	5–7 mld.
Hazardní hraní	14–16 mld.

Zdroj: Chomynová et al. (2023b)

Adiktologické programy jsou dlouhodobě podrobovány vědeckým studiím, které opakovaně potvrzují jejich efektivitu v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, snižování kriminality i v ochraně veřejného pořádku. Rozsáhlé zahraniční výzkumy efektivitu nákladů vynaložených na preventivně-léčebné služby konstatují, že investovat finanční prostředky do činnosti adiktologických služeb se společnosti jednoznačně vyplatí:

- Celostátně implementované efektivní programy školské primární prevence rizikového chování ušetří odhadem 18 dolarů na 1 investovaný dolar. V případě indikované prevence je návratnost výdajů odhadována na více než 30 dolarů za 1 investovaný dolar (Miller and Hendrie, 2008). Nákladovou efektivitu programů školní prevence a prevence zaměřené na rodinu prokazuje také studie autorů Faller et al. (2023).
- Výměnné programy injekčního materiálu jsou vzhledem k nízkým nákladům a jejich vysoké evidenci o účinnosti považovány za jednu z nákladově nejefektivnějších intervencí v oblasti veřejného zdraví (Harm Reduction International, 2016). Jejich návratnost se uvádí mezi 1,3 a 5,5 dolary na 1 investovaný dolar (Kwon et al., 2012).
- Existuje řada vědecky podložených důkazů o účinnosti substituční léčby, která snižuje riziko nákazy HIV mezi lidmi užívajícími drogy injekčně v průměru o 54 % (MacArthur et al., 2012). Přestože je substituční léčba ve srovnání s výměnnými programy dražší, jedná se o stále nákladově efektivní opatření, např. ve srovnání s výdaji vynaloženými na odvrácení epidemie HIV (Tran et al., 2012, Wammes et al., 2012). Náklady VZP na léčbu chronické virové hepatitidy typu C dosahovaly v r. 2021 celkem 671,2 mil. Kč (506 tis. Kč v přepočtu na jednoho léčeného pacienta) a náklady na léčbu HIV/AIDS antivirotiky dosahovaly 378 mil. Kč (206 tis. Kč v přepočtu na jednoho léčeného pacienta) (Chomynová et al., 2022).
- Substituční léčba přináší řadu dalších přínosů pro společnost zvyšujících její nákladovou efektivitu, např. snížení počtu a závažnosti recidiv nebo snížení míry

⁵² Údaj vychází z odhadů Světové zdravotnické organizace, která společenské náklady spojené s kouřením tabáku ve výši 2,5 % HDP pro Evropu, přičemž 3,6 % HDP pro východní Evropu, a 1,8 % HDP celosvětově: <https://tobaccocontrol.bmj.com/content/27/1/58> [2023-01-03]

trestné činnosti a počtu uvězněných za trestné činy související s drogami. Substituční léčba metadonem se dlouhodobě ukazuje jako nákladově efektivní opatření, např. snížením kriminality (např. o 23% u majetkové kriminality), snížením nákladů trestního soudnictví, snížením zdravotnických nákladů, zvýšením návratnosti zdrojů uvolněných z trestné činnosti (Hannan, 1975, Hannan, 1976). Další přínosy pramení zejména ze snížení nezaměstnanosti, hospitalizace, uvěznění nebo úmrtí souvisejících s drogami.

- ČR se řadí mezi země s vysokým pokrytím opatřeními v oblasti snižování škod. Podle studie Wilsona a kol. (2015) jsou pro region střední a východní Evropy při vysokém pokrytí programy výměny injekčních stříkaček a jehel odhadovány úspory až 111,5 mil. dolarů ročně a při vysokém pokrytí programy substituční léčby až 1,5 mld. dolarů ročně.
- Nákladovou efektivitu adiktologické péče potvrdila přehledová práce zahrnující přibližně 75 samostatných ekonomických studií publikovaných v posledních 20 letech a shrnující data z veškerých základních typů léčebných programů včetně věznic. Léčba uživatelů návykových látek vede k významnému snížení užívání alkoholu a drog, kriminality a ke zlepšení zdravotního stavu a sociálního fungování léčených uživatelů. Ekonomické studie bez ohledu na typ populace, programu nebo metodu zpracování stabilně nacházejí výraznou ekonomickou výhodnost léčby alkoholových či drogových závislostí. Ta především plyne ze snížení kriminality (včetně následných nápravných opatření) a ze snížení zdravotních nákladů po absolvování léčby (Miovský et al., 2013).
- Přestože po léčbě abstinuje přibližně 40 % uživatelů drog, u 50–60 % se alespoň zlepšil jejich zdravotní a sociální stav a méně vyžadují další péči. I když všichni nevydrží po léčbě abstinovat, většina z nich se chová méně rizikově (např. užívají nižší dávky drog, neužívají injekčně, dříve nastupují k opakované léčbě), což významně přispívá ke snížení drogové kriminality, rizik šíření infekčních nemocí a sociálního propadu a tím i ke snížení výdajů společnosti (Miovská and Radimecký, 2004).
- Odhaduje se, že 1 Kč vložená do léčby závislosti společnosti ušetří nejméně 6 Kč (PROADIS et al., 2010). Anglické výzkumy konstatují, že každá 1 libra vložená do léčby uživatelů drog ušetří společnosti 3 libry na nákladech, jež nese v důsledku trestné činnosti lidí užívajících drogy rizikově a související činnosti trestně-právního systému. Další výzkum udává, že 69 % nákladů, jež společnost v souvislosti s užíváním drog nese, tvoří ušlá produktivita (např. že lidé užívající drogy rizikově zpravidla nepracují, čerpají prostředky ze sociálního a zdravotního pojištění), 19 % náklady trestně-právního systému a pouze 10 % náklady na léčbu (Miovská and Radimecký, 2004).
- Ekonomická efektivita rezidenční léčby v terapeutických komunitách se potvrzuje již od 80. let minulého století. Mezi hlavní ekonomické přínosy patří placení daní, nižší potřeba sociálních dávek, nižší náklady spojené s uvězněním a pácháním kriminality (Griffin, 1983).
- Programy poskytující bydlení a individualizovanou podporu při zvládnutí a regulování užívání alkoholu se ukazují jako nákladově efektivním nástrojem pro řešení bezdomovectví u lidí se závislostí na alkoholu. Studie Britského centra pro výzkum

závislostí (2016) ukazuje, že každý dolar investovaný do programu vede k úsporám mezi 1,09–1,21 a 1,64–1,87 dolaru zejména z důvodu snížení frekvence využívání zdravotních, sociálních a právních služeb.

3.3.6 Srovnání indikátorů dopadů v evropském kontextu

Efektivitu podporovaných adiktologických služeb z veřejných prostředků, a tedy i v rámci dotačního řízení ÚV ČR, je možné vidět také v mezinárodním srovnání. ČR v mezinárodním srovnání vykazuje jedny z nejlepších výsledků v oblasti dopadů užívání nelegálních drog. Opačných výsledků ČR dosahuje v oblasti kouření a užívání alkoholu a s tím spojených dopadů.

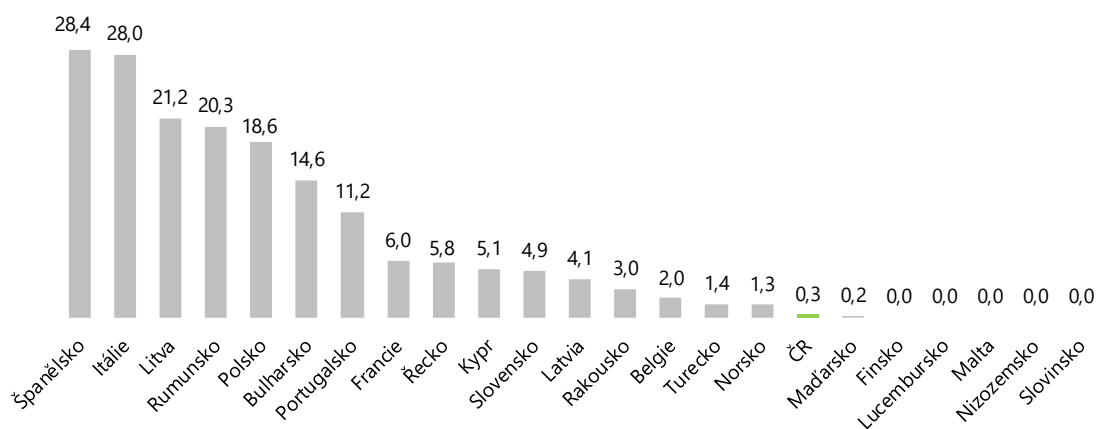
Ve srovnání se zbytkem EU a obzvláště ve světovém srovnání vykazuje ČR jedny z nejlepších výsledků v oblasti šíření HIV mezi lidmi užívajícími drogy injekčně a v ostatních skupinách obyvatel v ČR. Výsledky séroprevalenčních studií nebo data z rutinního monitoringu infekcí mezi lidmi užívajícími drogy injekčně (LDI) ve službách za r. 2020 ukazují nízký výskyt HIV a virové hepatitidy typu C mezi LDI ve srovnání s dalšími zeměmi EU – graf 3-13 a graf 3-14. Zároveň míra protestovanosti na virovou hepatitidu typu C u LDI vstupujících do léčby se v evropském kontextu udržuje na vysoké úrovni – graf 3-15.

Také výskyt úmrtí v důsledku předávkování na nelegální drogy je v ČR v evropském kontextu dlouhodobě na velmi nízké úrovni (v ČR přibližně 50 úmrtí ročně) – graf 3-16.

Odhadovaný počet LDI dosáhl v ČR 43 tis. Prevalence problémového užívání drog v ČR dosáhla 6,82 osob na 1 000 obyvatel ve věku 15–64 let (6,75 v r. 2021), což řadí ČR na přední příčky v EU. Naopak prevalence užívání opioidů se v ČR dlouhodobě vyskytuje na nízké úrovni ve srovnání se zbytkem EU – graf 3 18. Aktuální počet lidí užívajících drogy rizikově (LDR) je odhadován na 46,5 tis. (44,5 tis. v r. 2021), z čehož 9,3 tis. LDR (10,2 tis. v r. 2021) užívá opioidy.

graf 3-13: Prevalence HIV/AIDS mezi lidmi užívajícími drogy injekčně (LDI) – r. 2020 nebo poslední dostupný údaj, v %

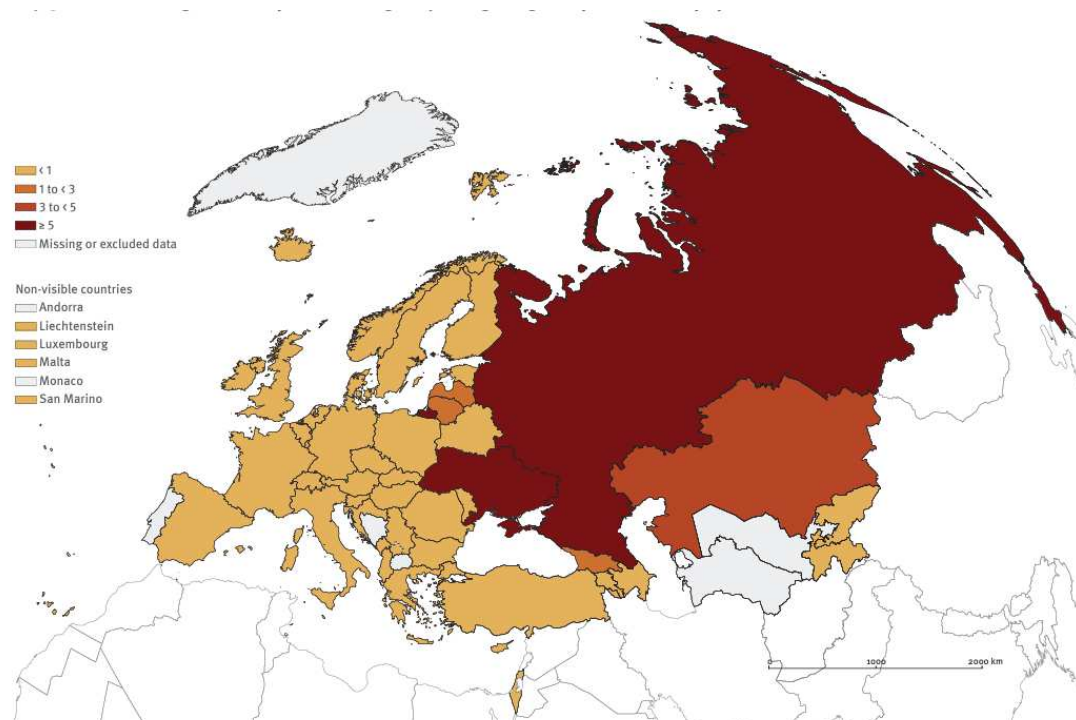
Pozn.: V zemích, kde není k dispozici celonárodní studie, byly do srovnání zahrnuty výsledky regionálních studií (např.

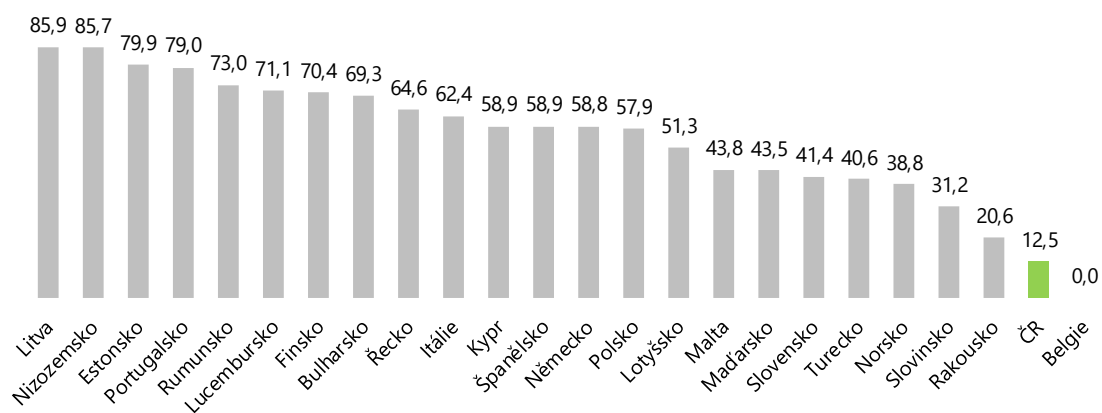
Belgie, Bulharsko, Finsko, Nizozemsko, Slovensko).

Zdroj: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2022)

obrázek 3-2: Nové případy nákazy HIV prostřednictvím injekčního užívání drog na 100 tis. obyvatel v r. 2021

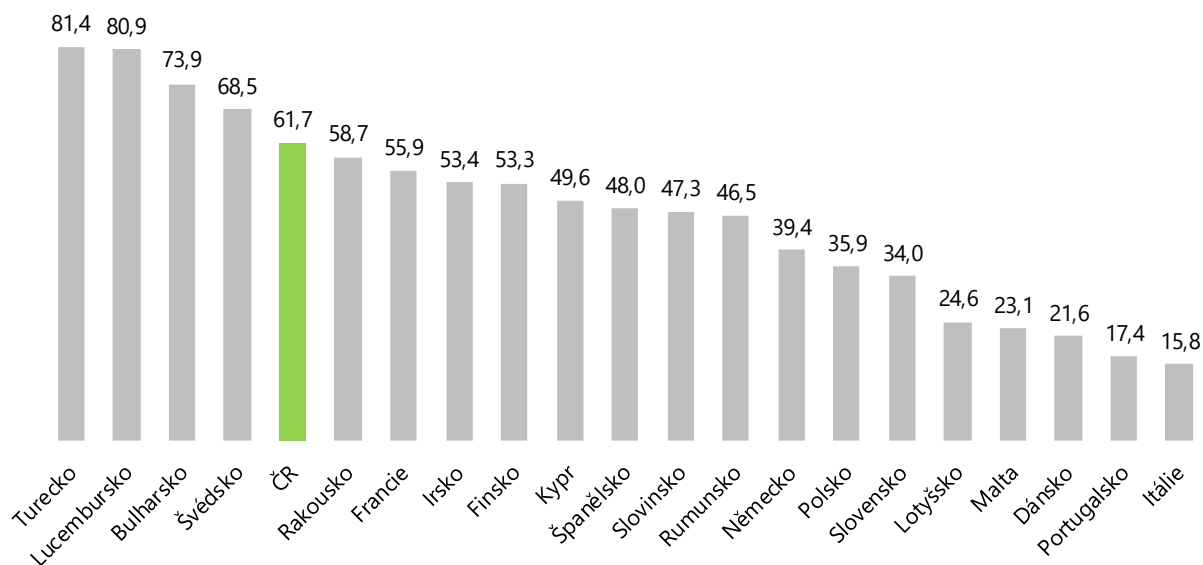
graf 3-4: Prevalence VHC mezi lidmi užívajícími drogy injekčně (LDI) – r. 2020 nebo poslední dostupný údaj, v %

Pozn.: V zemích, kde není k dispozici celonárodní studie, byly do srovnání zahrnuty výsledky regionálních studií (např. Belgie, Bulharsko, Estonsko, Finsko, Nizozemsko, Rumunsko, Slovensko).

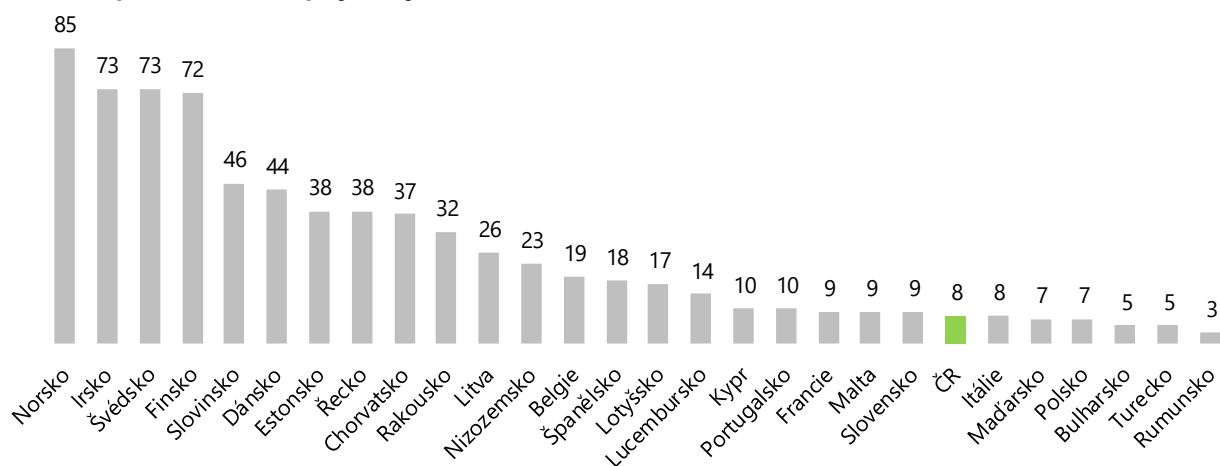
Zdroj: *European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2022)*

graf 3-15: Podíl lidí užívajících drogy injekčně (LDI) testovaných na virovou hepatitidu typu C v posledních 12 měsících před vstupem do léčby závislosti – r. 2019 nebo poslední dostupný údaj, v %

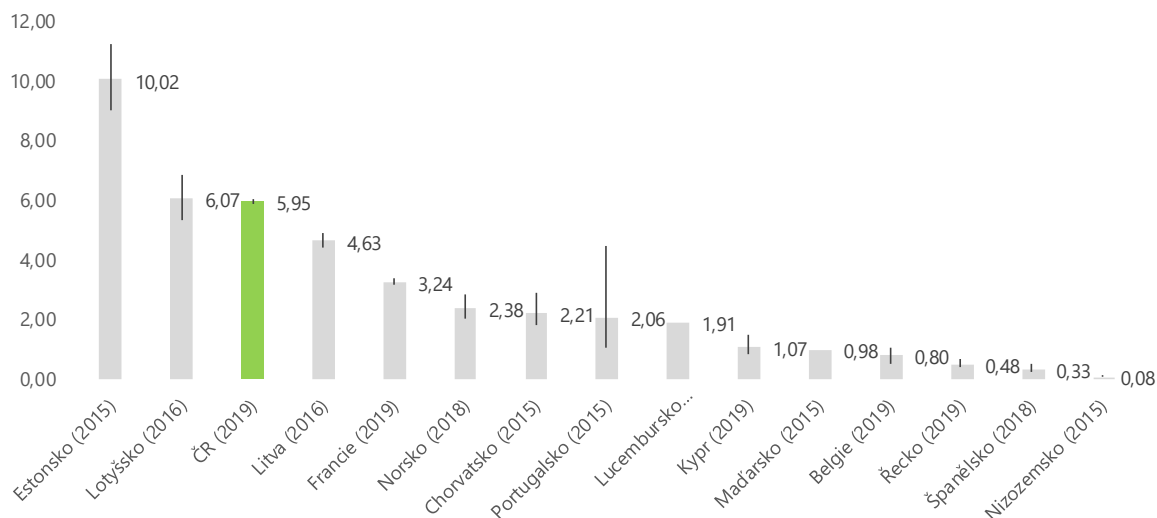
Zdroj: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2021a)

graf 3-16: Úmrtí spojená s užíváním drog, v přepočtu na 1 mil. obyv. ve věku 15–64 let – r. 2020 nebo poslední dostupný údaj

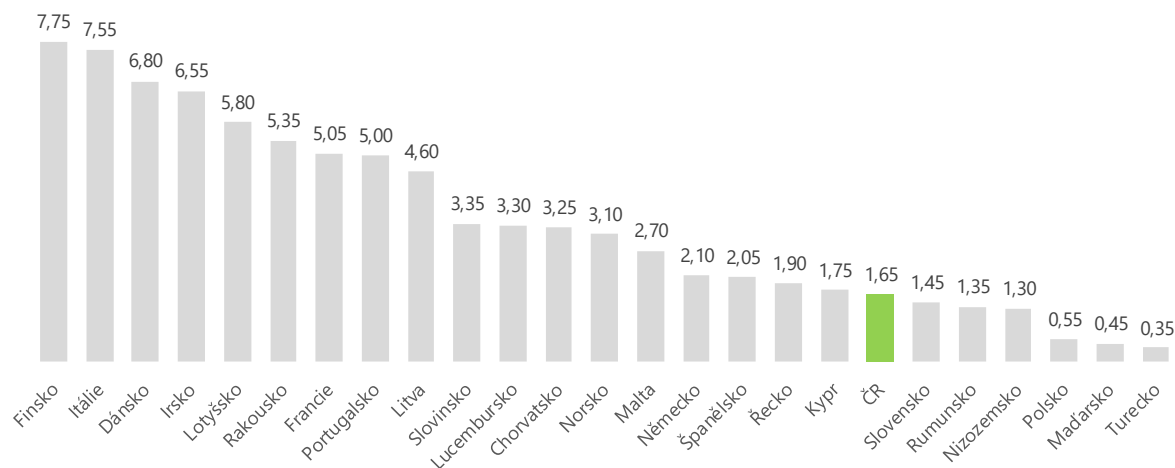
Zdroj: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2022)

graf 3-17: Prevalence injekčního užívání drog v přepočtu na 1000 obyvatel ve věku 15– 64 let, poslední dostupná data

Zdroj: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2021b)

graf 3-18: Prevalence rizikového užívání opioidů v přepočtu na 1000 obyvatel – r. 2020 nebo poslední dostupný údaj

Zdroj: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2022)

4 Hodnocení financování politiky v oblasti závislostí

Přestože narůstá výše finančních prostředků vynakládaných v ČR na politiku v oblasti závislostí, v evropském kontextu patří mezi země, které v přepočtu na HDP vynakládají na tuto oblast nízký objem finančních prostředků. ČR dosud nebyla schopna zajistit adekvátní finanční prostředky a adekvátně reagovat zejména na vysokou míru užívání legálních návykových látek a s tím spojené celospolečenské náklady. Přes nedostatek finančních prostředků se však daří dosahovat pozitivních výsledků politiky v oblasti závislostí, zejména v oblasti nelegálních drog.

Politika v oblasti závislostí je financována ze dvou úrovní veřejných zdrojů: z centrální úrovně (státní rozpočet) a z regionální úrovně (krajské a obecní rozpočty). V r. 2022 činily výdaje z rozpočtů státní správy a samosprávy (bez započítání výdajů ze zdravotního

pojištění) na politiku v oblasti závislostí celkem 1 524,1 mil. Kč (2 457,7 mil. Kč v r. 2021). Oproti předchozímu roku nebyly poskytnuty informace o výdajích krajských ředitelství policie (1 030,3 mil. Kč v r. 2021), nelze tedy hodnotit meziroční změny v celkových výdajích veřejných rozpočtů na politiku v oblasti závislostí. Za předpokladu, že by tyto výdaje dosahovaly stejné výše jako v předchozím roce, bylo by možné celkové výdaje na politiku v oblasti závislostí v r. 2022 odhadnout na 2 554,4 mil. Kč. Výdaje státního rozpočtu v r. 2022 dosáhly částky 1 080,8 mil. Kč a výdaje z rozpočtů samospráv celkem 443,3 mil. Kč. Dlouhodobě dochází k mírnému nárůstu celkových výdajů – graf 4-1.

Za předpokladu, že výdaje, které nejsou k dispozici za r. 2022, byly ve stejné výši jako v r. 2021, činily výdaje na prosazování práva 51 % celkových identifikovaných výdajů, výdaje v oblasti harm reduction 17 % a v oblasti léčby 12 % – graf 4-2. Celkové výdaje veřejných rozpočtů na prevenci a léčbu poruch spojených se závislostním chováním v r. 2022 činily 1 179,9 mil. Kč (1080,5 mil. Kč v r. 2021, 1028,7 mil. Kč v r. 2020, 840,7 mil. Kč v r. 2019).

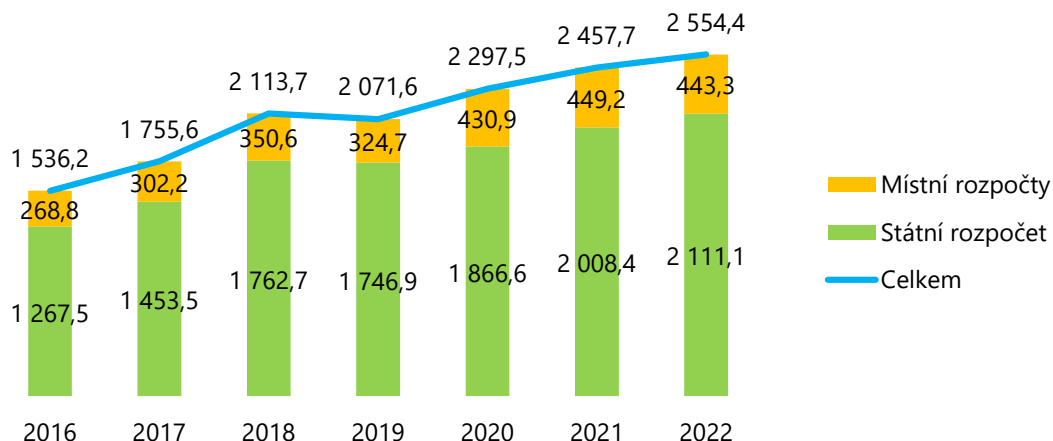
Za období I. 2018–2022 jsou dostupná data o výdajích Všeobecné zdravotní pojišťovny (VZP) na péči v oblasti závislostního chování. Náklady na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek dosahovaly v r. 2022 celkem 1 287 mil. Kč, z toho 4,9 mil. Kč tvořila léčba poruch spojených s užíváním tabáku, 836,9 mil. Kč s užíváním alkoholu, 38,2 mil. Kč s užíváním sedativ/hypnotik a 406,6 mil. Kč s užíváním nelegálních drog. Dlouhodobé trendy naznačují postupný nárůst výdajů VZP na léčbu závislostí, počet ošetřených zůstává dlouhodobě stabilní okolo 40 tis. osob ročně (Chomynová et al., 2024b).

Odhady veřejných výdajů investovaných do politiky v oblasti závislostí se v členských státech EU pohybují mezi 0,01–0,5 % hrubého domácího produktu (HDP), přičemž výdaje na oblast snižování poptávky (tj. prevence a léčby) se pohybují mezi 21–75 % veřejných výdajů na politiku v oblasti závislostí (EMCDDA, 2018). Přestože celkové výdaje na politiku v oblasti závislostí v ČR dlouhodobě postupně rostou, jejich výše se v poměru k HDP nemění a dosahuje přibližně 0,03 % HDP. V evropském srovnání tak ČR patří mezi země, které vynakládají nízký objem finančních prostředků na politiku v oblasti závislostí v přepočtu na HDP – mapa 4-1.

Finanční prostředky vynaložené na snižování dopadů spojených se závislostním chováním se nejeví adekvátní také z hlediska inkasa daně z alkoholu, tabáku a hazardního hraní – graf 4-3. Na spotřební dani z tabákových výrobků v r. 2022 vybral stát 59,4 mld. Kč (56,2 mld. Kč v r. 2021)⁵³, na spotřební dani z alkoholických nápojů 14 mld. Kč (13,5 mld. Kč v r. 2021) a v oblasti hazardních her 17 mld. Kč (12,5 mld. Kč v r. 2021).

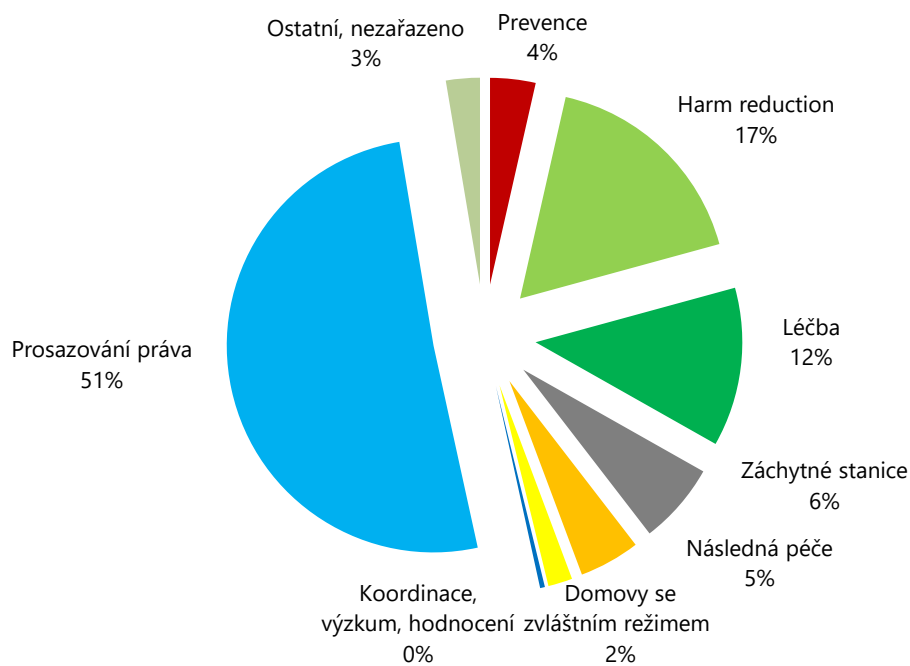
⁵³ Inkaso spotřební daně ze zahříváných tabákových výrobků je započteno v inkasu spotřební daně na tabák.

graf 4-1: Vývoj objemu výdajů na politiku v oblasti závislosti z veřejných rozpočtů v I. 2016–2022, v mil. Kč

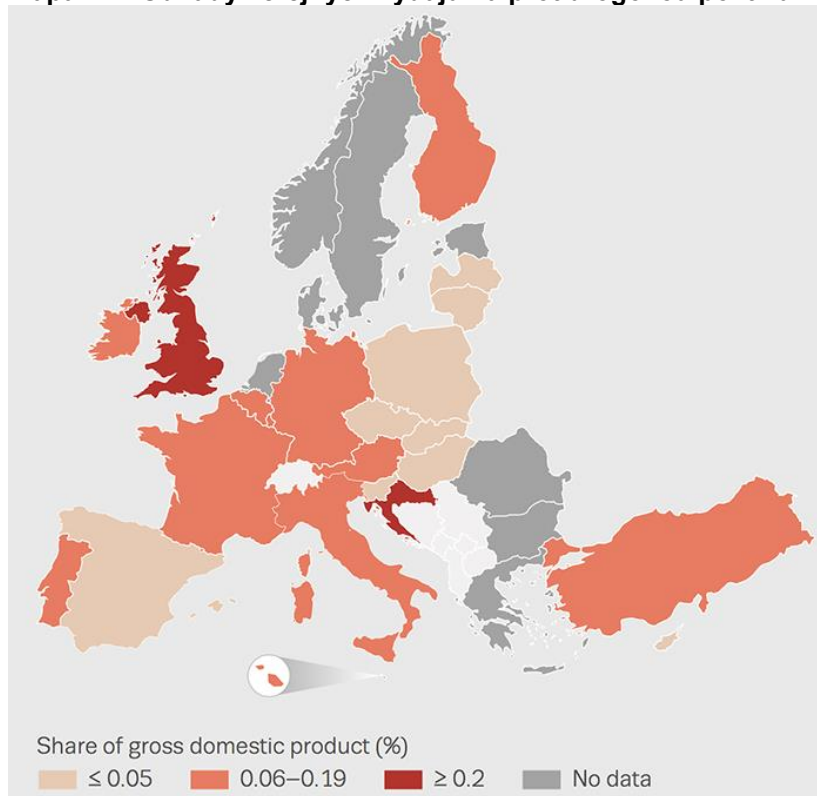
Zdroj: Chomynová et al. (2024a)

graf 4-2: Struktura výdajů z veřejných rozpočtů podle kategorií služeb v r. 2022

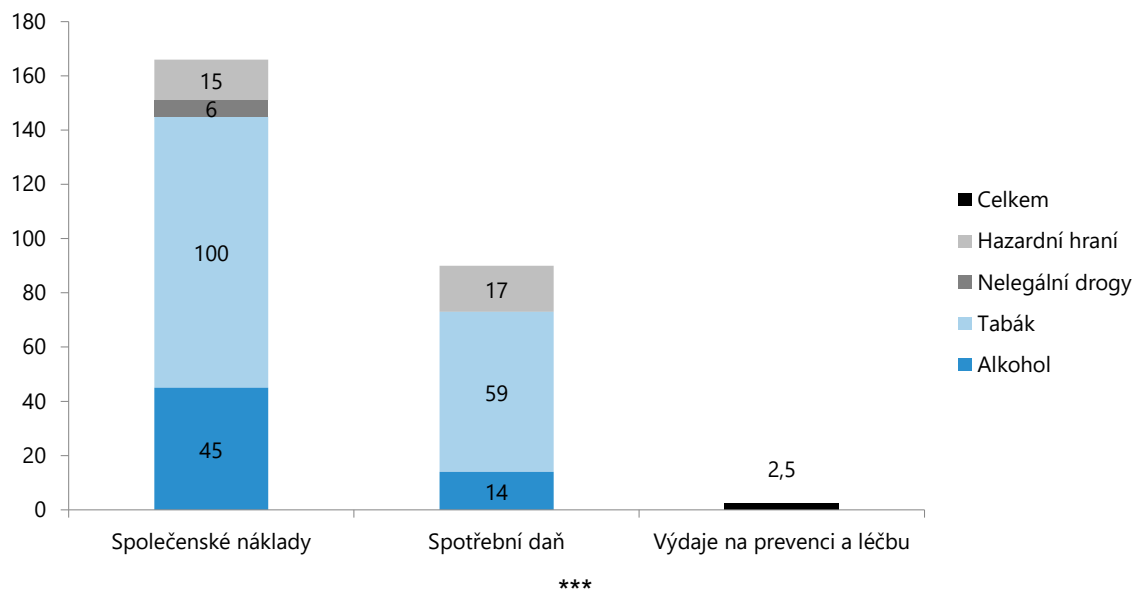
Zdroj: Chomynová et al. (2024a)

mapa 4-1: Odhady veřejných výdajů na protidrogovou politiku v Evropě, % HDP

Zdroj: EMCDDA (2018)

graf 4-3: Odhady ročních společenských nákladů, výběru spotřební daně a daně z hazardu a výdajů na prevenci a léčbu závislostí (v mld. Kč)

Použitá literatura

CENTRE FOR ADDICTIONS RESEARCH OF BRITISH COLUMBIA 2016. A Cost-Benefit Analysis Of A Canadian Managed Alcohol Program. University of Victoria Centre for Addictions Research of BC.

EMCDDA 2018. European Drug Report 2018. Trends and development. Lisbon: EMCDDA.

EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. 2021a. Elimination barometer on viral hepatitis among people who inject drugs in Europe [Online]. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Available: https://www.emcdda.europa.eu/publications/html/viral-hepatitis-elimination-barometer_en#figure8Table.

EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION 2021b. European Drug Report 2021: Trends and Developments. Lisbon: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.

EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION 2022. European Drug Report 2022: Trends and Developments. Lisbon: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.

EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION 2023. European Drug Report 2023: Trends and Developments. https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en.

FALLER, J., LE L. K.-D., CHATTERTON, M. L. & ET AL. 2023. A systematic review of economic evaluations for opioid misuse, cannabis and illicit drug use prevention. *BJPsych Open*, 9.

GRIFFIN, K. S. 1983. The therapeutic community: an exploratory cost benefit analysis. *Int. J. Ther. Communities*, 4, 3-10.

HANNAN, T. H. 1975. *The Economics of Methadone Maintenance*, Lexington, Lexington.

HANNAN, T. H. 1976. The benefits and costs of methadone maintenance. *Public Policy*, 24, 197-226.

HARM REDUCTION INTERNATIONAL 2016. *The Global State of Harm Reduction 2016*, London, Harm Reduction International.

CHOMYNOVÁ, P., CSÉMY, L. & MRAVČÍK, V. 2020. Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) 2019. *Zaostřeno*, 6, 1-20.

CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E. & LUCKÝ, M. 2024a. *Zpráva o alkoholu v České republice 2023*, Praha, Úřad vlády České republiky.

CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ČERNÍKOVÁ, T., ORLÍKOVÁ, B., ROUS, Z., JAROŠÍKOVÁ, H., FRANKOVÁ, E., DÉKÁNY, L., FIDESOVÁ, H. & VOPRAVIL, J. 2022. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*, Praha, Úřad vlády České republiky.

CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H. & VOPRAVIL, J. 2023a. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023*, Praha, Úřad vlády České republiky.

CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D. & ČERNÍKOVÁ, T. 2024b. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2023*, Praha, Úřad vlády ČR.

CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ROUS, Z. & ČERNÍKOVÁ, T. 2023b. Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2022, Praha, Úřad vlády ČR.

KWON, J. A., ANDERSON, J., KERR, C. C., THEIN, H.-H., ZHANG, L., IVERSEN, J., DORE, G. J., KALDOR, J. M., LAW, M. G., MAHER, L. & WILSON, D. P. 2012. Estimating the cost-effectiveness of needle-syringe programs in Australia. *AIDS*, 26, 2201-2210.

MACARTHUR, G. J., MINOZZI, S., MARTIN, N., VICKERMAN, P., DEREN, S., BRUNEAU, J., DEGENHARDT, L. & HICKMAN, M. 2012. Opiate substitution treatment and HIV transmission in people who inject drugs: systematic review and meta-analysis. *Bmj*, 345, e5945.

MILLER, T. & HENDRIE, D. 2008. Substance Abuse Prevention Dollars and Cents: A Cost-Benefit Analysis, Rockville, MD, Center for Substance Abuse Prevention, Substance Abuse and Mental Health Services Administration.

MIOVSKÁ, L. & RADIMECKÝ, J. 2004. Léčba uživatelů drog se závislých chováním se společnosti vyplatí. Informace pro politiky, odbornou i laickou veřejnost. Zaostřeno na drogy, 2, 1 - 4.

MIOVSKÝ, M., DOLEŽALOVÁ, P., JEŘÁBEK, P., KALINA, K., LIBRA, J., MRAVČÍK, V., NEVŠÍMAL, P., PÁNOVÁ, S., RADIMECKÝ, J., RANDÁK, D. & VAVRINČÍKOVÁ, L. 2013. Koncepte sítě specializovaných adiktologických služeb v České republice [Concept of the network of specialized addiction services in the Czech Republic]. In: MIOVSKÝ, M. (ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze.

MLČOCH, T., CHADIMOVÁ, K. & DOLEŽAL, T. 2019. Společenské náklady konzumace alkoholu v České republice. Praha: iHETA.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI 2022a. Multiplikátor 2022: průzkum mezi klienty nízkoprahových programů. Nepublikováno.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI 2022b. Zpracování závěrečných zpráv k dotačnímu řízení RVKPP za rok 2021. Nepublikováno.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI 2023. Zpracování závěrečných zpráv k dotačnímu řízení Úřadu vlády ČR za rok 2022. Nepublikováno.

PROADIS, SPOLEČNOST PRO NÁVYKOVÉ NEMOCI ČLS JEP, ASOCIACE NESTÁTNÍCH ORGANIZACÍ POSKYTUJÍCÍCH ADIKTOLOGICKÉ A SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO OSOBY OHROŽENÉ ZÁVISLOSTNÍM CHOVÁNÍM & ČESKÁ ASOCIACE ADIKTOLOGŮ 2010. Druhé memorandum poskytovatelů protidrogových služeb vládě ČR.

SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY 2019. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027. Praha: Úřad vlády ČR.

SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY, SPOLEČNOST PRO NÁVYKOVÉ NEMOCI ČLS JEP, ČESKÁ ASOCIACE ADIKTOLOGŮ, ASOCIACE NESTÁTNÍCH ORGANIZACÍ POSKYTUJÍCÍCH ADIKTOLOGICKÉ A SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO OSOBY OHROŽENÉ ZÁVISLOSTNÍM CHOVÁNÍM, ASOCIACE POSKYTOVATELŮ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB & ODBORNÁ SPOLEČNOST PRO PREVENCI RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ 2021. Koncepte rozvoje adiktologických služeb. Praha: Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV 2023a. Informační systém infekční nemoci (ISIN). Nepublikováno.

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV 2023b. Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2022 – analýza zpracovaná NRL pro HIV/AIDS. Nepublikováno.

TRAN, B. X., OHINMAA, A., DUONG, A. T., NGUYEN, L. T., VU, P. X., MILLS, S., HOUSTON, S. & JACOBS, P. 2012. The cost-effectiveness and budget impact of Vietnam's methadone maintenance treatment programme in HIV prevention and treatment among injection drug users. *Global Public Health*, 7, 1080-1094.

ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR 2021. Údaje z Národního registru léčby uživatelů drog. Nepublikováno.

ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR 2023. Údaje z Národního registru pitev a toxikologických vyšetření prováděných na oddělení soudního lékařství. Nepublikováno.

WAMMES, J. J. G., SIREGAR, A. Y., HIDAYAT, T., RAYA, R. P., VAN CREVEL, R., VAN DER VEN, A. J. & BALTUSSEN, R. 2012. Cost-effectiveness of methadone maintenance therapy as HIV prevention in an Indonesian high-prevalence setting: A mathematical modeling study. *International Journal of Drug Policy*, 23, 358-364.

WHO, UNODC & UNAIDS 2013. The WHO, UNODC, UNAIDS Technical Guide for Countries to Set Targets for Universal Access to HIV Prevention, Treatment and Care for IDUs - 2012 revision. Geneva, Switzerland: WHO.

WHO REGIONAL OFFICE FOR EUROPE & EUROPEAN CENTRE FOR DISEASE PREVENTION AND CONTROL 2022. HIV/AIDS surveillance in Europe 2022: 2021 data. Copenhagen.

WILSON, D. P., DONALD, B., SHATTOCK, A. J., WILSON, D. & FRASER-HURT, N. 2015. The cost-effectiveness of harm reduction. *International Journal of Drug Policy*, 26, S5-S11.

WINKLER, P., BEJDOVÁ, M., CSÉMY, L. & WEISSOVÁ, A. 2014. Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice, Praha, Psychiatrické centrum Praha.

ZÁBRANSKÝ, T., BĚLÁČKOVÁ, V., ŠTEFUNKOVÁ, M., VOPRAVIL, J. & LANGROVÁ, M. 2011. Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007, Praha, Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK v Praze.

ČR v roce 2007, Praha, Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK v Praze.